

Exeg.
462 ^m

EX BIBLIOTHECA
MONTIS SANCTI ANDEX.

<36610538420011

<36610538420011

Bayer. Staatsbibliothek

lat

~~Hift. eul~~
~~Geogr. Sacra.~~

Heidmanus.

CHRISTOPHORI
HEIDMANI

PALÆSTINA

Monij Mon-Sieuris sanctj Index.

TERRA SANCTA,

Paucis capitibus distincte ordineq;
priuatim explicata,

IN ILLVST. ACADEMIA IVLIA.

Cum Locorum indice.

HELMÆSTADĪ,

In typographéo Calixtino excudit

Henningus Mullerus.

MDCCXXXIX,

V I R I S

Reuerendis, Nobiliss. Amplissimis, Con-
sultissimis, & doctissimis, Illustriss.
Principi,

F R I D E R I C O
V L R I C O

Duci Brunsv. & Luneb.

A consiliis ecclesiasticis, dominis
plurimum honorandis.

S. D.

CHRISTOPHORVS
HEIDMANVS.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Aleestina, id est eius terra, quam suo olim populo, Abrahami posteritati, & pollicitus est, & habitandam dedit Deus, magna fuit jam à multis seculis veneratio : nec injuria. Ii enim viri eam tenuerunt, aut versati in ea sunt, quos nemo intelligens sine veneratione singulari in animum admittere possit. Patriarchæ nempe illi sancti, & qui Deo ipso familiarissimè vsi, iudices, populi & rectores, reges deniq; & principes magni & potentes hanc patriam, hoc domicilium ac sedem viui; hîc monumenta ac sepulcra mortui habuerunt. In eadem ita illustres jam ab initio res gestæ, & miracula diuina edita passim, vix vt pedem quis aliqua in parte eius ponere posse videatur, quin occurrat memoria prælij, aut victoriæ, aut miraculi, aut rei deniq; siue euentus prorsus memorandi. Accedit quod

PRÆFATIO.

hanc quasi peculiarem ex omnibus orbis terræ regionibus sibi delegerat Deus, ubi memoriam nominis sui fundaret, ubi præsentiam claris indiciis minimeq; dubiis signis demonstraret, ubi deniq; ipse quasi domicilium suum ac tabernaculum figeret. Hierosolymis nempe, quæ Vrbs genti caput, quasi aras suas & focum habebat, eam ornabat ac tuebatur, ei indulgebat, eam deniq; animo prorsus paterno, complectebatur, ita vt excisam quoq; post LXX. annorum interuallum instauraret, & abductum cum rege ac principibus in tristem seruitutem populum, in patriam reduceret, stupente, vt equidem arbitror, terrarum orbe, mirante cælo, ac fauente; frementibus autem & ringentibus furiis infernalibus. Etenim quæ grauiter ante gentem Iudaicam afflixerant nationes, quæ Urbem ceperant, diripuerant, euerterant, & templum longe celeberrimum Salomonis

PRÆFATIO.

nis opus, regis sapientissimi & opulentissimi, inflammauerant, asportatis eius ornamentis in Babylonem; eadem postea, non precibus multis expugnatae, non obiecto errore, ac fascinata mente, nedum vi vlla coactae, sponte sua, cupideq; captiuum populum dimisere, largiterq; & viatico instruxere, & ad excitandum denuò cum vrbe templum, opibus suis enixè iuuere. Prorsus vnde perniciēs inuecta fuerat, salus orta est. quod quidem per illustre diuinæ sapientiæ ac potentiæ opus, quis ita rudis, aut barbarus, ita impius sit, vt non agnoscat, non admiratione tantæ rei commoueatur! Nec memoro nunc sanctos aliosq; pios viros, Apostolos, Euangelistas, ecclesiæ permultos & eximios doctores, hinc profectos, hic natos, quosdam etiam pro veritate cælestis veritatis grauib; suppliciis affectos. Ioannem Baptistam ipsum, quo maior è mulieribus natus homo

PRÆFATIO.

non est, & ministerium eius venerandum, plurimisq; salutare, prætereò. Unus generis humani seruator CHRISTVS, nobis vt in omnibus, ita hac quoq; re abunde satis est. Qui in hac regione natus è sanctissima & semper virgine, educatusq; est: hîc baptisatus, hîc diuinam sapientiam primò omnium disseminauit, & ab omni æuo recondita mysteria nobis reuelauit. Idem tot ac tam stupendis miraculis hanc terrarum partem nobilitauit, vt sine interiori mentis motu, & sancto quodam gaudio ea de re ne cogitari quidem possit. Idem hîc mortuus est; & resurrexit, mortis, diaboli, & inferorum domitor: tandemq; glorioso triumpho hinc in cælum ad patrem suum nostrumq; reuectus est. Hæc, & talia monumenta, quorum vestigia in hac terrarum parte plurima, cupidè iam olim homines religiosi visebant, emensis longissimis viarum spaciis, superatis magna

P R Æ F A T I O .

gno periculo montium iugis, & transmissio
mari. Neq; id ex eo tempore facere desi-
stunt, quorum in pectoribus religio acrior,
eum sanctæ cupidinis ardorem excitauit.
Quin magni olim & potentes principes,
ductis terra mariq; exercitibus prope in-
numeris, terram sanctam hostibus prophæ-
tis, iniustus, vt putabant, inuasoribus ere-
ptam, Christiano vindicare nomini, & im-
perio adiungere parabant. Indignum enim
iudicabant, & prorsus non ferendum, lo-
ca tam sancta à barbaris, atq; à Christiana
religione auersis hostibus teneri. Verùm
vt ut hoc parùm feliciter cesserit, & fortè
Deo parùm probante susceptum sit; illud
quidem omninò fatendum, nobis cognitio-
nem veteris Palesinæ ita necessariam es-
se, vt sine ea sacras literas prorsus non in-
telligamus, certè non eo fructu legamus,
quò poteramus, aliqua istorum locorum
notitiâ instructi. Etenim quum vbiq;

P R Æ F A T I O .

Et in omnibus sacri codicis voluminibus, propeq; paginis singulis, mentio fiat regionum, Urbium, montium, fluminum, maris, non nisi inanem sonum haurit, & falsam rei imaginem mente concipit, qui situm loci in tabula saltem non intuetur, & de rebus memorabilibus, quæ ad illustrandum eum pertinent, non quodammodo instituitur. Demonstrarunt id iam pridem Viri doctissimi: quorum vnum alterumq; testimonium huc statueram conferre. Verum mutavi consilium. quid enim opus cuiusquam in re tam euidenti testimonio? soli isti lucernam nemo sanus apponit. nec ego debeo rem tam liquidæ veritatis firmare vllius auctoritate. si qui enim ignorat, quibus regionibus cincta sit terra illa sancta, & quæ quam eius partem attingat, vbi mare mediterraneum eam alluat, vbi mortuum, vbi Galilææ, quod vocant, siue Genezareth, & Tiberiadis: vnde ortus,

qua

PRÆFATIO.

qua & quo decurrat Iordanes fluuius, vbi
 & quo mari se mergat: qua in parte huius
 regionis fuerit Iudæa, qua Samaria qua
 Galilæa, qua Ituræa, Trachonitis, regnū
 Basan, Galaaditis & Peræa: vbi montes
 Seir, vbi Carmelus, vbi Libanus, Antili-
 banus, vbi montes Galaad, Gelboa, Ta-
 bor, alij: vbi tot ac tam illustres vrbes, op-
 pida, arces, castella; Hebron, Bethleem,
 & ipsa omnium princeps vrbium Iudai-
 carum Hierosolyma: vbi Iericho cum vi-
 cinis locis, vbi Samaria, ipsa etiam sedes
 regia, vbi Naim & Nazareth: Cana item
 vtraq; vbi vrbes Phœnicie Sidon, Sare-
 pta, Tyrus, Ptolemais, Cæsarea Strato-
 nis, Ioppe: & Palæstina Accaron, Azotus,
 Ascalon, Gaza: quarum hæc ad mare
 magnum; ad Galilææ verò Tiberias, Mag-
 dalum, Bethsaida, Capharnaum, Choro-
 zaim, Iulias sitæ fuerunt: nec longe à li-
 tore eius distantes Gerasa atq; Gadara:

PRÆFATIO.

tum quod mare mortuum ei regioni immis-
sum, quæ antea incredibili fertilitate, &
urbibus potentibus Sodomis, Gommorrha
& vicinis superbierat; hæc inquam, &
id genus loca, si quis non aliqua saltem ex
parte didicit, quî fieri potest, vt sacras li-
teras, & ecclesiæ historiam satis intelli-
gat? Profecio miserè hallucinari necesse
est, & suspensum esse in legendo, qui audi-
to aliquo istorum nominum incertus est
quò mentem referat, aut vbi locorum co-
gitationem suam sistat. Isti verò omni-
um in felicissimi putandi sunt, qui docere
sive populum in templis, sive iuventutem
in scholis posse volunt, (& debebant, quan-
do eas partes sibi mandari passi sunt,) neq;
tamen hanc regionem magis norunt, quam
si quis de Scytharum solitudine, aut Æ-
thiopum, aut Indorum, sive priscorum, si-
ue nuper inuentorum terris aliquem me-
morare audiat. Omitto, quod hi tales

PRÆFATIO.

grauem sustinent culpam, qui ea docere alios parant, & pollicentur, quæ ipsi ne quidem extremis labris, quod aiunt, degustarunt. At Verò mirum est, quemquam expertem esse cupere tanti fructus, qui cognitioni huic proponitur; quum præsertim ea non modò sine labore, sed & voluptate singulari paretur. Equidem nescio, quid homini non absurdo, neq; malè nato, neque perperam educato (talibus enim omnia pulchra & honesta sordere, & inuisa esse scio, vt amaracus suum generi) sed homini ingenuo, & pietatis succo aliquo ab ineunte ætate tincto, qui sacras literas siue iam norit, siue etiam nunc discat, quid, inquam, ejusmodi homini jucundius esse possit, non video, quàm domi, sine labore, sine periculo, sanctorum patrum, regum, Prophetarum, aliorumq; summorum virorum sedes, domiciliaq; coràm quodammodo intueri, acta eorum recognoscere, videre fortunas, fa-

PRÆFATIO.

fata, res gestas, exitus è vita. Quin vni-
us nostri Seruatoris, eiusq; Apostolorum i-
tinera, relegere, quasiq; comitē illis se præ-
bere, ita suaue est, vt vel sola cogitatione
tacita frui nos non mediocri voluptate de-
prehendamus, qui elegantis & solidæ eru-
ditionis studio tenemur. Itaq; libens fe-
ci, vt hisce aliquot mensibus, temporis mei
partem huic quoq; tam honesto, pio, vtili,
necessario, deniq; iucundo studio darem:
præsertim quum eum laborem ad nominis
diuini gloriam, & eam doctrinam quæ a-
nimarum salutem eternam tradita nobis ab i-
pso Deo est, illustrandam pertinere, probè
intelligerem. Etsi verò conatus hic me-
us, vt primus, ita rudis & imperfectus est
absq; dubio; tamen vtilem fore sacrarum
literarum cultoribus prorsus confido. Et
fortè hoc meo exemplo excitatus aliquis,
omnibus rebus ad hoc argumentum per-
tractandum explicandumq; paratior, in eo

ela-

PRÆFATIO.

elaborandum sibi statuet diligentius, & Ecclesiæ Christi perfectius aliquid hoc in genere suppeditabit. Quod me quidem volente & optante fecerit, quicumq; volet aut poterit. Equidem, quod potui nunc quidem, pro ingenij atq; eruditionis tenuitate, etiam temporis inopiâ, dedi. Boni & æqui id agnoscent, neq; si quid in eo desiderant, iniustè aut immodestè carpent. Si qui monere, aut docere meliora de his aliisue me volent, insigni beneficio & me, & alios sibi deuincient. Statui enim, si vitam Deus & valetudinem, otiumq; debitum huiusmodi studiis, largitus fuerit, & hæc ipsa, & alia mea paullatim expolire, augere, & olim perfectiora omnia lectori exhibere. Interim hisce mecum fruentur quibus meliora non suppeditant.

Vobis Viri Reverendi Nob. Ampliss. consultissimi, Palæstinã hanc meã dedico,

vt

DEDICATIO.

Ut testatum ad plures faciam, quid vobis à me aliisq; deberi iudicem. Non est obscurum, quo vos animo non dicam in me & meos collegas, clarissimos viros, sed in vniuersam hanc Academiam sitis. Eo nempe, quo par est in seminarium ecclesie & reip. vos esse: adeoq; fontem illum, vnde rigatur, si non prorsus hauritur, salus publica. Pergite eum nobis affectum conseruare. id si feceritis, non paucorum tantum commodis, sed publicae vtilitati rectè consulētis. Hæc quoq; & huiusmodi studia, sine quibus ecclesie doctrina explicari, hominesq; de Deo, & oraculis diuinis aut miraculis rectè erudiri non possunt, ut scitis, auctoritate vestra perpetuò porrò commendate iis, qui aditum ad suggestus, & sancta illa templorum rostra parant. quos imparatos, & tùm harum rerum, tùm antiquitatis, præsertim ecclesiasticæ, & dicendi artis ac linguarum imperitos, ad

tam

DEDICATIO.

tam arduum, & non minus tremendum, quàm salutare munus adspirare, nefas sit graue. Quidquid enim aliarum disciplinarum (excipio vnã Theologiam) aliquis attigerit, aut satis probe etiam didicerit, non tam adjuuari se iis sentiet in docendi illo munere, si istis careat, quàm iis, etiamsi ceteris destituatur. Verùm non debet eorum manca esse ac mutila scientia. Artes ac disciplinas philosophicas, præsertim quæ oratori ecclesiastico necessariae, cum antiquitatis cognitione, linguarum scientia, & dicendi facultate jungent vobis quoq; auctoribus, qui munus ecclesiasticum ambiunt. Ita enim & gregem, olim fidei suæ committendum, rectius publicè priuatimq; docebunt, & aduersariorum tela facilius sustinebunt, aut eludent, aut in ipsos retorquebunt. deniq; vtiliora erunt vasa in domo Domini. quam ipse

Christus seruator contra hostiles machina-

DEDICATIO.

tiones quorumcunq; saluam & incolumem
tueatur, adeoq; florere velit industriâ fide-
lium doctorum. Ita voueo, & vos quàm
rectissimè valere, optimeq; agere. Ex
Academia Iulia. a. d. XXIIIX. Iuny, quâ
anno MDXXIIIX. natalis fuit optimo
& religiosissimo Principi, D. Iulio Acade-
miæ huius conditori. Itaq; ne nunc qui-
dem sine Veneratione eius memoriam,
vti debemus, vsurpa-
mus.

IN

PALÆSTINAM,
Sive Geographiæ Sacræ Intro-
ductionem,

Prefatio ad Lectorem.

 Onstat inter intelligen-
tes, sine Geographiæ cog-
nitione, veteris præser-
tim, nullum pænè scripto-
rem cum fructu legi, atque
intelligi satis posse. Quod non minus
in sacrarum literarum tractatione ve-
rum esse deprehendimus, quam cete-
rorum optimorum quorumque scri-
ptorum. Omnibus enim lucem copi-
osam infert hoc studij genus. Itaque
quum superiobus mensibus, Europâ ve-
teri breviter decursâ, aliarum historia-
rum ac disciplinarum cultoribus, pro
temporis angustia, atq; instituti ratio-
ne, consulere sim conatus; & impedi-
mentis nonnullis objectis, progredi in-
cœpto illo cursu aliquantis per nô que-
am; Palæstinam, cum vicinis aliquot re-
gionibus, peculiari hoc opusculo, sacrę

PRÆFATIO.

Theologiæ, & aliis seriis veræ pietatis studiosis explicare, honestissimorum aliquot juvenū rogatu, statui. Ita enim me operæ ac studij me partem etiam aliquam ecclesiæ v'sibus consecrare, & ad sanctuarium Domini exstruendum, ornandumve, si non aurum, argentum, lapides preciosos, purpuram, at pro mea tenuitate ligna, aut arietum pelles, aut si quid aliud, minus fortè preciosum, at non minus necessarium, conferre conatum, adeoque prompto lubentique animo contulisse, lectori pio constabit. Qui si quid in hoc opusculo desiderabit, (fieri autem potest, ut multi multa desiderent) veniam tenuitati meæ dabit. quod ab eo, ut confido, facile impetrabo, qui intelliget, quæ & quanta præsidia ad hoc opus requirantur: in primis quanto tempore, quibus ego plerisque nunc quidem careo. temporis certè parum mihi ad hanc rem conceditur. Primum igitur hunc conatum boni consulent æqui arbitri; eoq; excitati meliora in hoc genere elaborare studebunt, qui rebus omnibus ad rem tantam me multo sunt paratiores. Quod qui fecerint, non solum studia discipulorum, sed ecclesiam

Chri-

P R A E F A T I O.

Christi non modicè iuuerint. Haecenus quidem pauciores, quam par erat, eam sibi prouinciam sumserunt, quod equidem sciam. Adrichomius nempe est Delphus. & noster Henr. Buntingius, qui nostrâ memoriâ manum tam laudabili operi admouerunt. præclatè vterq; & laudabiliter: etsi diuerso quisque modo atq; ordine. In vtroq; sanè sunt, quæ desideret attentus & industrius lector: quæ nunc non memoro, ne virorum bene de ecclesia vel hoc nomine meritorum obtrectare famæ velle videar: quum industriam eorum ac studium, operamq; optimè positam, occasionè nactus, publicè priuatimq; commendare, vti par est, ingenuè soleam. Spero & mihi apud æquos arbitros veniam fore paratam, si heic nō vbique recto steterim talo. De quo si quis me familiariter monuerit, rem mihi gratissimâ fecerit: inuenietq; non modò facilem, sed & gratum; adeoq; emendare, sicubi hallucinatus sim, paratissimum. Deus ille opt. max. recti omnis & laudabilis conatus auctor, fons vniuersæ salutaris scientiæ ac parens, labores hos non sinat esse inanes; efficiat potius, vt multorum studiis,

PRÆFATIO.

diis, & ecclesiæ piorum vsui nonnulli sint. Quod si vel ex parte assecutum me intelligam, satis vberem mei hujus laboris fructum cepisse me judicabo, eidemq; maximas gratias agam, qui ad hanc mentem me impulerit. Eundem nunc iterum rogo, vt, quemadmodum voluntatem non reprehendam, vt arbitror, & incipiendi animum dedit, ita facultatem concedat perficiendi. Porrò tribuam vniuersum hoc argumentum in certa quædam & paucula *capita*: eaque quanta maximè consequi poterò, *perspicuitate* explicabo, *brevitatis* promissæ nunquam non memor. Adam & singulis locis, quæ id desiderare videbuntur, aliorum, eorumque, quoad licebit, optimorum *scriptorum verba*: aut certè eos indicabo, lectoremque ad *fontes* ipsos mittam, vnde hiriuli fluent. Sic enim temere me nihil de vlla re affirmare intelligetur. Postremò, quæ breuius hic à me perscribentur, vberius viua voce enarrabo: simulque loca ipsa terræ sanctæ, montes dico, flumina, lacus, maria, vrbes, arces, vicos, aliaque naturæ aut artis opera, in Tabulis elegantibus expressa, demonstrabo.

CAPVT PRIMVM.

De Terra Sancta, siue Palaestina positu, nominibus, & partitione.

REgio, quam Terram sanctam, itemque Palaestinam vocamus, Asiae portio est. Asia verò ipsa, tertia pars eius continentis, quam veteres quoque scriptores magna ex parte nouerant.

2. Ea vndique, vt & cæteræ terrarum partes, Oceano circumfunditur, instar magnæ cuiusdam insulæ. Alluitur verò interiori parte mari Mediterraneo, quod per Gaditanum fretum (siue Herculeum id dicere malis) infunditur terris, separatque tres orbis veteribus cogniti partes, Europam, Asiam, Africam.

3. Has tres partes diuina sapientia statuit, quibus cupiditates hominum, quæ prope infinitæ, coercerentur, & tamquam limitibus suis includerentur: ne procliue nimium esset mortalibus, opum, aut gloriæ causâ, aut quacumq; aliâ, inter se concurrere, pu-

PALÆSTINA.

gnare, & tranquillitatem generis humani turbare, violareq; sanctissimum ipsorum inter se fœdus, ab ipso Deo, pacis auctore, sancitum.

4. Etsi, quæ humani ingenij pertinacia est, ne sic quidem satis reprimi auidacia eorum potuit, vel potius perendi pereundiq; furor. Iam pridem enim hæc quasi naturæ claustra perrupit improba cupido. nec injuria olim etiam de ea questus est Venusius poëta:

Horat. 1.
Od. 3.

nequicquam Deus abscidit

Prudens Oceano dissociabili

Terras, si tamen improba

Non tangenda rates transfiliunt vada.

5. Oceanum dicit, opinor, quem per ostium, quod modò indicaui, terris infudit Deus. Nam hoc mare, quod Mediterraneum vocamus, jam olim, ante plurima secula, hominum temeritas, (an profunda possidendi, an gloriæ sitis?) trajicere ausa est.

6. Oceanus quidem ipse non magis, vt equidem existimo, superatus iis est, quam ipse terras loco suo mouere potuit, aut fluctibus suis insanis obruere. Deus enim terminos & illi statuit, & hanc, quasi fluctibus innatantem fundauit.

PALÆSTINA.

7. *Ille super pelagus solidum connexuit orbem,
Stabilis ut undas inter instabiles foret:
Et toties rapidis pulsatus fluctibus, omnes
Compage firma sustineret impetus.*

Psal. xxiv:
Paraphr.
Buchan.

8. Altero verò ab hinc seculo demum nouum sibi orbem inuestigare, adire, aperire, subindeq; repetere ausi sunt Europæ nostræ incolæ: quod veteres minati olim sunt, aut moliti, vt videtur, frustra: Iudæi, Phœnices, Pœni, Romani, etiam fortè Macedones.

9. Equa gentè si hodieque superesset ambitiosus in primis ille Pellæus iuuenis, Philippi filius, & terrarum spacia, nostris hominibus toties calcata, maria nauigata, penitusq; perlustrata, disceret, lacrimas profectò vix teneret. Valde eum certè rerum ab se gestarum pœniteret.

10. Sed reuocemus cimbam, in hęc tam immensum pelagus cupidè nimis, ac pœnè inconsideratè immissam, atque ad nostrum hoc, & priscis notum mare ab Oceano reuertamur: & quidem ea in parte nonnihil commoremur,

-- *qua Nilus aquâ se diuine voluit,
Et septem geminis refluxum mare submouet
undis.*

Idem Psal.
LXXIIX.

PALÆSTINA.

11. Ad *Palæstinam*, inquam, cursum dirigamus, eamq; breuiter lustremus: quo facilius permulta, quæ in sacris libris, cæterisque ecclesiasticis scriptoribus exstant & intelligamus, & retineamus felicius. Id enim ita non difficilimè consequemur, vt notum est intelligentibus.

12. Hæc igitur Asiæ regio est, vti dictum; cincta vndiq; Syria, Arabia, Ægypto, & maris Mediterranei ea parte, quæ Syriam Ægyptumq; alluit. Erant & minutiores aliquot prouinciæ huic vicinæ, siue contiguæ: de quibus in progressu mentionem faciemus. nunc saltem nobiliores attigisse suffecerit.

13. Ad Syriæ quidem non vicina tantum Palæstina, sed ejus quædam pars à Lib. xv i, nonnullis censetur. Eorum in numero Strabo est, qui Syriæ partes facit Commagenam, Seleucidem Syriæ, Caudam Syriam, & Iudæam in mediterraneis; ad mare autem Phœnicen.

Ibid. 14. Eodem teste, nonnulli totam Syriam in Cœlesyros & Phœnicas partiuntur: hisq; dicunt quatuor nationes esse permixtas, Iudeos, Idumeos, Gazæos & Azotios. qui agricultura quidem, vt Syri & Cœlesyri: mercatura verò operam dabant, vt Phœnices.

PALÆSTINA.

15. Herodotus quoq; Palæstinam Sy- Lib. 2. cap.
riam hanc vocat, in eamq; Scythas ait ^{105.}
olim penetrasse, Ægyptiis arma illatu-
ros. quos tamen Psammetichus rex mu-
neribus ac precibus placatos adduxe-
rit; vt recipere se ad suos. Idem Lib. III.
alibi quoq; Syros Palæstinos memorat ^{cap. 5.}
in expeditione Cambysis aduersus Æ-
gyptios.

16. Atq; aliquanto post, vbi Xerxis,
bellum Græciæ inferentis, copias re-
fert, ac Phœnicum mentionem facit,
addit: *Hi Phœnices, vt ipsi memorant, quon-* Lib. VI.
dam mare rubrum accolebant. Illinc trans- ^{cap. 82.}
gressi maritima Syria habitant. Is autem
tractus Syria, & quicquid Ægypto tenus est,
Palæstina vocatur.

17. Pomponius Mela etiam in Syriæ Lib. I. c. II.
partibus numerat Iudæam, & regiones
plures illius nomine complectitur. Sy-
ria, inquit, latè littora tenet: terrasq; etiam
latius introrsus, aliis aliisq; nuncupata nomi-
nibus. Nam & Cœle dicitur, & Mesopotamia,
& Damascene, & Adiabene, & Babylonia, &
Iudæa, & Sophene. Hinc Palæstina est, qua
tangit Arabas cum Phœnice: & vbi se Cilicia
committit, Antiochia.

18. Dio quoque Cassius limites eos Lib. XXXVII.
hujus regionis signat. Quum enim Cn.

PALÆSTINA.

Pompeii, cognomento Magni, res gestas contra Hyrcanum & Aristobulum exposuisset, ita locum eum claudit. *Hæc eo tempore in Palæstina gesta sunt. ita enim antiquitus uniuersa ea gens vocabatur, qua se à Phœnicia ad Ægyptum vsq; iuxta mare mediterraneum extendit.*

11 Sam, 8. 19. & 10. Iis igitur ea tempestate continebatur terminis. Quos Dauid rex etiam extendit ad Euphratem vsque, Syrosq; vectigales sibi fecit, & Damascum, Syriæ urbem primariam, militibus præsidariis tenuit.

Gen. xv, 18. 20. Deuter. xxxiv. Atque hæc tam luculenta regionis regniq; spacia Deus pridem Iudæorum genti pollicitus fuerat. Abrahamo enim primum ea promisit: ejusque semini postea idem confirmauit sæpius: etsi contractiores etiam limites non rarò indicantur.

Lib. Regū. Paralip. & alii. 21. Quum igitur Syri & Ægyptii Palæstinam à duabus partibus includerent, cum iisq; de regni terminis, vti fieri solet inter finitimos, armis sæpe contenderent, quid mirum, si viribus tam potentium hostium afflicta sæpe grauiterque est natio Iudæorum?

Lib. Iudic. 22. Neq; rarò eandem vexarunt Ammonitæ, Moabitæ, Idumæi, Philistæi, aliiq;

PALÆSTINA.

aliiq; vicini, & potentes populi. Quos tamen subinde, præsidio Dei, auspiciis ductuq; regum, aut, quos ante reges habuit, Iudicum præclarè vltima est: non modò excusso, quod impositum sibi ab iis fuerat, seruitutis iugo, sed & in eorum ceruices reposito.

23. In Syriam quoque, Galilææ finitimam, fama Seruatoris nostri, & miraculorum penetrauit, vt Euangelica historia testis est. Ac de terræ hujus situ hæc nunc sufficiant. Marth. iv. v. 24.

24. Nomina ei plura passim tribui non est ignotum. Nam & Terra Chanáan, & Palæstina, & Iudæa, & Terra promissionis, & Sancta sæpe vocatur.

25. Terra Chanáan à possessore antiquissimo, de quo quidem constat, dicta est. Tenuit enim eam Chanáan, Noë nepos è filio Cham; eaq; ab illo nomen accepit. Genes. x. & xii. Ioseph i. Antiq. cap. 7.

26. Posterius quoque illius post ipsum multis seculis hanc terram possederunt. Erant autem filii eius plures. Sic enim Moses scribit: *Chanaan genuit Sidonem, primogenitum suum, Hethæum, & Jebusaam, & Amorrhæum, & Gergesæum, & Heuæum, & Ararceum, Sineum, & Aradium. Samaræum, & Hamathæum. & per hos disse-* Genes. x. v. 15.

PALÆSTINA.

*disseminati sunt populi Chananeorum. Factiq;
sunt termini Chanáam, venientibus à Sidone,
Geraram vsque ad Gazam: donec ingrediaris
Sodomam & Gomorrhã, & Adamam, & Se-
boim, vsq; Lasa.*

27. Terra igitur Chanáan, & illa tem-
pestate, & multo pòst tempore dicta ea
est: populi ejus Chananzæ.

Gen. xii. 28. In hanc terram migrare jussit
xiii. & seq. Deus Abrahamum è Carris, (Harã)
aliquot vrbe Mesopotamiæ, quo ejusdem man-
cap. dato concesserat ex Vr Chaldæorum.
promisit tum & deinceps ei, filioq; ejus
Isaaco, & nepoti Iacobo, terram hanc
ipsis, eorumq; posteritati datum iri.

Exod. Deut 29. Præstitit quoque semini eorum
Ios. & cete- promissa, fide optima. Ducibus enim
ris sac. lit. Mose & Iosua, in eam, populum suum,
libris. Ægyptia seruitute liberatum, per Ara-
bicum primò sinum, qui & Mare ru-
brum dictus, dein Iordanem fluuium,
(quum vtrumq; inaudito exemplo sic-
casset) introduxit, eamq; pænè vniuer-
sam tribubus Israelitarum distribuit.

Psal. lxxx. Quod si quid tum quoq; ei deerat, per
v. 9. & seq. Davidem & sequentes reges adjectum
est. Atq; hanc ob causam Terra pro-
Gen. l. 24. missionis, siue terra promissa appellatur.
& sæpe ali- Dasß gelobte Land.
bi.

PALÆSTINA.

30. Hujus regionis vbertas, & rerum omnium, vitæ vsibus necessariarum, abundantia passim in sacris literis de- prædicatur. Lacte & melle fluere plurimis locis scribitur in libris Mosis & Prophetarum. Vnum saltem alterum- que demus. *Dominus Deus tuus, inquit* Deut. xxxi
Moses, introducet te in terram bonam, ter- v.7. & seq;
ram riuorum, aquarumque & fontium: in
cuius campis & montibus erumpunt flumio-
rum abyssi. Terram frumenti, hordei, ac
vinearum, in qua ficus & mala granata, & o-
lineta nascuntur: terram olei ac mellis. ubi
absq; ulla penuria comedes panem tuum, & re-
rum omnium abundantia perfrueris: cuncti
lapides ferrum sunt, & de montibus eius aris
metalla fodiuntur.

31. Idem aliquanto post: *Oculi vestri* Deut. xi,
viderunt omnia opera Domini magna, qua fe- v.7. & seq;
cit: ut custodiatis vniuersa mandata illius,
qua ego hodie precipio vobis, & possitis intro-
ire, & possidere terram, ad quam ingredimi-
ni, multoq; in ea viuat is tempore: quam sub
iramamento pollicitus est Dominus patribus ve-
stris, & semini eorum, lacte & melle manan-
tem. Terra enim ad quam ingredièris
possidendam, non est sicut terra AEgypti, de
qua existi, ubi iacto semine in hortorum mo-
rem aqua dicuntur irrigue: sed montosa est,
 &

PALÆSTINA.

& campestris, de cœlo expectans pluias, quam Dominus Deus tuus semper inuisit, & oculi illius in ea sunt, à principio anni, usque ad finem eius. Hæc paucula de multis instituto nostro sufficiunt. Plura eius generis adjicere hisce, cuius facillimum est.

Zach. 11. 12. 32. Dicitur eadem *Terra Sancta*: quòd
 2 Macc. 1. 7. Deus ipse eam præsentia suâ sanctificaret, quum populo suo, & templo majestati nominis sui dedicato, sedem eam delegisset.

33. Sancta etiam dicta videtur, quod sancti viri, Patriarchæ, Iudices, Reges, Prophetæ, Apostoli, doctrinâ eam & miraculis multis illustrarunt: adeoque pleriq; eorum omnem in ea vitam suam exegerunt: denique non pauci sanguine quoque suo eam imbuerunt.

34. Servator quidem noster, Sanctus ille Israelis, ipse in hac & conceptus, & natus, educatusq; est. hic miracula edidit: hic sapientiam cœlestem primo omnium humano generi reuelavit. hic mortem acerbissimam pro salute nostra æterna oppetiit: hic sepultus est: hinc superata morte & Sathana rediuium suis se reddidit, mandatisq;

tisque salutaribus datis in cœlum ad-
scendit. vt terra hæc, tot miraculis cla-
ra, & vestigiis sanctorum hominum v-
bique conspicua, ipsiusque adeo Dei
præsentia illustris, Sancta non injuriæ
vsurpetur. Nam & terra Iehoua, & dele-
tationis appellata, aliisque id genus
splendidis titulis ornata est.

35. Nempe, vt nostræ memoriæ poe- Buch. Psal.
ta eximius scripsit: LXXIIX. v.

Hæc sancti tenuere patres loca sancta, Deiq; 54. & 55.
Parta manu: exclusit gentes prius vnde pro-
fanas,

Aut prostravit humi victas: & iugera mensæ
Abramidis habitare dedit.

36. Dicitur & terra Iudæ, siue Iudæa,
cujus nominis causam ignorare se fa-
tetur Dio Cassius. Quum enim Palæ- Lib. xxxvii
stinus gentem vocari dixisset, addit:
Habent autem aliud præterea adscititium no-
men. Regio enim ipsa Iudæa, gens Iudæi ap-
pellantur. id cognomentum vnde originem
ceperit, haud scio. Quin & alii homines, qui
secundum eorum instituta viuunt, id gerunt,
quamquam alienigena.

37. Iustinus, aut si ita credere malu- Lib. xxxviii
mus, Trogus Pompeius, quàm confi-
denter, tam perperam hæc de re, pa-
rùm ipsi in plerisque, vt res loquitur,
com-

PALÆSTINA.

comperta scribit. Ecce enim Dama-
scum, Azelum, Adorem, Abraham, &
Israel reges facit. Sed *Israhelem*, ait,
felix decem filiorum prouentus maioribus suis
clariorem fecit. Itaq; populum in decem re-
gna diuisum filiis tradidit, omnesq; ex nomine
Juda, qui post diuisionem decesserat, Iudaos
appellauit, coliq; eius memoriam ab omnibus
iussit. eius portio omnibus accesserat.

38. Nugæ hæ, quod nemo nostrum
ignorat: nisi si quis fortè prorsus in hi-
storia sacra hospes sit. Et tales ferme
sunt in rebus Iudaicis historici, ac cæ-
teri scriptores profani. qui tamen in
iis insectandis aut contemnendis valde
sibi plerumq; placent.

39. Nobis satis liquet, Iudam inter
filios Iacobi, siue Israëlis, illustrem vir-
tute & auctoritate, principatu à patre,
jam jam morituro, donatum. Ita e-
nim senex ille venerandus, spiritu Dei
Gen. xlix. plenus, de hoc vaticinatur; *Iuda te lau-*
v3, & seq. *dabunt fratres tui: manus tua in ceruicibus*
inimicorum tuorum: adorabunt te filii patris
tui. Catulus leonis Iuda. ad pradam, fili mi,
adscendisti: requiescens accubuisti, ut leo, &
quasi leona. quis suscitabit eum?

40. Non auferetur SCEPTRUM de Iuda,
& dux de femore eius: donec veniat, qui MIT-

PALÆSTINA.

TENDVS est: & ipse erit expectatio Gen-
tium. Ligans ad vineam pullum suum, & ad
vitem, ô fili mi, asinam suam. Lauabit in vi-
no stolam suam, & in sanguine vuae pallium su-
um. Pulchriores sunt oculi eius vino, & dentes
eius vinocandidiores.

41. Hujus porrò, id est, tribus ab eo
dictæ operâ forti vsus est dominus post
obitum Iosue, in subigenda terra Cha-
naan. Sic enim de eo loquuntur sacræ
literæ. *Post mortem Iosue consuluerunt filii* Iudic. i. v.
Israel Dominum, dicentes: Quis ascendet 1. & seqq.
ante nos contra Chananæum, & erit dux belli?
Dixitq; Dominus, Iudas ascendet. ecce tradi-
di terram in manus eius.

42. Post & regni dignitas huic tribui
contigit: quam moriturus ei pollici-
tus fuerat Israel. Itaque regio, Israel,
Iudæa etiam frequenter appellata est.
Tribum enim Iudæ præ ceteris sibi De-
us elegerat, cui sceptrum cum fastigio
regio traderet.

43. Hanc tribus huius in principatu Ps. LXXXIII
prærogatiuam, vates etiam regius pul- v. 67.
chrè expressit.

Non tamen Eframū prestantem fortibus armis
Elegit, cui sceptrum daret: non ille Manassæ
Pignora; sed Iudam, sed celsæ tectæ Sionis,
Templa sibi, & solido fundata sacraria saxo,

Cumq; polo & stellis mansura in secula sedens.

- I. Reg. xii. 44. Etsi verò post Solomonis obi-
 II. Paral. x. tum, decem tribus, offensæ superbo re-
 Iosep. viii. gis Roboami responso, ab eo descie-
 Antiq. 3. runt, regemque sibi & regnum peculiare
 constituerunt, quod *Israelis* dictum: ta-
 men *Iuda* regnum integrum semper cum
 eo fuit, duabus tribubus, *Iudæ* ac *Ben-
 jamin* subnixum.
- II. Reg. 45. Quin sublato penitus regno *Is-
 xvii. Iosef. raelis*, & rege *Hosea* cum populo in ca-
 ix. 14. ptiuitatem abducto; ab *Assyriis*, eo-
 rumque rege *Salmanassare*, saluum ta-
 men integrumque etiam tum aliquan-
 diu fuit, præsidio *Dei*, regnum *Iudæ*.
- II. Reg. 46. Ac tametsi ipsum quoq; eandem
 xxiv. Iosef- calamitatem aliquanto post subire co-
 ph. lib. x. geretur, (neq; enim minus, quam fra-
 Antiq. pz. tres ipsorum, *Deum* patrium offende-
 ne coto. rant *idolorum* cultu, aliisq; grauissimis
 II. Paral. peccatis) tamen circumacta *Lxx.* an-
 xxxvi. norum periodo, reliquiis gentis hujus
 redire in patriam, urbemque ac tem-
 plum instaurare concessum est: quod
 Jerem. xxv. ita fore, jam antè per *Prophetas* suos
 & xxix. populo huic denunciabat *Deus*.
47. Ita res *Iudaicæ*, & regnum hujus
 populi iterum efflorescere, ac stabiliri
 denuò cœpere. Et quamquam in an-
 gusti-

PALÆSTINA.

gustias subinde à vicinis, aut longin-
quis redacti sunt Iudæi, tamen diuino
præsidio ecclesia & resp. Iudaica salua
quoquo modo ac defensa in id tempus
fuit, quo mitteretur in terras, qui res
lapsas restitueret, & amissam recupera-
ret morte sua & sanguine salutem.

48. Sed ista plenius ac disertius ex-
ponere est historici. Illud apparet ex
iis, quæ attulimus, Iudæam dictam pro-
prie fuisse partem terræ sanctæ, quæ tri-
bui vni cesserat; aut certè eam, quam
reges Iudæ possederunt. Appellari ta-
men sæpe tota regio eo nomine solita
est.

49. Eadem ratione *Palæstina*, siue Phi-
listæa, aut terra Philistiim, pro tota hac
regione vsurpatur: quum eo nomine
tantum maritima quædam ejus pars
proprie signetur. Vrbes ejus quinque
numerantur, de quibus deinceps co-
piosius agemus.

50. Atque istæ sunt potissimæ atque
vsitatissimæ ejus appellationes. *Diuisa*
olim fuit & habitata septem populis
Chanaan: Amorrhæis, Chananæis,
Gergesæis, Hetthæis, Heuæis, Iebusæis,
& Pherezæis.

51. Quibus pulsis, duodecim tribus

PALÆSTINA.

Num. xxi. atq; ope diuina. Iis partim trans Iordanem fluuium, partim cis eum, sedes assignatæ sunt. Trans Iordanem, Ruben, Gad & Manasse; cis Iordanem Iuda, Benjamin, Simeon, Efraim, Dan, Aser, Issaschar, Zabulon & Nephtalim.

xxiii.
Deut. ii.
Iosu. xiii.
& seq.

52. Post defectionem decem tribuum à domo Dauidis, siue regno Iudæ, duæ populi Israelitici partes, *duo* item *regna* hujus gentis fuerunt: id, quod modò dictum est, *Iudæ; & Israelis*. Quorum illud sedem habebat urbem Hierosolyma; hoc verò Samariam potissimum.

Lib. ii. Reg
xix. 41. cū
seq. & xxiv
v, 6.

53. Quamquam etiam ante distractionem illam populi, appellationes Iudæ & Israelis receptas, & populum in has partes distributum video. Quum enim jussu Dauidis regis, viri bello idonei numerati per omne regnum fuissent; *dedit Ioab numerum descriptionis populi regi. Et inuenta sunt de Israel octingenta millia virorum fortium, qui educerent gladium: & de Iuda quingenta millia pugnantium.*

54. Vetustior igitur illa populi diuisio in Iudam & Israelem est, quàm tradi

PALÆSTINA.

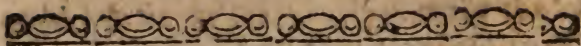
tradi plerumque solet, vti ex isto loco satis liquet: è quo obiter summam etiam istius regni potentiam, & numerum bellatorum, multis vix satis credendum, discimus. Quamquam etiam ante Dauidem, Saulis regis tempore ista populi diuisio recepta videtur fuisse.

E lib. 1.
Samuel
cap. xxi.
v. 8.

55. Postremis temporibus tres celeberrimæ hujus regionis partes fuerunt, Iudæa, Samaria, Galilæa: eæque omnes cis Iordanem, inter eum fluuium & mare Syriacum, vt & Palæstina, ac Phœnicia ad littus ejusdem maris. Trans Iordanem fuerunt Ituræa, Trachonitis, & Chalcidica: de quibus singulis deinceps accuratius agemus & plenius. Nunc tres illas partes ordine lustrabimus, cum finitimis regionibus. Tributum enim ratio singularum, pro instituto nostro non satis expedita, neque commoda videtur discantibus futura.

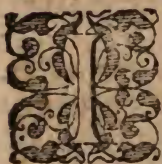
Sigon, r. de
rep. Hebr.
cap. 7.

✠) o (✠
✠

CAPVT II.

*De Iudæa, eiusq; urbibus, montibus, &c.
cum primis de Hierosolymis, Iudæa
metropoli.*

Iudæa dignitate reliquis ter-
ræ sanctæ partibus antecel-
lebat, vt jam diximus. Ea
claudebatur Samariâ ad
septentriones: montibus
Seir ad meridiem: ad occasum mari
mediterraneo: ad ortum mari mor-
tuo.

2. Trans id mare, siue Asphaltitis la-
cum, erat Moabitis regio, & vltior
Arabia petræa. Ad meridiem Edom,
vel Idumæa, cum deserto Pharam, & vl-
terior Ægypti pars. Ad occasum de-
nique Philistæorum erat regio, cum
quinque urbibus eorum.

1. de Rep. 3. De Urbibus huius partis prima-
Hebr. c. 7. riis ita scribit Sigonius. Iudæa à tri-
bu Iudæ vocata, ferme his insignita vr-
bibus fuit, Hierusalem, Bethel, Hieri-
co, Arimathia, Emaus siue Nicopoli,
Bethlehem, Hebron, Chariathiarim &
Eleutheropoli. De his igitur prius,
quæq;

HIEROSOLYMA.

quæq; iis vicina occurrent loca illustri-
ora, videamus.

4. HIERSALEM, vrbs non in Iu-
dæa tantum, aut vicinis regionibus, sed
toto terrarum orbe celeberrima olim
fuit. Neque in hunc diem, post tot
tamque graues ejus casus, & excidia sæ-
pius iterata, vllius vrbs nomen teme-
re illustrius: præsertim apud Christia-
nos, id est, religionis veræ custodes.
De Iudæorum enim reliquiis dicere ni-
hil attinet. Sanè, quod de vrbe Ro-
ma quidam olim non sine causa præ-
dicabat, nos quoque de hac non falsò
possumus:

-- *hac tantum altas inter caput extulit vrbes* Virg. Ecl. 1.

Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

5. Sacræ literæ ipsæ plurimis locis
præstantiam ejus & majestatem, qua
præ cæteris orbis vrbibus hanc vnam
Deus ornauit, sibiq; peculiariter ex o-
mnibus delegit, quam habitaret ipse,
commemorare solent.

6. Vnum de multis locum heic, eumq;
disertissimi interpretis versibus ex-
pressum, referre non, opinor, ingratum
erit lectori.

*Abramidarum ceteras vrbes supra
Dominus Sionis diligit*

HIEROSOLYMA.

Buch. Psal.
LXXXVII.
Adde Psal.
XLIIX.
CXXII. CXXV
& alios.

*Portas, Sionis, imminet qua montium
Fundata sanctis collibus.*

*O predicanda posteris sacris Sion,
Beata mater urbium!*

*Tecumne Babylon se audeat componere?
Tecumne Memphis insolens?*

*Ventura Babylon sub iugum Dei, Deo
Flexura Memphis poplitem.*

*Præclara quamuis & Palaestina, & Tyros
Iactet virorum robor;*

*Nihil ad Sionem, fortibus factam viris,
Favore tutam numinis.*

7. Præclarum, ut apparet, urbis sanctæ encomium: cuius & causa iustissima illis versiculis, sæpeq; alibi expressa. Ut igitur de vrbe hac eo rectius existiment bonarum artium studiosi, aliquanto plenius de ea nunc agemus.

8. Antiquissimam esse constat. Etenim Abrahami ævo jam in ea regnum possedit Melchisedecus, qui victorem Assyrionum Abrahamum in campo regio gratulabundus excepit, eiusq; milites hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus. Ipsum exercitus ducem Abrahamum, adhibentem mensa, meritis laudibus extulit, & Deo, cuius favore victoria contigerat, debitos hymnos, ut sua pietate dignum erat, cecinit. Erat enim rex iustus, & omnium consensu sacerdotie-

Genes. xiv.
Ioseph. i.
Antiq. cap.
10. & 11.
Et vii. bel.
18.

HIEROSOLYMA.

tio. summi Dei, ob iustitiam, dignus habitus, ut scribit Iosephus.

9. Verum eo tempore *Solyma* vrbs dicta est, vel, ut sacrae literae habent, *Salem*. Ioseph. lib. vii. cap. 3. Gen. xiv. 18. *Solymam* etiam Homero notam fuisse, quidam olim, teste Iosepho, contenderunt.

10. Quorum ut hoc incertum, de illa quidem vrbe, ita illud non est dubium, Abrahamum in monte Moria, cui post secula aliquot templum inaedificatum, filium Isaacum, iussu diuino immolare voluisse. Urbis igitur partem ille mons nondum eo tempore sustinebat.

11. Vrbs enim, quam Iebusæi ad Davidis usque regnum possederunt, & de suo nomine appellarunt, monte Sione, arduo sane ac prærupto, continebatur, locique natura permunita erat: quæ res non modicos incolis spiritus dabat.

12. Hanc tamen etiam, diuino adiutus favore, cepit rex David, eamque de nomine suo, munitam porrò diligenter atque ornatam, appellauit. Nam, ut sacrae literae testantur, *Cepit David arcem Sion. hac est Ciuitas David. Et mox, Habitauit autem David in arce Sion, & vocauit eam Ciuitatem David: & aedificauit per gyrum à Mello, & intrinsecus.* 1. Sam. vii. & 9. Ioseph. vii. cap. 3.

13. Iosephus inferioris etiam ciuitatis aliquanto antè captæ mentionem facit. vt verisimile sit, vrbis partem, monti Sionis subiectam, eo etiam tempore fuisse, quæ dicta est Filia Sion, cuius non rarò mentionem fieri in sacra historia notum satis est.

14. Quidquid ejus demum sit, id quidem non est dubium, à Solomone rege templum Deo magnificentissimum ædificatum in monte Moria: quum id opus pater ejus David animo jam designasset; verùm monitu Dei ipsius prohibitus, manum ipsi admouere non esset ausus.

15. Hujus magnitudinem operis ac splendorem nemo satis æstimare, aut, quam par est, animo concipere formam poterit, qui ad ea, quæ nunc sunt, templa, mentem aut oculos retulerit.

Diligenter ejus structuram, præter sacras literas, persecutus est Iosephus. quem qui diligenter legerit, aliquo modò speciem ac dignitatem illius domus in animum fortè admittet: etsi etiam sic, ni fallor, multo minora omnia erunt, quàm res ipsa tum fuit.

16. Incredible dictu est, quantam opum vim, auri, argenti, gemmarum,

HIEROSOLYMA.

æris, ferri, marmoris, lignorum cedri-
 norum, ad ædis hujus structuram col-
 legerit pater Solomōnis: rex victoris
 plurimis inclytus, David: quantam i-
 tem populi principes, atq; administri
 regij, ad tam laudabile opus contule-
 rint.

1. Paralip.
 xxviii. &
 xxxix. Ios.
 vii. Antiq.
 cap. ii. & 12

17. Quin etiam alienigenæ quidam
 pius regis institutum juuabant. ut Hi-
 ramus rex Tyri. Et multa hominum
 millia assidue opus faciebant.

1 Reg. v.
 ii. Paral. ii.
 & iii.

18. Ita igitur excitatum est tandem,
 honori immortalis Dei, Templum il-
 lud augustissimum: quod & tum obstu-
 puit orbis terrarum, & omnis mirata
 est posteritas: quodque venerabantur
 etiam, qui è gente Iudaica orti non e-
 rant, plurimi.

1. Reg. vi.
 ii. Par. iii.
 Iosep. viii
 Antiq 2.

19. Hoc tamen idem tantæ plenum
 majestatis templum, quod Deus ipse
 præsens numine suo inuisere, ac reple-
 re dignatus est, direptum nonnun-
 quam hostili incursum, & penitus exci-
 sum tandem atq; inflammatum est jus-
 su regis Babylonici, opesque templi &
 urbis, cum flore populi, ipsoq; rege, Ba-
 bylonem asportata fuerunt.

1 Reg. viii
 ii. Par. vii.
 1. Reg. xiv.
 Iosep viii.
 Ant. 4. ii.
 Reg. xxv.
 Jer xxxix.
 Ioseph. x.
 Ant. ii.

20. Instauratum quidem post
 annorum exsilium est ab iis, qui per-
 missu

Lib. Esdrae
 & Nehem.
 Ioseph. xi
 Ant. i. & 4.

HIEROSOLYMA.

missu regum Persicorum in patriam re-
uerſi sunt. Verùm humilius id multo
fuit, nec eum splendorem habuit,
quem pristinum illud Solomonis. Ita-
que eorum nonnulli, qui olim & pri-
mum illud, ejusque magnificentiam vi-
derant pueri, & hoc intuebantur jam
grandes natu, lachrimas tenere non
poterant.

Esd. iii.

Lib. Macc.
Ioseph. xi.
Antiq. 8. &
XII. 7. cum
seq. Tacit.
v. Hist.

21. Idem hoc templum Alexander il-
le Magnus inuisit ac veneratus est. Pro-
phanauit autem impiis suis sacrificiis
Antiochus rex Asiæ. Repurgarunt, vrbe
recuperata, fortissimi heroes Assamo-
næi, siue Maccabæi, pro lege & populo
suo acerrimè dimicantes.

Dio lib.

xxxvii.
Ioseph. xiv
Antiq. 7. &
8. Plutarch
Florus, Ta-
citus alii,

22. Munitum admodum & hoc fuit.
Itaq; Cn. Pompeio, qui vrbe capta, il-
lud oppugnabat, multo labore ea res
stetit. Ac ne sic quidem magnopere
videtur aliquid profecturus fuisse, ni
diebus Sabbathi, quibus Iudæi, patriis
legibus obsecuti, nullam defensionem
loci parabant, agrè tandem munimen-
tis perruptis locum expugnasset. Craf-
sus quoq; templum hoc spoliauit: & So-
sius cum Herode idem non minus atq;
urbem expugnauit.

Ioseph. xiv
cap. 12. &
27.

23. Postea tamen Herodes hic, qui &
Mag-

HIRROSO LYMA.

Magnus & Aſcalonita dictus, templum hoc, vt populi gratiam ſibi pararet, demolitus, multo ſplendidius è fundamento excitauit ad priſtinam altitudinem: idque incredibili ſumptu atque opere ornauit ac muniuit, non ita multis annis ante natum mundi Seruatori reddit.

Ioseph. xv.
Antiq. 14
ipse diserta
ta oratione
cauſſas
operis hu
jus ſufce
pti reddit.

24. Hujus templi quanta maieſtas fuerit, dici vix poteſt, aut mente concipi. De magnitudine ejus nihil nunc dico: nihil de ornatu aureo, argenteo, & alia è materia precioſiſſima. Porticus illas, quibus quatuor templi cincta erant latera, præſertim quæ Auſtrum verſus ſpectabat, & in ea excitatum aliud quaſi templum, mirari ſatis non poſſum.

25. Neque loci ipſius, id eſt montis Moria, cui templum impoſitum erat, munitionem. *Conſtabat enim ſtruetura, teſte Iosepho & lapidibus candidis firmiſſimis, magnitudine xxv. cubitorum in longum; octo in altum; latitudine verò cubitorum xii.*

Ioseph. ib.
& vi. bel.
Iud. cap. 6.

26. Habebat verò templum Baſilica ſimilitudinem: hinc & inde humilius; media ſui parte excelſum: à multis ſtudiis conſpicuum, maxime ex aduerſo habitantibus, aut aduentantibus.

27. *Ædificium hoc vndique præruptis impositum erat rupibus, excepta parte Orientali, vbi mons paullatim decliuis aditum habebat commodiorem. Verticem ejus jam olim in vsum templi complanauerat David rex, eundemque muro circumdederat Solomon, instinctu Dei, vt narrat Iosephus.*

Idem Iosephus.

28. *Radices quoque ejus alio muro cinxerat, cui versus austrum subiecta erat vallis profunda. Hic murus constabat saxis grandibus, plumbo inter se reuinctis, complectens interiorius spacium, & in profundum descendens, vt miranda esset magnitudo, & altitudo structura, forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo a fronte erat conspicua; interiora ferro vincta, iuncturas habebat contra omnium temporum iniuriam firmissimas.*

Ioseph. xv.
Antiq. 14.
& vi. bel 6.

29. *Inclusum autem erat templum ipsum, (quod in medio montis vertice situm, cxx. cubitorum altitudinem habebat) triplici ambitu. Quorum extimum alienigenis etiam ingredi fas erat, qui religionem Iudaicam amplexi, aut certe ab ea alieni non erant, & adorare Deum Israelis cupiebant. Hunc ambitum Herodes, templi hujus conditor, primus ædificauerat.*

HIEROSOLYMA.

30. Qui ab hoc *proximus* erat, & muro ab eo discretus, in eum ē priori adscensus patebat per gradus aliquot, vt porrò ex eo in superiores. In hoc Iudæi vtriusque sexus; qui quidem mundi essent, distinctis sedibus adorabant, cultumq; Deo suum præstabant. Alienigenis huc adscendere non licitum. capite luebat, si quis id esset ausus.

31. A Solomone, vt & templi reliqua, conditum hoc erat atrium: in quo porticus fuit, quæ ab ipso nomen traxerat. in hoc atrio Seruator noster frequenter docuit, & cum aduersariis suis acriter sæpe disputauit. Apostoli quoque, post Christi adscensionem hic populū Iudaicum viam salutis docebant magno successu.

Ioan. x. 23

Act. xii. 3
& seq.

31. *Tertium* ambitum, qui templo erat contiguus, Sacerdotes tenebant, ijsque tantum huc penetrare licitum. In media prope ejus parte, ex aduerso templi *Altare* erat, in quo suffitum facere solebant, quos ordo, aut fors designaret. Ad vtrumque altaris hujus latus hinc *Candelabrum* erat aureum; inde *Mensa* item aurea cum panibus propositionis.

32. Ad hoc altare, quum Zacharias *Luc. i. v. 3*
sacer- & seq.

HIEROSOLYMA.

sacerdotio fungeretur, in ordine vicis-
sue antè Deum, secundum consuetudi-
nem sacerdotij, sortitusque esset mu-
nus suffimenti faciendi, postquam in-
gressus esset in templum Domini; vidit
angelum Domini ad dexteram altaris,
qui nunciauit ei natiuitatem filii, quem
suscepturus esset ex Elisabetha vxore
sterili.

Matth.
xxiii.

33. De hoc altari videntur & illa Ser-
uatoris accipienda: quibus, accu-
satâ Iudzorum in pios Ecclesiæ docto-
res sæuitiâ, fore ait, vt graues hoc no-
mine pœnas luant. *Vt veniat, inquit,
super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est
super terram, à sanguine Abel iusti, usq; ad
sanguinem Zachariae, filii Barachia, quem occi-
distis inter templum & altare. Amen dico vobis,
venient hæc omnia super generationem istam.*

II Paral.
xxiv.

34. Templum ipsum, cellam habe-
bat mira religione, ab omni non a-
ditu saltem, sed & conspectu hominum
remotam. *Sancta sanctorum* dicebant. Is
locus intimum recessum vniuersi huius
operis tenebat: in quod, excepto Pon-
tifice summo, nulli mortalium aditus
erat concessus: neq; illi ipsi, nisi semel
annuo spacio; nec nisi, certis adhibi-
tis sacris ac ceremoniis, expiato.

Exod. 26.
Leuit. 16.
& 23. Hebr.
9. Ioseph.
17. Ant. 8.

35. In hoc aedyto, siue sanctissimo loco parietibus marmoreis vndique cincto, cedrinisque asseribus prætexto, & laminis aureis interiori parte obdu-

De qua
Exod. xxv.
Num. xvii
Deut. xxxv

cto, Solomonis ac sequentium regum temporibus, *Arca illa fœderis* seruabatur, certissimum pignus diuinæ maiestatis, non sine veneratione summa vel in mentem admittenda: vnde responsa consulenti populo suo ipse verus & immortalis reddebat Deus.

36. In hac arcula, iussu diuino, asseruabantur & *tabulae* duæ lapideæ, quibus legem æternam suis digitis inscripserat Deus: & *Vasculum Manne*, cibi, quo inaudito exemplo populum suum ipsos xl. annos in deserto pauerat: & *Aronis*

lisdem locis sacr. litterarum.

virga, in qua miraculo insigni sacerdotij principatum ipsi & posteris ejus confirmauerat. Arcam ipsam duo angelorum simulacra inumbrabant alis suis, atq; obtegebant.

37. Hæc arcula post exulium Babylo- nicum in templo conspecta non fuit: itidem vt alia quædam ejus ornamenta. Etsi quidam à Tito etiam captam, & in triumpho Romæ portatam, cum aliis templi ornamentis, fuisse perhibent, quàm verè, ipsi viderint.

Adrichomii vide.

38. Neque tamen ornamentis suis carebat fanum hoc, ab Herode structum, ut diximus. Quia hac parte omnibus fortè, quæ vnquam in terris fuerunt, templis, locisque; religiosis antecellebat. de quibus singulis agere non nostri res fuerit instituti.

Joseph. xv. 39. Illud tantum indicandum, omnia fere marmore candidissimo ac politissimo, auro, argento, ære Corinthio, gemmis, purpura, cocco resplenduisse. Nam & postes, ac fores portarum, inductis aureis argenteisque laminis, prænitebant; in quibus tamen artificium sæpe materiæ nobilitatem superabat.

40. Operæ præcium erat, tum ipsas portas, earumque incredibilem altitudinem ac latitudinem, tum valvas earum, tum aulae stupenda arte elaborata, muros item, quibus & cinctum erat templum, & distinctum, intueri. Nemo certè sine stupore id facere poterat.

41. Quæ in primo ambitu, siue Atrio gentium, ab Herode, uti dictum est, ceteris adjecto, in orientem obuersa erat, *Porta speciosa* dicta est. Ad quam decumbentem hominem à primo ortu clau-

Act. iii. v.
& seq.

claudum, verbo sanarunt Petrus & Io-
annes.

42. Hæc porta altitudinem habe-
bat cubitorum x x x. & tota ære Corin-
thio erat inducta, quod auro preciosius
fuit. Porta quæ ex aduerso huic in a-
trium Iudæorum ducebat, alta erat
cubitos quinquaginta. Quæ in Atri-
um Sacerdotum, L x x. Ipsius verò tem-
pli porta cubitorum erat nonaginta.
Et aulæa preciosissima, singulari artifi-
cio contexta, spacium portarum æqua-
bant.

43. Quod in altissima hac ipsius tem-
pli porta suspensum erat aulæum, in
duas partes (mirum dictu) scissum est,
à summo ad imum, quum Seruator no-
ster in cruce exspiraret, & morte sua
patrem nobis cœlestem placaret.

11 Paral. 3.
Matt. xxv. 12

44. Erant autem portæ ejusmodi non
paucæ, sed plurimæ, omni ferme in par-
te templi. Itaq; ducentorum homi-
num manibus opus erat, ad fores quo-
tidie aperiendas & claudendas. Atq;
eæ omnes, à deoq; omnes partes tem-
pli, majestati diuinæ consecrati, orna-
tissima augustissimaq; fuerunt.

45. Etsi ornamenta, quæ vel prius il-
lud à Solomone, vel postremum ab He-

Ioseph. vii.
de lib. viii.
Antiq. cap.
2. & xv. ult.

HIEROSOLYMA.

code rege ædificatum habuit, non temere quis omnia; certè breui opusculo pro rei dignitate nemo complectetur.

46. Templum hoc, ejus magnitudo, pulchritudo, forma, opes, ac munita, ne quidem profanis ignota scriptoribus fuere. Hinc Tacito; *Hierosolyma genti caput. Illie immensa opulentia templum. & primis munimentis vrbs deiugis: templum intimis clausum. ad fores tantum Iudæo aditus: limine præter sacerdotes arcebantur. Eidem paullo post, Templum in modum arcis, propriiq; muri, labore & opere ante alios. ipsa porticus, quis templum ambiebatur, egregium propugnaculum.*

47. De religione verò Iudæorum, de ritibus ac ceremoniis, vt de origine ac nomine antè dictum, valde à vero sæpe iidem aberrarunt: etsi interdum & ad illos aliquis veritatis, tamquam solis, radius penetrauit.

48. Itaq; idem scriptor, *AEgyptii*, inquit, pleraq; animalia effigiesq; compositas venerantur. Iudæi mente solà: unumq; numerum intelligunt. Profanos, qui deum imagines, mortalibus materiis, in species hominum effingant. Summum illud & aeternum, neq; mutabile, neque interiturum.

49. *Dio Cassius* quoque, *Diuersum*, inquit,

Lib. v. Hist.
stor.

Ibid.

HIEROSOLYMA.

quit, à reliquis hominibus obtinent, cum aliis in rebus, usque, vita quotidiano, tum eo præsertim, quod nullum ex ceteris diis colunt. Vnum autem quendam summo studio venerantur. Tum quoque temporis (vrbe à Pompeio capta) nullum Hierosolymis simulacrum exstabat. nimirum suum illum deum ineffabilem, & formæ expertem existimantes, religioso eius cultu ceteros mortales superant. cui templum summae molis, pulcherrimumque exstruxerunt: excepto, quod apertum, & nullo culmine tectum fuit. quod de atriis templum cingentibus accipiendum, vt dictum antè fuit.

50. De cæteris gentis hujus moribus atque institutis, operæ precium est, quam turpiter errent, aut datâ operâ, quæ rectè se habent, calumnienter. Tale est, quod de sanctissimo templi loco, prophanorum nulli videndo, nugatur Florus. *Hierosolyma defendere tentauere Iudæi. verum hæc quoque & intrauit, & vidit illud grande impie gentis arcanum, patens sub aureo uti cælo*

Lib. III.
Histor.
cap. V.

51. Talia etiam ferme sunt, quæ Tacitus, satis in nugis istis loquax, garrit de origine Iudæorum, & itinere, duce Mose, de sacris, de jejuniis, de Sabbatho, de circumcissione, quam plerique

Lib. III.
cap. I.

HIEROSOLYMA.

gentilium rident, & aliis eorum institutis: quæ Dei ipsius legibus, sapientissimi legislatoris, constituta scimus fuisse.

Oratione
pro L.
Flacco.

52. Tamen inuisa ea reddiderunt, quod ab suis discrepare, sæpe ineptis & stolidis moribus viderent. Itaq; & M. Tullius Flaccum defendit, quod aurum ex Asia non passus sit Hierosolymam exportari. *Huic barbara superstitioni resistere, inquit, seueritatis; multitudinem Iudeorum, flagrantem nonnumquam, in concionibus, pro repub. contemnere, grauitatis summa fuit.*

53. *At Cn. Pompeius, captis Hierosolymis, victor ex illo fano nihil attigit. in primis hoc, ut multa alia, sapienter. In tam suspiciosa ac maledica ciuitate, locum sermoni obrectatorum non reliquit. non enim credo religionem, & Iudeorum, & hostium, impedimento prestantissimo imperatori, sed pudorem fuisse.*

54. Et paullo post. *Sua cuiq; ciuitati religio, Lati, est; nostra nobis. Stantibus Hierosolymis, pacatisq; Iudæis, tamen istorum religio sacrorum à splendore huius imperii, grauitate nominis nostri, maiorum institutis abhorrebat. nunc verò hoc magis, quòd illa gens, quid de imperio nostro sentirit, ostendit animis. quàm cara diis immortalibus es-*
set,

HIEROSOLYMA.

set, docuit, quod est uicta, quod elocata, quod seruata.

55. De stipe nimirum templo soluenda quotannis, lege diuinitus lata, contumeliosè, uti & de gentis fortuna loquitur orator, veræ religionis ignarus. Itidem Tacitus: *Pessimus quisque, spretis religionibus patriis, stipes & tributa illuc congeriebant, unde aucta Iudaorum res.* Ibid. v. Hist.

56. Nec mirum, quum hæc de peruersa Iudæorum religione, & improbis moribus opinio apud tenebriones illos peruagata esset, inuisam gentem, certè spretam, ob utramq; causam, fuisse. Nam & *Augustus Cæsar*, superstitioni suæ, & Græcanicæ deditus admodum, *Caium nepotem, quod Iudæam præteruebens, apud Hierosolimam non supplicasset, collaudauit.* Sueton. August. cap. 91.

57. Talia igitur prophanarum gentium ferme erant de Iudæorum templo, sacris, religione atque institutis, iudicia. quod pluribus exemplis docere, ut non arduum mihi, ita neque necessarium est: præsertim in hac mihi proposita breuitate.

58. Neque tamen etiam sic perficere potuere, ut non ex omnibus prope ter-

Cicero ipse ris multi, immo infiniti homines, lo-
 non obscu- cum illum venerarentur, quem Deus
 re indicat sedem nominis sui sacrosancti delege-
 oratione rat: vbi memoriam sui sacrauerat:
 pro Flacco: quem præsentia suâ diutissime illu-
 & Horat. v. strems reddidit, fouit, defendit.
 Sat. IV:

59. Pij quidem & religiosi homines,
 omni ferme æuo, ex quo gloriam gen-
 ti isti, vrbi ac templo immensam con-
 ciliauit orbis rector, tot ac tam variis
 modis, pronis eam animis etiam ab-
 sentes venerati sunt.

60. Talis nempe affectus piorum o-
 mnium absq; dubio erat, qualem præ se
 fert diuinus vates, qui ista dictante cœ-
 lesti spiritu scripsit:

PLXXXIV

Orex armipotens, qui creperos tuo

Bellorum arbitrio diuidis exitus,

Ergo limina templi

— Latet conspiciam tui.

Hic cor lætitiâ palpitât: hic bonis.

Languet mens nimis ebria, gestiunt

Artus, atria vini

61. — *Visuri propius Dei. Et post ali-*
quanto,

— Iuxta adytum tuum,

Vnius mora lucis

Pro mille est mihi seculis.

HIEROSOLYMA.

Sim custos potius liminis, in tuo

Templo, sancte parens, quam Solyimâ proeni

Deam inter sceleratos,

Multis clarus honoribus.

62. Talis, inquam, piorum plerorumque affectus olim fuit in hæc tam sancta loca, & templum illud, Deo vni, eique vero atque immortalis sacrum, & habitatum: Christo ipsi, generis humani liberatori, & tot sanctis hominibus quondam visum, calcatum, illustratum: quod hodieq; nemo pius sine veneratone, vt equidem opinor, vel in animum admittit.

63. Sine admiratione quidem magnificentiam ejus, quæ olim fuit, cogitare potest nemo. Quam ipsi quoque Seruatori nostro paucis ante mortem ejus diebus commonstrant obstupefacti splendore tanto & pulchritudine discipuli. Quum enim è templo egredieretur, quidam è discipulis ei dixit: *Magister, vide, quales lapides, & quales structura.* Cui ipse respondet: *Vides ista magna edificia? non relinquetur lapis super lapidem, qui non destruat.*

Matt. xxiv.

Marc. xiii.

Luc. xxi.

64. Quod quidem vaticinium, vt omnia cœlestis oris, euentus comprobauit,

HIEROSOLYMA.

bauit. Tito enim Vespasiani filio expugnatum, cum vniuersa vrbe incendio periit pulcherrimum hoc & magnificentissimum opus.

65. Cujus pars esse videbatur *arx* munitissima in parte eius septentrionali. quam Maccabæi prius in prærupta altaque rupe munierant, & *Baris* appellauerant turrim. Postea Herodes mirificè exornatam, de nomine Antonij triumuii, *Antoniam* vocauit. Stola Pontificia hîc custodita diu est. Romani milites ibidem excubabant, obseruantes ne quid turbarum in templo darent Iudæi.

66. Antonia hæc, munimentum eximium, quatuor excelsis in cælum turribus minabatur. *Arcus* lapideus pontem sustinens cum templo eam committebat. In hoc igitur obsessi pontem eum nonnumquam interruperunt, ne ex Antonia impetus in se fieret.

67. Erat & *crypta* quædam subterranea ex arce in templū ducta, per quam occultè milites, nec opinantibus Iudæis, in templum euadere poterant.

Hæc an sit Turris illa Stratonis, obscurus inter Antoniam templumque meatus, in quo Antigonus à fratris satellitibus

Ioseph. xv.
Antiq. 14.
xlix 8. Et
1 bel. 3. + 16
vi. bel. 6. &
alibi.

Ioseph. xiv
Antiq. 8. &
xv. 14. & de
bel. Iud.
sapius.

Ioseph. xiii.
Antiq. 18.
& 1. bel. 1.

HIEROSOLYMA.

tibus cæsus est, quum frustra fatum declinare se posse speraret, adhuc ambigo.

68. In aduersa templi regione, id est, australi, Palatia erant sumptuosissima duo: quorum alterum sibi, alterum uxori, Pharaonis Ægypti regis filiæ ædificarat rex Solomon. Quorum priori vicinus erat ad occasum celeberrimum ipsius tribunal, siue Thronus: posteriori in ortum Domus saltus Libani. de quibus passim mentio in sacris literis, & Iosephi historia.

1. Reg. 7, 9.
10. II. Par.
8, 9. Ioseph.
VIII. Antiq.
5, & XXI. 1.
6, 7.

69. Atq; hæc loca maximè illustria fuerunt in monte Moria. Cui vicinus, in meridiem vrbi prætensus fuit SION. In quo, præter arcem & sepulchrum Davidis, ac sequentium regum Iudæ, Annas & Caiphas, pontifices, ad quos ductus est Seruator noster, à Iudæis noctu captus, domicilia sua habuisse scribuntur: haud scio, an satis verè.

70. In eodem monte Herodes rex magna duo excitauit palatia: quorum alteri Cæsaris, alteri Agrippæ, qui Iuliam Cæsaris Augusti filiam in matrimonio habebat, imposita nomina fuerunt.

Ioseph. XVI.
Antiq. II.
I. bel. 16. &
VI, 6.

71. Fuisse in hoc monte scribitur &

Cœ-

HIEROSOLYMA.

Matt. xxvi. Cœnaculum, in quo Christus postre-
Marc. xiv. mum cum discipulis Pascha comedit,
Luc. xxii. pedes eorum lauit, salutarem cœnam
Ioan. xiii. instituit, & monitis præceptisq; cœle-
I. Cor. xi. stibus eos instruxit : virtute etiam ex
 alto induit, & Spiritum sanctum, pro-
 missum patris sui, iis misit : nisi quis id
 tamen in ciuitate inferiori, ad portam
 Vallis, cum aliis collocare malit cœna-
 culum.

I. Sam. vi. 72. Tabernaculum Sionis vtiq; in mon-
I. Par. xiii. te Sion fuit, in quo Arca fœderis annos
Ioseph. vii XLIV. stetit, à Dauide istuc translata :
Anti. 4. donec Solomon templo nuper ab se
 ædificato eam inferret.

73. Præter hæc, in muro orientali
Luc, xiii. montis hujus ponitur, & Turris Silo-
 am: cujus ruinâ XIX. homines oppressi
 sunt, tempore Christi. Subjectus ei erat
 fons, saluberrimis aquis scaturiens, &
 piscina Siloam. In piscina ista cæcus
Ioan. ix. quidam jussu Christi oculos ablucens vi-
 sum recepit.

74. Atque is quoq; erat mons Sion,
Pf. ii. & xv. qui & Sanctus, & mons Domini, altitu-
Joel. ii. dine ceteros vrbis montes vincens: vn-
Ioseph. xv. de & pons, & gradus quidam in Ciui-
Ant. 14. vi. tatem inferiorem pertinebant. Inter
bcl. 6. vii. quam & Sionem, interjecta erat vallis
33. & 35, pro-

HIEROSOLYMA.

profunda, Mello dicta quondam; πόλις Tyropæon.

75. Intrâ Sionem & Templum interjecta erant Solomonis, & Reginae, filiae Pharaonis palatia: de quibus jam antè diximus. Erant & domus Sacerdotum & radices templi ex vtraque parte, ab ortu in occasum ordine structæ. Atque hæcenus fuit Moria.

76. Tertius *mons ACRA* inferiorem ciuitatem obtinebat, in occidentali vrbis parte situs. In hac multæ arces ac palatia erant illustria, præter alia loca publica.

77. Erat enim templo in occidentali parte vicina arx Maccabæorum, quam postea Agrippa rex tenuit, splendideque exornauit. Huic vicinum Theatrum fuit, & Gymnasium, itemque Bernices regia, ac Helenæ, & arx Antiochi Epiphaniis. Amphitheatrum quoque & Forum rerum venalium.

1. Macc. 13.
Iosep. xvii.
Antiq. 14.
& xx. 15. I-
dem II. bc
2. 16. 17.
vii. 15.

78. In septentrionali parte hujus ciuitatis, quæ *Filia Sion* appellata est, Forum magnum erat, in conspectu Antonia, & Prætorij Rom. quod cum Antonia conjungebat Xystus: in quem à Pilato Seruatorem nostrum productum volunt, quum iudæis exhiberetur spinis

De his Iosephus passim.

HIEROSOLYMA.

coronatus, & diris verberibus deformatus, cum elogio: ECCE HOMO.

Lib. II. bel.
Iud. 16.

79. Agrippa rex, initio belli Iudaici oratione graui & inprimis prudenti, Iudæos insana belli & armorum cupidine correptos, deterret ex hoc loco: vnde tanquam ex rostris quibusdam Iudaicis verba ad populum facere magistratus soliti, vt ex Iosepho constat. apud quem & pulchra illa, quam diximus, Agrippæ extat oratio.

Ioan. v.

80. In eadem parte ponitur, & Probatica piscina; ita dicta, quod pecudes immolandæ in ea prius lauarentur. Hujus aquæ, ab Angelo commotæ, (id quod accidebat frequenter) mirâ efficaciam omnis generis morbos sanabant. Ad eam piscinam Christus claudum, qui annos duodequadraginta heic loci frustra jacuerat, verbo sanat. Hebræis Bethesda est. Quidam *תּוֹבַת הַבַּיִת* accipiunt de foro pecuario, vnde hostiæ immolandæ peterentur: cui vicina erat illa piscina: vti & turris editissima Ophel.

81. Hactenus inferior fuit ciuitas, quæ templum, instat theatri ab occasu & septentrione cingebat. Sequitur *בֵּזֶתְהָא* mons, & in eo, *צִיּוֹן*

הַיְדֵּן,

nota. Ea erat septentrionalis Hierosolymorum pars, ab ortu in occasum reliquæ vrbi prætexta.

82. Hanc vrbis partem *triplex murus* includebat, qui æquale prope intervallum seruens, ab ortu in occasum pertinebat. *Primus*, qui & antiquus dictus, eam à reliqua vrbe sejungebat: *alter* mediam hanc ipsam partem secabat, vnde & medius dictus est: *tertius*, qui & exterior, ad septentriones urbem claudebat. Ita triplicem munitiōnem perumpendam, & triplicem murum Romanis expugnandum hîc fuisse intelligitur.

83. In hac vrbis parte artifices, opifices, mercatores, operarios, & reliquum vulgus potissimum habitasse accepimus. Erat tamen in eadem parte, intra primum & secundum murum ad occidentale vrbis latus *Herodis Palatium*, Ioseph. vi, amplum, splendidum, & suis propriis bel. 6. munitionibus circumuallatum.

84. Huc quoq; Seruatorem nostrum Luc. xxiii è Prætorio, iussu Pilati, raptavit impura militum manus: eodemque in palatium sequuta inimicōrum violentissimorum turba, apud Herodem Antipam eum graūiter accusauit. Rex vt

HIEROSOLYMA.

conspetto eo latatus est, ita spe sua frustratus, contemptum, & candida veste donatum, remisit ad Iudææ procuratorem Pilatum.

Act. xii,

85. In hac regia Herodis, *Carcer* erat regis: in quo vincum duabus catenis, & militari custodiâ septum Petrum Apostolum liberavit Angelus Domini: ne ab Herode ad supplicium raperetur, ut Iacobus paulo antè. Deduxit etiam eum per portam ferream, quæ per murum primum ducebat in urbem inferiorem.

Ioseph. xiv
Antiq. 22,
xv. 9. xvi. 5.
vii. 24. &
sæpe libris
de bel. Iud.

86. Erant in eodem muro duæ insignes, & non modò pulcritudine, sed & altitudine ac firmitate eximiaz turres, *Phaselus & Mariamme*. Quarum illam fratris, hanc vxoris memoriæ & honori exstruxerat Herodes Magnus.

Ioseph. vi.
bel. r. 6. 7.

87. Alia item è medio muro eminebat, *Hippicus*, duplici vertice in cælum surgens, quam & ipsam amico cuidam suo, cui id nominis fuerat, dedicavit idem Herodes.

88. Multa alia, & in regia ejus, & ceteris in partibus Nouæ hujus ciuitatis, erant insignia loca. quæ breuitatis studio nunc prætermittimus. Vnum illud saltem indicandum, *viam*, quæ per

HIEROSOLYMA.

per hanc partem vr̄bis in septentrio-
nem ad mœnia, siue exteriorem mu-
rum, ac porrò Samariam ducebat, *La-
ram plateam*, & impositam muro *portam
Ephraim* esse appellatam: quòd in eam
tribum hæc via ferret.

II. Paral. 15.
& 26. Ne-
em. 8. & 12.
Ios. 12. An-
tiq. 10. & 11.

89. Nec illud silentio transmitten-
dum, altissimâ, omni prope ex parte,
excepta orientali, & latissimâ valle cir-
cumdatum fuisse templum. Ea *vallis Ce-
dron*, est dicta. Hæc tantæ fuisse profun-
ditatis scribitur, vt de templi tecto, siue
turribus in extremo muro, in magnam
altitudinem surgentibus, ad imum ejus
despicientium oculi, non absq; vertigi-
ne capitis, caligarent.

Ioseph. xiv
Antiq. 8. xv
14. xx. 16.
Itemq; 1.
bel. 5. v. 6.
vii. 6.

90. In valle ista mercatores ac ne-
gotiatores scribuntur habitasse. In
eandem de summo turrium fastigio,
præceptus datus est, Iacobus apostolus &
frater Domini, primus Hierosolymo-
rum episcopus, eo quòd diuinitatis te-
stimonium, audiente vniuersa concio-
ne Iudæorum, Christo Seruatori intre-
pido animo & constanti perhibuisset.
Iussu Anani Pontificis interfectum, im-
probantibus omnibus bonis, Iosephus
etiam testatur.

Euseb. 2.
Histor. Ec-
cles. cap. 20.
& 23. Hie-
ronym. de
Scriptor.
Eccles. &
Tom. 1. E-
pist. 53.

Ioseph. xx. 2.

91. Has turres quidam significari à

Matt. iv. 5.

D

Mat- Luc. 17. 9.

HIEROSOLYMA.

Matthæo existimant, in quarum vnam sublatum scribit Seruatorem nostrum eo tempore, quum is tentaretur ab impuro dæmone, postulante, vt inde se deorsum præcipitaret. Et sanè propter immensam altitudinem hoc videtur credibilius, quàm vt de templi tecto aureo id accipiamus; quæ aliis magis placet interpretatio.

Bezz ibid.

92. Atq; vt ob profunditatem vastam memorabilis est ista vallis, ita ob altitudinem turres quædam in mœnibus Hierosolymorum. quorum in numero excellebat præ ceteris *Psephina*: in occidentali vrbis angulo, vbi in septentrionem flectunt mœnia.

Ioseph. vi.
bel. Iud. 2.
r. 6.

93. Ea erat octangularis, arduæ & excelsæ rupi imposita, cubitorum LXX. In tantam surgere altitudinem credita est, vt cœlo sereno ex ejus vertice Arabia, & mare, & extrema Iudæici territorij conspicerentur.

Matt. 27.
Marc. 16.
Luc. 23.
Ioan. 19.
Gal 3.
Deut. 21.

94. E regione hujus turris, extra mœnia erat *mons Caluarie*, siue Golgotha, suppliciiis facinorosorum destinatus locus. In eo, pro peccatis vniuersi generis humani, post multiplices contumelias, quas à suo populo perpessus fuerat, post verbera ac tormenta

HIEROSOLYMA.

ta grauiſſima, in crucem ſublatus, maledictum pro nobis factus eſt rex cœli, ac dominus vniuerſitatis huius, Chriſtus, patremque æternum, æternus ipſe pontifex, diuinâ hoſtiâ oblatâ, omnibus credentibus placauit, noſque in gratiam apud eum reſpoſuit, culpâ noſtrâ amiſſam.

95. Vicinus ei *hortus*, ſepulchrum Matth. 28.
Marc. 16.
Luc. 24.
Ioan. 20;
& ſeq. habebat nouum, in rupe exciſum, cui permiſſu Pilati corpus ſeruatoris, de cruce, poſtea quàm exſpirafſet, reſixum eſt inſeſum. Idem ſepulchrum, ſaxo prægrandi obſtrudum antè atque obſignatum, ſtolidâ Pontificum ſolicitudine, militari in ſuper ſeptum cuſtodiâ, Dominum noſtrum remorari tamen ne tantillum quidem potuit, quo minus tertia die, vt pollicitus fuerat, ſuis ſe reſtitueret rediuium.

96. Vicinâ huic monti erat *Porta Verus*, ſiue Iudiciaria, per quam ſeruator ad ſupplicium eſt ductus. De qua porta, totaq; *Via Iudiciaria*, qua crucem ad hunc uſq; montem, à Palatio uſq; Pontij Pilati, humeris ſuis portauit, operæ præcium eſt, adire eos, qui de veteris vrbiſ ſtatu aliquid monumentorum

HIEROSOLYMA.

reliquerunt, & tabulas eam referentes
in conspectu ponere.

Ioseph. vi. 97. Erat in hac parte, proprior etiam
bel. & 6. Golgothæ *Porta Genath*. Verùm ea in
scq. viuarium siue hortum regis Herodis, vndique muris turribusque conclusum, non per plateam publicam ducebat in urbem.

2. Par. 23. 98. Vna omninò præterea in hoc latere
Sophon. 1. urbis occidentali *Porta erat Piscium*
Ncem. 3. & negotiatorum, ad ipsum angulum montis Sion, & Turrim Davidis, in civitatem inferiorem ducens. Via hinc ferebat, alia quidem in Ioppen atq; ad mare; alia verò Gazam & in Ægyptum, ac porrò in Æthiopiam. Bethlehemam item, Hebronem, & istas in partes hinc proficiscebantur.

Luc, xxiv. 99. Hac portâ discipuli duo in Emmaus prodeambulantes, die quo Servator noster è morte in vitam redierat, eum comitem & doctorem, præter spem suam accipiunt: etsi tum quoque aliquamdiu ignoratum. In vico enim Emmaus, lx. stadiis ab vrbe distante ille demum manifesto signo iis se aperuit.

100. Via hæc, quæ Emmauntem, itemque reliquæ, Gazam ac Ioppen ducen-

HIEROSOLYMA.

tes, silice stratae ab rege Solomone perhibentur: tum vt tanto commodioribus iis vterentur, qui iter faciebant: tum vt hac quoq; ratione magnificentiam suam proderet posteritati.

101. Mœnia Hierosolymorum hac parte rupi excelsæ ac perpetuæ impositæ erant, eaq; vallis profunda munitiora etiam reddebat. Pertinebat ea fossa & porta piscium, quæ & Davidis vocabatur, vsq; ad septentrionalem vrbis partem, & portam Ephraim.

102. Trans vallem hanc *mons* erat *Gion*. I. Reg. 1.
Ioseph. vii
Antiq. 15.
11, Sam. v.
1. Par. xiv.
Ioseph. vii
Antiq. 4.
Is spacium illud tenebat, quod inter portam piscium, & veterem interje-
ctum. In hoc monte Solomon, patris Davidis iussu, vnctus sacro oleo, & rex proclamatus est. In eodem, siue radicibus eius ponitur *silva a fletus*. quo in loco David hostes suos Philistæos fusos fugatosq; longè persecutus est. In sacris literis locus dicitur Vallis Raphaim, itemque Baal-pharasin.

103. Neq; videtur prorsus negligendum, quod ad hunc montem David hostes cæcidit; & Solomon rex in eodem pronunciatus est: in vicino autem Golgotha siue Caluarix, Seruator noster, cuius typum illi sæpe referunt.

HIEROSOLYMA.

quasi commisso cum hostibus suis nostrisque prælio, eos quoque prostravit: & Pilatus titulo cruci ejus imposito, tribus celeberrimis linguis regem cum Iudæorum declaravit, quocunque tandem animo. Scripsit enim, & in publico editoque loco suffixit, frementibus & indignantibus Pontificibus, HIC EST IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM.

Matt. xxvii
v. 37.

Ioseph. lib. 104. Porro in septentrionali urbis latere
II. & VII. eam primum à Pompeio, dein à Tito,
bel. multis post ab aliis etiam obsessam, tandem-
capitibus. que expugnatam accepimus. Quin &
II. Reg. 25. Chaldæi hic castra habuisse scribuntur.
Ioseph. xi. Alexandro etiam Macedoni, copias ho-
Ant. 8. & 11. stili animo ad urbem ducenti, Iaddus
bel. 24. Pontifex, cum sacerdotibus & populo
creditur hac in parte urbis occurisse,
eumque & sibi & populo facile placasse,
non sine diuino numine.

105. Erant in hac parte & monumenta
A. 101. splendida, *Helena* vnum, Adiabenorū
Ioseph. xix. reginæ: alterum *Herodis* Agrippæ,
3. & VI. bel quem sibi nimium placentem angelus
4. 13. Domini percussit, ut à vermibus corroderetur.

Ios. xix. 7. 106. *Murus*, qui septentrionale ur-
Idē II. bel. bis latus claudebat, validissimus quo-
10. & VI. 6. que

HIEROSOLYMA.

que erat, ab Agrippa rege tanto studio publicis impendiis constructus, vt templo nihil concedere videretur, siue pulchritudinem, siue firmitudinem respiceres.

107. *Turribus* xc. distinctus fuisse traditur. Quas inter numeratur etiam *Turris Furnorum*: in qua perpetuus ignis iter noctu facientibus prælucebat, ne de via facile deflecterent.

108. *Portæ* ab hac parte omnino erant tres, exque hoc ordine. Ab occasu in ortum pergenti prima occurrebat. *Porta Turrium Muliebrium*: è cuius regione castra habuerunt Romani. de in *Porta Ephraim*, vbi monumentum Helenæ fuit. Hac iter faciebant in Samariam.

109. Tandem in ipso lateris hujus angulo, vbi mœnia in ortum flectunt, *Porta Anguli & Benjamin*: in eaque turris in magnam altitudinem sublata, quæ & ipsa angularis dicta est. Ad quam Herodis Agrippæ monumentum. Per hanc via in Bethel pertinebat: & alia in desertum. Medius in earum diortio erat *mons scandali*, in eoq; *fanum Chamos*. quod fanum Solomon, in gratiam vxorum, idolo Moabitaram ædificauit.

i. Reg. xi.
ii. Reg.
xxiii.

HIEROSOLYMA.

110. Atque istud erat latus vr̄bis septentrionale. *Oriente*, habebat, in angulo septentrionali *turrim Ananeel*, cuius in libris Prophetarum fit mentio. In eodem muro, ad meridiem procedenti obuiam erat *Porta Stercorum*: ita dicta, quòd vr̄bis sordes, aquis pluuiis deterfas, in torrentem Cedron, riuus quidam, è piscina veteri, quæ in foro rerum venalium erat, ortus, per hanc portam eueheret.

111. Vt̄erius in meridiem pergenti occurrebat *Porta vallis* siue gregis. *Vallis* dicta est, quod in Vallem Iosaphat duceret. *Gregis*, quod immolandæ in templo pecudes, per hanc in forum pecuarium, huic portæ vicinum, agerentur.

112. Hæ duæ portæ, Sterquiliniæ & Vallis, è Ciuitate inferiori ducebant ad torrentem Cedron. Portæ vallis imposita erat *turris excelsa*: quæ c. l. cubitis attollebatur, vt̄ tamquam è specula quadam inde trans Olearum montem prospectus esset.

113. Tertia *porta* in hoc latere *Aurea* dicta est, quod auro inducto renideret. Hæc è regione templi sita, ad montem Olearum compendio ducebat. Per
cam

Jerem. xxxi.
Zach. iv.
Necm. ii.
iii. & xii.

ii. Par. 26.
Necm. ii.
iii. xii.

ii. Par. 26.
Ioseph. ix.
Ant. ii.

Ezech.
xliii. &
xlii.

eam cum discipulis, & populi acclamantis cœtu, vectus pullo asinino, ingressus est in urbem ac templum solemniter, & hactenus inusitata sibi pompa, Servator mundi, paucis antè mortem suam diebus. Matt. XXI.

114. Quarta porta Fontis siue aquarum, ita dicta est, quòd ad piscinam & fontem Siloam ferret: *equorum* item vocata, quòd per hanc aquatum ducerentur equi. Hæc montem Sionis inter & Moriam posita, vallem Mello, siue Tyropæon recta fronte spectabat. Ncem. II.
& seq.
II Paral. 23.

115. Hæc porta ad montem Olearum, per pontem, quo Cedron stratus erat, duxit commodissimè: per quam & Servator noster, à Iudæis captus in horto, noctu in urbem vinctus creditur redactus.

116. Erat autem hoc quoque urbis latus, & mœnia arduo ac prærupto in loco: è regione montis Olearum, quem inter & urbem interjecta fuit *Vallis Iosaphat*, lata admodum ac profunda: locus sepulturæ vulgariæ hominum destinatus. I. Reg. 15.
II. Reg. 33.
Ioseph. VI.
bel. 6.

117. Eam vallem torrens Cedron interluebat, qui amœnus ipse aquis & rippis, viridantes hinc inde arbores frequen-

HI E R O S O L Y M A.

quentes spectans, in mare mortuum se tandem euoluebat.

118. Intra hunc torrentem, & mœnia Hierosolymorum, adeoque inter Vallis portam & Sterquilinij, *sanctus* *Stephanus*, quòd constanti animo ac voce Christum, mundi redemptorem jam natum, opus illud stupendum peregrisse contenderet, & obstinatum Iudæorum in eum odium liberè accusaret, lapidibus ab infana multitudine est obrutus: Saulo tum vestes eorum seruante, qui primum illum Christi testem lapidabant: quorum culpam sanctissimus martyr suis precibus etiam tum minuere, Christi exemplo, non dubitauit.

119. Torrentem Cedron olim mœstus, capite velato, & nudis pedibus transierat Dauid rex, Absolomi filij impia arma fugiens. Eundem Seruator noster transit cum discipulis mœstus itidem, ea nocte, qua Iudæis proditus, & diris modis ab infesta Iudæorum & gentilium turba acceptus est.

126. Deflexit tum in *hortum* cum suis, qui ad latus montis Olearum, prope villam Gethsemane: quo sæpe conuenire cum discipulis ante solitus erat. In

HIEROSOLYMA.

eo horto ardentissimis precibus patri
cœlesti supplicauit, & sanguinis guttas
præ angore animi exsudauit. Tandem
proditoris Iudæ, apostoli vnus operâ
impiâ traditus hostibus suis est volens,
& vinctus in urbem actus.

121. In hoc monte, qui stadiis quin-
que ab vrbe distabat, Seruator noster Luc. 21.37.
ante mortem suam aliquoties etiam
pernoctauit. Ex eo descendens cum Luc. 19.41.
magna hominum manu, vrbis excidi-
um non sine lacrimis prædixit. Erat e-
nim ea mons altitudine, vt commodè
vrbs pene vniuersa inde conspiceretur.

122. Postremò, quum post resurre- Act. 1.
ctionem suam gloriosam, & xl. dierum
consuetudinem familiarissimam, &
præcepta salutaria data, in hunc mon-
tem suos eduxisset, ex eo ad cœlestem
patrem suum reuersus est, inspectanti-
bus discipulis, & veneratione debita
Dominum prosequentibus.

123. In parte quadam montis hujus 1. Reg. x1.
fanum Astharoth, idolo Sidoniorum sa- 11. Reg. xv8
crauerat Solomon; vt in monte offen- & xxi. 11.
sionis vicino, *Melchom* Ammonitarum. Par. xxviii.
Prope hunc montem & fanum, *Moloch* & xxxiii.
erat idolum, cui horrenda impietate 11. Sam.
liberos suos immolabant Iudæi in val- xii.

HIEROSOLYMA.

le Gehennon, siue Tophet. In qua & Absolomi columna stetit: & locus fuit, in quo Saisas ferrâ in duas partes fertur diffectus.

Matt. 17.
Act. 1.

124. Per hanc vallem etiam decurrebat *Cedron*, ab eoque in occasum iam flectenti latus patebat Hierosolimorum meridionale. In quo ager ille fuisse scribitur, quem xxx. argenteis, (quibus proditor Iudas inductus Pontificibus operam suam improbam addixerat) post interitum ejus, in sepulturam peregrinorum emerunt Iudæi.

II Reg. xliix
& xlix.
II. Paral.
xxxii.

125. Ac præter castra *Assyriorum*, quos Sennacherib ad oppugnandam urbem adduxit, quosque Angelus Domini nocte vnâ, magna ex parte trucidauit, in hoc urbis latere, multæ ponuntur montium cauernæ, in quibus sancti olim homines, metu sæuientium Iudæorum aliquamdiu delituisse perhibentur.

II Reg. xvii
& multis
aliis locis
horum fit
mentio.

126. Sed, vt ad orientalem urbis partem, & montem *Olearum* reuertamur, prope eum fuit *Hortus regius*, quî & hortus conclusus dictus est, in eoque fons *Rogel*, & lapis *Zoeleth*. Erat is hortus inter montem *Olearum* & offensionis interjectus. Torrens *cedron*
cum

HIEROSOLYMA.

eum à Siloam fonte & piscina separabat.

127. Atq; ista erat vrbs sancta, quam peculiariter sibi, & nomini suo sedem delegerat ex omnibus terrarum vrbus ipse Deus. Cujus passim multa exstant in sacris literis & luculenta encomia, vt dictum est antea.

128. Varias ea mutationes fortunæ experta est in hunc diem. Vt enim nihil nunc de primis eius temporibus dicam, quo Melchisedecus ei imperitavit, aut Iebusæi; postquàm in potestatem Dauidis venisset, ab eo & sequentibus regibus mirificè exulta, & magnificis operibus exornata est, opibus item maximis locupletata.

Lib. Reg.
& Paral.

129. Verum has minuit, non multo post Solomonis obitum, Ægypti rex Sefacus: & Assyriorum reges deinceps exhauserunt. Tandem urbem cum templo euertit funditus Nabuchodonosor, rex Babylonis.

n Reg. xiv.
Ioseph. ix.
4. II. Reg &
II. Paral.
Ioseph. x. II
Lib. Esd. &
Neem.

130. Excitarunt eandem agrè Zorobabel & Iosua, qui permissu Cyri in patriam post lxx. annorum exulium reuerterant. Post Neemias etiam muros refecit, turribusq; ac portis urbem muniuit.

Ioseph. xi.
Ant. I. & 4

131. Quum-

HIEROSOLYMA.

Lib. Mac- 131. Quumq; furere ac sauire in Iu-
 cab. Iosep. dæorum gentem cæpisset Antiochus,
 XII. 7. cum cognomento illustris, & urbem non mi-
 seq. & lib. nus quàm populum affligeret, Macca-
 XIII. bzi eam victores subinde instaurarunt.
 Ac posterì horum ad Herodem vsque,
 non modò sartam tectam conserua-
 runt, sed ornatiorẽ etiam posteris
 tradere eam sunt conati.

Ioseph. 14. 132. Pompejus postea, victricia Rom.
 Antiq. cap. arma per orientem circumferens, dis-
 priorib. fidiis fratrum, Aristobuli & Hyrcani
 inuitatus, urbem ac Templum cepit.
 XIV Antiq non tamen diripuit, aut spoliauit, vt
 cap. 12. aliquanto pòst M. Crassus expeditione
 Parthica.

Ioseph. lib. 132. Herodes denique, rex à Roma-
 14. & 15. nis appellatus, quum eam vi, adjuuan-
 Antiq. te Sosio, expugnasset, & non vna re po-
 pulum Iudaicum ab se alienasset, ta-
 men vrbi egregiè consuluit, cùm aliis
 operibus magnificis, tum verò templo
 nouo è fundamentis exstructo, vti di-
 ctum.

libris de 133. Periit autem omnis illa magni-
 bel. Iud. ficentia, ab Herode, aut ejus familia
 Tacit. v. post ipsum, in urbem hanc collata, ar-
 Histo. Sueton. Ve- post ipsum, in urbem hanc collata, ar-
 spal. & Ti- mis Romanorum & flammis, quibus
 ro atq; alij duce Tito Hierosolyma conciderunt,
 Rom. histo rici.
 rici.

gens

HIEROSOLYMA.

gens exhausta, & tantum non excisa est.

134. Seruauit ille tum, vt erat miti ingenio, turres aliquot, ab Herode incredibili sumtu ædificatas, Hippicum, Phasaelum, Mariammen: monumentum virtutis pariter & clementiæ Romanæ futuras posteris: receptaculum item & castrum militibus Rom. præfidiariis.

Ioseph. vii
bel. 16. & 18

135. Sed & has turres, & quicquid muri clementiâ Titi reliquum, non ita multo post euertit ac prostrauit Ælius Adrianus imp. Qui funditus omnia eruit, fregit, comminuit, ne quis frustra Seruatorem credat fuisse, quum florenti etiam tum vrbi tristia fata caneret.

Euseb.
Chron. &
iv. Hist.
eccles.

136. Nempe vrgebant tum demum eam illa diuini oris verba: *Venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo: & coronâ inuadent te, & undiq₃ vrgebunt te, ac solo aquabunt te, & filios tuos in te, neq₃ relinquent in te lapidem super lapidem: eo quod non noueris tempus illud visitationis tuæ.* Hæc, inquam, oracula tum gentem hanc, vrbem ac templum vrgebant, ac pessum dabant.

Luc. XIX.
41. & Matt.
xxiii. 37.
cum seq.

137. Extruxit tamen Ælius Adrianus

nus

HIEROSOLYMA.

pus aliud tum eo in loco oppidum, angustius multo, quam prior vrbs fuerat, & magnificentiâ cum illa non conferendum. Ei nomen de suo nomine imposuit, Æliamque Capitolinam appellauit. quam adeò ab Iudæis habitari noluit, vt nec pedem in ea ponere, adeoque nec adspicere eam, vel è longinquo fas homini Iudaici sanguinis fuerit. Itaque & portæ Bethleemam ducenti sculptam è marmore suam, abominandum Iudæis spectaculum, imposuit.

Euseb. 1 v.
Hist. Eccl.
cap. 6.

Euseb. 10.
co iam ci-
tato. 138. Christianis tamen oppidum illud concessum, qui & episcopos ibi, & ecclesiam illustrem habuerunt, vt historia docet. Addidit postea locis non paucis magnam dignitatem Helenæ Britannicæ pietas. Quæ religiosa fœmina, Constantini Magni imp. mater, in montibus Caluarix, & Olearum, ingenti sumtu splendida Christo Seruatori templa struxit : vt ipse imperator in loco Dominicæ resurrectionis.

Euseb. de
vita Con-
stantini lib
III. cap. 24.
& sequen-
tib. Ruffin.
lib. 1. cap.
7. & 8.

139. Iulianus quidem ille transfuga Christianorum, indeq; infestus eorum atq; implacabilis hostis, irrita facere vaticinia Christi, quem oderat, magno opere

HIEROSOLYMA.

Opere conatus est: frustra. *Judæi* enim Ammian.
 nouas templi substructiones illius per- lib. xxiii.
 missu, ingenti studio molientibus, in- Ruffin. Ec-
 uicta Dei manus palâm repugnauit: vt clef. hist.
 pertinacissimus gentis conatus, religi- lib. i. cap.
 onis opinione incensus, consiliis diui- 27 cum seqs
 nis tandem vel inuitus cederet, ac Iu- duobus So-
 dæi frustra se niti, reluctantante numine crat. lll. 17.
 cœlesti, agnoscerent, consiliumq; ædi- Theodore
 ficandi abjicerent. lll. cap. 20.
 Sozom. v.
 12.

140. Tenuerunt igitur urbem illam
 Æliam Capitolinam, cùm alij non
 iudaici sanguinis populi, tùm *Christia-
 ni*, ab Hadriani æuo: eaque paullatim
 nomen pristinum recuperauit, dictaq;
 Hierosolyma est: à Constantino, eiusq;
 matre, vti diximus, multis ornamentis
 decorata.

141. Irruptionibus tamen obnoxia
 fuit barbararum gentium. Nam &
Chosroes Persa, anno Christi dccc xv. vrbe
 captâ ac direptâ, editaq; ingenti strage,
 Patriarcham Zachariam cum ligno
 crucis, vt fertur in Persidem secum a-
 sportauit. quod tamen, post illius inte-
 ritum, remissum ad Heraclium imp. est.
 cum Patriarcha à filio Chosrois, qui pa-
 trem sustulerat.

Cedren. &
 Paul. Diac.

142. Neque ita multo pòst *Saraceni*, ex

E

Ægy-

Ægypto progressi, urbem Hierosoly-
mam, & regionem vniuersam occupa-
runt, tenueruntq; annis amplius qua-
dringentis sexaginta.

Guil. Tyr. 143. Excusserunt eos quidem postea,
lib. iix. & aut oppresserunt *Christiani*, suscepta ex
ix. bel. sacr Europa nostra in Palæstinam ingenti
Flau. Blon. expeditione, duce *Godfrido Bullioneo*. Ac
vrbe multo labore captâ, & infinita
barbarorum editâ cæde, idem *Godfri-*
dus, primus Hierosolymorum rex re-
nunciatus est, circa annum Christi mil-
lesimum centesimum,

Abbas Vr. 144. Verùm etiam id regnum mini-
fperg. Me- mè fuit diuturnum. neq; enim centesi-
jer. Plati- mum annum explere potuit : extin-
na. ctum penitus armis & virtute *Saladini*,
Ægyptij Sultani. quem ipsum discordia
Christianorum & inuitarat, & non me-
diocriter adjuuerat.

145. *Saraceni* igitur non urbem modò,
sed & regionem prope vniuersam illo
tempore, eiectionis Christianorum præsi-
diis, recuperarunt: & possederunt, diu-
tissimè. Etenim proauorum nostrorum
memoriâ demum, anno Christi MDXVII.
Selimus Turcarum tyrannus, victo Ægy-
pti Sultano, hanc quoque terram armis
subegit.

HIEROSOLYMA.

146. Itaque in hunc diem impura ac nefaria gens, loca sanctissimis olim hominibus habitata, atque infinitis miraculis illustrata, Deoque ipsi peculiariter dilecta, & Seruatori nostro actotius mundi visitata, perambulata, & mirificè amata, possidet, & permissu iudicioque Dei justissimo, impiis suis ritibus, & superstitione horrenda, (ne quid de sceleribus aliis dicam) prophanat.

147. Hoc nempe illud est Christi Seruatoris: *Ierusalem, Ierusalem, quæ occidis Prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt: quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos, sub alas suas! & noluisti.* ECCE RELINQVETVR VOBIS DOMVS VESTRA DESERTA. Matt. xxiii

148. Hunc enim dominum suum, Ioan. i. quem ad suos, & in sua venisset, non receperunt. quin apertè regnum hujus salutare repudiarunt, quum Cæsarem Ioan. xii. v. 15. solum regem agnoscerent, à quo funditus deleti sunt postea, aut certè per orbem terrarum dispersi.

149. At verò qui infinitis beneficiis Matt. xxii. eos affecerat, quem vel inuiti, diuinitus Ioan. iii. missum doctorem, & regem Israe- Mat. xxviii. lis

HIEROSOLYMA.

lis esse agnouerant, in crucem rapiendū dum importunis vocibus flagitarunt: nec antē destiterunt, quā in iustam Pilato sententiam extorsissent.

150. Horrenda vox est, quam furiosa tum mente miserunt. Illo enim homine prophanō, & satis injusto, sententiam pronunciante inuito, & innocentis sanguinis vindictam exhorrescente, isti vociferari non dubitant, *Sanguis eius super nos, & super filios nostros.*

Matth.
xxvii.

151. Hanc tam diram & sanguinariā vocem, animi truculenti ac sæui indicem, hodieque gens improba luit, grāuibus pœnis ex eo tempore exercitata. Amissa enim vrbe ac templo, extorris patriā, incertis sedibus per orbem terrarum oberrat, vbique exsul, omnibus ferme hominibus vt infida atque infesta, ita inuisa atque exosa: neque iniuria.

152. Omnium tamen grauissima illa pœna est, quod spreto, ac trucidato per summum scelus mundi redemptore, (quam tamen rem in salutem nostram vertit sapientissimus idem & benignissimus pater) ipsi maximam partem contrā spreto reiectique à salutis auctore sunt. quem furore atq; amentia cœci, non,

HIEROSOLYMA.

ci, nondum venisse; venturum autem, & liberaturum se, ac nescio quibus bonis beatos facturum nugantur.

153. Adeò autem populum illum, quondam suum, repudiavit justissimus iudex, vt & sedes illorum, in quibus tot innocentium & sanctorum hominum sanguis fusus, damnasse, & superstitionis, atq; adeò blasphemis gentibus addixisse in seruitutem videatur.

154. Si enim ob injustam Abelis caedem, non auctorem ejus Cainum tantum multavit Deus, sed & terram, quæ os suum aperuerat, & hauserat innocentem illius sanguinem, clamantem de terra in cœlum; quanto grauius exarsisse iram æterni patris credibile est, quum Iudæorum ingratiſſimus populus, & alios ad se missos Prophetas, & Sapientes, & Scribas, partim occideret & crucifigeret, partim in synagogis suis flagellaret, partim de ciuitate in ciuitatem persequeretur? Gen. 1 vj
Matth. xxiii. 34

155. Immo verò, quum ipsum æternum æterni patris filium, hominem jam factum, vt hominum genus apud cœlestem patrem, à quo culpa suâ defecerat, in gratiam reponeret; hunc, inquam, quum non modò rejiceret

HIEROSOLYMA.

Ac sperneret, sed variis insidiis peti-
tum, tandemque proditum, inauditis
contumeliis affectum, verberibusque
nefariis lacerum, in crucem cum duo-
bus latronibus tolleret, odioq; pror-
sus hostili, auctorem salutis suæ perse-
queretur?

156. Non mirum igitur, si domus ipso-
rum deserta ac vastata est relicta: si mis-
sis copiis gens pariter cum vrbe excisa;
si neque lapis super lapidem relictus: si
denique Hierosolyma à gentibus cal-
catur, donec tempora eorum imple-
antur.

157. Nam ne restitui quidem in inte-
grum vrbs illa ac templum, regnumque
Israelis instaurari potuit, ex quo post
exhibitum, & cruci affixum mundi li-
beratorem, excisa ea ac sublata sunt
per Vespasianum atque Hadrianum.

158. Frustra itaq; Constantinus Mag-
nus, frustra Christiani reliqui sequen-
tibus temporibus, non modò Iudæi,
auctore Iuliano, fuerunt, qui vrbem re-
ponere aut templum conati.

159. Nec minus irriti fuerunt omnes
Europæorum, præsertim Christiano-
rum apparatus, & expeditiones in ter-
ram hanc susceptæ, vt pulsus Sarace-
nis

HIEROSOLYMA.

nis ac prophanis gentibus, loca sancta non indignis possessoribus traderent. Deus enim ipse, Deus, inquam, de cœlo apertè, sibi istud consilium non probari, significauit, ac tantum non clarè denunciauit.

160 Quæramus igitur nos quidem supernam illam, de cœlo descendentem Hierosolymam, ornatam mirabiliter, & supra omnem, non modò visam, sed vel mente cuiusquam conceptam pulcritudinem ac maiestatem. Eius ciues vti efficiamur, elaboremus omnibus viribus: præsertim quum sciamus, non habere nos hîc permanentem ciuitatem, sed quærere in cœlis parata nobis à Christo domicilia.

Apoc. xxi.

Phil. i ii.
Ioan. xiv.

161. Veterem illam urbem, vtut splendidam, pulchram, magnificam, pridem tamen suo fato defunctam, mittamus. Cujus potentia maxima fuit, Dauide & Solomone regnantibus. Pulcherrima eadem fuisse videtur Herodis æuo, & paullo post, sub ipsum excidij tempus.

Vide Strabonis eximium locum lib. xvi. & Iosephum

162. Facile etiam hodiernum, quale cunque id tandem est oppidum, Turcis, barbaris hominibus, & Christianis Monachis, diuersarum nationum, lin-

passim.

Videnda
itineraria
diuerso-
rum,

guæ, rituum permittemus, quorum familia, in illa quoque seruitute ac barbarie, sacra sua vtcunque obeunt, locaque Christi memoriam renouantia, vt sibi quidem aliisq; persuadent, mercede à Turcis redempta, possident.

163. Quæ qui transmissio mari visunt, præsertim religione animum stimulante, vt non admodum reprehendendos statuerim; ita vix satis causæ esse credam, cur, non dicam equidem tantos sumtus in iter & res illas faciant, tantosque labores suscipiant, sed cur tot, tamque grauibus se periculis obijciant. quæ quàm multos inuoluant, & prorsus miserabili, neque rarò perpetuæ seruituti addicant, narrationes plurium, qui malo suo ista didicerunt, testes sunt.

164. Accedit, quòd non ea hodie locorum in vrbe, totaque, vt arbitror, regione facies, quæ fuit olim: tot hostium incursionibus, turbatâ, mutatâ, & noua rebus plerisq; facie inductâ.

165. Itaque etsi non cuius nostrum hodie contingit Hierosolyma adire, vt olim Corinthum, & loca, in veteri aut nouo Testamento illustria, coràm oculis sensibusque vsurpare; tamen non
est,

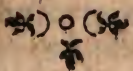
HIEROSOLYMA.

est, quod quis animo ob hanc quidem rem discrucietur, nec habent quod sibi nimium placeant, qui ista, quæ nunc superstitio jactat, sanctitatis nomine, viderunt.

166. Equidem prorsus hoc mihi persuadeo, quum & incommoda, quæ iis proponuntur, qui Hierosolyma ad-
eunt, maximaque pericula considero, cum iisque fructum, qui inde petitur, sperarique potest, comparo, arbitrum vtrorumque æquum, cui conditio ita visendi ista loca proponatur, vt plerisque hodie, facile adduci posse, vt illud Demosthenis hac in re verbum vsurpet: ὅκ' ὄνῃμαι τοσούτων μεταμέλειαν: *Pœnitentia tanti non erit.*

Apud Acel.
i Noct. At-
tic. c. 8.

167. Et quid tandem in vrbe *Cuzumobarech*, siue *Codsbarich* (ita barbaros hodie appellitare urbem sanctam accepimus) magnopere vident peregrinantes, nobis ignotum, & quod quis scire debeat cupere? Missam igitur eam faciamus, & vicina veteri vrbi loca videamus.

CAPVT III.

De reliquis Iudææ urbibus, & oppidis vicinis.

Lib. v. Nat.
hist. 14.

Ost Hierosolyma, sanctam olim urbem & stupendam, Plinio *longè clarissimam urbem orientis, non Iudæa modo; vicina oppida, & vrbes, etiam vicos illustriores videamus: præsertim quorum frequens in sacris literis mentio. Etenim magna pars Iudææ vicis dispergitur. Habent tamen & oppida, vt scribit Tacitus.*

v. Histor.

Ioan. xi.
Matth. xxi
& xxvi.
Marc. xi. &
xiv. Luc.
x. xix. &
xxiv.

2. Principiò igitur ad orientem solem, trans montem Olearum non longè ab vrbe distabat *Bethania*. xv. enim stadia saltem ab ea aberat, id est, nondum milliari German. dimidiato. In quo vico Lazarus, Christo Domino valde amatus, cum duabus sororibus Martha & Maria habebat domicilium: apud quos Seruator noster frequenter diuersatus est.

Ioan. xi.

3. Quin Lazarum, paucis diebus antè, quàm ipse ad mortem pro salute generis humani oppetendam vltro Hierosolymam proficisceretur, vitâ defunctum, monumentoque jam quartum diem

VRBES IVDÆAR.

diem inclusum, & foetere incipientem, virtute suâ diuinâ in vitam reuocauit, omnibus obstupescens, qui aderant; Pontificibus autem præ inuidia & odio ringentibus, ac frementibus.

4. In eodem vico, cœnantem apud Simonem leprosum, Seruatorem iisdem diebus mulier quædam fracto vitro perfudit vnguento preciosissimo, indignantibus discipulis, præsertim Iuda proditore: Christo verò pietatem fœminæ valde probante, & memoriam facti æternam pollicente.

Matt. xxvi.
Marc. xiv.
Ioan. xi.
& xii.

5. Loca illa miraculo tam illustri, & memoriâ Christi insignia, templis olim splendidis ornata ab hominibus piis fuerunt.

Hieron. de
Locis He-
braicis.

6. Pergentibus ex hoc vico Hierosolymam, ad sinistram erat viculus *Berphage*, domicilium sacerdotum, & *castellum* quoddam vicinum, ad radices Oliueti, vnde iussu Christi a sina cum pullo petita: cui insidens Seruator urbem ingressus est, acclamante ac faustissima quæq; comprecante multitudine præcedentis populi & sequentis.

Matt. xxi.
Marc. xi.
Luc. xix.

7. Ad eam viam & *scus* illa stetit, cui, quòd fructum in ea nullum inuenisset, Dominus maledixit. quo facto statim

Matth. xxi.
& ceteri.

VRBES IVDÆAE.

exaruit. qua re postera die animaduersâ discipuli obstupescati sunt.

Amos. i. 8. Vltior erat, meridiem versus
 Jerem. vi. *Thecua*, patria Amos prophetae, cujus &
 in eumque sepulchrum ibi exstabat Hieronymi æ-
 locum Hi- tate. Interfectus est, quod contra Isra-
 eronymus. elem prophetauerat. Ex hoc oppido
 fuit & ea mulier, quæ Ioabi ducis instin-
 11, Sam. xiv. & Absolomum Dauidi regi, patri suo
 callidè reconciliauit.

1. Sam. 13. 9. Vltius etiam erat *Bethanen* op-
 & 14. pidum & desertum. Quibus in locis
 Saulus, rex primus Israelis, bellum gef-
 fit cum Philisthinis, & victoriæ aucto-
 rem potissimum, Ionathanem filium
 suum, quod is ignarus edicti improvi-
 di, stimulante fame, paullulum mellis
 gustauerat, ad supplicium rapere vo-
 luit, sæuus pater.

Ioseph. xv. 10. Vltior porro erat *Engaddi*, vna
 1. Paral. xx. de præcipuis Iudææ vrbibus, in monti-
 Ezech. bus, asperis & præruptis, quibus i-
 XLVII. dem nomen. Hic balsami olim, no-
 bilissimi & fragrantissimi liquoris, ma-
 ximus & felicissimus fuit prouentus.
 quem tam rarum & nobilem stipitem
 Ioseph. i. Cleopatra, Ægypti regina, Herodi in-
 bel. 13. uidens in Ægyptum transtulit. De
 quo balsami horto, & fonte Iesu pue-
 ri,

S O D O M A :

ri, unde hortus ille rigari fertur, mira-
tradunt, modò satis explorata, recen-
tiores quidam.

11. E regione vrbs hujus in mari mor- Gen. xiiii.
tuo, siue lacu Asphaltitis, ponitur locus & xix,
vbi *Sodoma* vrbs olim stetit. quæ flagiti-
is suis æterni Dei indignationem pro-
uocans, misso cœlitus igne ac sulphure
funditus deleta est, cum vicinis vrbi-
bus, scelerum sociis.

12. Solus tum è communi incendio,
diuino tutus præsidio, effugit cum dua- Gen. xiiii.
bùs filiabus Lothus, vir innocens & & xiv.
justus, quem Abrahamus patruus ejus
aliquanto antè ab se in istam regio-
nem dimiserat, & captum ab hoste re-
duxerat.

13. Vxor etiam ipsius salua egressa e-
rat. Verùm, quod spreto mandato di- Luo. xvii.
uino ad vrbs, & ea quæ post tergum 12.
erant, respexisset, obrigit, & mutata
in *statuam salis*, orbi terrarum relicta est
documentum, quam non spernenda
sint vel in minimis Dei edicta. Hæc sta- I. Antiq. 12.
tua Iosephi etiam æuo supererat: & Gen. xix. 2.
conspici ibi hodieq; scribitur. Erat & & seq. Esai
Segor ibi, rus paruum, quo contendit xv. Ierem.
Lothus cum filiabus: cui loco Dominus xlviij,
propter eum virum pepercit. Hæc est
Zoar, itemq; *Bela*. 14. Po-

SODOMA.

14. Postea tamen, metu incolarum, & hinc discedens in spelunca quadam montis vicini delituit aliquamdiu, & vino grauis, astuque filiarum circumuentus, foedum in peccatum est prolapsus.

15. Ceterum de urbium istarum, & regionis vniuersæ clade longè tristissima, & mutata ejus facie, operæ precium est paullo diligentius agere, eamq; hac occasione, etsi properamus, lectori aliquanto notiozem reddere.

16. Igitur nihil eo amœnium, aut magis frugiferum erat eo tempore, quo Lotus ab Abrahamo, patruo suo, in hanc oram cum familia sua & gregibus concessit. Hanc enim, optione sibi datâ, elegit, quam cum suis coleret.

17. Verum fatius est ipsum hac de re Mosen, virum diuinum, audire. *Elevatis Lot oculis, vidit omnem circa regionem Iordanis, qua vniuersa irrigabatur, antequam subuerteret Dominus Sodomam & Gomorrham, sicut Paradisus Domini, & sicut Aegyptus, venientibus in Segor. Elegitq; sibi Lot regionem circa Iordanem, & recessit ab Oriente: diuisiq; sunt alterutrum à fratre suo. Abraham habitauit in terra Chanaan: Lot verò moratus est in oppidis, qua erant circa Iordanem, & habitauit in Sodomis.*

Gen. XIII.
v. 10. & seq.

S O D O M A.

18. Iosephus, non spernendus in Iudaicis rebus Mosis interpres, idem tradit : & Abrahamum contentum ait, relicta sibi portione agri submontani, domicilium sibi elegisse in oppido Hebrone. Lotho verò campi cesserunt, inquit, & planicies Iordani fluvio contigua, non longè à Sodomorum urbe, quæ tunc bona & magna; nunc divina ultione ac ira, ut ne vestigium quidem supersit, est deleta.

1. Antiq. 9.

19. Ejus cladis causa fuit impietas, insolentia, luxus, & libidines nefariæ, quæ vitia oriri solent è nimia felicitate, & gignere possessoribus suis calamitatem, sæpe etiam perniciem.

20. Itaque & Sodomitæ, quorum res, eodem Iosepho teste, tam opibus, quàm numerosa juventute florebant, ut à quinque regibus administrarentur, antea quoque Assyriorum armis castigati, victique & captivi sunt abducti. quos tamen virtute sua, annuente ipsi victoriam Deo, reduxit Abrahamus.

Lib. eod.
c. 10. Gen.
xiv. Ioseph.
1. Antiq. 12.

21. Neque verò etiam sic ad frugem se receperunt quin potius, eodem autore, divitiis & abundantia pecuniarum elati, tam in homines contumeliosi erant, quàm erga Deum impii, quippe qui neque bene-

1. Antiq. 12.

nesti-

S O D O M A.

neficientum eius meminere, & hospites auer-
fabantur: deniq³ mutuis etiam libidinibus sese
incestabant.

22. His rebus offensus Deus, decreuit su-
perbia pœnas debitas irrogare, & regionem eo-
rum ad eò vastam reddere, uti posthac neq³ plan-
tas, neq³ fructum ullum produceret.

23. Quam sententiam suam uti exse-
qui maturaret, impiis ac nefariis suis
libidinibus fecerunt Sodomitæ, qui ad
stuprum deposcere hospites angelos,
quos illi formæ excellentis iuvenes pu-
tabant, non sunt veriti.

Gen. XIX, 24. Itaque educto prius per eosdem
24. angelos hospite Lotho, pluit Dominus
super Sodomam & Gomorrhæam sulphur &
ignem à Domino de cœlo: & subuertit ciuita-
tes has, & omnem circa regionem, uniuersos
habitatores urbium, & cuncta terra viren-
tia.

2. Antiq. 12. 25. Iosepho quoque, post nefanda
Sodomitarum ausa, & flagitia hæctenus
patrata, Deus iaculatur telum in urbem, e-
amq³ cum ipsis incolis exurit, & agrum quoq³
pari denastat incendio.

Gen. XIX, 26. Hanc cladem auertere precibus
suis sollicitè admodum conatus fuerat
Abrahamus, & jam de salute ciuitatum
quinq; impetrauerat, ni malitia earum

ita

S O D O M A.

ita late omnia inundasset, vt ne decem quidem innocentes in tot vrbibus reperirentur.

27. Perierunt igitur cum habitatoribus suis ipsæ vrbes; omnisque regio, vti antè flagitiis, ita tum lacu fœdo obruta est, æstuante quasi ab imo fumum, & nebulas graues exhalante.

28. Testes eius rei ipsæ sacræ literæ. Gen. xix. 27. & seq.
Etenim Abraham consurgens mane, ubi steterat prius cum Domino, intuitus est Sodomam & Gomorrham, & vniuersam terram regionis illius: viditq; ascendentem fauillam de terra, quasi fornacis fumum.

29. Hic est ille Lacus, vt Plinius ait, dirus naturâ, quem ab exundante bitumine, quod ἀσφαλτος Græcis, Asphaltiten vocant. Cujus miram naturam probe expressit Iosephus: Commemoratione dignum puto, inquit, Asphaltitis quoq; naturam exponere lacus. Lib. v. de bel. Iudaic. cap. 5.

30. Longitudo eius DLXXX stadiorum est. Adde Borchard. monach. cap. VII. §. 35.
id est miliarium Germanicorum XIIIX. Latitudo CL. (miliar. Germ. prope v.) Plinio excedit longitudine centum M. passuum: latitudine maximâ XXV. implet; minimâ sex. Iosepho porrò, coloris mirabilis mutatio. Superficiem enim quotidie ter mutat, & solis variata radiis resplendet.

S O D O M A.

31. *Aqua caratio ut etiam que grauissima sunt, in eam iacta fluitent. demergi verò in profundum, ne quidem de industria quisquam facile queat. Nam & Vespasianus, qui visendi eius causa illuc venerat, iussit quosdam nandi inscios, vinctis post terga manibus, in altum proiici. qui omnes, quasi spiritus vi sursum repulsi, de super fluitabant.*

Adde Plin.
ibidem.

32. *Est verò salsus hic lacus ac sterilis. (unde Mare mortuum absque dubio appellatur.) Multis tamen locis vomit nigras bituminis glebas, qua super undam, & habitu, & magnitudine tauris sine capitibus asimiles, natant.*

33. *Mira verò colligendi eius ratio ab eodem refertur. Adeas, inquit, glebas siue massas quum lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt: & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeunt; sed quasi religata scapha pendet à cumulo, donec menstruo mulieris atque urina soluatur.*

Adde Xi-
phil. è Dio-
nis libro
LXVIII de
Babyloni-
co bitumi-
ne.

34. *De usu eius idem: Est utile non modo ad compagines nauium, sed ad corporum etiam curationem multis remediis admiscetur.*

35. *Huic Sodomitica terra vicina est, olim quidem tam fructibus, quam diuitiis ciuitatum fortunata. nunc autem omnis exusta,*

MARE MORTVVM.

ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinque videre licet imagines, & renascentes in fructibus cineres, qui colore quidem sunt edulibus similes; carpentium verò manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Hactenus Iosephus.

36. Nec minus luculenta est Romani scriptoris de eo narratio. Lacus immenso ambitu, specie maris, sapore corruptior, grauitate odoris accolis pestifer, neque vento impellitur, neque pisces, aut suetas aquis volucres patitur. Incerta unda superiacta, ut solido feruntur: periti imperitiq; nandi perinde attolluntur.

Tacitus v.
Histor.

Adde Plin.
ii. Nat. Hist.
stor. c. 108.
& Senec.
iii. Natur.
quæst. 15.

37. Certo anni tempore bitumen egerit: legendi enim vsus, ut ceteras artes, experientia docuit. Ater suapte natura liquor, & sparsa aceto concretus, innatat. hunc manu captum, quibus ea cura; in summa nauis trahunt. Inde nullo iuuante influit, oneratq; donec abscindas. nec abscindere are ferroque possis. fugit cruorem vestemque infectam sanguine, quo foeminae per menses exsoluuntur. sic veteres auctores.

Solin. Poly.
hist. cap. 17.

38. Sed gnari locorum tradunt, undantes bitumine moles pelli, manuque trahi ad littus. mox ubi vapore terra, vi solis inaruerint, se-

MARE MORTVVM.

curibus, cuneisq₃, ut trabes aut saxa, dis-
scindi.

39. Haftenus de lacu, siue mari hoc
Iudaico Tacitus. Idem de vicinia e-
jus, & regione, quæ quondam Penta-
polis, à quinque vrbibus dicta, ita per-
git. *Haut procul inde campi, quos ferunt o-
lim vberes, magnisq₃ vrbibus habitatos. fulmi-
num iactu arsisse: & manere vestigia; terram-
que specie torridam, vim frugiferam perdidisse.
Nam cuncta sponte edita, aut manu sata, siue
herbatenus aut flore, seu solitam in speciem ado-
lescere, atra & inania velut in cinerem vane-
sunt.*

40. Et caussa vel non satis ipsi com-
perta, vel credita. *Ego, sicut Iudaicas
quondam vrbes igne cœlesti flagrasse concesserim,
ita a halitu lacus insici terram, corrumpi
superfufum spiritum, eoq₃ fœtus segetum & au-
tumni putrescere reor, solo cœloq₃ iuxta graui.
Hæc ille.*

Borchard. 41.
cap. vii §.
9r. Salig.
Tom. ix.
cap. 6.

Qui non ita pridem lacum istum
inspexerunt, aquas perhibent spissas,
sordidas, fœtentes, amarissimas, & su-
pra alias marinas salsas. Itaq; nec pi-
sces esse vitales, si quos Iordanis impe-
tus huc abstulerit.

Navigat.
lib. i. c. 10.

42. Hoc verò etiam memorabile,
quod addit è Ludovico Romano, ad-
struè

IUDAEAE LOCA.

strui posse, tres esse urbes, quae singulae in cliuo
singulorum montium sunt posita. & circiter
altitudinem trium vel quatuor cubitorum ad-
huc visitur nescio quid instar sanguinis, quasi
exprimat rubicantem ceram humo admix-
tam. tota circum regio aquarum ex-
pers esse dicitur.

43. Atque haec nunc quidem de ma-
ri mortuo, quod & falsum, & salis, & so-
litudinis, itemque lacus *Asphaltitis* dici-
tur. In quem laudatissimas aquas evo-
luit *Jordanes* fluuius, vti post dicitur suo
loco. Trans eum fluuium *Arnon* etiam
huc descendit, *ταρβάνηλος* Iordani: & ab
altera parte *Cedron* torrens, Hierosoly-
morum mœnia præterlapsus; fortè &
alij obscuriores.

44. Quibus missis reliqua tribus Iu-
dæ loca iustrabimus. In hac regione, Lib. Samu-
quæ mari mortuo, & montibus fere elis priori.
perpetuis cincta, multi colles ac mon-
tes illustres, cum aliis rebus gestis, tum
Dauidis exulio. Quum enim Saulis re-
gis sæuitiam fugeret, hic cum suorum
cohorte ferè delitescerat,

45. Desertum enim *Ziph*, mons item 1. Sam. 23.
atque oppidum eiusdem nominis & 26.
hic fuerunt: hic *Achila* collis, siue ru-
pes ardua & alta in primis: quorum sæ-

IVDAEAE LOCA.

pe fit mentio in historia exsulii Dauidici.

46. Huic rupi castellum *Massada* impositum muniuit Ionathas Pontifex. Ioseph. vii. quod postea Herodes mirificè auctum bel. Iud. ornatumq; ingenti & vario apparatu 38. & seq. bellico instruxit. Romani tandem ægrè etiam expugnarunt: quum latrones, qui castellum hoc inuaserant, desperata salute mutuò sese contrucidassent.

Ioseph. xv. 47. Eiusmodi castellum erat & *Herodiu* Ant. 12. & 1. *dium* in finibus tribuum Iuda & Benjamin: quod idem Herodes incredibili pulchritudine exornatum de suo nomine appellauit. Urbem etiam colli, structæque in eo arcu circumdederat. Hæc quoq; latronibus in bello iudaico erepta à Romanis sunt.

48. Porro ad occasum ab Herodio pergentibus, in finibus Iuda & Benjamin, impositum item monti erat oppidum *Bethleem*, ubi in lucem editus est è Maria sanctissima virgine, CHRISTUS, generis humani vnicus liberator. Hic inquam, orta est lux illa, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum: lumen ad reuelationem gentium, & gloriam populi sui Israel. Hic panis ille vitæ de cælo descendit.

Luc. II.

Ioan. I.

Luc. II.

Ioan. VI.

BETHLEEM.

49. Hic pati pro nobis inopiam at- Luc. 12
 que egestatem, sanguinem etiam suum
 fundere cœpit. Hic eum pastores pri-
 mum, moniti ab angelis, in præsepiia-
 centem venerati sunt. hic Magi ab O- Matth. 12
 riente, longissimo itinere emenso, stel-
 lâ nouâ atque inusitata excitâ, ductique,
 regum illum regem adorarunt, & mu-
 nera vt homini, regi, Deo supplices ob- Iuuenius
& alii.
 tulerunt.

50. Quod tantum opus, quum ad æ-
 ternam generis humani salutem perti-
 neret, ita affecit commouitq; non ho-
 mines tantum, (quorum tum maximâ
 pars rem istam omnem aut ignorabat,
 aut spernebat) sed & beatissimos ge- Luc. 11.
I. Pet. 1. 12
 gninibus descenderent, & cœlesti vo-
 ce hymnum admirandum omnibus, ne-
 mini satis, vt opinor, peruidendum,
 concinerent, GLORIA IN ALTISSIMIS
 DEO: ET IN TERRA PAX: IN HOMINES BE-
 NEVOLENTIA.

51. Hæ res tam illustres, adeoq; diui-
 nâ, oppidum Bethleem non modò ce-
 leberrimis Iudææ vrbibus facilè æqua-
 runt claritate, sed effecerunt, vt prope
 omnibus vniuersi orbis vrbibus ante-
 poni iure possit.

BETHLEEM.

52. Etsi ante quoque obscurum non erat ejus nomen, in sacris literis præ-
 Gen. xxv. fertim. Nam & Iacobus patriarcha v-
 xorem suam Rachelem, è partus dolo-
 ribus defunctam, in hac regione sepe-
 liit, vnde & *Rachel* tota appellata est re-
 Matth. 11. gio: in qua postmodum incredibilem
 v. 16. & seq. excitavit Herodes Iudæum, occisis in-
 fantibus, quotquot duorum annorum,
 aut minores erant,

Gen. xxv. 53. De regione ipsa, & nomine ei-
 imposito ita scribit Moses; *Mortua est*
ergo Rachel, & sepulta in via, qua ducit E-
phratam: hac est Betlehem. Erexitq; Ia-
cob titulum super sepulchrum eius. Hic est
titulus monumenti Rachel, usq; in presentem
diem.

Matth. 11. 54. De cæde infantium, & luctu re-
 gionis Matthæus: *Tunc impletum est,*
quod dictum est per Ieremiam prophetam di-
centem, Vox in Rhama audita est, fletus &
einlatus multus. Rachel plorans filios suos,
& noluit consolationem admittere: quia non
sunt.

55. Satis longo dein post Iacobum
 interuallo Bethleemum illustravit A-
 Iud. xii. 8, *bessan*, vnus è numero Iudicum, cuius
 & seq. memorabilis fuit & virtus, & soboles
 numerosa. Etenim *habuit xxx. filios &*
toti-

BETHLEEM,

totidem filias, quas emittens foras, maritis dedit: & eiusdem numeri filiis suis accepit uxores, introducens in domum suam. Hic septem annis iudicavit Israel: mortuusq; ac sepultus in Beth-lehem, ubi & natus fuerat.

56. Postea Isai ejusque familia, & Lib. Ruth;
lib. Samue-
lis utroq;. majores, cum primis verò David, filius venerandi illius senis, oppidum hoc nobilitavit. Quem magno animo, & commemoranda pietate præditum adolescentulum, Deus per Samuelem prophetam, spretis adultioribus fratribus, regem Israelis unxit: tandemque post multa pericula adita, post res magnas gestas, & diuturnum exulium, Saulo rege in pugna cæso, substituit, semperque mirifico patrocinio tutatus est.

57. Verùm nihil æquè claritatem oppido isti, per orbem terrarum celeberrimo, conciliauit, quàm æternus atq; immortalis, æterni patris unigenitus filius, CHRISTVS IESVS, qui sumta carne è sanctissima virgine Maria, HOMO FACTVS, hoc potissimum natale suum esse solum voluit, vt diximus.

58. Quæ tam salutaris res ita est ab Matth. i. &
ii. Luc. i. &
ii. Ioan. i. Euangelistis, spiritu Dei edoctis, exposita, vt nemo, qui quidem vllum mo-

BETHLEEM.

quò sensum veræ pietatis habeat, sine intimo animi motu, & gaudio mentis singulari, legere, audire, aut cogitare eam possit.

59. Equidem pios ac religiosos homines credo, vel cogitatione sola, aut commemoratione sanctorum locorû, rerumque in iis gestarum, incredibili quadam, & non temere verbis explicanda voluptate perfundi. Mihi quidem id accidere fateor.

60. Itaque vel eam ob causam Bethleemum omnibus, vel magnificentissimis orbis terrarum vrbibus non modò facile comparo, sed longè etiam antepono, quod nascentem mundi liberatorem CHRISTVM princeps excipit.

61. Nec immeritò, vt opinor, Christiani & disertis satis poëtæ verbis exclamem:

Prudent,
Hymn.
Epiphan.

*O sola magnarum urbium,
Maior Bethleem, cui contigit
Ducem salutis cœlitus
Incorporatum gignere!
Quem stella, quæ solis rotam
Vincit decore ac lumine,
Venisse terris nunciat
Cum carne terrestri Deum.*

BETHLEEM.

62. Rectè puto atque ordine, ad spectu ejus, qui in hoc oppido nasci dignatus est, hodieq; nos locum tacita veneratione prosequi. quem *Helena*, mater Constantini Imp. sumtuosissimo & splendidissimo templo, & cui non fortè vllum aliud eo tempore par erat, ornauit, vt pium suum in eum testaretur adfectum.

Euseb. III.
de vita
Constant.
Socrat.
hist eccles.
Sozom. II.
Niceph. III

63. Eodem animo & *Paula*, nobilissima scemina Romana, quatuor ibi monasteria instituit: vt assiduo, virginum maxime, sed & virorum cultu, memoria diuini beneficii conseruaretur. quæ & diem suum hîc obiisse dicitur: vt & sanctus *Hieronymus*: cujus cellulam, precum & meditationum officinam, ibi hodieq; monstrant.

30.
Salign.
Tom. x. ca.
3. Borch.
c. VII. §. 56.

64. Postremò piis semper & religiosis hominibus sancta fuit Bethleemi, & locorum, vbi natus mundi seruator, vbi primos vagitus edidit, vbi circumcisis fundere sanguinem pro nobis cœpit, recordatio.

65. Nam Hadrianus quidem Imp. si contemptu sacrorum gentis Iudaicæ, Christianorum quoq; cerimonias, & loca religionis nomine in precio habitata, contempsit ac prophanauit, quid

BETHLEEM.

mirum? Nempe superstitione gentili dementatus, & tenebris adsuetus pudendis, splendorem veræ pietatis ferre non potuit.

66. Hic enim tam locum natiuitatis in Bethleem, quàm passionis, mortis, & resurrectionis ad Hierosolyma, impuris dæmonum suorum statuis contaminauit.

Epistolâ ad 67. Testis eius rei locupletissimus B. Paulinum. Hieronymus. *Ab Adriani temporibus, usq; ad imperium Constantini, per annos circiter centum octuaginta, in loco resurrectionis, simulacrum Iouis; in crucis rupe statua ex marmore Veneris, à gentibus posita colebatur: existimantibus persecutionis auctoribus, quod tollerent nobis fidem resurrectionis & crucis, si loca sancta per idola poluissent.*

68. *Bethlehem, nunc nostram, & angustissimum orbis locum, de quo psalmista canit; Psal, LXXXV Veritas de terra orta est, lucus inumbrat Thanius, id est, Adonidis: & in specu, ubi quondam Christus paruulus vagiit, Veneris amasius plangebatur. Hactenus pater ille venerandus.*

69. *Expiauit autem locum, vt diximus, & magnam dignitatem ei addidit Helena Britannica, aliiq; pii & religiosi homines illo æuo, etiam posteriori: quum*

V Vilh Tyr
de bel. sac.
lib. x i. &
x v.

BETHLEEM.

quum urbem sanctam & terram hanc recuperassent Christiani, ex Europa hac nostra progressi.

70. Permansit igitur hæcenus Bethleemo sua veneratio: & templum natiuitatis pulcherrimum, merificeq; ornatum, adeò ab aliorum injuriis tutum scribitur fuisse, vt & portento quodam admirabili defenderetur aliquando aduersum ipsum Sultanum, qui crustis marmoreis parietes nudare voluerat. Itaque & Turcæ quoq; & Sarraceni magna veneratione hodieque illud adire perhibentur.

Borchard.
c.vii. §. 166.
& Barth. de
Saligniaco
Itinerar.
Tom. x. c. 3.

71. Erat id in Orientali parte oppidi, in decliui montis. Hoc ipsum *oppidum* hodie valde attenuatum, vix centum habere domus, easq; humiles, cum habitatoribus raris scribitur. *Regio adiacens* miræ olim fecunditatis atque amœnitatis fuit. etsi desertum vicinum leonibus atq; vrsis, Davidis æuo, postea latronibus in festum erat.

Vide Adri-
chom. è Sa-
ligniaco,

72. Non longè distabat Bethleemo *turris Ader*: ad quam & Iacob olim Patriarcha tabernaculum sibi fixerat: & angelus pastoribus, noctu greges suas custodientibus, apparuisse, & natum jam in vicino oppido mundi Seruatorem nunciasse creditur.

1 Reg. 17.
Hieron. ad
Dardanū.
Gen. xxxv.
Mich. 1v.
Luc. 11.

BETHLEEM.

Lib. de Loc
Hebr.

73. Hac de re & de Bethleemo sanctum audire Hieronymum operæ precium fuerit: quum is hæc ipsa loca incoluerit, vt diximus. *Bethlehem*, inquit, *ciuitas David*, in sorte tribus *Iuda*: in qua dominus noster atq; saluator natus est, in sexto miliario ab *AElia*, contra meridianam plagam, iuxta viam, quæ ducit *Chebron*, vbi sepulchrum *Iesse*, & *David* ostenditur.

74. Et mille circiter passibus procul turris *Ader*, quæ interpretatur turris gregis, quondam vaticinio pastores dominicæ natiuitatis conscios ante significans. Sed & propter eandem *Bethlehem* regis quondam *Iudææ Archelai* tumulus ostenditur: qui semita ad cellulam nostram, è via publica diuertentis principium est.

II. Sam. 23.

75. In radicibus montis, cui *Bethleemum* impositum, fons olim erat, siue cisterna: cuius aquam expetenti *Dauidi* tres fortissimi heroum, capitis sui periculo hauserunt, quum *Philistinorum*, qui castra ibi tum habebant, præsidia perrupissent, aut depulissent. etsi vir sanctus tanto petitam capitis discrimine gustare non sustinuit: Dominoq; libauit. Atq; hæctenus fuit augustissimum oppidum *Bethlehem*: cuius ipso nomine recreari atq; excitari ani-

animum jacentem ac torpentem sentimus.

76. Bethleemo, itemq; Hierosolymis vicinum erat, *Bethsura*, castellum munitissimum, in finibus tribuum Iuda & Benjamin. Hoc in via quæ Gazam ab urbe Hierosolyma ferebat, in montibus ædificatum, & à Maccabæis inprimis munitum est, qui multas ibi victorias & illustres consecuti sunt.

1. Mac. 4. 6.
9, 10.
Iosep XIII.
Antiq. 9.

77. Hieronymus, *Bethsur*, inquit, *in tribu Iuda siue Benjamin: & est hodie Bethsoron, vicus euntibus nobis ab Aelia Chedron, in vicesimo lapide: inxta quem fons ad radices montis ebulliens, ab ead. m., in qua gignitur, sorbetur humo. Et Apostolorum acta referunt, Eunuchum Candacis regine in hoc esse baptisatum à Philippo. Est & alia villa Bethsur in tribu Iuda; mille passibus distans ab Eleutheropoli.*

De locis
Hebr. in
voce Beth-
lehem Ad-
de eundem
in voce B-
phrata.

78. Iosephus munitissimum totius Iudææ castellum vocat *Bethsuram*, idq; captum à Simone Maccabæo, hostium præsidio ejecto, demonstrat.

Loco jam
dicto.

79. Prope hoc castrum ponitur & *domus Zachariae* sacerdotis: è quo natus est Ioannes, cognomento Baptistæ: quo majorem è mulieribus natum esse negat Servator noster. Is in hac domo
natus

Luc. 1.
Matth. xii.

natus est: ad eamq; Virgo Maria, vsq; à Nazareth, oppido Galilææ, profecta salutavit Elisabetham cognatam suam, cum eaq; de mysteriis hactenus mundo ignotis sermones pios contulit.

80. In eadem vicinia fuisse scribitur

1. Macc. III. *Emmaus*, oppidum non modò victoriã Iudæ Maccabæi nobilitatum, sed & Servatoris nostri factò in primis memorando. Hic enim duobus discipulis sese tandem aperuit eo die, quo à mortuis resurrexerat: quum eos antè totã viã de æterno Dei consilio, & Christi officio, morte & resurrectione edocuisset. Distat oppidum Hierosolymis L x. stadiis, id est, duobus prope miliaribus Germanicis.

De loc.

Hebr. Bor-
chard. VII.

S. 50. Salig.

Tom. VI. 4.

81. Hoc oppidum postea dictum est Nicopolis, à victoriã, vt creditur, Romanorum de Iudæis parta. *Emmaus*, inquit Hieronimus, de quo loco fuit Cleophas, cuius Lucas meminit Evangelista, hæc est nunc Nicopolis, insignis civitas Palæstine.

Sozom. V.

Eccles. Hi-

stor. 10. Ni-

ccph. x. 31.

Tripart VI.

42.

82. Fontem ante hoc oppidum fuisse, prope triuium, eiusque aquas non hominibus tantum, sed & aliis animalibus salutare in morbis, quòd Servator in eo pedes aliquando lauerit, auctores sunt non nulli. quod in medio relin-

VRBES IVDÆAE

relinquimus. Plinius quidem etiam no- Plin. v. 14
 uerat fontibus irriguam Emmaum: ut Hierichuntem palmetis confitam.

83. Varus initio belli Iudaici vicum Ioseph. 11. bel. Iud. c. 3
 hunc exussit, habitatoribus fugâ dilapsis. Indignè enim ferebat Arij & aliorum necem, qui ibi interierant, à Iudæis oppressi. qua de re idem scriptor alibi, circa Emmauntem, inquit; Romanam cohortem, frumenta & arma in exercitum portantem, insidiis exceperant, ductoremq; eius Arium centurionem, cum XL fortissimis pedibus, telis confixerant. xvii. Ant. cap. 11.

84. Postea instauratum esse necesse Euseb. Chronici
 est, quum terræ motu subuersus legatur anno Christi cxxx. Pro cuius instauratione ad M. Aurel. Antonium Heliogabalum, Imp. Rom. legatione functus est Iulius Africanus historicus.

85. Eundem vicum longius quidam ab vrbe sancta abfuisse volunt, & alio loco statuunt. Nobis religio est à sacris literis discedere, quæ lx. stadiorum viam Hierosolymis Emmauntem vsque produnt.

86. Porro in finibus Iuda, Benjamin, atque Dan fuerunt Sochoth & Vallis Terebinthi, vbi Philistæi contra Saulum regem Israelis olim castra metati. 1. Sam. xviii

V R B E S I V D A E A E.

loco Goliathus, immani corporis vastitate horrendus, quum diu exercitui Israelitico acerbissimis conuitiis insultasset, à Dauide adolescentulo, ac pænè puero, eodemque inermi, armatus ipse, misso fundâ lapide prostratus est.

Ios. x.)

87. Fuit & *Azecha* hac in parte Iudææ, vrbs munita. Huc vsque olim hostes suos persecutus est Iosua, tum quum lapideam in eos grandinem deplueret Dominus. Neque longe hinc aberat *Maceda* spelunca ad oppidum ejusdem nominis. In quam cum reges Amorrhæorum quinque metu victoris confugissent, inclusi primum jussu Iosua, postea producti, & de arboribus suspensi sunt.

Ecclesiast.
xlyi.

88. Erat & *Lebna*, vrbs Leuitarum munita, aliaque oppida in tribu Iudæe quibus singulis agere nostri nunc non est instituti, & factum est satis diligenter ab Adrichomio, quem lector adeat, & plura de his, si ita videtur, ex eo hauriat: cum primis verò, in lectione sacrarum literarum & Iosephi annotet, quæ huc pertinent.

89. Vnam omnino aliquanto plenius etiam in hac regione persequi urbem

H E B R O N.

bem debemus. Ea est *Hebron*, quæ & antiquitate & nobilitate pleraque hujus partis oppida facile vincit.

90. Vetustissima ea fortè omnium Num. xiii. est terræ Chanaan, condita septem annis ante Tanim, siue Zoan, regiam Ægypti urbem, vt scribit Iosephus. Et idem, *Chebron*, inquit, *indigena ferunt, non eius modo terra ciuitatibus, sed Ægypti etiam Memphi antiquiorem.* Deniq; duo millia & trecenti eius anni connumerantur. 1. Antiq. 9d
v. bel. Iud.
cap. 7.

91. Sita erat, vt pleræque hujus regionis vrbes & oppida, in monte. Hierosolymis distabat miliaribus Germanicis quinque & duobus passuum milibus.

92. Dicta fuit & *Carlath Arbe*. de quo nomine B. Hieronymus. *Arboch*, inquit, corruptè in nostris exemplaribus scribitur, quum in Hebræo legatur *Arbee*, id est, quatuor: eo quod ibi quatuor patriarchæ, *Abraam, Isaac & Iacob sepulti sunt, & Adam magnus, vt in Iesu libro scriptum est: licet eum quidam conditum in Caluaria loco suspicentur.* De locis
Hebraicis
voce Arboch.

93. Exstructa creditur ab Heth, filio Chanaan, nepote Cham, Noe pronepote. Hethei certè Abrahami tempore possederunt *Chebronem*, & agrum vicinum, vt ex Abrahami constat histo- Gen. xiii.
& xxiii.

H E B R O N

ria, qui & domicilium hîc sibi fixit, & agri partem cum duplici spelunca emit de Ephrone, interuentu filiorum Heth, quo sua & suorum ossa post obitum inferrentur.

94. Hoc igitur primum fuit prædium, quod de terrâ Chanaan, sibi à Deo, & semini suo promissâ, mancipio tenuit Abrahamus. in quo & ipse, & Isaacus filius, & Iacobus nepos, cum vxoribus ipsorum plerisq; conditi fuere. Ossa etiam Iosephi pronepotis, ex Ægypto translata hîc conquiescere creduntur: quod ipsæ refellunt sacræ litteræ.

Gen. xii & scq.
Borch. vii.
S. 65. Sa-
lign. x. c. 5.
Iosu. xxiv.

95. Hebrone in Ægyptum descendit Iacob, urgente fame, cum vniuersa familia, ad Iosephum filium, qui pro rege illa tempestate Ægyptum salutaribus consiliis regebat. Vbi vitâ functus, splendidè à filiis huc est reuectus, & patribus suis appositus.

Gen. xlv.
Gen. i.

96. Sepulcra eorum, è pulcerrimo fabricata marmore, etiam Flauij Iosephi æuo exstabant in hac vrbe, vt ipse scribit.

Y. bel. 7.

97. Israelitæ deinceps longo post tempore ex Ægypto in terram Chanaan quasi postliminio reuersi, etiam Hebronem cum aliis vrbibus in potestatem

statem

statem suam redegerunt. Expugnauit Iosua, xiv.
 eam Caleb, vir fortis & acer, magniq;
 animi, etiam extremo vitæ suæ tempo-
 re integris corporis viribus præditus.

98. Hunc cum Iosua, & decem aliis, Num. xiii,
 exploratum terram, à Deo Abrahami
 posteris promissam, misit Moses, quum
 è deserto ad fines vsque terræ Chanaan
 populum Israelis deduxisset. In quam
 præter hos duos, ex omni illa virorum
 multitudine, quæ ex Ægypto educta
 fuerat, ingressus est nemo: quòd Deum
 grauitè nimis & sæpe contra se ir-
 ritarent, neq; fidem promissis ejus ad-
 hiberent.

99. Iosua igitur & Calebus tantum
 Iordanem, cum sobole illorum, quæ
 interea adoleuerat, Iordanem trans-
 gressi sunt incolumes. & hic quidem Num. xiv.
 promissam sibi antè à Deo per Mosen Iosu. xiv.
 occupauit sortem, id est, Chebronem
 cum vicinia.

100. Tenebant eam vr̄bem tum fi- Num. xiii:
 lij Enakim, qui ingenti robore, & ma- vbi eorum
 gnitudine corporum ceteris terrori nomina
 erant. *Apud hos, inquit Iosephus, referun-
 in eam diem superstites erant quidam è gigan- tur.
 tum genere, staturâ & specie ceteris mortali- V. Antiq. 2.
 bus disparis, visu simul & auditu horribiles:*

H E B R O N.

quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant, qui non viderunt ipsi.

De Loc.
Hebr.

101. Hieronymus quoque, *Hac est, inquit, Chebron, olim metropolis Philistinorum, & habitaculum gigantum, regnumque postea David, in tribu Iuda ciuitas sacerdotalis & fugitiuorum.*

Ioseph. ib.

102. Paucis multa complectitur sanctus vir. Etenim, vt Iosephus addit, hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est, cum illis duobus cubitorum millibus. Reliquum eius agrum Calebo donarunt, iuxta mandatum Moysi.

Ios. xx.
Exod. xxi.
Num. xxxv
Deut. xix.

103. Erat autem vna earum urbium, in quas, volente ita Domino, fugere poterat, qui casu fortuito, neque datâ operâ hominem interemisset; donec legitimè disceptata causa ab vniuerso populo fuisset.

II. Sam. ii.
II. Sam. xv.
& seq.

104. David postea regnum hac eadem in vrbe auspicatus est, post interitum Sauli. Absolomus quoque ejus filius, dolo circumuento patre, quum votum hic soluere, olim in exilio nuncupatum, velle se simularet, illecto ad defectionem populo, regnum inuasit, atque in patrem mox seditiosam illam suorum manum duxit. quæ tamen res ei, vti debebat, in perniciem vertit.

105. Est & aliis euentibus illustris hæc vrbs. de quibus nunc nihil, breuitatis studio agendum mihi statuo. *Mambre conuallem, sedem Abrahami, sanctissimi viri, & quo Deus ipse familiariter vsus est, silentio prætermittere non debeo.* Gen. xiiii & seq.

106. Hic enim angelos etiam hospitio excepit, & consilij diuini particeps factus est. Sub arbore *Terebintho* eam rem gestam creditum est, de qua Iosephus, *Cernitur, inquit, sexta ab oppido stadio arbor maxima Terebinthus: eamque memorant ab initio mundi creati nunc vsq; durare.* Gen. xix. v. de bel. Iud. cap. 7.

107. Hieronymus item: *Distat ad meridiam plagam ab Aelia milibus circiter viginti duobus quercus Abraham, qua Mamre, vsque ad Constantii regis imperium monstrabatur: & Mausoleum eius in praesentiarum cernitur.* De loc. Hebr. verb Arboch.

108. *Quumq; à nobis iam ibidem ecclesia adificata sit, à cunctis in circuitu gentibus Terebinthus supersticiosè colitur, eo quòd sub ea angelos Abraham quondam hospitio susceperat. Templum illud dicit, opinor, Hieronymus, quod ad duplicem speculuncam ædificauit Helena, aut eius iussu Christiani, qui, quo tempore Pa-* Niceph. lix. 30.

H E B R O N,

Borchard. Iæstinam possidebant, templum cathedrale hîc statuerunt.

cap. vii. §. 65. Ioseph, 7. bel. B Salign. x. 5.

109. *Prisca illa, & peruetusta vrbs Hebron diruta pridem est, bello nempe Iudaico. Cujus ingentes ruinae, in monte, vbi steterat, hodieque etiam magnitudinem suam, & fortunam veterem præferre & mutæ quasi clamitare feruntur.*

110. *Nona autem & hodierna vrbs, in propinquo, vbi Mambre conuallis, & lucus ei ad situs, per amœnus fuit, exstructa est, ad quem Abrahamus olim suum fixerat tabernaculum: vbi etiam in hunc diem, è radicibus antiquæ illius, & religione mira cultæ olim, enatam exstare scribunt terebintum, qui peregrinati istis in locis sunt.*

Borchard. vii. §. 64. & 65. Salign. & cap. 5.

111. Borchardus monachus, quem vulgò Brocardum vocât, quiq; sanctam terram magno studio, & religiosè contemplatus est anno Christi circiter MCCCLXXX. *Ilex mambre, inquit, etiam hodie ostenditur ante ostium tabernaculi Abrahæ. Scias tamen antiquam illam exsiccatam esse. sed ex eius radice pullulauit alia, de cuius ligno & fructu mecum tuli. Folia modico maiora, quam lentiscus: sed fructum penitus habes, vt quercus. Eadem fere Saligniacus refert.*

Cap. vii, §. 65.

H E B R O N,

112. Turcas quoq; in hunc diem locum venerari & templo perquam munito, (Moscheam ipsi vocant) eum occupare, neque cuiquam siue Iudæo, siue Christiano aditum eo permittere accepimus. Ostendi tamen sanctorum patriarcharum monumenta per fenestram, siue ostiolum clathris ferreis oclusum.

113. Atque hætenus de Hebrone dictum breuiter esto: quæ Hieronymo teste, *primùm Arbee; postea à Chebron, vno filiorum Caleb, sortita vocabulum est.* Lib. de Locis Hebr.

114. Iosua tamen liber, *Arbe*, cuius hæc vrbs quondam fuit, vnum facit de filiis Enakim, siue gigantum. Ipse ita ducem exercitus Iosua compellat: *Da mihi montem istum, quem pollicitus est Dominus, te quoque audiente: in quo Enakim sunt, & vrbes magne atque munitæ: si fortè sit Dominus mecum, & potuero delere eos. sicut promisit mihi.* Iosu. xiv. 15 & seq.

115. *Benedixitq; ei Iosua, & tradidit ei Hebron in possessionem. Atq; ex eo fuit Hebron Caleb, filio Iephone Cenezæo vsq; in presentem diem: quia secutus est Dominum Deum Israel. Nomen Hebron antè vocabatur Cariath-Arbe. Adam maximus ibi inter Enakim situs est. Hæc sacræ literæ de hac vrbis nomine.*

HEBRON EIVSQ; VICINIA.

Borch. vii. 116. Vallem, quæ est ex aduerso Hebronis, perquam amœnam, fertilem & delectabilem esse, iidem scribunt, vt credi propemodum possit, terrenum hoc loco Paradisum olim existisse.

66. Salign.
x. f.

117. Pergit viciniam Hebronis ita enarrare Borchardus. *A spelunca duplici, iactu vnus arcus contra Occidentem, est celebris Ager Damascenus: in quo fertur Adam formatus fuisse.* quod tamen alij, vt notum est, ad Damascum Syriæ referunt.

Ioseph. i.
Antiq. c. 2.

118. Illi tamen non habent nihil quod sequantur. Etenim quum ille primus gentis humanæ parens, è ruffa humo scribatur à Deo creatus, eam hic loci inprimis excellentem inueniri, idem monachus testis est oculatus. Ita enim ille: *Terram habet rubeam, flexibilem & tractabilem, sicut cera, de qua mecum tuli: similiter & peregrini, alijq; fideles, loca sancta venerantes.*

Ibidem c.
vii. §. 66.

119. Eandem hanc terram à Sarra-
cenis effossam in Ægyptum, Æthio-
piam, & Indiam deportari, & pro re
valde preciosa vendi, idem est auctor.
Mirificam enim huic vim inesse credūt,
in prohibendis à corpore deportan-
tium venenis, & vi noxiorum animalium,

HEBRON EIVSQ; VICINIA

um, aliisq; plurimis incommodis. quæ tamen ille non tam affirmat, quàm affirmari ab aliis ait.

120. Illud visum sibi testatur, exiguum apparere spacium, vnde effossa sit illa tam preciosa terra, & quam tot homines quotannis in remotissimas longeque diuersas regiones deuehant: etsi copiosè satis, quod facilè credas, tanta scilicet neque dubiâ quæstus spe affulgente. Itaque credi scribit, diuinitus locum repleti. vt olim Hieronymi etiam auo, de vestigiis pedum Christi in monte Oliueti & creditum, & deprehensum testatur ipse.

Lib. de Locis Hebr.

121. Borchardus hoc quoque addit.

Ab effossione agri Damasceni ad iacobum arcus unius contra austrum, locus est, ubi Cain Abel occidit. Neq; longè inde speluncam esse memorat sub rupe, xxx. circiter pedes longam, totidemq; latam: in qua Adamus & Eua filium illum suum, ab impio fratre trucidatum, luxisse dicuntur annos centum. Fontem quoque ibi scaturientem ostendi, vnde biberint, & lectos lapideos pedum triginta.

Gen. iv.
Borch. ibid
& Salign.
iisdem prope verbis.

122. Nec longè ab fuisse Hebrone videtur *Dabir*, quæ prius vocabatur *Cariath-sepher*, id est, ciuitas literarum, seu

Iosu. xi. & sequentib, cap. alij quot.

Vni-

HEBRON EIVSQ; VICINIA.

Vniuersitas & Academia Palæstinæ: vt interpretatur & explicat verbum Adrichomius. Vrbs fuit regia, & permunita, Gigantum & ipsa domicilium, quos vrbe captâ inde eiecit Othoniel, frater Calebi, aut fratris filius. Itaque & filiam ejus Axam vxorem, & amœna fructuosaque prædia à focero accepit, virtutis præmia.

Ibid. xv. 123. Sed pergamus reliqua Iudææ exsequi. Igitur Damasceno huic agro vicinum faciunt *Desertum Iudææ*, in quo Matth. ii. Ioannem Baptistam educatum volunt, Luc. i. atq; etiam ad pœnitentiam vitæq; sanctitatem omnes, qui certatim ad ipsum confluebant, cohortatum.

1. Sam. xxv. 124. *Carmelus*, etiam mons, in eoque nominis ejusdem ponitur oppidum. quod Dauidis æuo incolebat Nabal. quem is, turpiter ingratum in se, prætereaque contumeliosum, irâ incensus, propè cum vniuersa familia extirpasset: ni placasset virum, animosque blanda oratione ac muneribus mitigasset vxor ejus Abigail, prudens ac diserta mulier.

1. Sam. xx. 125. Erat in iisdem hisce regionibus *Desertum Ziph*, ab vrbe vicina (etsi plures etiam ejus nominis in hac plaga) itemq;

itemq; *Desertum Maon*, ab vrbe itidem vicina dictum; quibus in locis, aliisque cæcis abditisq; montium specubus, aut rupibus arduis & inaccessis, (plurimæ autem per omnem hanc regionem erant) exsul diu multumq; latuit David, Saulum insectantem fugitans.

126. Tandem ad meridianam partem Iudæ sortem claudebant *montes Seir*, quibus nomen ab Esauo, Isaaci patriarchæ filio natu majore, ille enim hispidus corpore erat ac hirsutus. qui quòd in montibus hisce, pulsus inde Gigantibus, domicilium sibi & suis elegisset, ab ipso nomen traxisse scribuntur.

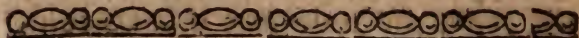
Gen. xxv.
& xxvii.

127. Attingunt extremam partem Maris mortui, ipsamque adeò ejus linguam. Atq; vt hi montes ab austro; ita montana Iudææ ab occasu; tribus Benjamin à septentrione; Mare Mortuum verò ab oriente includebant tribus Iudææ territorium.

128. In ipsis Iudææ montanis, aut certe ad eorum radices, ponitur *Eleutheropolis*, quam in primariis Iudææ urbibus numerari diximus antè, è Caroli Sigonij mente, ejusque verbis. Verùm non nimis antiqua, vt inter Iudaicas,

vide.

Lib.deLoc
Hebr. videtur, vel ex ipso nomine. Celebris tamen Hieronymi ævo fuit: qui aliorum oppidorum distantias hinc frequenter computat.

CAPVT IV.

De Idumæa & vicinis regionibus.

Quam hætenus percurrimus regionem, iis, quas modò diximus, inclusam terminis, & tribui Iuda assignatam, ea *Daroma interior* appellata est, ejusdem Hieronymi opere. Quæ huic in occasum, inter Montana Iudææ, & mare Mediterraneum adjacet regio, tribui Dan & Simonis assignata, ex aduerso illius sita, vocata est *Daroma exterior*.

2. Hanc partem Palæstinæ, aut Idumææ, aut Philistinis annumerandam potissimum statuo. Philistini ad mare; Idumæi in mediterraneis sedes sibi delegerant. De illis aliquanto post; de his nunc aliquid dicere conabimur.

3. Igitur *Index extrema*, teste Strabone, occidentem versus, & qua Casio monti vicina, Idumai occupant, & lacus. *Idumai autem*

Strabo lib.
xvi.

ipsi,

ipsi, Nabatheï sunt. per seditionem autem inde eiecti, Iudais se adiunxerunt, & eorum leges amplexi sunt.

4. De sedibus horum ita pergit. *Ad mare Serbonidis maiorem occupauere partem, & quæ deinceps sunt usq; ad Hierosolymam, mari omnia vicina.* Adde Plin² v Nat. hist. 11. & 12.

5. Hanc ab Edom, siue Esauo, Isaaci filio appellatam nemo ignorat, cui sacrae literæ non ignotæ. Edom autem ille dictus est à pulte siue edulio rubri coloris, quo esuriens, & famis impatiens, fratri Iacobo jus primogenitorum vendidit, vel quòd eo colore in lucem prodiit. Gen. xxv³ & xxvii.

6. Verum hac de re omni satius est Christianum Adrichomium audire, qui diligenter satis hoc vocabulum exposuit. *Edom, inquit, Hebraicè, quam Græca LXX. interpretum, & Latina interpretatio Idumeam vocant, e literâ, in i, mutatâ.* Theatr. Terræ Sanct. tribu Iuda. nu. 106.

7. Dicitur etiam AEdom, Seir, Duma, Gobolitis, & Hebraice Adomith & Adoma. quod quum significet rubens, fuisseq; proprium nomen Esau, post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumeam dicendo.

8. Et de natura ejus. Regio est undequaq; munita fastigiis montium, & in scissuris

Deut. II.

ris petrarum sita. nomen, ut iam diximus, accepit ab Esau, qui cum suis posteris hanc inhabitavit. qua propter nonnumquam & regio Esau nuncupatur: unde & una ex undecim Indæ Toparchiis, ordine octava.

9. Ponit autem duplicem Idumæam Iosephus, superiorem & inferiorem. Superiorem elegit tribus Iuda, qua in longum extenditur, usq; ad Hierosolymam: latitudine vero usq; ad paludem Sodome, (lacum Asphaltitem dicit) constituta est. In hac sorte civitates erant Ascalon & Gaza, quam alio nomine appellabant PALÆSTINAM.

10. Altera vero Idumæa, quam Inferiorem diximus, cæsit Simeonis tribui. Et hac est circa Ægyptum, & Arabia montem. Hætenus Adrichomius, qui idem pulcherrimis tabellis æneis hanc, & ceteras Palæstinæ regiones expressit.

Ioseph. IV.
bel. Iud. 6.

II. Regio hæc altis asperisque cincta montibus, vastas etiam solitudines includebat: de quibus paullo post aliquid erit dicendum. Animi quoque gentis feroces, & ad arma atq; ad certamina bellica paratissimi. Itaque Iudæis multa eum iis bella fuere, à primis fere ejus temporibus.

Num. XX.

12. Etenim, quo tempore, ducibus Mose & Aarone, populum suum Ægyptiâ

ptia seruitute liberatum ad hujus vs-
que fines deduxisset; atque illi missis le-
gatis humaniter, ac p̄nc humiliter
peterent ab Idumæis, consanguineis
suis, vti sibi per eorum ditionem tran-
sire sine maleficio liceret; eâ ferociâ at-
que immanitate gens fuit, vt non mo-
dò transitum negaret, sed & armata
cognatis suis, prohibitura eos, occur-
reret.

13. Hanc tam insignem, tamque in- Deut. 11.
dignam, à fratribus suis acceptam in-
juriam, ne vindicare quidem Israelitis
eo tempore licuit, vetante Dōmino.
Igitur deflectentes longo ambitu, præ-
ter montem Seir, qua iusserat Deus, iter
fecerunt, vti pòst dicitur.

14. Postea Saulus & Dauid, primi reg- 1. Sam. 14.
11. Sam. 8.
gum Israelis, hanc contumeliam gen-
tis, vlti sunt grauitè, populumq; Idu-
mæum subegerunt: qui tamen iterum
pòst desciuit forami temporibus.

15. At Ioannes Hyrcanus, è posteris 11. Reg. 8.
Iosep. xiii.
Antiq. 17.
Casaub.
Exerc. 111.
ad Appa-
raturum Car-
dinalis Ba-
Maccabæorum, ita gentem edomuit, vt
& ritus Iudaicos & circumcisionem ad-
mitterent. itaq; deinceps Iudæis an-
numerari cœperunt: & quasi fratres e-
orum habiti fuerunt.

16. Postremis Hierosolymorum tem- ronij,
pori-

Ioseph. iv. poribus, & sub ipsum bellum Iudai-
 bel. 6. & v. cum, atque excidium gentis, quatuor
 cap. 1. ducibus in urbem venerunt amplius
 xx. Idumæorum millia. Incredibile di-
 ctu est, quas turbas hi in ea dederint,
 immo quot funera, quas strages homi-
 num.

17. Sed jam vrbes ejus regionis præ-
 cipuas, & loca insigniora videamus
 breuiter: etsi non nimis illustres sunt
 hujus partis vrbes, exceptis maritimis,
 de quibus non multo post agemus.
 nunc mediterranea primum oppida
 lustrabimus.

1. & II Mac- 18. Igitur in tribu Dan ponitur *Mo-*
 cab. ali- *din*, in monte situm, patria Maccabæo-
 quot capi- rum: quorum monumentum marmo-
 rib. Ioseph reum ibi illustre est, septem pyramidi-
 XIII Antiq. bus è quadrata mole marmoreâ in tan-
 cap. xi. Bor tam surgens altitudinem, vt in mari
 chard. iix. quoque nauigantibus sit conspicuum.
 S. 7. Simon id memoriæ patris & fratrum
 excitauit.

I. Sam. vi. 19. Erat & *Betsames* Iuda, vrbs sacer-
 dotalis, non longè à mari. In cujus a-
 grum Arcam Domini iuuençæ duæ,
 Borch. vii. spretis domi vitulis, vltro deduxerunt
 cap. 14. de Accaroni. quam rem quum ciues ejus
 vrbs curiosius contemplarentur, mul-
 ta eorum millia occisa fuerunt. 20.

V R B E S I D V M A E A E.

20. *Themnas* item, siue *Thamnata* in Iud. xiv, & hac regione fuit, vbi *Samson* leonem xv. discerpfit: cujus herois multa fortia facinora, & humanis majora, in hac regione edita, referunt sacræ literæ. Sepulchrum quoque ejus hîc statuitur, prope *Esthaol*, vbi & natus scribitur.

21. Ad eam est torrens *Sorec*, ad quem Iud. xvi, generosissimæ vites nascebantur. *Dalila* hîc habitavit, quam amabat *Samson*. hæc blanditiis & fictis lacrymis tandem expiscata est, quænam roboris tanti causa foret, eumq; *Philistinis* hostibus ita prodidit. in quorum potestatem quum venisset, oculis priuatus est. tandemq; vltus injuriam & dolorem suum, multa eorum millia secum in perniciem traxit.

22. Propinquus eidem torrenti erat alius riuulus, *Nebel-escol*, hoc est, torrens & vallis botri: ad quem exploratores, quos *Moses* è deserto *Paran* in terram *Chanaan* amandarat, botrum miræ magnitudinis absciderunt, & de pertica suspensum, cum aliis terræ fructibus ad *Mosen*, specimen fertilitatis hujus terræ, detulerunt. Num. xiii. Deut. 1,

23. Atq; ista, quæ diximus, loca fue-

runt in tribu Dan. quæ sequuntur in tribu Simeon. Præter alia, ad torrentem *Besor* erat *Gerara*, vrbs regia Philistinorum, vbi Abrahamus aliquandiu vixit, & Isaacus natus est: qui & hinc cum patre profectus est itinere tridui ad montem Moriam, Dei mandato immolandus.

Gen. xx. & seq.

24. Hic tamen diuinitus liberatus his ipsis locis domicilium suum habuit, & puteos aliquot effodit. *Bersabee* quoque, id est, puteus iuramenti, cuius toties mentio fit in historia patriarcharum, ad hunc torrentem fuit.

Gen. xiii. xxi. & seq.

25. Huic vrbi, quæ terminat Israelitarum regionem, vicinum erat *desertum*, ab ea dictum. quo fugit *Agar* ancilla Saræ, cum filio Ismaele domo pulsa. *Fons* ei tum diuinitus ostensus est, & mandata ad ipsius & filii salutem pertinentia, data.

Gen. xxi.

26. In eandem solitudinem fugit *Elias*, minas Iezabelis declinans. Angelus Domini eum hinc dormientem sub junipero cibum capere appositum iubet. quo facto xl. dierum iter emensus est, vt nihil interea gustaret.

1. Reg. xix.

27. Ponitur in his locis & *desertum arenosum*, locus periculosus iter istac facien-

cien-

V R B E S I V D A E A E.

cientibus, cum propter aquarum inopiam, tum verò cumulos, & quasi montes arenarum, quibus viatores non raro opprimuntur: qui, tanquam in mari nauigantes, ad siderum fulgorem cursus dirigere coguntur. Iudæum hîc quendam olim arenâ, ob aquæ defectum, esse baptisatum refert Nicephorus.

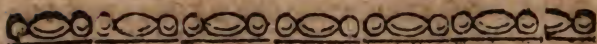
Hieron. Epitaphio Paulæ. Adrichom. è Ludouico Romano. Lib. I II. Histor. eccles. c. 37.

28. Multæ sunt & aliæ hujus partis vrbes, parùm pleræq; illustres. In iis est & *Siceleg*, quam Achis quondam Philistæus Dauidi, stipendia tum in exercitu ipsius merenti, donauit. Eam Amalecità aliquando absente Dauide captam diripuerunt, atq; inflammaverunt. quos ultus tamen probe est, nec opinantibus superueniens Dauid. Sita prope in media regione erat.

I. Sam. XXVII. & XXX.

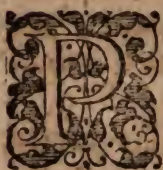
29. Ultra est *Bersabee*, de qua diximus jam antè. Hunc Iudææ terminum ad austrum statuebant, & solitudines illas: quas diximus, cum torrente siue *fluvio Aegypti*. qui è solitudine Cedar descendens, in mare Mediterraneum prope Rhinocorura urbem decurrebat. Verum de his pluscula etiã dicenda, & de maritimis hujus oræ urbibus.

II. Sam. XXIV. & alibi sæpe.

CAPVT V.

De Urbibus Maritimis Philistæorum, & aliis ad limitem vsq; Aegypti.

PALESTINA propriè dicta est ea terræ sanctæ pars, quæ ad mare Mediterraneum sita vrbes aliquot illustres, & reges potentes olim habuit

quod antè etiam indicatum. Populus Philistini, siue Philistæi, aut Philistiim appellati, corruptè Palæstini. Græcis, vt & Sulpicio Seuero, ἀλλόφυλοι, id est peregrini, ita gentes vocabant à religione & ritibus Iudæorum auersas.

2. Hieronymus Philistiim prius Chasloim appellatos ait, posteros Cham, quos nos, inquit, corruptè Palæstinos dicimus.

3. Fines ejus à Castro peregrinorum seu Dor, aut Cæsarea Palæstinæ, vel turre Stratonis, vsque ad Gazam, aut torrentem Aegypti, extendit Adrichomius, aitque Enakim inter eos, id est gigantes fuisse robustissimos.

4. Hos grauiâ bella olim & diuturnâ cum Israelitis gessisse, eosque domi-

tos

Hieron. in cap. xxv. Ezechielis.

Quæst. in Genesin.

Descript. in tribus Dan. n. 46. Lib. Iudic. & Samue- lis priori.

PHILISTINI.

cos tributarios etiam satis diu, per annos nempe centum quinquaginta illis factos idem refert, & notum est è sacris literis.

5. Cladibus tamen eos crebris & non leuibus afflixit princeps gentis, & fortissimus heros Samson: post & Samuel propheta, & gubernator populi cum primis salutaris. Saulo etiam, primo Iudæorum regi, bella cum iis multa fuerunt: in quibus cum filiis tandem occubuit.

Judic. xiv.
xv, & xvi.

6. Postremò David, rex sanctissimus idem & victoriis plurimis inclitus, virtute sua ac felicitate graues illos & prope domesticos, eoq; assiduos hostes, ope diuinâ adjutus edomuit, sibi que vectigales fecit.

ii. Sam. v.
& ix.

7. *Urbes* eorum celebratæ, Hieron. teste, fuerunt *quinque*: Geth, Gaza, Azotus, Accaron & Ascalon: de quibus, ordine eo conseruato, quo ipsæ sitæ sunt ad littus maris mediterranei; agemus.

Hieronym.
multis locis, è lib.
Iosue xiii.
Adde eundem in Sophoniæ c. 2.
& in i. cap.
Amos.

8. Prima earum *Geth*, in monte non longè à mari erat ad occidentem, Hierosolyma proficiscentibus, sita. Hæc Goliathum illum, quem fundâ prostrauit adolescentulus David, aliosque

i. Sam. xvii
& xxi.

PHILISTINI.

Adrichom id genus immanes viros edidit. Ab hac vrbe regia, Philistinorum terram incipere tradunt. Distat breui intervallo à Ioppe vrbe maritima nobilissima in meridiem.

Comment. 9. *Geth*, inquit Hieronymus, *ut Regnorum quoque testatur historia, una est de quinque urbibus Palestine, vicina Iudæa confinio, & de Eleutheropoli euntibus Gazam, nunc usque vicus vel maximus: unde fuit & Goliath ille Gethaus, quem David occidit in prelio.*

Cap. VIII. 10. Monachus noster, præter alia paucula, *A Ioppe*, inquit, *quatuor leucis distat Geth, una ex urbibus Philistiim. Fuit non longè à mari sita; nunc quidem destructa est, & commutata in exiguum Casale, dictum Ibdin, in colle situm. Hinc proprie incipit regio Philistiim.*

I. Sam. V. 11. In hanc urbem quum deducta fuisset Arca Domini, ex hoste capta, furore & amentia perciti ciues fuerunt, & præterea plagis pudendis affecti.

Iud. I. V. 17. & seq. 12. Secunda Philistinorum vrbs primaria erat *Accaron*, quæ & *Acron*, siue *Acharon* dicta. Hanc, uti & vicinas plures, pugnando cepere Israelitæ duce Iuda, quum primum in possessionem terræ Chanaan à Deo mitterentur.

PHILISTINI.

13. Urbis hujus incolæ, quum missam à Getheis ad se Arcam Domini viderent, magnopere pertimuerunt. *Exclamauerunt enim Accaronita dicentes, Adduxerunt ad nos Arcam Dei Israel, ut interficiat nos, & populum nostrum.* 1. Sam. v.

14. *Miserunt itaque & congregauerunt omnes satrapas Philistinorum: qui dixerunt, Dimittite Arcam Dei Israel, & reuertatur in locum suum, ut non interficiat nos cum populo nostro. Fiebat enim pauor mortis in singulis urbibus, & grauißima valde manus Dei.*

15. Quum Dauidi filiæ suæ matrimonium obtulisset rex Saulus, etsi fraudulenter, ea conditione, ut centum Philistinorum sibi præputia afferret, abiit is in Accaron cum viris, qui cum eo erant. *Et percussit ex Philistiim ducentos viros, & attulit eorum præputia, & annumerauit ea regi, ut esset gener ei. dedit itaq; Saul ei Michol filiam suam uxorem.* 1. Sam. xiii

16. In vrbe hac idolum Baal Sebul gentes superstitiosæ colebant. Ad quem & Ochozias rex Israel consultum de valetudine misit. Verùm minime gratum ei oraculum redditur, inter-nuncio Elia. 11. Reg. 1.

17. *Accaron, inquit Hieronymus,* Lib. de Locis Hebr.

P H I L I S T I N I .

in tribu Dan, siue, ut ego arbitror, in tribu Iuda, ad lanam Chananaeorum, vrbs una de quinque olim satrapis Palastina: & decreta quidem est tribui Iuda, nec tamen tenta ab ea: quia habitatores pristinos nequiuit expellere.

18. *Sed & vsq³ hodie grandis vicus Iudaeorum Accaron dicitur, inter Azotum & Iamnam, ad Orientem respiciens. Quidam putant Accaron turrim Stratonis, postea Casaream nuncupatam.*

Cap. 11 x.
§. 2.

19. *Quidquid tandem, & qualiscunque olim fuerit, hodie destructa est, Borchardo monacho teste, & versa in exiguum Casale, quod & Accaron nuncupatur.*

Iudic. 1.

20. *Tertia Palæstinarum urbium Azotum, siue Asdot, vna de præcipuis quinque urbibus, ipsa etiam non longè à mari submota. Eam quoque Israelitæ, duce Iudâ, ceperunt.*

1. Sam. v.

21. *Celebris erat fano idoli Dagon, quod piscis capite scribitur horribile fuisse. Hoc caput, adeoq; hæc statua, fractis membris olim pronum jacuit in delubro, quum Arca Domini eo illata fuisset, idq; plus semel, non sine stupore gentium harum accidit.*

1. Macc. ix.

22. *Iudas Maccabæus, fortissimus Iu-*

PHILISTINI.

Indæorum dux, posteaquam Bacchidem Demetrii ducem ejusque ingentes copias exigua manu fudisset, ac fugientes Azotum vsq; persequutus esset, circumuentus hostium multitudine hinc occubuit.

23. Postea frater ejus Jonathan, successus ipsi, egregiâ pugnâ Demetrii ducem victos fugientesque huc compulit.

I. Maccab.
x. Ioseph.
xiii. &

Ipsam quoque urbem direptam antè, incendit, cum templo Dagonis, & quotquot eo confugerant, concremauit. Quæ res adeò grata fuit Alexandro Syriæ regi, vt Ionathæ, præter alia splendida virtutis præmia, urbem etiam Accaronem donarit, cum finitima regione.

24. In hanc urbem Spiritus Domini raptum transtulit Philippum, Christi Seruatoris nostri Apostolum; postea quàm is Eunuchum reginæ Candacis, viam salutis æternæ docuisset, & cupidum baptisauisset.

Actor. iiii.

25. Eandem multo etiam antè ceperrat Thartam, quum misisset eum Sargon, rex Assyriorum, vt Esaias docet, ad eumque B. Hieronymus duobus locis.

Esaiæ xx.
& Hieron.
lib. v. &
vii.

26. Eiusdem patris sancti æuo etiam
supe-

PHILISTINI.

Lib. de supererat hæc vrbs. Sic enim scribit
 Loc. Hebr. alibi: *Asdod in sorte tribus Iuda, qua nunc
 vocatur Azotus. in qua derelicti sunt gigantes,
 qui appellabantur Enakim: & est usq; hodie
 insigne oppidum Palestine.*

Lib. xvi. 27. Straboni etiam noti erant Azo-
 Mela lib. 1. tij, cum Iudæis, Idumæis, & Gazæis,
 cap. 10. permixti Phœnicibus, vt quidam olim
 censuerunt, id quod antè quoq; indica-
 Borcard. tum est. Et cum aliis in hoc litore vrbi-
 ix. §. 9. bus Azotusei memoratur. Hodie est
 Iud. 1. 18. vile Casale, sicut Accaron.
 Ioseph. v.

Antiq. c. 2. 28. Quarta urbium Philistarum
 fuit *Ascalon*, ad ipsum maris portum se-
 micirculari figurâ exstructa DCCXX. sta-
 diis distans Hierosolymis, vt Egesippo
 Lib. III. placuit. Nobilis olim & potens. In
 cap. 4. potestatem tamen Israelitarum venit,
 cum vicinis urbibus.

Iud. xiv. 29. Samson huc irrupit, & xxx. viris
 Ioseph. v. manu sua interfectis, vestes eorum ex
 cap. 10. pacto dedit iis, qui ænigma ab se pro-
 positum in nuptiis suis soluerant.

Jerem. xxv. 30. Varia vrbs hujus fortuna fuit.
 & xlv. So- Modò enim excisa, modò instaurata
 phon. II. est. quod quidem ita futurum prædi-
 Amos 1. & xerant sancti vates. Grauiter eam quo-
 ad ea loca que multauit olim Iosephus Tobiaæ fi-
 Hieron. lius.
 Ioseph. xii
 Antiq. c. 4.

P H I L I S T I N I .

31. Neque verò vlla re clarior ferme est Ascalon, quàm alumnis. *Semiramis* enim hanc patriam scribitur habuisse: fœmina illa, quæ rerum gestarum magnitudine summos etiam viros antecit: de qua pænè incredibilia sunt literis prodita.

Diodor.
Sicul. lib. 11
cap. 4.

32. Erat & *Antiochus* Ascalonita, ille Varronis & Ciceronis in philosophia doctor, Academicæ sectæ ita deditus, vt in Stoicam magis inclinare videretur: de quo non paucis Cicero locis mentionem per honorificam facit: itemque Plutarchus & Strabo.

I de Nat:
Deor. 1. de
Legibus.
Lucullo
& alibi.

Plur. Cicer
Strabo, XVI

33. *Herodes* etiam, cognomento Magnus ejusque parens *Antipater*, hanc patriam habuerunt. Itaq; & ille frequenter Ascalonita vsurpatur.

34. Fuerat olim & Veneris Vranix templum antiquissimum in hac vrbe, quod à Scytharum quibusdam spoliatum est, vt Herodotus narrat. Ab hac æde Veneris, illæ, quæ celeberrimæ eidem alibi sacratæ, in Cypro, & apud Cythera, originem suam habere, ipsi perhibebant Cyprii ac Phœnices. An hæc sit Derceto Diodori, considerandum.

Lib. 1. Dio-
dor. Sicul.
lib. 11. c. 4.

35. Hieronymo *Ascalon est vrbs nobilis*

PHILISTINI

De Loc. *bilis Palaestina, quæ & ipsa antiquitus una fuit de quinq, satrapiis Philistinorum: Separata quidem tribui Iudæ per sortem; tamen non retenta ab ea: quia habitatores eius superare non potuit.*
 Hebr. adde eundem in Amos c. i.

Lib. xvi. 36. Straboni Ascalonitarum regio cæpis imprimis abundat: oppidum verò exiguum est, πόλις μικρά. Mela igitur falsus, cui Ascalon non minor Gazâ. Imminuta videtur eo tempore fuisse dignitas ejus, & potentia, quam antè obtinuerat.
 Mela, c. ii.

Cap. iix. §. 37. Monachus noster ipse quoque agnoscit, hac in vrbe principatum quondam Philistiim videri posse fuisse. Ait quatuor ab Azoto leucis distare ad Austrum. Et, vsq, hodie, inquit, permanet in littore maris sita, figuram habens semicircularem: munita valde. ex qua nunc pendet totum robur Sarracenorum.
 ii. ex Amos cap. i.

38. Quinta urbium Philistinorum erat Gaza, quæ & Gazera, non procul à mari distans, facilè princeps inter omnes, potentiâ & auctoritate. In hac quoque filij Enakim sedes olim habuere. Expugnata tamen fuit à Calebo.
 Jud. 1.

39. Samson in hac vrbe quondam conclusus, insidiantes sibi non dolo celusit, sed virtute & robore inaudito
 Iudic. xvi. Ioseph. v. Antiq. 10.

per portas erupit, quum reuulsas earum fores in humeros, cum ipsis postibus & vestibis impositas, in montem vicinum, Hebronē versus deportasset.

40. Idem heros postea hīc deceptus astutiā mulierculæ, quam deperire cœperat, proditus Philistinis, ab iisque captus, & ludibrio est habitus. Oculis enim erutis molere eum in carcere, atque epulantibus ludos facere compulerunt. Qui tamen eis magno tandem steterunt. Heros enim ille, in publica gentis festiuitate, quum productus item ad ludos fuisset, exorato cœlesti numine, vt hostes vlcisci suos, & injuriam erepti luminis vindicare liceret, correptis subuersisque duabus columnis, quibus domus illa nitebatur, hostium tria millia in perniciem secum traxit, edito illo tam illustri facinore, extremo virtutis opere.

41. Huic vrbi, vti & ceteris Philistinis, malum Deus minitatur propter peccata. Ita enim est apud prophetam: *Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Gaza, & super quatuor non conuertam eum: eo quod transfulerint captiuitatem perfectam, vt concluderent eam in Idumæa. Et mittam ignem in murum Gaza, & deuorabis*

Amos cap.
I. v. 6. &
seq. in e-
umq; Hic-
ronymus.

PHILISTINI.

rabit ades eius. Et disperdam habitatores de Azoto, & tenentem sceptrum de Ascalone: & conuertam manum meam super Accaron, & peribunt reliqui Philistinorum, dicit Dominus.

42. Ac de reliquarum urbium fato jam dictum. Gazæ verò non frustra cecinisse vatem calamitates imminentes, historia testis est. Etenim Alexander, ille Macedo, ob virtutem & rerum gestarum amplitudinem Magni cognomento donatus, victo jam vno alteroque prælio rege Persarum Dario, expugnataque Tyro, hanc quoque urbem & obsedit, & magno exercitus ac suo labore tandem cepit, direptamq; incendit.

Q. Curt.
lib. iv. Ar-
rian lib. ii.
Ioseph. xi.
Antiq. 8.

Ioseph. xiii.
Antiq. 21.

43. In eandem postea inclementius etiam consuluit Alexander, Aristobuli, (eius qui se primus regem Iudæorum appellare, post reditum à Babylone ausus est) filius. Scuitum enim tum non in promiscuam tantum multitudinem est, è qua multi sibi etiam manus attulerunt; sed & senatores numero quingentos, (vnde & magnitudinem urbis æstimes) qui in Apollinis fanum confugerant, quum senatus eo die habitus esset, quo urbs capta. quæ tum quoque diruta est.

PHILISTINI.

44. Nomen sortita scribitur à Persicis opibus. Ita enim Mela; *In Palestina Lib. I. c. II. na est ingens & munita admodum Gaza, (sic Persæ ararium vocant) & inde nomen est, quòd, quum Cambyses armis Aegyptum peteret, huc belli & opes & pecuniam intulerat.*

45. Strabo in vrbibus Palæstinæ hujus quoque mentionem facit, eamque VII. stadiis à portu Gazæorum distitam scribit, olim quidem illustrem, postea ab Alexandro dirutam. Itaque, quod in ruderibus jacuerit Gaza vetus, quidam ad eam referunt illud, quod est in Actis Apostolorum. *Angelus Domini locutus est ad Philippum, dicens, Surge & perge ad meridiem, in viam ducentem Hierosolymis Gazam, quæ est desertâ,*

46. Sed hoc de ea vrbe accipi video, quæ ab Alexandro, Philippi filio eversa. Nouam autem exstructam in vicino, non tamen eodem prorsus solo, postea iterum effloruisse: quam tamen & ipsam excidit Iudæorum rex Alexander. Verum & hæc quasi de cineribus suis emerfit. Augusti enim temporibus, mortuo Herode Magno, Gazam, Gadara & Hippon, Græcanici instituti vrbes, Cæsar, ob id separatas à regni Iudaici terminis, Syriæ contribuit.

Hieron. de Loc. Hebr.

Iosep. xvii cap. II.

PHILISTINI.

Euseb. iv. 47. Constantini Magni temporibus,
de vita
Constanti-
ni cap. 38. quum religionem Christianam ample-
xa fuisset, *Constantia* dicta est, de nomi-
ne *Constantiæ*, quæ soror erat Impera-
toris.

48. Hodie vrbs magna, & auctorida-
te vel prima Syriæ, vel à prima certè
proxima esse scribitur, duplo major Hi-
erosolymis: communiter *Gazera*, Syris
Ayan dicta, vt refert *Adrichomius* è
Vilhelmo Tyrio.

49. Addit idem: *Est ab ea, vsq; ad de-*
sertum arenosum, planities: iter hinc, vsq; ad
montem Sinai, est XII. vel XIII. dierum. De
hoc deserto, & via ad mare vsq; rubrū,
locus quoq; *Strabonis* notatu dignus.

Lib. xvi.

Camelis id ait esse conficiendum per
loca deserta & arenosa: in quibus etiam
magna sit multitudo serpentum.

Adrichom
è Ludoui-
co Roma-
no.

50. Atque hic ferme terminus est Iu-
dææ, aut, si ita mauis, *Idumææ*. nisi for-
tè *Desertum* quoq; arenosum annume-
rare ei placeat, omneque id spacium,
quod inter duos amnes, siue torrentes,
interjectum, *Besor*, inquam, & illum,
quem *Aegypti* sacræ literæ vocant.

Gen. xx.
8. seq.

51. Ad torrentem *Besor*, supra *Ga-*
zam, in orientem sita erant oppida, de
quibus jam ante dictum, *Bersabee* &

Gera-

PHILISTINI.

Gerara: itemq; Nemus Abrahami, & Putei ab Isaaco effossi. In Geraris sanctorum patriarcharum vestigia etiam posteriori ævo studiosè homines religiosi adire ac visere sunt soliti.

Hieron.
de loc.
Hebr.

52. Ultra eum amnem erat & *Puteus viventis ac videntis, & fons Agar*, & Solitudo Bersabee, cui contiguæ solitudines aliæ duæ, *Sur & Cedar*. Illa AEGYPTUM attingens; hæc Arabiam, quam Ilmaelitæ olim tenuere; postea, & in hunc diem Sarraceni appellati. Agarenorum enim nomen repudiarunt, diciq; non ab Agar ancilla, sed à Sara conjugè Abrahami voluerunt.

Gen, xvi.
xxiv. Hic-
ron. de Loc
Hebr.

53. In litore tamen hoc vrbes non incelebres fuerunt Anthedon, Raphia, & Rhinocorura, proficiscentibus è Iudæa in AEGYPTUM ad dexteram sitæ. quod iter, incommodum sanè, & periculosum, non modo patriarchæ olim emensi sunt sæpius, sed ipse etiam servator humani generis Christus, cum matre virgine, & Iosepho.

Strabo
lib. xvi.

Matth. II.

54. Apud *Raphiam*, testibus Strabone & Polybio, Ptolemæus quartus cum Antiocho magno depugnauit, victoriatque potitus est. Eandem urbem, & vicinam *Anthudonem* Alexander, rex

Strab. ibid.
Polyb. lib.
v.
Iosep. xiiii.
Antiq. xi.
Plin. v. c. 13

PHILISTINI.

xiv. Antiq. 10, l. bcl. 17. Iudæorum, expugnauit. Instauratam verò & hanc, & alias plures vrbes iussu Gabinii, Iosephus auctor est. Augustus eam, Gazam, Ioppen, aliasque maritimas Herodi, victo jam Actiacâ pugná Antonio, donauit ob egregia ejus in se merita. Ab hoc Anthedron Agrippias nominata est.

55. *Rhinocorura*, aut, vt alii malunt, *Rhinocolura*, apud Aegypti torrentem sita, & quondam Agypto annumerata est. A mutilatis habitatorum naribus vrbs hoc nominis habere traditur.

Lib. xvi. 56. Straboni, post Gazam & Raphiam sunt *Rhinocolura*, ab iis dicta, qui naribus truncati eo fuere translati. Etenim Aethiopum quidam Aegyptum inuadens, non nece, sed nasi mutilatione maleficia coercens, eos ibi collocauit, vt propter oris deformitatem redire domum non auderent. Idem & Diodorus

Lib. i. c. 60. tradit, qui regem illum Actisanum vocat, & causam tam seueræ castigationis indicat, gentis atrocitatem, quæ ita compescere is studuerit.

xii. de Ira cap. 20. 57. Seneca Persam fuisse vult, ejusque iracundiam accusat haud obscure. Rex Persarum, inquit, totius populi nares recidit in Syria. inde *Rhinocolura* loci nomen est.

PHILISTINI.

*Pepercisse illum indicas, quod non tota capita
pracidit? nouo genere pœna delectatus est.*

58. In hoc scriptorum dissensu & il-
lud obseruandum; quod urbem hanc
alij Syriæ, alij Ægypto attribuunt. Om-
nino fuit in finibus Ægypti & Idumææ
siue Palæstinæ, quæ Syriæ partes habi-
tæ, vt jam ante diximus.

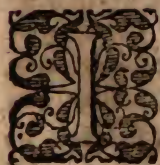
59. Verùm, quum ad Ægypti fines
jam peruentum, in qua & sancti olim
Patres, admirandi ac planè diuini vi-
ri, diu multumque commorati, & ipse
generis humani Seruator, iram & san-
guinaria Herodis consilia fugiens, ali-
quamdiu delituit; nunc & de hac regi-
one, & de itinere ex eâ per Arabiæ
partem in Palæstinam paucula adde-
mus.

Vide Hieronymi
Commentarij
lib. II. in
xxiij. cap.
Esai. & lib.
xiv. Com.
in Ezech.
cap. XLVII.

CAPVT VI.

*Quædam de Ægypto, Mari Rubro, A-
rabia, & itinere populi Israelitici in
terram promissam.*

Ter è Palæstina, atque ab vr-
be Gaza in Ægyptum, non
sanè commodum, sed peri-
culis plenum fuisse jam di-

Strabo lib. xvi. & Ioseph. i. bel. cap. 15. & v. ult. ximus; tum ob arenarum cumulos, huc illuc à ventis agitados, & aquarum penuriam; tum verò ob incurfiones latronum, quæ hisce in locis ferè affi-
dua.

Strabo ibidem. Adde Plutarchū Pompeio, & alios. 2. Erat verò in hoc spacio *Casius mons*, de quo hæc prodidit Strabo. *Casius mons*, aggeribus arenarum similis, in mare procurrit, ipse aquarum inops. In eo Magni Pompeii corpus iacet, & Iouis Casii templum est: nec procul inde Magnus iugulatus est dolo Aegyptiorum.

v. Nat. hist. cap. 13. 3. Præter hunc montem, & loca jam dicta, via in Aegyptum è Palæstina ducit. Ulterius est *Sirbonis lacus*, à quo Idumæam orditur Plinius. Mox, inquit, *Idumæa incipit*, & *Palæstina*, ab emersu *Sirbonis lacus*; quem quidam C L. mill. passuum circuitu tradidere: Herodotus *Casio monti* applicuit: nunc est palus modica.

Lib. xvi. 4. Strabo lacum hunc multo copiosius describit, & prope talem ejus naturam facit, qualem Maris Mortui esse jam ante diximus, verbis plurium scriptorum, nam & bitumen egerere, & aquam habere grauissimam tradit, ut urinatores altè in eum descendere nequeant. Fauillam item copiosam efflare, fumosam, & quæ visum fallat. æ-

ri, argento, ac nitidis omnibus rebus,
præterquam auro, rubiginem indu-
cere.

5. Multa idem de natura bituminis
refert, cognitione digna. Magnum item
esse lacum: quippe cuius ambitum non-
nulli ad mille stadia extendant. Verùm
de hisce pluribus nunc agere per insti-
tutum nobis non licet.

6. Ulterius in hoc litore, ad ostium
Nili extremum, Asiam versus, est *Pelu-
sium*, vrbs nobilis olim & munita: vnde
& Ægypti robur à Propheta quondam
appellata est. Ab ea vicinum ostium
Pelusiacum dictum, quod Iudææ siue
Palæstinæ proximum: & totum regnum
Ægypti hinc interdum appellationem
trahit.

Jerem xxxi.
in eumque
locum Hiero-
nym.

7. Quidam hanc urbem *Damiatam*
recentiorem esse volunt. Alij hanc
ad proximum ostium statuunt, fortè
rectius.

8. Pelusium olim quum obsedisset
Sennacherib, audito regis Æthiopi
aduentu cum maximis copiis, inde
soluta obsidione recessit trepidus. An-
tipater multo post tempore, Herodis
pater, eam expugnauit. Christiani et-
iam, quum Palæstinam obtinerent, ad

11. Reg. xix
Ies. xxxviii
Ioseph. x.
Antiq. i. &
xiv. cap. 14

Æ G Y P T V S.

hanc urbem res sæpe magnas gesserunt.

9. Verùm hæc exponere diligentius non nostri est instituti. Illud indicandum, *Nilum* hic aliquot *ostis* in mare effundi. *Septem*, ea plerique faciunt: Canopicum, Bolbiticum, Sebenniticum, Mendesium, Pathmiticum, Tanicum, Pelusiacum.

Idem Mela
ibid. copi-
osè,
10. Hic fluuius, ignotis prope fontibus ortus in vltimis Africæ oris, ultra Æthiopiam, longissimo tractu per Ægyptum in mare descendens, omnem eam regionem inundare quotannis & fœcundare solet. Itaque pluuiis Ægyptum facile carere ajunt.

11. Quæ pars Ægypti, ab eo spacio, vbi fluuius se in alueos aliquot spargit, ad mare vsque, inter ostia septem interjacet, *Delta* appellatur, à Græcæ literæ figura.

Plin.v.c.9. 12. Plinij vnus hac de re locum vnum sufficiat nunc huic opusculo inseruisse. In Manuductione Geographica plenius de Ægypto, & nobilissimo fluuio Nilo, fauente Deo, perscribemus. Ille igitur, *Proxima*, inquit, *Africa incolitur Ægyptus, introrsus ad meridiem recedens, donec a tergo pratendantur Æthiopes.*

Æ G Y P T V S.

13. Inferiorem eius partem Nilus, dextra
læuaq; diuisus, amplexu suo determinat: Ca-
nopico ostio ab Africa; ab Asia Pelusiaco CLXX.
M. passuum intervallo, quam ob causam inter
insulas quidam Aegyptum retulere, ita se fin-
dente Nilo, ut triquetram terra figuram effi-
ciat. Ideo multi, Græca litera vocabulo, Delta
appellauere Aegyptum.

14. Mensura ab unitate aluei, unde se
primum findit in latera, ad Canopicum ostium
CXLVI. M. ad Pelusiacum CCLVI. M. est.
Summa pars contermina Aethiopia, Thebæis
vocatur. Diuiditur in præfecturas oppidorum:
quas Nomos vocant. Et statim duodecim
istas enumerat Nomos.

15. Trans Canopicum ostium ad la-
cum Mareotidem ædificata erat illa
toto orbe celeberrima vrbs *Alexan-*
dria, de nomine conditoris sui, magni
Alexandri ita dicta; qui pulcherrimo
eam loco, & fœcundissimo statuit, eo-
demque permunito. Undique enim
aut mari, aut fluuio, aut lacu circumfu-
sa erat. Copiosa eadem fuit, & am-
pla cum primis. Africæ contermina
Mææ.

Plut. Alex-
andro. Q.
Curt. lib. iv

16. Portum habebat pulcherrimum
& amplissimum, eundemq; tutissimum
ab hostili incurfu. Pharus ei erat vici-

De ea Mela
II. cap. 7.

Æ G Y P T V S

Plinius a-
liquot lo-
cis in pri-
mis lib.
xxxvi.
cap. 12.

na insula, & in ea turris in magnam
surgens altitudinem, vt per ccc. stadia
ignis in vertice ejus excitatus, nauigan-
tibus in mari præluceret, cursumque
dirigeret,

17. Ab hac insula Pharii reges aut
tyranni pro Ægyptiis sæpe dicuntur. In
Alexandria enim sedes suas ac domici-
lia fixerant Ptolemæi, id est Ægypti
post Alexandrum reges.

Strab. xvii.
Senec. de
Tranq. a-
nim. c. 9. &
alij.

18. Fuit & *Schola Alexandrina* olim
celebris: & *Bibliotheca*. de quibus suo
tempore dicemus vberius. *Ecclesiam*
post Christi in cælos adscensum ibi pri-
mus fundauit *Marcus* Euangelista. Post

Euseb. ii.
hist. Eccles.
16. & sæpe
alibi.

quem martyrij donatum coronâ, mul-
tos præstantes doctores habuit, Atha-
nasium, Cyrillum, Origenem, Didy-
mum, cui operam D. Hieronymus de-
dit. Floruere etiam ibi Clemens & Pan-
tænus, atq; ante eos Philo, ille sapiens
vir & disertus, atq; alter Plato quodam-
modo etiam olim creditus.

Iere. xlvi.
Ezech. xxx
Nahum.
111. & in
eos Hie-
ronym.

19. Antè quàm Alexander eam ex-
citaret, satis longo tempore suis op-
pressa ruderibus jacuerat. Senna-
cherib enim, rex Chaldæus, eam exci-
derat. quam cladem prædixerant et-
iam antè sancti vates, quibus Nō dici-
tur

Æ G Y P T V S.

tur hæc vrbs: quæ inter celeberrimas Ægypti non injuria refertur: quarum xx. millia, Amasi regnante exstitisse scribit Mela.

20. In hac regione peregrinati olim sunt, vt notum est, magni viri, Abrahamus, & Iacobus, cum filiis ac posteris suis. Atq; ille quidem Ægyptiis cum alias artes, tum veram de Deo sententiam communicauit: vnde porro ad Græcos propagatæ sunt.

21. Auctor ejus rei satis locuples Iosephus, scriptor non minus candidus & prudens, quam disertus: etsi quidam, ob hallucinationes fortè leuiculas, iniquiores viro de antiquitatibus suæ gentis optimè promerito, sese præbent, & petulantibus linguis, aut calamis peracerbis, ne dicam venenatis, innocentem flagellant.

22. Regem ait diuinitus territum afflictumque, vxorem Saram Abrahamo restituisse, monitu Sacerdotum. Iungere enim eam sibi matrimonio rex voluerat, sororem viri ejus credens, vt ipse dictauerat, mulieremque subseruire sibi iusserat, ne ob ejus formam periret.

Lib. 1. Ant.
tiq. cap. 9.

23. Ei igitur quum reddita vxore,
ad-

Æ G Y P T V S.

E versione
Gelenij.
nec enim
melior ha-
stenus edi-
ta.

additisque muneribus satisfaceret rex Pharaon, (ita enim illa tempestate vocati sunt) insuper fecit potestatem congregandi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo. quo factum est, ut virtutis nomine in maximam existimationem veniret.

24. Nam quum ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque insectationem, insensus inter se animis ageret, collisos inter se eorum de religione sermones. & à seipsis confutatos, vanissimos esse, nihilque prorsus veritatis habere declarauit.

25. Ob has dissertationes in precio habitus, ut qui magnam tam intelligendi, quam eloquendi docendique facultatem præ se ferret, & Numerorum scientiam, & Siderum benignè iis communicauit. Nam ante Abrahami ad se aduentum, Ægyptii rudes erant huiusmodi disciplinarum. quæ à Chaldeis ad Ægyptios profecta, hinc ad Græcos tandem perueniunt.

26. Hastenus Iosephus, ut opinor, verissimè. In Ægyptum enim sapientiæ nomine profecti sunt olim è Græcia viri sapientiæ opinione celeberrimi, Solon, Pythagoras, Plato, & alij. nõ facturi, absque dubio, nisi raram quandam atque eximiam, & domi non sanè

Æ G Y P T V S.

ne obuiam doctrinam ibi reperi-
rent.

27. Artium igitur & sapientiæ pos-
sessionem Aegyptij debebant Hebræ-
is, Abrahamo, Iacobo ejusque fami-
liæ; inprimisque Iosepho: quem scho-
las per Aegyptum sapientiæ aperuisse
accepimus. In illorum autem fami-
liis versatæ fuerant jam à primo ferme
orbis conditi primordio. Illi enim
artes paullatim invenerunt & excolu-
erunt ab Adami temporibus: vt non
injuria versiculus ille, siue Sibyllæ, siue
cujusuis auctoris, natus sit:

Ioseph. i.
Antiq. 30.

Μέννοι χελδαῖοι σοφίαν λάχον, ἢ δ' αὖ' ἑβραῖοι.
28. Malam verò gratiam pro isto,
non sanè vulgari merito, aliisque, gen-
ti Hebræorum Aegyptij retulerunt.
Postea enim quàm Iosephi beneficia
in obliuionem venissent, ac Hebræo-
rum incrementis inuidere cœpissent,
omni eos ratione opprimere instite-
runt.

Apud La-
tant.

Ioseph. ii.
Antiq. c. 5.

29. *Nam & flumen, inquit Iosephus,
in multas fossas diducere sunt iussi, & mœnia
exadificare, & aggeres exstruere, quibus in-
undationes fluminis arcerentur. Pyramidum
etiam insanis substructionibus vexabant gen-
tem nostram, cogendo varias artes ediscere, &*
labo-

Æ G Y P T V S.

Exod. 1. laboribus ferendis adsuescere. quod & sacræ litteræ non obscuræ indicant.

30. Fraudibus enim & dolis inauditis in populum Hebræum grassari cœpit rex impius, & sobolem masculam o-

Act. vii. v. ^{29.} mnem extinguere parabat. ἕτος κατισσοφισμένοις τὸ γένος ἡμῶν, ἐνάκωσθε τὰς πατέρας ἡμῶν, τὰ ποιεῖν ἐκδεχάμενα τὰ βρέφη αὐτῶν, εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι: vt Stephanus præclarè loquebatur, quum in concilio procerum Hierosolymis causam suam, & veritatis intrepidè ageret.

31. Frustra autem impius ille regis & Ægyptiorum fuit conatus, & humana vis omnis ac dolus facile cessit diuinis consiliis. Natus enim circa id

Act. vii. 22. tempus Moses, diuinitus conseruatus, adeoque in regia, magno studio, in spem regni educatus, ἐπαίδενθη πόσει σοφίᾳ Αἰγυπτίων.

Ioseph. 11. ^{Antiq. cap. 7. & Act. 1. bid. & 35. sum scq.} 32. Hic vir, artibus pacis ac belli ab ineunte ætate instructus, quas & Ægyptiis in bello contra Æthiopes approbavit, δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις, tandem iussu Dei optimi max. populum Ægyptia seruitute, tristi admodum, editis multis antè miraculis, liberauit.

33. Contraxit autem eos ex urbibus in

Æ G Y P T V S.

in quibus haftenus longo tempore peregrinati fuerant: quas plurimas fuisse necesse est: quum tanta hominum multitudo sequuta Moſen ducem & liberatorem ſuum fuerit in deſertum *Etham*.

34. — Habitauerat autem Iacobus Gen. XLVII
Patriarcha cum ſuis in regione *Geffen*, ſiue *Gofen*, quæ eſt intra Nilum & montium eos tractus, qui à Caſio monte, ad intimum uſque ſinum maris rubri procurrunr. Hanc enim regionem, paſcuſ abundantem, patri ac fratribus ſuis à rege impetrauerat Iosephus.

35. Eſt in ea regione, præter Paludes, vrbs *Magdalum*, non longè diſtans à Nilo & Peluſio. Huc Iudæorum fugerunt reliquiæ, metu Nabuchodonoforis. Cuius tamen effugere manus & arma non potuere. Capti enim & in Babylonem Iere. XLVII
& XLVI. ab eo ducti ſunt: id quod Ieremias propheta jam ante eis prædixerat, quem huc ſecum abſtraxerant.

36. Habitarunt tamen eorum per multi etiam in vicina & regia vrbe, cui nomen inditum *Tanis*, Hebræis *Zoan*. In qua, per uetuftâ, & ſeptem annis poſt Hebronem conditâ, Iosepho te- i. Antiq. 2.
ſte,

Æ G Y P T V S.

ste, reges Ægyptij sedem suam atque aulam Mosis æuo, & ante eum etiam, Iacobo nimirum in Ægyptum descendente, habuere.

37. Huc igitur filios illius Patriarchæ, frumenti emendi causa missi à patre venerunt. Hic etiam, siue in campetribus hujus Moses plurima edidit, deo iubente, miracula, obstupescente

Exod. vii. Pharaone. Ab hac vrbe, alueus vnus
Ps. lxxiix. Nili ad mare decurrit: cuius *ostium* inde
v. 41. & seq. *Taniticum* appellatur. Hujus aluei aquæ
sanguinæ fluxerunt, percutiente eas
Mose.

Esai. xix. & 38. Huic vrbi malum minitati sunt,
xxx. Ezech. dei nomine, sancti vates, Esaias, Eze-
xxix. & chiel & Hieremias, quem & populus il-
xxx. in co. le, pertinacissimè supersticiosus, ob-
que Hic- jurgatusque hoc nomine ab eo, lapidi-
ronym bus obruitur.
Jer. ii. xliiii

xliiv. & 39. Non longe hinc aberat, versus
xlvi. Paludes, *Heroum ciuitas*. ad quam ad-
Gen. xlii. uentanti jam patri suo Iacobo occurrit
Ios. ii. An- Iosephus, cumque incredibili exceptit
iiq. c. 4. affectu, præ immodico gaudio prope
expirantem.

Exo. i. v. ii. 40. Supra eam in meridiem erat
Gen. xlvii. *Ramesse*, vrbs ab Israelitis ædificata.
v. ii. Exod. Appellata & hoc nomine tota fuit re-
xii. 37. Nu.
xxxiii. 8. gio

Æ G Y P T V S.

gio finitima, quam Iacobus cum suis possedit. Ad hanc sexcenta virorum millia conuenisse perhibentur, & hanc primam habuisse mansionem, quum jam Ægypto excessuri essent. Pascha item primum hic comedisse legimus.

41. E regione hujus vrbs, ad occasum, in ipso tractu, cui nomen Delta inditum antè diximus, erat *Phiton*, vrbs, Exo. i. v. 11. quam Israelitæ, seruitute dura oppressi, ædificarunt Pharaoni, vt & ipsam *Ramelle*: in quas thesauros suos conferrent Ægypti reges.

42. Supra eam versus mare rubrum Exod. xii. est *Socho*, a tabernaculis dicta. Hic Nu. xxxii. enim tabernacula prima fixerunt Israelitæ, Ægypto egressuri. Hæc secunda fuit eorum mansio. Græci hanc regionem *τρωγλοδύπη* vocant, vt quidam annotarunt, teste Adrichomio. Ad hanc Vvil. Tyr. Trajanum fl. ponunt, qui non longè inde Nilo miscetur.

43. Excipit hunc locum *Etham* desertum arenosum, in quo tertia fuit Israelitarum mansio. Hic Deus se du- Exod. xiiii. xxxiii. & xxxiv. Num. xiv. & xxxiii. 1. Cor. x. cem eorum palam ostendit, interdum, velut columna nubis; noctu ignis instar eos præcedens, aut quiescentes obumbrans.

Æ G Y P T V S.

Exod. xv. 44. Quarta mansio fuit in *Phlairoth*,
 Numero. ubi Israelitæ montibus vndique & mari
 xxxiii. rubro cincti, hoste insuper vestigia i-
 psoꝝ premente, magnas in angusti-
 as coacti fuere. Vnde eos expediuit
 ipse Deus, diuisis inaudito ad eum di-
 em exemplo marinis aquis, populoq;
 suo omni incolumi traducto: hoste ve-
 rò fluctibus & tempestatibus oppres-
 so.

45. Hæ fuerunt Israelitarum quatuor
 mansiones, antequam per fundum ma-
 ris transirent. Quorum vestigia ante
 quam persequamur, reliqua Ægypti
 oppida, & illustria loca, Nilum inter &
 mare rubrum, breuiter sequamur.

46. Est in iis, & quidem in vicinia
 Etham deserti, *Heliopolis*, quasi solis vr-
 bem dicas, Hebræis *On*. Vrbs hæc am-
 pla in primis & splendida fuit quõn-
 dam. Iosephus ille Iacobi Patriarchæ
 filius, Petephrae, Heliopolitani sacer-
 dotis filiam virginem, cui nomen erat
 Asanethe, vxorem duxit, conciliante
 hoc matrimonium ipso rege.

Gen. xlv.
 45. Ioseph.
 21. Antiq.
 c. 3.

Ioseph. xlii. 47. Onias quidam sacerdos, Mac-
 Antiq. c. 6. cabæorum temporibus, permisso regis
 & vii. bel. Ptolemæi Philometoris, & Cleopatraz,
 cap. 30. templum in præfectura Heliopolita-
 na,

na, apud Leontopolim castrum, quod agrestis. Bubastis dicebatur, condidit improbo consilio, ad exemplum Hierosolymitani templi: de quo adeundus Iosephus.

48. Hac in vrbe puerum Iesum, Seruatorem generis humani, sexennio exsulasse consilio diuino, cum Maria virgine matre, & Iosepho, sunt qui tradant: ibique etiam nunc *fontem* illum mirabilē, & *hortum balsami* exstare prodiderunt, qui Ægyptum superioribus temporibus lustrarunt, id quod antè quoq; indicatum est.

E Borcardo & Saligniaco, ad vocem Engaddi.

49. Coli eum hortum non nisi à Christianis, & è fonticulo Iesu rigari posse dicit Borchardus. Saligniacus, esse hortum hunc ait in Ægypto, inter Heliopolin & Babylonem, & habere in longitudine duos iactus arcus; in latitudine iactum lapidis; terræ fere albæ: & cuiusmodi frutex sit Balsami subjungit: quomodo item liquor elicitur.

Cap. vii. §. 39. Tom. x. cap. 6.

50. De fonte Iesu idem: *Fonticulus Iesu paruuulus est, non sufficiens irrigationi totius horti. quare Sarraceni alium foderunt iuxta illum puteum, ex quo quatuor boxes aquam protrahunt per rotam, sperantes ex vi-*

Æ G Y P T V S.

sinitate fontis Iesu aquam fore salubrem. At longè aliter res euenit : donec missis canalibus aquam putei ducerent in fontem Iesu. quo facto largiter & salubriter ex aquis mixtis rigatur Balsami hortus.

51. Mirum dictu ; verum tamen : à meridie Sabbathi, vsq; ad auroram diè Luna boues nullo verbere impelli possunt, vt in protrahenda aqua laborent. quod est fidei nostræ testimonium celebre.

52. Addit : In hoc fonticulo Iesu lauimus indigni corpora nostra. Sed & Sarraceni hic se & pueros suos lauant : non vt baptizentur : sed vt corporum suorum foetorem naturalem euadant. Hæc cognitione indigna, vt opinor, non facile quis arbitrabitur. Itaque inferere ceteris ea visum fuit.

53. Seruator igitur noster Heliopoli aut in illa certè regione exsulauit metu Herodis, ex illorum sententia.

Sunt tamen, qui Hermopolim, Thebaidis urbem venisse eum perhibent, ibique Persea, arborem maximam, appropinquantem Dominum, inflexo ad terram fastigio, veneratam. indeq; & fructum, & folia, & partem corticis, in grauius morbis, saluti multis fuisse. Cui narrationi quantum quis fidei adhiben-

Sozom. lib
v. Hist. Ec-
clesiastic.
cap. 20.

Æ G Y P T V S.

bendum putet, ipse statuatur: vti & quod de concuffis, fiue euersis Ægyptiorum deorum ftatuis, aduentante Seruatore noftro, iidem memorant.

54. Supra Heliopolim, in ripa Nili citeriore *Memphis* erat, Hebræis *Noph* dicta: vrbs magna & populofa, regia Hieron. in vita S. Hieron. in fedes, & domicilium sacerdotum, fiue laronis, fapientum, quos Græci ftudiofe audiebant olim, ipfi fapientiæ doctores in fua gente celeberrimi.

55. Superftitioni mirificè fuit dedita *Memphis*, vt & Ægyptus tota. Hic De eo Memlam adi lib enim *Apis* fiue *Serapis* habebat templum & sacerdotes. *Memnonis* item i. cap. 9. & Herod. lib. 11. Strabonem & Pliniam, ftatua fracta, & vocalis, vbi fol oriens eam radiis feriret. Propter hanc fuperftitionem Deus malum vrbi huic minitatus eft, aliquot Prophetarum vocibus, *Efaia*, *Hieremia*, *Ezechielis*, & *Ofea*. quas fruftra non fuiſſe, malo fuo didicit, fæpe capta.

56. Prope eam erant infanæ illæ fubftitutionum moles, quas *Pyramides* appellant fcriptores. de quibus multa paffim exftant & miranda apud diuerfos auctores, qui & fuperbas earum infcriptiones produnt, alibi referendas. Regum fepulchra hæc fuerunt,

Æ G Y P T V S.

opum argumenta stolidarum.

Breiden-
bachius &
Lud. Ro-
manus.

57. Hæc vrbs pōstea *Babylonia* Ægy-
pti dicta est, & Arabum lingua *Cayrus*;
hodie *Alcāirus* vocatur. Cuius magni-
tudinem stupendam, & omnium vrbi-
um, de quibus satis hodie constat, mul-
tis partibus vincentem, non pauci
memorant. etsi non nemo ambitum
quidem domorum fama ait mino-
rem, & magnam populi multitudi-
nem sub dio, aut in vicis suburbanis
degere.

58. Hodie Turcico tyranno paret.
Selymus enim victo Sultāno Tomum-
beio, & interfecto, anno MDXVII. Æ-
gyptum, cum hac ejus metropoli, re-
gno suo adjecit, non exiguum sanè ad-
ditamentum.

59. Supra eam urbem erant Ægy-
ptiæ *Theba*, opibus olim & armis po-
tentes, si scriptoribus fides. Hæ cen-
tum habuisse portas scribuntur: indeq;
ἑκατόμυλαι Straboni ex Homero.

Lib. I. c. 9.

60. Mela id vocabulum pulchrè in-
terpretatur, & urbium Ægyptiarum
primarias enumerat. *Viginti millia, vr-
bium, inquit, Amasi regnante, habitaverunt:
(Ægyptii) & nunc multas habitant. Earum
clarissima procul à mari, Sais, Memphis, Sye-
ne,*

Æ G Y P T V S.

ne, Bubastis, Elephantis, & Theba, utiq; (ut Homero dictum est) centum portas, sine; ut alii aiunt, centum aulas habent: totidem olim principum domos: solitasq; singulas, ubi negotium exegerat, dena armatorum millia effundere.

Iliad. x.

61. Ea magnitudo urbis & potentia jam olim a quo Strabonis conciderat, & habitabatur per vicos. Hodie ne quidem vestigia ejus superesse scribuntur. vsq; adeo, quod poeta olim prodidit:

Illavetus Thebe centum iacet obruta portis. Juvenal,

Et quod alter,

sat. 15.

Et Theba steterunt, altaq; Troia fuit.

Propert. 11.

62. Ab hac vrbe vicina regio nomen sortita est *Thebaidis*; in qua desertum, nobilitatum secessu & sanctimoniâ Antonij, Pauli & aliorum, qui in loca solitaria, & à contagio vitiorum, quæ fert vita hæc communis, olim cupidè concesserunt, ibiq; meditationibus piis, & precibus, aliisque religiosæ vitæ exercitiis, Deo approbare se ingenti studio sunt conati.

63. De urbibus Aegypti hætenus; pro instituto nostro satis. De *Labyrintho* ejusdem, admirando prorsus, vel potius stupendo opere, in *Manuductione* nostra, fauente Deo, nonnulla,

Æ G Y P T V S.

scitu non indigna lectori indicabimus;
vti & pluscula de moribus atq; institu-
tis Ægyptiorum.

Lib. I. c. 9.
64. Hoc vnum saltem de superstitione
eorum, verbis Melæ, quo plus fidei in-
ueniat nostra hæc narratio, memoran-
dum. Colunt effigies multorum animalium:
atq; ipsa magis animalia: sed alii alia: adeò, vt
quædam eorum, etiam per imprudentiam inter-
emisse, capitale sit. & ubi morbo aut forte ex-
stincta sint, sepelire ac lugere solenne sit.

65. Et poetæ, qui animalibus brutis,
& leguminibus quibusdam parcere Æ-
gyptios; homines contra ait mactare,
idq; libertate Satyrica ridet.

Juvenal,
v. Sat. 15.

*Quis nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc; illa pauet saturam serpentibus Ibin.
Effigies sacri nitet aurea Cercopitheci,
Dimidio magica resonat ubi Memnone chorda.
Atq; vetus Thebe centum iacet obruta portis,
Illic caruleos, hic piscem fluminis, illic.
Oppida tota canem venerantur: nemo Dianam;
Parrum & cape nefas violare, & frangere
morsu.*

*O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina! lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa: nefas illic factum iugulare capella:
Carnibus humanis vesci licet.*

Æ G Y P T V S.

66. Hinc intelliguntur illa Mosis: *Exod. iix.*
Vocavit Pharaon Moysen & Aaron, & ait eis, v. 25. cum
Ite & sacrificate Deo vestro in terra hac. Et seq.
ait Moyses, Non potest ita fieri. Abominati-
ones enim Ægyptiorum immolabimus Domi-
no Deo nostro. quod si mactauerimus ea, qua con-
lunt Ægyptii, coram eis, lapidibus nos obru-
ent. Viam trium dierum pergemus in solitu-
dinem: & sacrificabimus Domino Deo nostro,
sicut praecepit nobis.

67. Quod ille vix tandem, multis *Exod. vii.*
 cladibus castigatus, annuit. quas præ- & seq.
 ter Mosen enumerat etiam regius vates
 David: cujus mentem elegantissimis
 versiculis expressit paraphrastes diser-
 tissimus è Scotia,

Et quæ per Pharias miracula plurima gentes
Edidit, in vitreos suffuso sanguine riuos;
Damnatisq; sici laticum sine munere mensis.
Et modo pestifera per celsa palatia musca
Spicula figebant liuenti tincta veneno:
Et modo flumineis squallebant atriaranis:
Et nunc bruchus edax, hominumq; boumq; la-
bores:

Pf. LXXIIX.
Adde Psal.
CV. & CVI.

Agmine nunc denso dira exedère locustæ.
Grandinis imbre hortos, lapidosa grandine vi-
tes,
Grandine silvarum Dominus decussit hono-
rem:

MARE RUBRUM.

Grandine prostrati fortes iacuerunt iuueni;
Et segetum gravidos ruit igneus imber in agros.
 Cetera ex ipso petantur. pluscula enim sunt.

Exod. xiv. 68. Processit igitur populus, ducibus Mose & Aarone, vel potius Deo ipso ad sinum maris rubri, eumq; intrare etiam, diuino miraculo siccatum, ausus trajecit. Quem sequi quum Aegyptius rex cum copiis non dubitasset, recurrentibus aquis, quæ diuisæ prius, murorum instar, ab utroque latere steterant immotæ, oppressus fuit.

11. Antiq. 9. 69. Iosephus tempestates etiam horribiles accessisse ait. *Quum iam uniuersus exercitus introgressus esset, inquit, refunditur iterum mare, & Aegyptios fluctibus inuoluit: ventis etiam eodem impellentibus. Accesserunt & imbres de cælo, & aspera tonitrua, fulguribus simul intermicantibus, fulmina quoque deferebantur. & nihil omnino deerat eorum, quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent, nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit. Atq; ita totus ille exercitus deletus est, ut ne nuncius quidem claudis domum reuenteretur.*

Psal. LXXIV 70. Eandem rem non indignis san-
 Adde 77. & ovate versiculis persequutus est Bu-
 & 78. chananus.

MARE RVBRVM.

Seceſſit unda te iubente, & vitreo

Muro liquor coercuit

Curſum: feroces viribus ſuis duces

Ponti recurſus obruit.

Ipfum marinis vaſtiorẽ belluis

Hæſit tyrannum, & æſperis

Afflicta ſaxis, fluctibus cadauera

Eiecta vultur Aethiops

Vorauit.

71. Liberatum eo tempore populum Exod. xv. gaudio exultaffe, Deoq; nouæ libertatis vindici hymnum ceciniffe, qui hodieque ſuper eſt, nemo noſtrum ignorat. Iosephus, *Hebræi*, inquit, *vix ſui com-* Lib. ii. An-
potes erant præ gaudio, ex tam inopinata ſalute tiq. cap. vi.
concepto: accedente hac etiam hoſtium interi-
tu, quo maior eſſet libertatis ſecuritas, nemine
ſuperſtite, qui eos in ſeruitutem vindicare cu-
peret; & Deo ex profeſſo illis auxilium ſubmit-
tente.

72. *Quapropter tum ſua ſalute, tum ini-*
micorum ſupplicio lati magis, quàm ulli ante
hac homines, in hymnis & hilaritate totam no-
ctem exegerunt. Et Moſes carmen, laudes
Dei, & ob præſentem fauorem gratiarum
actiones concinens, hexametro verſu compo-
ſuit.

73. Hæc ille, ſine dubio rectè. Ve-
rùm quod idem ambigere videtur, an
non

MARE RVBRVM.

non natura opitulata laboranti populo sua sponte sit, haud scio, an non extenuare ingens & prorsus stupendum miraculum videatur: præsertim quod orbis terrarum admiratus ex eo tempore fuit: quodque prædicare & populo suo ingerere ipse Deus sæpe solet.

74. Iosephi sunt ista. *Nemo mirari debet, tanquam incredibilia, si priscis hominibus, & ad malitiam etiam tum rudibus, de salute periclitantibus, via per mare patuit: siue Dei voluntate, siue natura sponte: quando quidem heri & nudius tertius, Alexandri ductu, Macedonibus Pamphylum mare cecit, & aliam viam non habentibus, illac iter aperuit: quum Deus eius operâ ad destruendum Persarum imperium uti decreuisset.*

75. Hoc, ut dixi, ferendum non est; nisi si dicamus, naturam supra aut præter vires suas, iubente domino & auctore vniuersi, hoc tanto molimine, & conatu inaudito, salutis populi, Deo peculiariter electi, consulere voluisse.

76. Illud quidem prorsus impium, ad æstum illius maris statum & ordinarium eam rem referre: quod quosdam tamen non dubitasse docuit nos Scaliger pater. *In Erythraeo, inquit,*

Exercit.
111. ad Car-
danum.

mari æstus tantus est, ut osores sacrarum li-

tera-

VIA PER DESERTVM

terarum temere mentiti sint, Mosē in sicco
transmisisse, nactum refluxionis occasionem.
Quod tamen fieri non potuit. propterea quod ad
Sues usq³, quod intimo in recessu iacet, mare o-
periit litus illud: neq³ umquam regrediens ita
nudat, ut inferiores partes, qua transferunt He-
brai, sua deceptione aperiat.

77. Hisce nos eo libentius accedi-
mus, ne à sacrarum literarum auctori-
tate discedamus, quod nefas esse arbi-
tramur.

78. Eluctati autem è sinu Arabico, si-
ue rubro mari, quod Erythræum Græci
vocant, jam loca minime amœna illa
quidem, sed diuinis miraculis illustra,
mente oculisque percurramus, vestigiis
populi illius vbique ingressi.

79. Igitur digressis à mari Israelitis
versus desertum Sur, post tridui iter,
quintâ castra eorum fuere in *Mara*, ad
fontem, cujus aquas amaras, eoque po-
tari incommodas, injecto in eas ligno
dulces fecit Mosēs ac potabiles, iussu
Dei optimi maximi.

Exod. xv.
22. & seq.
Num. xxx.
v. 8. & seq.

80. Sexta mansio populi, siue sexta
castra fuerunt in *Elim*, vbi fontes qui-
dem XII. inuenti: palmæ verò LXX. Ve-
rùm tamen tantæ multitudini nulla
ex parte sufficere ad victum potuerunt.

Ibidem &
Ioseph. III.
Antiq. I.

VIA PER DESERTVM.

Ibid. & Num. xi. Pl. lxxviii & cv. Ioan vi. i. Cor. x. 81. Ulterius progressi ad mare, & in desertum *Sin*, aliquot tandem castris ad montem *Sinai*, peruenerunt, non sine magna difficultate. In deserto *Sin*, con- sumto, quem ex *AEgypto* extulerant, com- meatu, murmurare populus cœpit aduersus *Mosen* & *Aaronem*. Itaque *Deus*, majestate sua in nube refulgens, cibos illi promittit, & mox præbet de cœlo: panem, quem *Manna* dixerunt, & cothurnices. Illo pane annis xl. pasta est ingens ista multitudo.

Lib. iii. cap. i. 82. Quam molestum iter hoc & laboriosum fuerit *Israelitis*, *Mosi* verò & *Aaroni* etiam periculosum, è *Iosepho* lector discet. qui & *Mosis* facundiam singularem, ac prorsus salutarem exponit, qua populum irâ furentem saepe mitigauit.

Exod. xvii. Num. xx. Plal. cv. 1 Cor. x. 83. Undecimis castris venerunt in *Raphidim*: vbi multitudo ob aquarum inopiam iterum contra ducem suum tumultuata est. Qui exorato *Domino*, percussâ baculo suo petrâ, magnam aquæ vim elicuit. Hic quoq; *Israelitas* pugnarunt *Amalecitarum*. quos precibus suis *Moses* vicit, sublatis in monte *Oreb*o ad cœlum manibus.

Exod. xix, 84. Duodecima castra habuit populus

SINAI MONS.

pulus ad *Sinai* montem sanctum, in deserto ejusdem nominis, cujus pars erat *Oreb*: Ad hunc montem, mense tertio postquam *Aegypto* excellerat, multitudo peruenit, & amplius anno ibidem est commorata. Mons hic omnium altissimus erat in hac regione, atque in arduam rupem desinebat, propeque inaccessam. Etiam olim magna veneratione cultum pastoribus accepimus, ut quem cœlesti numen incolere crederetur. *Elias* propheta gloriam Domini transeuntis hîc quoque spectauit.

I. Reg. xix.

85. Ad eundem hunc montem, inter nuncio *Mose*, legem æternam Deus, suis digitis inscriptam duabus tabulis, populo suo dedit, voluntatemque & sapientiam diuinam iisdem reuelauit; maiestate sua ostensa, non siue omnium consternatione.

Exod. xix,
& sequent.
Ioseph. iij.
Antiq. 4.

86. Has tabulas quum fregisset *Moses*, iustâ incensus irâ, aliis duabus, quas ipse iussu Dei parauerat, eandem legem inscripsit Deus. quæ deinceps conditæ iussu Dei in arca fuerunt. Hîc quum diutius colloquio Dei & conspectu frueretur *Moses*, eum fulgorem facies ipsius consequuta est, ut eam intueri

Exod. 31. 32
& 34.

I. Cor. iij.

non

S I N A I M O N S.

non possent Israelitæ, neq; ferre ejus oculorum aciem, nisi velo contactam.

Exod. 25. & 87. Tabernaculum etiam hîc, cum sequentib. instrumento ejus omni, constructum & Ioseph. 111 dedicatum: instituti sacerdotes, & Leuitæ: ipse summus Pontifex denique consecratus. Leges item de ceremoniis & civilibus negotiis latæ: totaque respub. hujus populi descripta. Anno enim integro, & amplius, hîc hæserunt. Itaque ea omnia, quæ in magna parte Exodi, toto Leuitico & initio Numerorum referuntur, ad hunc montem gesta.

Paulus ad Galat. 1 v. 24. & 25. 88. Ad radices ejusdem, (qui olim Agardictus Arabibus) S. Catharinæ monasterium scibitur fundatum ab Imp. Iustiniano: ejusque virginis corpus in vertice ejus montis conquiescere, Alexandria eo delatum.

89. In eo monasterio homines docti superioribus seculis vixerunt, neque nunc penitus defecerunt. Quin existant hodieque literæ Abbatum siue monachorum illius montis, ad homines doctos, & magnates quosdam Germania.

Exod. 111. 90. Hic ille mons est, in quo ardentem rubum non absumi vidit Moses

SINAI M O N S.

tes, pascens oues soceri sui. Quo tem^{ore} Deu*s* ipsi vocato mandata dat ad ^{Ibid.} Pharaonem & israelitas, vti eos ex Ægypto educat.

91. Huc etiam ad eundem, jam Ægypto egressum cum populo, & victorem Amalecitarum, venit Iethro, socer Mosis, sacerdos in Madian, quem Raguel etiam vocant sacrae literae, vti & Iosephus. Hic Raguel Mosis genero suo, vniuersaeque Israelitarum multitudini, & libertatem partam gratulatur, & salutaria monita subiicit: quibus is in tanta hominum multitudine gubernanda felicissimè est vsus, pacis bellique tempore. Exod. xix.
Ioseph. iiii.
Antiq. c. 3.

92. E deserto Sinai populus itinere tridui per viam montis Amorrhæi profectus est; habuitq; tertia decima castra ad *Sepulchra concupiscentia*, ita dicta, quòd exstincta ibi à Deo fuerant aliquot hominum millia, qui murmurauerant, & contempto cœlesti pane, delicias Ægypti requisierant: quibus satisfactum quidem est omninò: at magno ipsorum malo. Num. xi.
I. Cor. x.
Ps. lxxix.
Ioseph. iiii.
Antiq. 12.

93. Ab eo loco non longè aberat is, in quo ignis Domini extremam castrorum partem absumsit; quòd populus Num. xi.

ITER PER DESERTVM.

tædio laboris murmurauisset. qui tamen ignis precibus Mosis extinctus est. Loco nomen inditum *Incensio*, ab euentu.

Num. 11. 94. Quarta decima castra habuere in *Aseroth*: quo in loco Maria soror Mosis, & Aaron, seditionem excitare conati aduersus fratrem, grauitè à Deo increpiti, & Maria læprâ percussa, tandem precibus Mosis veniam & salutem impetrauit.

Numer. 95. Hinc in *Desertum Paran* profecti, quinta decima castra habuere in *Rethma*. Cui loco vicina *Cadesbarne*. Vnde Exod. xxiii Ioseph. 111 Mosès duodecim viros misit, terram Antiq. 13, Chanaan, ad cuius fines peruentum iam erat, exploratum.

96. Hi quum perspecta regione eam omni, in castra reuersi, populum terrore impleuissent, isq; in desperationem se effunderet, neq; promissis diuinis fidem adhiberet, iussu Dei conuerso itinere, per idè desertum, intra juga montium perpetua reductus est ad mare rubrum: vbi xxxix. annos detenti sunt, donec annis viginti maiores interierunt: Iosua & Calebo saltem exceptis, quibus ob cōstantiam animi Deus eam promisit, dedit terræ promissæ possessionem.

97. Qui-

ITER PER DESERTVM.

97. Quidam etiam de populo ab Amalecitis & Chananzis fusi fugatique sunt, quum inuito Mose ac disfluadente expeditionem & arma in hostem sumpserissent, pertinaciâ pro virtute vsi.

Num. xiv.
39. & seq.
Ioseph. iv.
Antiq. c. 13

98. Quum ad mare populus reduceretur, vigesimis quartis castris, in Thabere, omnium grauissima excitata est seditio aduersus Mosen, à Core, Dathan & Abiron, aliisque ducentis quinquaginta nobilissimis viris. Cujus seditionis auctores Deus, inaudito seueritatis exemplo, viuos, terra dehiscente, ad inferos præcipientes egit: socios verò eorum ignis à Domino egressus absorpsit. Populus quum ob interitum eorum tumultuaretur, immissâ diuinitus plagâ xiv. millia & dcc. viros amisit.

Num. xvi.
Deut. xi.
Psal. cvi.
Ioseph. iv.
Antiq. 2.
& 30

99. Eodem loco insigni miraculo sacerdotium Aaroni eiusque posteris confirmavit Deus, eosque se præ ceteris tribubus Israelis huic muneri destinasse, in virga ipsius Aaronis declarauit. Qui beneuolentiæ suæ in populum illustre prorsus documentum paulo ante dederat, in tristi illa strage, quam diximus.

Num. xvii.
Ioseph. xv. 4

100. Ante quam in Thate ventum es-

Num. xv. 30

ITER PER DESERTVM.

set, hominem quendam, qui Sabbatho ligna quædam fortè collegerat, itaque legem de Sabbatho sancitam neglexerat, iubente Domino lapidibus vniuersa multitudo obruit, castris vndeuitesimis.

Numero

xxxiii.

Deut. 11.

1. Reg. 1x.

2. Reg. 22.

101. Sequentia loca non magno opere illustria sunt, vsque ad *Asiongaber*, vbi castra fuere xxxii. vltima in deserto Pharan, ad rubrum mare. Hic portus erat commodus, vnde Solomonis classis in Ophir soluebat. Iosaphati naues, quòd is cum rege impio Achabo societatem coiisset, aggressa tempestas fregit vniuersas. Itaque nauigare in Ophir, quo destinauerat, non potuit.

Exod. 11.

102. Supra *Asiongaber*, septemtrionem versus erat in eodem litore vrbis regia Amalecitarum *Madian*: à qua regio vicina nomen sortita est, in qua Moses Ægypto profugus exfulauit, annos xl. & vxorem duxit, Raguelis sacerdotis filiam *Sephoram*. E regione hujus vrbis ad orientem est desertum & mons Sinai. *Madian* ab vno filiorum Abrahami è *Cethura*, nomen traxisse scribitur.

Gen. xxv.

Ioseph. 1.

Antiq. c. 16.

Hieronym

ad Ezech.

47 cap. 47.

103. Sed pergamus viâ Israelitis calcatâ è deserto quoque hoc erpere tan-

VIA PER DESERTVM.

tandem. Ii igitur ab Asiongaber vltè-
rius in meridiem perrexere. Et quum
Elath, urbem Idumæorum maritimam
transissent, flexo itinere in ortum con-
tenderunt per *Euila* solitudinem: reli-
cta ad dexteram *Amalec* vrbe, à qua &
regioni & populo nomen.

104. Hæc gens ab *Amalec* orta, filio Genes.
xxxvii
Eliphaz, *Esau* nepote, loca hinc ad Æ-
gyptum vsque obtinuit. Itaque in Isra-
clitas vltro armis infestis incurrit ad

montem *Oreb*, vti dictum: à quo anci-
piti prælio victa est, orante *Mose*, *Iosua*
pugnante, vt diximus. Exod. xvii
Ioseph. iii.
Antiq. c. 2.

105. Hujus injuriæ à propinquis il-
lata, memorem voluit Deus esse popu-
lum. Itaque dixit ad *Mosen*: *Scribe hoc ob* Exod. xviii
monumentum in libro, & trade auribus Iosua.

Delebo enim memoriam Amalec sub cælo. Et
jussus est aliquot post seculis vlsicisci i. Sam. xv.
contumeliam *Saulus*, primus regum Is-
raelis. qui expeditione in eos susceptâ,
excidit gentem. cujus regem *Agag*, con-
seruatum ab illo, *Samuel* concidit Do-
mino in *Galgalis*.

106. Hac, vt diximus, vrbe ad dexte-
ram relicta, perexit Israel in *desertum* Num. xx.
& xxvii.
Zin vel *Cades*. vbi *Maria*, soror *Aaronis*
& *Mosis*, prophético mulier prædita

VIA PER DESERTVM.

spiritu decessit, & sepulta est anno XL. post quàm AËgypto excefferant. Castra hæc Israelitarum fuere xxxiii.

Num. xx.
Psal. cv.
Sap. xi.
1 Cor. x.

107. Vicina huic loco *petra* illa est, quã percussã Moses elicuit aquarum magnam copiam: itaque seditionem populi sedauit. Hinc dictæ sunt *aqua contradictionis*. Offendèrunt hîc Moses & Aaron æternum illud numen, quum per incredulitatem bis petram percussissent. Itaq; nec in promissam terram introducti sunt.

Num. xx.
& xxxiii.
Deutero.
xxxii.

108. Neque longè inde abest *mons Hor*, vbi xxxiij. castris mortuus est & sepultus Aaron, eodem anno, quo soror obierat. Luctu eum xxx. dierum populus profecutus est. In cuius locum surrogauit Moses, iussu Dei, Eleazarum, filium illius, Pontificem.

Num. xx.
Deut. ii.

109. Erant hæc loca, desertum Zin, siue Cades, & Hor, ad fines Edomitærum siue Idumæorum. Itaque missis legatis ad fratres illos Israelitarum, à rege eorum Moses perquam humaniter petiit, vti sine maleficio per eorum fines transire sibi cum populo liceret. Quod illi tamen non modò prorsus recusarunt, sed armati etiam, prohibitu-ri fratres, iis occurrerunt. **Deflexit igitur,**

VIA PER DESERTVM.

igitur, jussu Dei, Moses, & occursum eorum declinavit.

110. Sequentia pleraq; castra obscura sunt, *Salmona, Phunon, Oboth, Ieabariam.*

In *Phunon* tamen immisit Deus populo Num. xxi

serpentes ignitos: quod *Manna*, cœlitus missum panem, fastidiret & contemneret.

Liberati illo malo precibus

Mosis fuere: qui jussu Dei æneum suspendit serpentem. quem qui adspexissent, mortis periculum euasere. qua

perillustri imagine jam tum Christi

seruatoris beneficium, & salutis nostræ

mysterium indicatum est.

111. Iamq; populus ad *Idumæorum*

& *Moabitarum* fines peruenerat. Vbi

ad sinistram, relicto monte *Seir*, vrbes *E-*

dom, Bosra, Theman, Dedan, præteriere:

quarum mentio in sacris libris non v-

no loco est: præsertim in prophetarum

monumentis. In *Theman* studia sapi-

entiæ olim culta scribuntur.

112. Fuit autem Deus ipse populo

huic suo per vastissima hæc & inhospita

saxa præsidio, neq; ei quidquam rerum

necessariarum deesse passus est. Ita-

taq; Moses jure, *Dominus Deus tuus*, in-

quit, *benedixit tibi in omni opere manuum*

tuarum. nouit iter tuum, quomodo transieris

Num. xxi

Ioan. iiii

Ierem.
XLIX. 7.

Deut. ii. 7.
adde cap.
iv. 52.

VIA PER DESERTVM.

solitudinem hanc magnam, per XL. annos habitans tecum Dominus Deus tuus, & nihil tibi defuit.

Deut. VIII, 1. & seq. 113. Et luculentius etiam aliquantò post. Recordaberis cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus XL. annis per desertum, ut affligeret te atq; tentaret, & nota fierent, quæ in tuo animo versabantur, utrum custodires mandata illius an non.

Matth. I V. Luc. IV. 114. Afflixit te penuriâ, & dedit tibi cibum Manna, quod ignorabas tu ac patres tui: ut ostenderet tibi, quod non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod egreditur de ore Domini.

Deutern. XXIX, 5. 115. Vestimentum tuum, quo operiebaris, nequaquam vetustate defecit, & pes tuus non est subtritus. ex quadragesimus annus est, ut recogites in corde tuo, quia sicut erudit filium suum homo, sic Dominus Deus tuus erudiuit te, ut custodias mandata Domini Dei tui, & ambules in viis eius, & timeas eum.

Deut. VIII, vers. 14. 116. Et rursus, Reminiscaris Domini Dei tui, qui eduxit te de terra Ægypti, de domo seruitutis: & ductor tuus fuit in solitudine magna atque terribili, quæ erat serpens flatu a-
durens, & scorpia ac dipsas, & nulla omnino aqua. qui eduxit riuos de petra durissima, &c.

117. Desertum hoc Arabia petraea pars est, cinctum vndique Ægypto, vel potius

VIA PER DESERTVM.

tius rubro mari, Palæstina, siue Chanaanæa, Idumæa, Moabitarum & Ammonitarum, aliarumque nationum sedibus.

118. Ultra hanc Arabiam longè in meridiem procurrit *Arabia felix*, inter duos sinus, Arabicum & Persicum protensa. de qua regione vniuersa, eiusque natura ac dotibus, in Manuductione Veteris Geographiæ plura, fauente Deo, memorabimus.

119. Nunc sufficit indicasse, urbem in hac Arabia felici primariam fuisse *Sabam*. Vnde Hierosolymam venisse scribitur regina, Salomonis sapientiam exploratura. quâ obstupefacta, magnam ei vim auri, & aliarum rerum preciosissimarum donauit. Quidam hanc Sabam tamen in Africæ parte, id est, Æthiopiâ ponunt. Atque hactenus de Arabia. Vnde discedentes Israelitarum vestigia persequemur in terram sanctam.

1. Reg. x.
11. Paral. 17
Matt. x 11,
Luc. xi.

5) o (52
✕

CAPVT VII.

De terra duabus tribubus Ruben & Benjamin assignata.

ROpulus Israeliticus, superatis tandem, quadraginta annorum spacio, desertis horridis, Sin, Sinai, Pharan, Zin siue Cades, quum huc illuc iussu Dei, propter contumaciam, & obstinatam rebellionem circumductus fuisset, post multas & miseras oberrationes, ad limites Moabitarum peruenit, relictis ad læuam Idumæis, & montibus Seir, itemq; Mari mortuo.

Gen. xix. 2. *Moabita* orti sunt à Moab, qui, vt cap. 37. notum, ex incesto concubitu Lothi cum filiarum natu maxima, natus fuerat.

Num. xxi. Gens hæc magna olim fuit, & potens, 29. Iud. xi. indeque suberba. idolorum item cultui mirificè dedita. Chamos enim demonium venerabatur. c. 24.

Deut. ii. 10 3. Hujus populi ea virtus fuit, & armorum scientia, vt terribiles gigantes, qui hanc regionem incolebant, exterminarit, aut expulerit. etsi hoc diuinæ potius benignitati, quam fortitudini Moabitarum tribuendum.

TRIBVS RVBEN.

4. Nam ne hos quidem ab Israelitis, è deserto in terram promissam pergentibus, lædi passus est Deus: quum eam oram posteris Lothi se diceret assignasse, vt refert Moses disertè.

5. Iussi igitur transierunt torrentem *Zareth*, qui per vallem ejusdem nominis descendens, Mari mortuo mergitur. Num. xxxij
12. Deut. 10
c. 19.

6. Non longè inde distat *Petra*, arx munita & vrbs Moabitarum vetutissima, & totius regionis metropolis, in monte sita, propemodum in medio mortui maris latere orientali. Græcis Vide Adri-
chom. hæc ita dicta; Hebræis, *Sela*, & quondam, *Arce*, Arcen aut Arcen; postea *Recem* & *Receme*.

7. Hanc adèò regiam urbem Arabia ipsius agnoscebant; quippe in qua rex aulam suam & palatium haberet. Itaq; totam Arabiam *Petræam* hinc quidam nomen traxisse volunt.

8. Sæpe hujus mentio fit apud Iosephum & alios scriptores. Plinius, *Nabathæi*, inquit, oppidum incolunt, *Petræam* nomine, in conualle, paullo minus 11. mil. pass. Lib. vi. 22.
Hieronym
Comment
in XLII, ca
Esajæ. amplitudinis, circumdatum montibus inaccessis, amne interfluente. *Abeſt à Gēza, oppido litoris nostri, D.C. Mil. à sinu Persico*

TRIBVS RVBEN.

CXXII. *Mil. Huc conuenit utrumq; biuium, eorum qui Syria Palmyram petiere, & eorum qui ab Gaza uenerunt.*

Num. xx xi

9. Israelitæ eam urbem olim ceperunt, cum rege eius Rezem, tum quum Madianitis bellum iussu Dei inferrent. Ex eadem oriunda fuit, iudice Hieronymo, *Ruth*, piæ ac fidelis animi fœmina: è cuius posteris rex Dauid ortus est.

Hieronymus
de Loc.
Hebr.

II. Reg.
xv. 7.

10. Amasias quoque, rex Iuda, in expeditione aduersus Edonitas, hanc urbem expugnauit. Sic enim est in eius historia: *Ipsè percussit Edom in Valle Salinarum, decem millia, & apprehendit Petram in pralio, uocauitq; nomen eius Iecthel, usq; in presentem diem.*

Ioseph. xiv
Antiq. 9.

11. Quum ab Areta rege Arabum teneretur, Scaurus ei bellum intulit, agrumque vastauit, quod ad urbem aditus esset difficilis. Antipatri tandem interuentu, ejus, qui Herodem genuit, illud bellum compositum fuit, promissis à rege trecentis talentis, in quæ fideiullorem Scaurus accepit Antipatrum.

12. Christiani principes, Europæi, qui ante annos quingentos Palæstinam occupauerant, & quidem Balduinus

rex

TRIBVS RVBEN.

rex, urbem hanc amplificasse traduntur. Hodie à Sulthano tenetur, qui in ea reponit thesauros totius Ægypti & Arabiae.

Adrichom
è VVilh.
Tyrio. Bon
nard, &
Breiden-
bachio.

13. Erat in his oris, & quidem ad viam ipsam, qua transierunt Israelitæ, vrbs *Madian*, cognominis ei, quæ ad rubrum mare: cuius incolam iethronis siue Raguelis generum fuisse Mosen antè diximus, qui & oues eius in deserto illo curauit.

14. Verùm hæc, qua de nunc agimus, non longè abest à mari mortuo, & torrente Arnõn: eoq; cum illa priorè non confundenda. Hujus vrbsis feminae Israelitarum permultos ad idolorum cultum pellexerunt: vnde grauis exstitit offensa Dei opt. max. quam Moses, iussu ipsius, sumto de multis eorum supplicio, sedauit; & generosi animi vir Pinehas, injussus, impudicum hominem, & illustri loco ortam apud Moabitam mulierem transfixit.

Num. xxv
Deut. iv.
Iosu. xxiii
Psal. cvl.

15. Trans Arnõn torrentem, vbi is Asphaltiti lacui miscetur, erat *Lasa*, quæ post à fontibus, dissimili prorsus indole confluentibus, *Callir hoc dicta* fuerit. Huc olim Herodes magnus, fædo morbo & vario excruciatu, calidis aquis

Iosep. xvii.
Antiq. 8 &
1. belli 22.

MOABITICA SIVE.

quis fouendum se deportari curauit, frustra. Aquas has non modò vim habere medicam, sed & potui gratas esse scribit idem.

Lib. vii. 16. *Quin locum ipsum, & naturam fontium luculente satis exprimit. Flunt, inquit, ex eo loco aquarum fontes, etiam calidarum, multum inter se sapore diuersi. Alii namq; amari sunt; aliis nihil dulcedinis deest. Multi autem frigida aqua ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habent; sed quod amplius quis miretur, in proximo spelunca quedam cernitur, non quidem altè caua, saxo autem imminente protecta.*

17. *Super hæc veluti duæ mamma, inter se paullulum distantes, eminent: & altera quidem frigidissimum fontem, altera calidissimum fundit: qui mixti lauacrum suauissimum præbent, multisq; morbis ac vitis salutare; maxime verò neruorum curationi conueniens: habetq; idem locus metalla sulphuris & aluminis.*

18. *Effluebant & hæ, tam amœnæ ac pulchræ aquæ, in mare mortuum: ut idem scribit Iosephus: qui & hisce, & oleo calidiori, ex sententia medicorum usum Herodem, corpus vniuersum in solium quoddam repletum oleo demississe ait. ita autem resolutum id fuisse;*

Isdem locis.

MOABITICA SIVE.

vt etiam lumina, quasi mortuus, distorqueret. Neq; multo post apud Hierichuntem, infestum pariter atque inuisum Deo ac hominibus spiritum efflauit. xvii. Antiq. 10. 1. bel. 21.

19. Non longè inde *Macherus* aberat, castellum pulcherrimum & longè munitissimum, in edita atque ardua, & vndique prærupta rupe structum, cum oppido subiecto, prope mortuum mare, eo loco vbi Iordanis lacui isti sese miscet: cuius sæpe mentionem facit Iosephus, & quæ ratio ejus fuerit, ostendit. Ioseph. xiii. xiv. & xlix.

20. Alexander, rex Iudzorum, propter loci commoditatem, id castellum primo ædificauit. Herodes Magnus idem amplificauit, & mirifice ornauit. In eadem arce filius illius Herodes Antipa *Ioannem Baptistam*, virum sanctum & innocentem, eoq; populo mirificè carum, prætextu quodam vsus, & in vincula compegit, & capite tandem multauit: qui & hîc sepultus scribitur, vti & *Elisæus* atq; *Abdias* propheta. Ioseph. xiii. 24. xiv. 10. 11. xlix. 7. sed maxime vii. bel. 25.

21. Propter necem sancti illius viri, postea diuina vltione exercitus Herodis, quem aduersus *Aretam* Arabum regem miserat, interijsse creditus est. Iosephi

MOABITICA SIVE

verba hic illustria, & omnino huic libello inserenda. Apud Iudaos, inquit, opinio fuit, iusta ultione numinis deletum Herodis exercitum: propter Ioannem, qui Baptista cognominatus est.

22. Hunc enim tetrarcha nocuit, virum optimum, Iudaos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis & iustitiae: simulque ad baptismi lauacrum, quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab uno tantum altero-ue peccato abstineant, sed animis per iustitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis.

23. Quumq; magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrina auda, Herodes veritus, ne tanta hominis auctoritas defectionem aliquam pareret, quod viderentur nihil non facturi ex eius consilio, iudicavit satius esse, priusquam noui aliquid exoriretur, illum tollere, quam rebus turbatis seram poenitentiam agere. Itaq; vinctum missum in Macheruntens, illic occidi imperavit. quod factum sequuta est Iudaorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

Matth. 14. 24. Sancta Evangelistarum historia
 Marc. 6. hanc offensionis causam edit, quod ob
 Luc. 3. abducta a Philippo fratre uxorem He-
 Ioseph. 18. rodiadem obiurgatus esset. quam rem
 Antiq. c. 7. plenius etiam exponit Iosephus, Iudaica
 reli-

TRIBVS RVBEN.

religioni ita deditus, uti non infœetur
Christianam.

25. Idem & de *Ruta* inusitatae magni- vii. de bel.
tudinis, quæ ibi multos annos stete- Judaic. c. 28
rat, & quo casu in potestatem Lucilij
Bassi venerit castellum, memorat diser-
te satis.

26. Non longe hinc aberant mon-
tes *Abarim*, qui longo tractu ad montes
vsque Galaad à Moabitide procurrunt,
& Ammonitas ab Amorrhæis sepa-
rant.

27. Horum montium pars editior Num. XXI.
Nebo dicta est: vertex autem ipse *Phas-* & XXVII.
ga; vnde Mosis, jam morti vicino, Do- Deutero,
minus terram promissam vniuersam, à XXXIV.
Dan vsque in Bersabee, demonstra-
uit, & ad mare magnum vsque. neq; ita
multo post defunctum ibi sepeliit ipse.
Castra Israelitæ XLI. ad montes Abarim
habuerunt.

28. E regione montis hujus *Phogor* Num. XXXIII
erat, ipse quoq; editissimus, & præru- & XXV.
ptus mons. In quem Balac rex Moa- Deut. III.
bitarum duxit Balaam, hariolum è Me- & IV.
sopotamia accitum, qui populo Israe-
lis, castra in propinquo habenti, ali-
quoties benedixit, quum deuouere eos
diris esset iussus.

TRIBVS RVBEN.

Num. xxii 29. Habebat tum populus castra XLII.
 & seq. in *Campestribus Moab*: vbi Moses po-
 Deut. i. II. pulum iterum recensuit, & Iosua
 I II, & successorem sibi designauit. Deute-
 xxxi. rononion quoque hic populo Israeli-
 tico interpretatus est. Idem populum
 acriter officij admonuit: eidem bene-
 dixit, & carmen illud extremum canta-
 uit, de beneficiis Dei in populum su-
 um: verè cygnæam, vt loquuntur, can-
 tionem.

30. Prope eos campos erant loca a-
 liquot idolo Baal consecrata, ab eoq;
 nomen adepta, quod idolum gentes
 profanæ pro deo venerabantur.

Num. xxi. 31. In extremis Rubenitarum fini-
 Deut. II. bus erat *Esebon*. vrbs magna, & multo-
 Iud. x I. rum domina pagorum, in monte sita.
 Cui, Mose cum Israelitarum multitu-
 dine aduentante, imperitabat Seon,
 rex Amorrhæorum. Quo occiso, Ru-
 benitis vrbs cessit, ab iisq; concessa est
 Leuitis.

Gen. xiv. 32. Non longè ab illa aberat *Caria-*
 Numer. *thaim*, vrbs peruetusta in his oris, quam
 xxxi. olim gigantes possederant, Emim di-
 Deut. II, cti, quos deuicit Chodorlahomor A-
 Ios. xiii. brahami patriarchæ temporibus. Po-
 stea Moabitæ eam tenuere: quibus a-
 dem-

TRIBVS RVBEN.

demtam instaurarunt Rubenitæ. Prophetarum & de hac, & de aliis vicinis vrbibus multa exstant vaticinia.

33. In campestribus Moab ille quo- 11. Reg. 11.
que locus erat, vnde Elias Propheta e-
quis ignitis & curru è terris subuectus
est. Hic locus non longè à Iordane flu-
uio distabat.

34. Ad eundem fluuium, propius
mare mortuum, etiã *Bethabara* fuit, Matth. 111.
Marc. 1.
Luc. 111.
Ioan. 1.
locus ministerio Ioannis illustris, vbi
ipse quoque mundi seruator I E S V S
CHRISTVS ab eodem baptisatus vide-
tur. Quo tempore æternus Pater de cœ-
lo testimonium ei diuinitatis perhi-
buit: & Spiritus sanctus instar columbæ
supra eum sese demisit.

35. Vicina ei oppida, *Linias, Bosor, Se-
thim*, inter *Bethabara* & *Machæruntem*
interjecta, illius celebritatem æquare
non possunt. Huic enim propter ba-
ptisum Ioannis, & illustre miraculum
ibi editum, quo se diuina maiestas orbi
manifestissimè patefecit, magnus ho-
nos habitus est ab hominibus piis jam
olim.

36. Hieronymus eius rei satis locu- Lib. de Lo-
cis Hebra-
ples testis. *Bethabara trans Iordanem, vbi*
Ioannes in pœnitentiam baptizabat: vnde icis.

TRIBVS RVBEN.

vsq³ hodie plurimi de fratribus, hoc est, de numero credentium, ibi renasci cupientes, vitali gurgite baptizantur.

Bartolom.
de Saligni-
aco Tom.
ix. cap. 6.

37. Quæ hodie loci facies sit, quæ fluminis indoles, Gallicus ille eques & Iurisconsultus, qui ipse ea coram inspexit, non male exposuit. *Jordanis*, inquit, quo loco *Christus baptizatus fuit*, ruinoso edificio est insignis: dignus plane longè clariore titulo, ubi pater cælestis adsuit in voce: *Spiritus sanctus in specie columba*, & *filius in carne humana*, baptismum humane salutis remedium, & *ianuam sacramentorum*, erat consecraturus.

38. Hic ergo flumen sanctum omnes peregrini ingressi, & corpora lauimus, & animas: illa à sordibus; has à peccatis. res summi gaudii atq³ salutis; nisi tristis casus gaudia nostra turbasset. Nam medicus quidam Gallus, nostre societatis, vir probus, quum flumen paullo longius ingrederetur, captus Crocodilo (*Draconem dicas, aut bestiam, incertum*) absorptus fuit, non sine communium fratrum nostrorum tristitia. Haftenus ille.

39. Apparet, ut opinor, ex hisce pauculis, magna deuotione adiri atq³ iniri solita loca, vestigiis sanctorum hominum, ipsiusque adeò mundi Seruatoris illustria, aut ob memoriam rerum in

TRIBVS BENIAMIN.

iis gestarum non injuria religiosi omnibus veneranda. Talis Bethabara omnino, vbi Ioannes baptisauit, vbi Christo diuinæ majestatis testimonium sæpius tribuit, & delatum sibi ab Iudæorum proceribus honorem Messia, vt indebitum, constanter repudiavit.

Ioan. I. 2.
liquot lo-
cis.

40. Porro non longè supra Bethabara locus est, vbi populus Israeliticus duce Iosua, siccatus diuinitus Iordanem pedibus trajecit: indeq; loco nomen inditum quibusdam videtur. Significat enim Bethabara domum trajectus, siue vadi.

Iosu. III.
Sirac. XXIV.
Ioseph. V.
Antiq. I.
Adde Psal.
CXIV.

41. Fuit autem miraculum illud diuisi fluminis, & in altum, quasi aggere obiecto excrescentis, eo illustrius, quòd eo anni tempore (messis erat) more suo plenis ripis ferebatur. Nam quòd sacerdotes, Arcam fœderis humeris suis gestantes, pedes in alueo fluminis posuissent, aquæ partim ad mare mortuum decurrerunt, partim in sublime erectæ sunt, quasi refugientes Arcam Domini contingere. Ita populus vniuersus, sine ponte aut nauibus, securus, pedibus siccis est transgressus: & locus, vbi steterant pedes sacerdotum,

Iosu. IV.

TRIBVS BENIAMIN.

lapidibus XII. signatus ab imperatore Iosepho.

42. Superato jam flumine in *Gilgal*, siue *Galgalis* castra posuerunt Israe-
litæ. *Exercitus*, inquit Iosephus, *quin-*
quaginta stadia progressus, ad decimum ab
Hierichunte stadium castra metatus est. Est
is locus citra Iordanem in tribu Benja-
min. quæ enim trans fluvium sunt, ha-
tenuis exposita, Rubenitis concessa fu-
erant.

Ios. iv. & v.
Ioseph. v.
Antiq. i.
Hieron. de
Loc. Hebr.

43. In citeriori igitur ripa & lapides
XII. statuerunt, quos monitu Iosue de
fundo Iordanis, ubi pedes sacerdotum,
arcam portantium, steterant, pro nu-
mero tribuum sustulerant; monumen-
tum perpetuum tam insignis miraculi:
(Iosephus aram ex iis structam ait) &
Pascha primum celebrarunt. Circum-
cisi item, qui in deserto nati fuerant: &
fructibus terræ vesci populus cœpit,
deficiente jam Manna, quo annis XL.
multitudo tanta victitarat.

2 Sam. xi.

44. Castra heic stativa dux Hebræ-
orum Iosua habuit, & Tabernaculum
Domini defixit: quod diu sanè hoc in
loco videtur stetisse. Veneratio qui-
dem ei diu mansit integra. Nam &
Saulo, primo Israelitarum regi, hîc re-
gnum

TRIBVS BENIAMIN.

gnum confirmauit vates & gubernator
hactenus eiusdem populi Samuel, &
populus vniuersus.

45. Hieronymus præter superiora ^{De Loc.}
pleraque, Golgol, siue Galgalam, ^{Hebr.} ita
is locum appellat) ad orientalem plagam
antiqua Hierichus eis Iordanem statuit. Ce-
cidit autem, inquit, in sortem tribus Iuda, &
ostenditur vsque hodie locus desertus in secun-
do Hierichus miliario, ab illius regionis morta-
libus miro cultu habitus. Borchardus in ^{Borh. VII.}
hunc diem nomen illud seruare locum ^{§. 27.}
ait.

46. Saligniacus, *Abest*, inquit, *Hie-* ^{Tom. IX.}
richunte duobus milliariibus Galgala, olim ^{cap. 5.}
vrbs inclyta; nunc nepagus quidem. A qua ^{Matth. III.}
spacio v. miliarium est sacellum diuo Ioan-
ni-Baptista sacrum. & fama est hinc non lon-
gè Iesum à Ioanne baptisatum: cui scriptura
sacra consentit.

47. Non procul inde distat *Vallis A-* ^{Iosu. VI. &}
chor, in qua lapidibus obrutus à popu- ^{XXII. I. Pa-}
lo est Achan sacrilegus. Mons item ^{ral. II.}
excelsus *Quarentana*: in quem subue- ^{Ioseph. V.}
ctum quidam putant Seruatorem no- ^{Antiq. I.}
strum fuisse tum, quum tentaretur à ^{Matt. IV.}
diabolo. Borchardo monacho mons ^{Borh. VII.}
hic est altus nimis, & adscensu difficilis. Ad- ^{§. 28.}
dit tamen: *Tentatus autem fuit in alio mon-*

TRIBVS BENIAMIN.

te, qui duabus leucis distat à *Quarentana*, supra in deserto, à latere australi *Bethel* & *Hai*.

De quo paullo post agetur.

48. Saligniaco mons hic est, in quo *Saluator noster* tentatus fuit, & XL. diebus ieiunauit: prealtus, à fonte *Helisei* dimidio milliarium distans. In huius montis cacumine sacellum est ruinosum, ieiunio & oratione *Christi* venerabile. Sunt & alie sex crypte in memoriam hebdomadam, quas *Christus* suo ieiunio & oratione consecrauit.

49. A monte *Quarentana* desertum vicinum appellationem traxit, quod *Hierichunti* contiguum, transeundum erat *Hierosolymis* huc, aut hinc illuc pergentibus. ad quod *Seruator* alludere putatur, recitans parabolam de homine à latronibus despoliato & graui-
ter vulnerato.

Luc. x.

50. Ab eodem monte non longè distabat *Fons Helisei*, cuius historia è libris regum non ignota. Aquas enim ejus fontis insalubres, & incommodas visibus habitatorum, propheta ille, precibus ciuium *Hierichuntis* adductus, dejecto in eum sale emendauit, & suaves ac salutare effecit; fœcundas etiam ad generandam sobolem, vt narrat *Iosephus*.

TRIBVS BENIAMIN.

51 Mira certè sunt, quæ is scriptor, Lib. v. bel. de indole fontis hujus, indeque dima- Iud. cap. 4. nantis fluminis memorat, etiam de regione hac vniuersa. quædam saltem ex eo huc transcribenda sunt in gratiam lectoris. reliqua ex ipso petantur.

52. Igitur, præter jam dicta, hæc quoque habet. *Amplius quam ceteri fontes spacium rigat. Et lxx. quidem stadia longam, xx. autem latam planiciem permeat. Optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat, palmarumq; irriguarum genera, tam sapore, quam nominibus varia: quarum pinguisima calcibus presse, plurimum mellis emittunt, non multum alio melle deterius.*

53. *Quamquam & mellis altrix est illa regio, & opobalsami ferax, qui omnium charissimus fructus est ibi nascentium: itemque cyprum & myrobalaum gignit: ut, qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit: ubi & larga & optima generantur, que sunt charissima.*

54. *Sed nec in aliis ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit, adeo multiplicatum, quod satum est, reddit. Cuius rei causa mihi videtur esse aquarum vis leta, & aeris calor: quum hic pronocet, que nata fue-*

TRIBYS BENIAMIN.

runt, atq; diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, viresq; suggerat aestivo tempore: quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet.

55. *Aqua tamen, si ante solis ortum hauriatur aura spiritu refrigescit, naturamq; contrariam aeri sumit. Hyeme verò contepescit, eaq; meris mitissima efficitur. Tanta est autem cœli temperies, ut, quo tempore in alia regione Iudæe ningit, lino tantum illic indigena vestiantur.*

56. *Distat ab Hierosolymis CL. stadiis, & ab Iordane stadiis LX. totumq; habet ab Hierosolymis spatium desertum atq; saxosum. Ad Iordanem verò, & lacum Asphaltiten, licet humilius, æquè tamen incultum ac sterile. Hætenus Iosephus.*

Cap. vii.
S. 29.

57. *Borchardus, sub Quarentana, inquit, fere iactu duorum arcuum oritur fons Helisei: cuius aquas, quum essent amara & steriles, dulcoravit Heliseus immisione salis. Et mox. Fons ille decurrit iuxta Gogalam à parte australi, impellitq; molendinum: deinde in rivus divisus irrigat canamellas & hortos: deinde in Iordanem se recipit.*

Tom. ix.
cap. 6.

58. *Hæc iisdem pænè verbis refert Saligniacus: & addit, Prope hunc fontem arbores crescunt instar prunorum, spinosa tamen, in quibus flores nascuntur, quas ro-
las*

TRIEVS BENIAMIN.

fas Hierichuntinas vulgus appellat: mirandi effectus. Nocte enim natalitiâ nostrâ Seruatoris paullatim hiant, atq; se recludunt, licet sicca sint atq; arida, in testimonium virginæ partus atq; conceptus, ut credere licet. Dicuntur etiam parturientibus mulieribus esse remedio.

59. Sequitur dein ipsa Hierichus, quæ Ioseph. iv. & Jericho appellata, vrbs magna quon- Antiq. s. & dam, populosa & permunita: eadem v. i & xiv. miræ amœnitatis atq; vbertatis agrum 7. & xv. s. & aliis locis non habebat. Rosas enim generosissimas, & nobilissima possidebat palmeta: unde Deutero. & palmarum vrbs est dicta. Balsamum verò, liquorem incredibilis fragrantia, prope solus ager Hierichuntinus gignebat. xxxiv. 11. Paral. xxix.

60. Hierichus palmetis confita, ut Emmaus fontibus irrigua, v. Nat. hist. Plinio quoq; notæ 14. Strab. sunt. neq; Straboni aliisq; ignota prorsus est hæc vrbs. Multo verò notior Iosepho, in cuius historia, vt & sacris literis, frequens eius mentio. lib. xvi.

61. Iosua, dux Hebræorum, eandem, Iosu. vi. validis muris cinctam, non aggeribus, 11. Maccab. neq; turribus excitatis, non actis vineis, 12. Ebr. xi. non arietis impulsu, nec vllis aliis Ioseph. v. machinis bellicis, expugnauit, sed clamore populi sublato, & clangore tubarum Antiq. 2.

TRIBVS BENIAMIN.

barum subuersis mœnibus. Omnes tum eius habitatores interfecti sunt, exceptâ Raab, quæ exploratores texerat & conseruarat antè.

Iosu. vi.
1. Reg. xvi.

62. Etsi verò Iosua diris eum deuouerat, qui iustaurare dirutam urbem conaretur, tamen exstitit aliquot seculis post Ahiel de Bethel, ciuitate Ephraim, qui eam quasi è cineribus eruere atque excitare non dubitaret. etsi non impune. Eas enim domus suæ clades expertus est, quas tale quid ausuro minatus fuerat Iosua, quum urbem eam exscinderet.

11. Reg. ii.
Ioseph. v.
bcl. 4.

63. Postea magni sanctiq; viri in ea vixerunt: cum primis Elisæus propheta, qui eximium in eam contulit beneficium, vt antea dictum fuit. Quum Iudæa in quinque toparchias à Gabinio distribueretur Hiericho vna earum fuit.

Ioseph. xvii.
Antiq. 10.

64. Herodes Magnus, eiusque filius Achelaus magnam ei dignitatem addiderunt, exstructis splendidis in ea, siue ad eam, operibus. In iis fuit Amphitheatrum, in quo exercitus fidem suam Archelao, post mortem Herodis obstrinxit: & Cypros castellum, quod de nomine matris suæ ita dixit Herodes.

TRIBVS BENIAMIN.

65. Christus Seruator noster & Zachæum hîc publicanum in numerum suorum allegit, & Bartimæo cæco, valde id eum roganti, vsum oculorum reddidit. Aliis item duobus, quum inde discederet.

Luc. [xix]
Marc. x.
Matt. xx

66. Ab imp. Vespasiano euersa bello iudaico, instaurata denuò scribitur ab Adriano. Gemina igitur fuit vrbs Iericho. prior ab Iosua excisa; altera ab Vespasiano. nisi quis tertiam etiam numerare velit eam, quam Adrianus restituit.

Ioseph. v.
bel. 4.

67. Montem nudum ac sterilem eidem impendere, eundemq; longissimè procurrere, ait Iosephus, qui regionem hanc vniuersam pulcrè expressit: & duas vrbes, veterem illam, & nouam locis etiam distinctas fuisse ostendit. Strabo, theatri instar, regionem eam montibus cingi auctor est.

Ioseph. ibid.
Strab. xvii
Plin. xii 25.
Iust. xxxvi:
Solin. cap.
xxxviii.

68. Hieronymus de vtraq; vel potius de tribus vrbibus Iericho, hoc loco, diuerso tempore structis, ita: *Iericho vrbs, quam Iordane transgresso subuertit Iesus, rege illius interfecto: pro quo exstruxit aliam Ozam de Bethel, ex tribu Ephraim: quam Dominus noster atq; Saluator suâ presentia illustrare dignatus est. Sed & hæc etiam*

De Loc,
Hebr.

tem

TRIBVS BENIAMIN.

tempore, quo Hierusalem oppugnabatur, à Romanis propter perfidiam ciuium capta atq; destructa est. Pro qua tertia edificata est, quæ usq; hodie permanet: & ostenduntur utriusq; urbis vestigia usq; in presentem diem.

Cap. vii.
§. 30.

69. Posteriori æuo & illa vastata atque excisa est, armis, vt videtur, Sarcenorum, vt vix hodie vestigium pristinæ illius felicitatis exstet. Borchardus monachus vix i x. domus habere eam scribit, nec mereri vel paruum dicit villam: omniaq; monumenta sanctorum locorum penitus esse deleta.

Tom. ix.
cap. v.

70. Saligniacus sitam ait in planicie, ruinosam, vt vix decem domus habitatas habeat, urgente diuinâ sententiâ, & imprecatione Iosua. Et mox addit, nunc tam abiectam esse, quam olim incluta fuerit. Et iterum: Nunc unica turris semirupta hic visitur. reliqua omnia miraculorum insignia, vel tempore legis, vel tempore Euangelii facta, deleta sunt.

11. Reg. 25.

71. Prope eam erant *Campestria Iericho* dicta, in quibus Sedechias rex Iuda captus à Chaldæis, abductusque est ad Nabuchodonosorem. à quo erutis oculis, catenis vinctus, raptus est captiuus in Babel: quum antè & patriam vastari, urbemq; regiam Hierosolyma ca-

TRIBVS BENIAMIN.

pi diripique, & liberos in conspectu suo mactari vidisset.

72. Campus hic solitudinis etiam putatur esse prophetae, montibus vndique cinctus horridis: cuiusmodi totum illud spacium esse proditur, quod à Iordane fluuio. ad Hierichuntem, indeque porrò Hierosolymam pertinet.

73. Saligniaci de eo verba non omit-
tenda. *Ego nihil hîc dicam, inquit, prae-
ter id unum, quod iter ab Hierusalem difficil-
limum est, lapidosum ac asperrimum, cui simi-
le me vidisse non memini. Et mox perueni-
niri Hierosolymis ad Iordanem, itinere
difficillimo, arido & penurioso: in quo empti-
le nihil inuenias, nec prece, nec precio; nisi Ie-
sum quempiam tecum ducas, qui aquam vertat
in vinum, & lapidibus istis dicat, ut panes fi-
ant; & sic nuptias praesente Iesu facies in Cana
Hiericho.*

74. Est plane notatu digna planities inter Hiericho & Iordanem decem millibus (passuum) lata, longa viginti. per quam euntibus nobis plus minus centum ex fratribus languerunt, ob nimios solis calores, & labores itineris. Haecenus eques ille, de Iericho vrbe, & campo vicino.

75. Idem ita perguit de loco alio: *Hic Adde Bor-*
orientem versus Bethagla videtur, vetusta

T R I B U S B E N I A M I N .

memorial locus, dictus hebraice Bethagla, id est, domus plactus, vel mœroris: eo quod ibidem Ioseph, & reliqui filii Iacob; deducentes corpus patris, planxerunt VII. diebus. Borchardus duabus leucis ab Iericho juxta mare mortuum esse scribit hunc locum.

76. *In hoc loco nunc habitant Monachi Græci, de canone Sancti Basilii, quorum cœnobium distat à Iordano duobus millibus. Hi cœnobita non utuntur forpicibus, nonacula aut cultris, sed pilos crescere permittunt instar Nazaræorum.*

Gen. XII.

77. *Ceterum, (vt paululum hîc deflectamus ad meridiem,) in tribu Iuda oppidulum Segor, erat, olim Zoar appellatum: in quod fugit cum filiabus suis, Sodomis per angelos eductus Lothus, ibiq; seruatus est, vindice Dei manu regionem eam vniuersam flammis vtriusque euastante. Precibus enim suis ab hoc oppidulo perniciem auerterat idem vir sanctus. Vxor ejus ob neglectum dei mandatum in statuam falis ibi obriguit, vt notum est è sacra historia, & jam ante indicatum.*

Cap. VII.
S. 14.

78. *Monachus noster. Post Iericho, inquit, contra austrum est Segor oppidum. &c. Situm est autem sub monte Engad, inter quod.*

TRIBVS BENIAMIN.

quod & mare mortuum est Statua salis, in quam conuersa est uxor Loth. quam ut viderem, ingentes subii itinerum labores. sed nec desiderium meum complere datum est. Retulerunt siquidem mihi incola, locum esse inaccessibilem, vel saltem non sine periculo mortis, propter feras immanes, & serpentes: precipue vero propter Beduinos, qui loca illa inhabitant, inhumani, & pessimorum morum.

79. Saligniacus hac parte felicior, qui statuam eam vidit; *durantem*, ut ait, Tom. i x.
cap. 6. (mirum dictu) atq; in aeternum duraturam. Verum timens pestiferam regionem, diuertit cum sociis itineris sinistram versus Hiericho, ubi amoenus fons est Helisai propheta, de quo diximus.

80. iam igitur pergamus itinere, quod Hierichunte ducit Hierosolytam. Id tetrum esse, ac horridum, jam diximus; neque tamen ob soli tantum asperitatem ac inopiam, & inclementiam cœli, sed & latronum sæuitiam ac violentiam, in transeuntes viatores incurrentium.

81. In ea via est *Adomim*, locus homicidiis frequentibus & latrociniiis infamis. *Adomim*, inquit Hieronymus, quod interpretatur sanguinum: quia multi in eo sanguis crebris latronum fundebatur in-

Adrichom

Epitaphio
Paulæ Plu-
ra lib. de
Loc. Hebr.

N

curribus

TRIBVS BENIAMIN.

curfibus. Itaque & ἀράβας πύργων, id est, adscensus rufforum dictus locus est, & castellum ei additum cum militibus, qui viatoribus præsidio forent.

Cap. vii.

§. 42.

82. Hodie quoque loci illius macula manet: certè Borchardi æuo nondum erat sublata. Sic enim ille: *Ex Iericho, inquit, quatuor leucis contra Occidentem via que ducit Ierusalem, ad sinistram Quarentana, est castrum Adomim. ubi secundum Lucam, quidam descendens ab Ierusalem in Iericho, incidit in latrones: quod & modernis temporibus multus contingit. & à frequenti sanguinis effusione locus ille nomen accepit. Est enim horribilis visu, & periculosus valde, nisi quis fuerit cum optimo comitatu.* Saligniacus, *Hic videtur, inquit, quadam cauerna profunda, super quam olim erectum fuit edificium.*

Tom. ix.

cap. iv.

ii. Sam. xvi

83. Propius Hierosolymam occurrit *Bahurim* castrum. Quo in loco Dauidi, arma filij Absolomi scelerata fugienti, occurrit vir petulantis ac maledicæ linguæ, animi incontinentis ac manus, Semei: qui non conuitia tantum & maledicta, sed & lutum in extorem jactabat. Huc vsque Phaltiel etiam Michol vxorem suam, Sauli filiam, ad Dauidem reductam, flens est persecutus.

ii. Sam. iii.

TRIBVS BENIAMIN.

84. De hoc castro monachus noster: Cap. viii

Ex Adumim duabus leucis contra Occiden- S. 41.

tem est castrum Bahurim de tribu Benjamin

&c. Et porrò: Est castrum perpulchrum &

valde munitum, in loco alto conditum. Infe-

rius autem in valle contra Orientem, in via

regia, est lapis, dictus Reon Ruben, magnus in

modum clibani, videturq; esse marmor.

85. A castro Bahurim prope aberat

Bethania, castellum, itidem in via Hieri-

chuntina situm: de quo, jucundo Ser-

uatoris nostri diuersorio, jam antè di-

ctum fuit.

86. In Septentrionem ab Adumim

non longe distabant illustria loca Be-

thel & Hai, quorum in peregrinatione

patriarchæ Iacobi mentio. Is enim

metu fratris in Mesopotamiam fugi-

ens, in Bethel, quæ prius Luza dicta, sub

diu pernoctauit: vbi per quietem sca-

la menti ejus obuersata est, per quam

angeli Domini adscendere ac descen-

dere visi, & Deus ipse vertici scalæ inni-

tens, felicitatem summam viro polli-

cens. Itaque idem aram Deo hic postea

exstruxit iustus, ibiq; eum aliquam diu

veneratus est.

Gen. xxix
Hieronym
Epitaph.
Paulæ &
Quæst. in
Genes.

Genes.
xxxv.

87. Debora etiam, Rachelis nutrix,

hic sepulta sub quercu fuit. Quam diu

TRIBVS BENIAMIN.

Bethel officina piarum precum fuisset, & domus Dei appellata, Ierobeam sedem idoli eam fecit, aureumq; vitulum hîc dedicauit: vnde *Bethauen*, id est, domus idoli dicta est. Iosias, rex pius Iudæ, nefariam superstitionem tandem extirpauit magno pietatis studio: id quod vates quidam multo antè Ieroboamo prædixerat futurum, Iosia nominatim appellato, & miraculo insigni fidem vaticinio suo fecerat.

Hieron. de
loc. Hebra-
icis.

I. Reg. XIII.

II. Reg.

XXIII.

II. Reg. II.

88. Erant & *montes Bethel* in vicinia oppidi illius, amœni herbis atq; arboribus. quo quum adscenderet Helisæus, indomiti spiritus vates, irrisus fuit à puerorum caterua, ob caluitium. In quos statim diris ab ipso deuotos, irruerunt vrsi duo, & XL pueris interemtis castigarunt grauer improbæ linguæ petulantiam.

Iosu. VII.
& VIII.

89. Non longè ab oppido Bethel aberat in Occidentem *Hai*, siue *Ai*, oppidum: quod ex insidiis tandem cœpit, & incendit Iosua dux Hebræorum, captumq; regem eius suspendit de arbore, ac mortuum lapidibus obruit.

I. Sam. XIII
& XIV.

90. Vicinum ei oppidum *Bethauen*, à Bethel distinctum. quo loco Philistæi, Ionathæ victoriâ irritati, castra posue-
runt,

TRIBVS BENIAMIN.

runt, bellumque Saulo regi fecerunt. Quos inaudito exemplo solus ille heros (Ionathanem dico) cum armigero vno, quum per rupes arduas erepsissent, in fugam dedit, victoriamq; illustrem populo Israelitico peperit.

91. Vicinus ei est *saltus*: in quo quum Ibid.
paullum mellis, pugnando iam fessus, & paternæ obtestationis ignarus, gustasset, pænè interemptus sæuis duri patris imperiis fuit. Nam populus eum, virtuti tantæ jure fauens, ægrè furibundo eripuit.

92. Est in his oris & *mons, Diaboli* ap- Matt. iv.
Luc. iv.
pellatus, in quo is Christum seruato-
rem subreptum tentasse creditur, & impudentissimè postulauisse, vt in terram prostratus se adoraret, superbissimum, eoq; infelicissimum spiritum: pollicitus ita mendaci ore, omnia regna mundi, omnemq; potentiam.

93. Si cui in mentem veniat, quod de Quarentana deserto dictum ante fuit audiat Saligniacum ista conciliantem. Tom. ix.
cap. 7.
Prima, inquit, tentatio fuit in monte Quarentana: secunda in monte iam dicto: tertia in pinaculo templi. Mons hic duobus miliaribus abesse scribitur à Bethel & Hai, in meridiem non longè distans.

T R I B V S B E N I A M I N .

Hieronym. 94. Prope item inde aberat *Giscalis*
de Script. oppidum. Ex quo Paulus Apostolus
Eccles. fertur oriundus, capto eo ab Romanis,
Tarsum cum parentibus commigrasse.

Jud. x x . &
x x i .

Ioseph. v .
Antiq. 6 .

Petra item *Remmon*, quæ Iosepho est Ro-
ob, oppidum sibi additum sustinens. In
hac v. c. olim viri, Beniamitarum reli-
quæ, sese occultauere: vnde tribus ea
post instaurata, quum reliquarum tri-
buum armis prope tota excisa ob libi-
dinem importunam fuisset.

Jerem. lxi .
& sæpe a-
libi.

95. Ab eadem petra non longo dis-
sitæ erant intervallo, *Anathot*, ciuitas
sacerdotalis, natale solum Hieremiæ
prophetæ, qui agrum ibi à patruele suo
emit. *Gabaath* item, vbi Eleazarus Aa-
ronis F. Pontifex patri susceptus, scribi-
tur sepultus.

Iosu. xxiv .
Hier. de
Loc. Hebr.
& Epita-
phio Pau-
læ.

96. Erat in his oris etiam *Gabaa*, pa-
tria & domicilium primi regis Iudæ Sauli,
vnde & cognomen interdum sumit.

Jud. x i x .
& seq.
Borch. vii .
§. 23 .

In hac vrbe nefarium illud, jam ante re-
gum tempora, patratum est scelus in
concupinam Leuitæ, ob quod vniuersa
tribus funditus prope extirpata est

ii. Sam. xxi

armis ceterorum. Ad *Gabaa* in mon-
te, septem de posteris Sauli in crucem
sublati sunt à Gabaonitis, permissu Da-
uidis.

TRIBVS BENIAMIN.

97. Ex aduerso illius vr̄bis in meridiem in monte sita erat *Rama*, tribus Benjamin. nam aliis quoque tribubus ejus nominis oppida fuere. Baasa rex Israelis eam reparauit ac muniuit, unde in Iudæam incurreret. Ab hac Rama tribus leucis in Austrum absunt Hierosolyma, teste Borchardo.

Borh. vii.
S. 24.
I. Reg. xv.
II. Paral.
xvi.

98. Inter Rama & Gabaa interjectus est *lapis Ezel*, ad quem Ionathan; fidus & constans amicus Daudis, ei iratum patris sui animum, vt conuenerat, aperuit, quum jaculis se hic exerceret.

I. Sam. xx!

99. Vicina erat & *Silo* oppido Rama. Verum quia id ad Ephraematicam tribum pertinet, suo loco de eo agemus. Ei porrò vicina *Gabaon*, metropolis Heuæorum, sita in monte, exiguo intervallo distans Hierosolymis.

Iosu, ix, x,
& seq.

100. Hujus vr̄bis legati ad Iosua, in Galgalis castro habentem, venerunt: & quum longinquis è terris venire se dicerent, fidemque ei fallacibus quibusdam iudiciis facerent, vt fœdus secum feriret, dolo eum impulerunt. Seruati igitur sunt, & Nathinæi facti, id est, qui ministeria seruiliæ tabernaculo præberent.

TRIBVS BENIAMIN.

11 Sam. xxi. 101. Hos quum delere postea Saulus
 1. Par. xvi. rex destinasset, trium annorum fame
 11. Paral. 1. castigatus cum regione omni est. Ta-
 bernaculum Domini hic quoque ali-
 1. Reg. 1. quando stetit. Ad quod Salomon, im-
 1x. &c. molatis supra æneum altare mille vi-
 ctimis, sapientiam à Deo precibus ex-
 petitam impetrauit.

11 Sam. xx. 102. Probe Gabaon, *Fons erat, & La-
 pis grandis*, ad quem Ioab, Amasam no-
 uum Dauidis ducem, inuidiâ stimulan-
 te, dolo circumuentum occidit. Ad
 Fontem & piscinam xii milites è co-
 piis Dauidis, cum totidem delectis ex
 11. Sam. 11. Isbosethi exercitu, infestis armis con-
 currerunt, seq; mutuis vulneribus con-
 fecerunt: vnde loco nomen inditum
Ager robustorum.

103. Heic pugnante Iosua aduersus
 10f. x. quinque reges Amorrhæorum, sol & lu-
 na, imperante ipso, cursum repreffe-
 runt. Tandem & *Bethoron*, cognomen-
 to *inferior*, quam Salomon, instaurauit,
 hic erat; & alia quædam minus illustria
 oppida.

104. Postremò *Nobe*, quæ & *Nob*,
 1. Sam. xxi. vrbs sacerdotalis, ita propinqua Hie-
 & xxii, rosolymis, vt hæc prospici ex illa pos-
 sent. Huc fugiens Dauid ab Abime-
 lech

TRIBVS BENIAMIN.

Iech sacerdote gladium Goliathi, & p- Matth. XII.
 nes propositiois impetrauit, quos & Marc. II.
 ipse edit, & sociis suis distribuit. Luc. VI.

105. Quam rem ita grauiter Saulus rex tulit, vt non ipsum modò sacerdotem, sed præter eum LXXV alios innocentes trucidari iusserit; immo vtriusq; sexus homines in ciuitate, ipsaque iumenta funditus exciderit, vrbemque euerterit, sæuitiâ prorsus impiâ & tyrannicâ.

106. Atq; hætenus fuit tribus Benjamin. Proximum est, vt ad Ephraim transeamus, partem terræ sanctæ amplam & latè patentem. quam tamen antè quàm ingrediamur, paucas quasdam etiam vrbes maritimas perstringemus, aut à mari non longè remotas: quarum partim ad Ephraim, partim ad Dan est referenda possessio.

107. Ad tribum Ephraim aut Benjamin pertinebat *Ramatha*, quæ & Rama, Borchard. c. VII. §. 55.
 & Ramula, & Ramathaim, itemque *Arimathea* dicta, Leuitarum vrbs, in via, quæ Hierosolymis ducit Ioppen, sita in monte Sophim, qui pars est montis Ephraim.

108. Hoc & natale solum fuit Samuelis, & domicilium; & ossa ejus possedit, I. Sam. I. xv. XIX, & XXV.

TRIBVS BENIAMIN.

dit, donec ab Arcadio Imperatore in
 v. Sam. x. Thraciam transferrentur. Hic Sau-
 lum, regem Iuda, præter ipsius exspe-
 ctationem, oleo sacro, futurum Israelis
 regem, inunxit.

109. Ex eodem hoc oppido erat o-
 Matt. xxvii riundus ille Iosephus, senator hone-
 Marc. x v. stus in primis & diues, qui, tergiuer-
 Luc. xxiii. santibus ceteris aut dubitantibus, à Pi-
 Ioan. xix. lato corpus Seruatoris nostri, in cruce
 paullo ante defuncti, petere ausus est:
 idque refixum, & ritu iudaico hone-
 stissimè curatum obuolutumque mo-
 numento suo nouo, in petra exciso, in-
 tulit, & composuit.

110. Sequitur deinde in ipso litore
 celeberrima vrbs *Ioppe*, in tribu Dan.
 Hæc antiquissima creditur, condita an-
 te aquarum diluuiem ab Iapheto, filio
 Strab. xvi. Noe. Sita est arduo loco atque edito, vt
 Hierosolymam vsque prospectus hinc
 patere crederetur.

Idem. III. Litus, quod ab Ægypto huc
 vsque in ortum procurrat, deinceps in
 septentrionem flectitur. Portus hic
 erat Iudæorum olim, teste eodem,
 commodissimus. quod è Salomonis et-
 iam constat historia. Trabes; etiam
 cedrinæ, in Libano cæsas, huc mit-
 tebat

TRIBVS BENIAMIN.

rebat, ratibus compactas Hiramus. hinc Salomon terrestri itinere Hierosolyman, ad templi aut domus suæ structuram, deportabat.

112. Hic quoque nauem conscendit Ionæ I. c. Ionas vates, vt Tarsum in Ciliciam fugeret, Deique conspectui (en hominum consilia!) subduceret, à quo iussus erat Ninum, Assyriæ, urbem, petere, eiq; pænitentiam celerem, aut subitaneum denunciare interitum. Qui verò illum casus tum exceperit, nemini nostrum est ignotum. Ioseph. ix. Antiq. 11.

113. Portus hic, quòd commodus ad excursiones foret, occupatus Macchæorum ævo, & aliàs sæpe fuit. Etiam hodie terram sanctam ex Europa aduentus hunc prope omnes portum petunt; & hinc terrestri itinere, transfrentes Ramam, adscendunt Hierosolyman. I. Macc. x. & seq. II. Macc. XII. Itineraria recentium vide.

114. Petrus Apostolus in hac vrbe Tabitham, religiosam cum primis & beneficam fœminam defunctam in vitam reuocauit: & apud Simonem quendam coriarium quum diuersaretur, à Cornelio centurione Cæsaream euocatus eo perrexit: edoctus paullo antè diuino quodam ostento, neminem vt im-

TRIBVS BENIAMIN.

impurum esse auersandum, quem deus mundasset.

115. Multas hanc urbem, & varias perpeſſam fortunæ viciffitudines, non equidem ignoramus. Sed hujus loci non eſt, neq; noſtri inſtituti, eas omnes perſequi.

116. Illud tantum indicandum, etiam prophanis ſcriptoribus ignotam eam urbem non fuiſſe. Etenim Mela

Mela lib. I. de antiquitate ejus quàm diſertè! *Eſt Ioppe, ante diluuium (ut ferunt) condita. ubi Cephea regnaſſe eo ſigno accolæ affirmant, quod titulum ejus, fratrisq; Phineæ, veteres quedam ara cum religione plurima retinent. quin etiam rei celebrata carminibus ac fabulis, ſeruataq; à Perſeo Andromeda clarum veſtigium, belluæ, marinæ oſſa immania oſtentant.*

Plin. v. Nat. hiſt. 13. 117. Plinio quoque Ioppe Phœnicum, antiquior terrarum inundatione, ut ferunt. Inſidet collem, præiacente ſaxo, in quo vinculo- rum Andromeda veſtigia oſtendunt. Et iterum : In Phœnicio mari, ante Ioppen, eſt Paria, tota oppidum: in qua obiectam belluæ Andromedam ferunt.

Cap. xxxvii 118. Eadem illa Solinus quoque habet : & inſuper addit de virgine illa, quam expoſitam belluæ non irritus rumor cir-

TRIBVS BENIAMIN.

cumtulit. quippe ossa monstri illius M. Scaturus inter alia miracula, in adilitate sua, Roma publicauit. Anhalibus nota res est. Mensura quoq; veracibus libris continentur: scilicet quod costarum longitudo excesserit pedes quadraginta: excelsitas elephantis fuerit Indicis eminentior. porro verticuli spina ipsius, latitudine semipedem sint supergressi. Hæc ibi Cap. viii.
§. 55. tum visenda, & miranda erant. Monachi nostri æuo ibidem ostendebatur Petri Apostoli hospitium, structio ad mare sub rupibus templo. Vrbs Iapha hodie dicitur, siue laffa.

119. Propinqua ei in eodem litore 1. Maccab.
iv. v. x. xv.
& 11. Maccab. xii. ad meridiem est *Iamnia*. cuius portum olim captum cum nauibus exussit Iudas Maccabæus, flammâ Hierosolymam vsque conspicuâ. Ozias rex jam ante muros eius subuerterat. 11. Paral. xxvi. Hoc oppidum medio prope interuallo situm erat inter Ioppen & Geth Philistinorum urbem.

120. In altera parte Ioppes, non ita longè à mari subivota erat *Lydda*. in Act. ix. qua Æneam paralyticum verbo sanauit diuina virtute Petrus Apostolus, mirantibus omnibus, qui Ioppæ erant ac Saronæ: quorum multi hoc miraculo ad Dominum etiam conuersi sunt.

TRIBVS BENIAMIN.

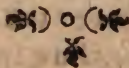
Plin. v. Nat
hist. 14.
Ioseph. xiv
Antiq. 4.

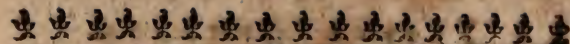
121. Fuit in tribu Ephraim: & Hieronymi ætate dicta est *Diospolis*, non obscura. Vna enim erat ex vndecim Iudææ toparchiis, vti & Hiericho.

122. Atq; hæc potissima vrbes fuerunt in tribu Ruben & Benjamin. quarum illa fluminibus duobus Arnon & Iordane, hæc eodem Iordane & mari mediterraneo claudebatur.

123. Ioppen & Iamniam huic tribui propter vicinitatem adjicimus: etsi in litore maris sitæ, ad Philistinas pertinere fortè vrbes nonnemini possunt videri.

124. Ac ita finem habeat prima libelli pars, quæ Iudæam, potissimam terræ sanctæ partem complectitur: cui Idumæam, Ægypti partem, itemque Arabiæ Petrææ partem adjunximus: vti ne quid sacrarum literarum studiosi, aut non nimis multa in hoc opúsculo desiderarent.

SECUNDA LIBELLI

PARS

Quæ habet

SAMARIAM.

CAPVT IIX.

*De Tribu Ephraim, & vicinis, earumque
urbibus & locis illustri-
ribus.*

Altera terræ sanctæ pars fuit *Samaria*, uti antè diximus.

Ea tribus complexa erat aliquid: quas ordine enarrabimus, exorsî ab Ephraimitica.

Cujus ea erat præstantia, eaque potentia, ut pro toto regno Israelis siue decem tribuum interdum Ephraim vsurpetur.

2. *Ephraim* contigua erat tribui Benjamin, & præter obscuriores vrbes aut oppida, hæc habebat clariora & silentio non inuoluenda. *Saronam*, cuius mentio jam facta, in monte sitam non longe à mari. A qua vrbe regio adiacens, & mari vicina, fertilissima

AA. IX, 1

TRIBVS EPHRAIM.

nomen traxit. Campeſtria enim Sarona dicebantur.

3. Erat & *Gophna* trans Montana Ephraim: à quo Gophnitica toparchia appellata: & *Bethoron*, cognomento *superior*, quam muniuit Salomon. Iudas Maccabæus inſignes aliquot victorias ad eam eſt conſequutus. Putatur & Danielis prophetæ patria.

1. Reg. ix.
2. Maccab. III. VII. IX.
& ſeq:

4. Vicinum ei erat *Hyrcañium*, mu- nitiffimum caſtellum: cujus frequens apud Iosephum mentio. Nec longè diſtabat inde *Thamna* ſive *Thamnata*, aut *Thamnitica*: vrbs in monte ſtructa, quam hereditario jure poſſidendam Iosua duci tradiderunt Iſraelitæ: qui herosibi quoque ſepulchrum habuit; magna olim veneratiõne cultum. Ab ea dicta eſt Toparchiã *Thamnitica*.

Ioseph. xiv.
Antiq. 10.
& alibi ſæpe.

Hieronym de Loc. Hebr. Ioseph. multis locis.

5. Eſt & in hac tribu, prope illam urbem *Bethel*: vbi Ieroboam aureum vitulum populo adorandum creditur ſtauiſſe: eſt id & de Bethel in tribu Benjamin nonnulli accipiunt, vti dictum.

6. Supra eam *Machmas*, vrbs copioſa, & in ſacris literis illuſtris ſita erat, in finibus tribus Ephraim & Benjamin, auſtrum verſus. In hac Ionaſan, Maccabæi

TRIBVS EPHRAIM.

cabæi frater, domicilium habuit. Saul I. Maccab
 lus olim hanc urbem præsidio duorum IX I. Sam.
 millium occuparat; Ionathani vici- XIII. & XIV.
 nam Gabaa tenendam commiserat:
 cujus virtute Philistæi victi prælio per-
 quam illustri fuere.

7. Ab hac vrbe vltcrius in meridiem
 distabat *Silo*, vrbibus Benjamiticis vn-
 dique circumfusa, vt ad hanc potius,
 quam Ephraemicam pertinere tribum
 videretur. Atq; adeò ipsis Hierosoly-
 mis vicina erat in Acrabaterna regione.

8. Sita fuit in altissimo monte, vnde Ios. XIX.
 prospectus longè lateque in subiectam I. Sam. I.
 viciniam patebat. In hac vrbe Taber- & seq.
 naculum Domini, à Mose iussu Dei a- capitib.
 dornatum, cum Arca fœderis, præsen- Ioseph. V.
 tiæ diuinæ certissimo pignore, diutissi- XI. & XII.
 mè fuerunt, eoq; Deum ibi veneraban-
 tur Israelitæ, ad tempora vsq; Heli Pon-
 tificis & Samuelis, quando à Philistinis
 in prælio capta est Arca.

9. In hac vrbe conuenerunt decem Iosu. XXII.
 tribus, suspicatæ duarum tribuum, Ru-
 ben & Gad, dimidiæq; Manassis defe-
 ctionem ab sese. quam armis vindica-
 re statuerant, nisi illæ se diligenter sa-
 tis iis purgassent.

10. Propter graua populi peccata

TRIBVS EPHRAIM.

deindè locum hunc repudiavit Dominus: quod & Hierosolymis postea, eadem de causa, facturum se minatur. *Ite ad locum meum in Silo, ubi habitauit nomen meum à principio: & videte quæ fecerim ei propter malitiam populi mei Israel.*

11. *Et nunc quia fecistis omnia opera hæc, dicit Dominus, & locutus sum ad vos mane consurgens, & loquens, & non audistis; & vocaui vos & non respondistis; faciam domui huic, in qua inuocatum est nomen meum, & in qua vos habetis fiduciam, & loco, quem dedi vobis & patribus vestris, sicuti feci Silo. Et proiciam vos à facie mea sicut proieci omnes fratres vestros, uniuersum semen Ephraim.*

12. Hoc igitur loco, vt diximus, monumentum nominis sui & gloriæ, quæsiq; domicilium constituerat olim ipse immortalis atq; æternus Deus. Hinc via rectâ prope lineâ pertinebat in *Sichem*, quæ & *Sichima* dicta est.

Gen. XII. & 13. In hac, aut ad eam, aliquam diu
xxxiii. cum
seq &
xliv. habitauerunt sancti patriarchæ Abrahamus, & Iacobus. Atq; hujus filij, Simeon & Leui, sanguinariis vsi consiliis, eam penitus vastarunt: quòd princeps ciuitatis *Sichem*, filius *Hemor*, sorori suæ *Dinæ* stuprum obtulisset.

TRIBVS EPHRAIM.

14. Abimelech deinceps longo intervallo eandem penitus excidit, ita ut sale eam conspergeret. Excitavit autem eam denuò Ieroboam. Et Christi servatoris nostri ævo *Sichar* vocata est. aliquanto post etiam Neapolis, & Ma-bortha, ut Plinio quoque, non modò Iosepho notum erat.

Iud. ix.
Ioseph. v.
Antiq. 9.
I. Reg. xii.
Ioan. i v.
Ioseph. hæ-
pe. Plin. v.
cap. 13.

15. Prope viam, Hierosolymis Sila-
untem. & porrò Sichimam ferentem, *pradium* erat per quam amœnum, quod extra sortem Iacobus patriarcha, morti vicinus filio suo Iosepho dedit. Cujus ossa ex Ægypto huc translata, & in Mausoleo splendido condita sunt, quod Hieronymi ævo etiamnum superabat.

Genes.
XLIX.
Iosu. xiii.
& xvi.
Ioan. iv.

16. Erat ibidem & *quercus Sichimorum*, sub qua Iacobus idola suorum, post reditum è Mesopotamia defodit. Iosua quoque prægrandem hinc lapidem statuit, testem fœderis, quod populus cum Deo pepigerat. Quercus hæc etiam Hieronymi tempore exstabat.

Genes.
xxxv.
Iosu. xxiv.

17. In eadem regione, in suburbanis Sichem, fuit *puteus Iacob*: ad quem Servator noster cum muliere Samaritana diu colloquutus est de aqua viva, & adoratione vera, quæ fit spiritu & veritate.

Ioan. iv.

TRIBVS EPHRAIM.

18. Quumque mulier illa dicat, *Patres nostri in hoc monte adorauerunt, & vos dicitis Hierosolymis esse locum, ubi oporteat adorare*; apparet non obscure ad montem istos sermones esse habitos.

Borch. VII. 19. Et certè mons ille erat *Garizim*,
S. 17. altissimus omnium in ista regione. Erat autem biceps. Vni eius vertici *Garizim*, alteri *Ebal* nomen inditum. De quibus hæc mandata Moses populo

Deut. XI. dat. *Quum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram, ad quam pergis habitandam, pones benedictionem super montem Garizim; maledictionem super montem Hebal: qui sunt trans Iordanem, post viam quæ vergit ad solis occubitum, in Terra Chananei, qui habitat in campestribus contra Galgalam, quæ est iuxta vallem, tendentem & intrantem procul.*

Deut. XXVII 20. Quin lapidibus erectis atque
& XXIIIX. arctè junctis verba legis diuinæ incidenda, & altare è lapidibus, ferro non recisis, struendum in eodem monte præcipit. Illud etiam, quæ tribus in monte *Garizim* benedicere multitudi-
ni legum obseruanti; quæ ex *Hebal* immorigeris maledicere debeant, idem constituit Moses. Cui postea penitus obsequitur *Iosua*.

Iosu. VIII.

TRIBVS EPHRAIM!

21. Eâ forte gratiâ hunc montem postea delegit *Sanaballethes* Chuthæus, satrapa Darij regis Persarum, in quo *templum* conderet, Hierosolymitano æmulum: in quo generum suum Manassem, Pontificem fecit, Iaddi fratrem, eius, qui Alexandro Magno, cum turba sacerdotum & populi occurrens iratum placuit, non sine diuino numine.

Ioseph. xi.
Antiq. cap.
vii. & viii.

22. Templum hoc diu sanè mansit incolume apud Samaritanos, (ita dicebantur Chuthæi, Persica gens, in locum Iudæorum captiuorum submissa) & si quis apud Hierosolymitas, aut illiciti cibi sumti, aut violati Sabbathi, aut similis criminis reus ageretur, ad *Sicimas* confugiebat, calumniam se passum dictitans, vt Iosephus scribit: qui & ab initio multos id genus homines ad Manassem illum confluxisse, & receptos benigneque ibi habitos ait.

23. Neq; solùm stetit illud templum satis diu, sed ea fuit apud Samaritanos dignatione, vt anteponeere ejus auctoritatem Hierosolymitano templo non dubitarent, apud Ægypti regem Ptolemæum Philometorem, qui causam eam cognouit, & ipsorum litigatorum

Ioseph. xiii.
Antiq. cap.
vi.

TRIBVS EPHRAIM.

voluntate capitis supplicium constitu-
it victæ partis caussidicis.

Iosep XIII. 24. Hyrcanus tandem, Pontifex &
Antiq. XVI. Dux Iudæorum, filius Simonis, vltimi
& XVII. fratrum Maccabæi, Antiochi, cogno-
mento Pij, Syriæ regis temporibus,
quem ccc. talentis, è Dauidis sepulcro
prolatis, paullo antè placauerat, audi-
ta eius morte, & templum hoc, & gen-
tem Chuthæorum, & Sicima urbem de-
leuit, anno post quam id conditum fu-
erat ducentesimo.

25. Atque is finis templi hujus fuit:
etsi nonnulli ad bellum, quod cum Ro-
manis Iudæi gesserunt, eius tempora
producunt. Apparet autem, cur Sama-
ritana Christo dicat, *Patres nostri adora-
uerunt in hoc monte.*

26. A monte Garizim, & vrbe Si-
chem non longè aberat *mons Semeron*,
editus admodum, vt prospectus inde
I. Reg. XVI. longè late que pateret. In eo *Samaria*,
metropolis condita est ab rege Israelis
Amri, qui montem eum de Samero e-
merat: vnde appellationem vrbs tra-
xit, vt ab ea porrò vniuersa regio ad-
jacens.

Lib. Reg. 27. Fuit hæc Regum Israelis sedes,
& Paralip. qui decem populi tribus, à familia Da-
uidis

TRIBVS EPHRAIM.

uidis auulfas possederunt, & cum regibus Iuda mutuis odiis atque armis factis diu certarunt: alia item bella non leuia gesserunt: donec Assyriorum rex Salmanasser obsessa per triennium, expugnata tandem Samaria regem eius Oseam cum populo captiuum abduxit, ac per Assyriam Mediamque dispersit.

II Reg.

XVII. &

XIX.

Ioseph IX.

Antiq. cap.

VI.

28. Accidit tanta ac tam tristis rerum Iudaicarum mutatio, annis CCXLI. mensibus VII. totidemque diebus, post defectionem decem tribuum à Roboamo, Dauidis nepote, ad Hieroboamum: post exitum ex Ægypto DCCCCXLVII vt testis est Iosephus.

29. Causam tantæ calamitatis fuisse gentis impietatem, atque idolorum cultum, & contemptum prophetarum, sacræ literæ ipsæ produnt: & Iosephus: qui addit seditionem illam, qua sese à regno Iudæ, tamquam capite abstrahi passi sunt.

30. Ceterum Salmanasser in locum abductarum tribuum submisit gentem perficam, *Chuthæos*, à flumine Chuto ita dictos. qui quòd idolis seruirent patriis, grauibus à Deo immortali claudibus sunt castigati. Igitur quum id regi

TRIBVS EPHRAIM.

Assyrio significassent, ab eoq; sacerdotem quendam impetrassent, à quo cultum Dei viui docerentur, partim huic partim dus patriis sacra fecerunt.

Ioan. IV.
& VIII.

31. Hinc exstitit miscella illa Samaritanorum religio, & animus anceps gentis, quem pro fortunæ vicissitudine huc illuc inclinabat, eoque inuisa cum primis fuit Iudæis.

IX. Antiq.
ult.

32. Iosephus versipelles eorum animos reteggit pulchrè. *Permanent, inquit, nunc quoq; in ea religione Chuthæi vocati Hebrais, Græcis verò Samaritæ. qui pro præsentibus semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos se eorum appellant, utpote à Iosepho oriundos, & hac ratione sanguine illis coniunctos. Quando verò in rebus aduersis eos adspiciunt, nihil ad se pertinere aiunt, nec illis quidquam deberi benevolentia: quum ipsi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint.*

Iosep. XIII.
Antiq. 18.

33. Quum igitur inuisi Iudæis, ob animos ita mobiles, & in se parum amicos forent, eosq; injuria etiam affecissent: Hyrcanus Pontifex populi Iudæici, per filios, Antigonom & Aristobulum, acerrimè Samariam oppugnauit, obsesam toto anno, quum fossâ urbem, & duplici muro per LXXX. stadia cinxisset.

TRIBVS EPHRAIM.

34. Excutere quidem eos obsidione conati sunt nonnulli frustra. Etenim vrbs capta tandem, & soló est æquata, inductis etiam eò torrentibus: quorum eluie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem vrbs eius superesset.

35. Herodes tamen postea magnificè eam instaurauit, amplius etiam spacium, quàm prior vrbs habuerat, mœnibus amplexus, stadia nempe xx. In media vrbe splendore atque magnificentia eximium templum condidit: urbemque ipsam Augusto, cui regnum acceptum ferebat, consecrauit, eoque Σεβαστῆν appellauit.

Ioseph. xv.
Antiq. c. II,

36. Arcem hanc extra urbem Hierosolyma, vt aliis in regionibus alias habebat: in ipsa vrbe duas: vnã in occidentali parte ad murum veterem; alteram prope templum, quæ Antonia dicta est, vt indicauimus ante.

Ioseph.
ibid.

37. Samaria hæc, siue Sebeste, itinere diei vnus Hierosolymis aberat, sita in monte, regione frugiferã in primis atq; amœnã. Itaq; superbas magnificentasq; olim habuit domus: quarum hodieque ruinæ exstare dicuntur, quales in Iudæa aliæ nullæ. Operæ precium

Monachus
cap. VII.
§. II.

TRIBVS EPHRAIM.

fuerit Borchardum super his rebus legere.

38. Idem monachus refert D. Iohannem Baptistam heic esse post fata sepultum, inter Helisæum & Abdiam prophetas. Itaque & duo templa ibi, ejusdem Baptistæ honori condita erant, & in altero eorum sepulcrum marmoreum, ad similitudinem ejus, in quo Christi Seruatoris corpus fuerat conditum.

39. Hodie quidem excisa penitus ob peccata habitantium est, vt nec vnâ retineat domum. *Facta nimirum hortus olerum est, teste eodem, sicut rex eius impius Achab, de vinea Naboth Iezraelita hortum facere voluit, eo, quod proxima esset domui regia. Et iusto Dei iudicio, non solum vinea Naboth, sed & Palatium regium in hortos est commutatum.*

40. Ea igitur hodie est Samariæ vrbis facies, superbientis olim magnificâ domorum marmorearum structurâ: quarum ruinæ passim in monte illo, & circa eum etiamnum visuntur: vt testantur, qui regionem eam videre.

41. Prope Samariam duo sunt montes, quorum alteri *Bethel* nomen est, alteri *Dan*, pergentibus in Sichem ad

dex-

Borchard.
& alij.

TRIBVS EPHRAIM.

dextram læuamque. In iis montibus 1. Reg. xii quidam volunt duos aureos vitulos ab Hieroboamo propolitos, nouæ superstitionis illices.

42. Ponitur prope Samariam etiam *Isarioth*, patria Iudæ proditoris. Et propius Iordanem *Taphua*; itemque castellum *Doch*, edito in monte conditum: in quo Simonem, Maccabæi fratrem, Ioseph. iii. xvi. & xvii per summum scelus oppressit gener ipsius Ptolemæus: & *Phaselum*, ab Herode honori & memoriæ fratris exstructum splendide.

43. Prope ea castella, è montibus Ephraim oriebatur torrens *Carith*, ubi 1. Reg. xvii Eliam jussu Dei latitantem, inusitato solis ardore omnia exurentem, corui allatis panibus & carnibus aluerunt. Atq; hæc de tribu Ephraim.

44. Vicina ei loca, DIMIDIA TRIBVS MANASSE habebat cis Iordanem. Partem enim alteri hujus tribus, regio transfluum eum adsignata erat, de qua post agemus.

45. Hæc, quam cis Iordanem sedes sortitam esse diximus, inter Ephraim & Isachar interjecta; Iordane & mari mediterraneo, ab utroque latere claudbatur.

MANASSE CIS IORDANEM.

Iosep. xvi. 46. Vrbes illustriores, aut loca alia
 Antiq. s. hujus tribus hæc erant. in litore maris
Antipatris, olim Capharsalama, amœno
 condita solo & frugifero. Nemore in-
 super cincta & amne. Herodes rex in-
 stauratam nomine patris sui Antipatri-
 da appellauit. Iudas Maccabæus ad
 i. Maccab. hanc urbem copias Nicanoris fudit.
 vii. Paulus Apostolus, vt insidiis Iudæorum
 Actor. subduceretur, manu militari stipatus,
 xxiii. huc est à tribuno missus Hierosolymis,
 vt porro Cæsaream ad Felicem præsi-
 dem mitteretur.

47. Ceterum vt Antipatris alterum
 hujus partis latus obsidebat, ita *Cæsarea*
 Ioseph. xv. ac Dora tenebant alterum. Quarum
 cap. 15. illa, prius Strabonis turris dicta, postea
 incredibili magnificentia ab Herode
 ornata, admirandisq; decorata operi-
 bus, de quibus tacere, quàm pauca scri-
 bere satius videtur, ab Augusto Cæsare
 nomen est sortita.

48. Multis hæc vrbs, etsi per se cla-
 rissima, illustrata monumentis est, si
 vel sacras literas tantum consulamus.
 Aet. xii. Etenim Herodes Agrippa, rex Iudææ,
 Iosephus multo ple- quòd adulatorum impias voces non
 nius xix. represisset, angeli manu percussus, tri-
 Antiq. cap. sti fato hinc expirauit.

ult.

49. Ibi-

MANASSE CIS IORDANEM.

49. Ibidem Cornelius centurio, vir Act. ix.
 religiosus & beneficus, ab Apostolo Pe-
 tro viam æternæ salutis edoctus, & ac-
 ceptis Spiritus sancti donis, cum fami-
 lia baptisatus est. Philippus item E- Act. xxi.
 uangelista, & quatuor ejus filia, pro-
 phetico spiritu dotata heic vixerunt:
 & Agabus vincula Paulo prædixit, Hie-
 rosolymis ei parata.

50. Paulus idem Hierosolymis cap- Act. xxiii.
 tus, & huc missus, in vinculis biennium & sequent.
 hic exegit, præsidibus Iudææ Felice & capitib.
 Festo: apud quos, itemque Agrippam
 regem, causam suam bis egit publice.
 Tandem, quum Cæsarem appellasset,
 hinc Romam missus est ad Neronem.

51. In ipso limite huius tribus, pro- I. Maccab.
 pinqua Cæsareæ, in eodem litore erat xv.
Dora, quæ & Dor, itemque Adora. In
 hanc fugit Tryphon homo arrogans &
 fallax, quem ingentibus ibi copiis ob-
 sedit Antiochus.

52. Doram urbem inscitè Appioni Lib. ii. ad-
 in Idumæam rejici, quum sit Phœnicia vers. Apio-
 ad Carmelum montem, Iosephus au- nem. & xv.
 ctor est. Et Cæsaream Ioppæ ac Doræ, Antiq 13,
 vrbibus litoralibus, interjectam. Li-
 tora etiam harum importuosa, quòd
 Africo exposita sint.

MANASSE CIS IORDANEM.

53. Non longè distabat Cæsareâ & Dorâ, vrbibus maritimis, *Maggeddo*, ad torrentem quendam in Magno Campo sita. Vrbs nobilis, tum suâ præstantiâ ac nobilitate, tum vero memoria eorum, quæ ibi acciderunt.

ii. Reg. ix. 54. Ochozias enim, rex Iuda, vulneratus ab Iehu, rege Israel, in hac vrbe exspiravit. Iosias item, rex Iuda, commemorabili præditus pietate, hîc ita graue in prælio vulnus accepit, vt Hierosolyman relatus paulo post decesserit. Dimicauerat autem aduersus Nechaum Ægypti regem, expeditionem in Babylonios & Medos parantem.

55. Planctum magnum huic tam pio regi & probo impensum, qualis futurus erat piorum, Scruatore generis humani mortem oppetente, sancti vates jam olim prædixerant. Mentionem etiam faciunt *Adadremmon* oppidi, quod in hac regione, vti & *Gaber*, & alia obscuriora.

i. Reg. xlix. 56. Monstrabatur heic quoque *Mons Hieron.* *E-* *pitaph.* *Paulæ.* *Prophetarum*, ita dictus, quod in eo persecutionis tempore ac famis, Abdias, aulæ regis impii Achabi præfectus, centum prophetas occultuit, & sustentauit pane & aquâ.

MANASSE CIS IORDANEM.

57. Sed longè clarissima in hac oræ erat *Iezrael*, in confinio tribuum *Manasse* & *Ifachar*, ad radices *Gelboe* montis. Vrbs regia, & vt non obscuris auctoribus visum olim fuit, caput decem tribuum, siue *Israelis*.

58. Editiore sita loco hæc vrbs pro- Borh. viii
spectum præbebat longè lateque per S. 7.
vicinas vndique regiones: præsertim
quum speculam haberet atque turrim,
vnde sublatis ignibus indicium de ad-
uentu hostium fiebat, tamquam è qua-
dam *Pharo*.

59. In hac vrbe *Iezabel* regina *Isra-* i. Reg. xxxi
elis, *Achabi* vxor, fœmina corruptissi-
mis ac perditis moribus, circumuen-
tum fraudibus, & calumniis subuer-
sum *Naboth*, virum innocentem, & pa-
trij fundi amantem, perdidit: quod eo
potiri se non posse crederet, nisi cupi-
dini sceleratæ sanguinem innoxij viri
precium persoluisset.

60. Nec impunè tulit tantum scelus
patratum nequissima fœmina. Præter ii. Reg. ix.
interitum enim mariti, quem vidit,
& posterorum, quem *Eliâ* denunci-
ante didicit, ipsa deinceps, iussu *Iehu*,
viri strenui, quem Deus regem illi suf-
fecerat, de fenestra sublimi præcipita-

MANASSE CIS IORDANEM.

ta in viam publicam, vngulis equorum conculcata, lacerata sæuis canibus, ac prope tota deuorata est.

Ibid, 61. Quin filius Ioramus, tantæ violentiæ atq; iniustitiæ hæres, luit paterna & materna scelera satis tristi interitu. Transfixus enim Iehu ducis, & jam noui regis jaculo, in fundum ipsum illum, quem iniuste Nabotho creptum hætenus possidebat Iezabel, abijcitur.

Cap. VII.
§. 7.

62. Hodie vrbs ea pæne tota excisa est, vt vix xx. domunculas habeat, teste Monacho. diciturq; Charety, & est in basi montis Gelboë ad occidentem: ante cuius ingressum adhuc ostenditur ager Naboth Iezraëlite, quem innocentem lapidibus obrui iussit maledicta Iezabel.

63. In his regionibus est Campus Magnus, de quo Borchardus monachus, Scias, inquit, studiose lector, campum Maggeddo, & Esdrelon, & planiciem Galilææ, & Magëddam, idem esse, licet diuersimodè denominatum.

64. Est autem in rei veritate Campus Galilææ, qui cingitur mari Galilææ, & Iordane. ab austro autem monte Ephraim, & Samaria; ab occidente partim monte Ephraim, & monte Carmelo; ab aquilone montibus Phœnicie & Libano. In longitudine est fere de-

MANASSE CIS IORDANEM.

rem leucarum; in longitudine sex & amplius.

65. In partibus aquilonis fertilis est supra modum, exuberans frumento, vino, oleo, omnibusq; mundi bonis, adèò quod regionem meliorem credo me non vidisse, si exigentibus demeritis nostris, non detineretur in manu prophanorum infidelium. Hæc ille.

66. Pergentibus ab vrbe Iezrael, de qua diximus, ad Iordanem, occurrunt in hac tribu Tanach, Thebes, Acrabatha & Therfa. Ad Tanach Debora, ope Iud. I v. Baraci, illustri victoria strauit Sisaram, ducem exercitus Iabin, regis Chanaan. Ioseph. v. cuius jam sopiti tempora Iahel trajecit Antiq. vi. clauo. ita ferox armorum fiduciâ muliebri cecidit manu.

67. Thebes ei vicina fertili sita loco, Iud. ix. turrim habebat robustam. In quam Ioseph. v. quum incurreret, & irrumpere conaretur Abimelech, fragmento molaris lapidis à muliere misso in caput ipsius, Antiq. ix. occubuit: confectusque porrò armigeri sui operâ, pœnas dedit fratribus suis LXX. quos inaudito crudelitatis exemplo vno loco ac tempore trucidarat.

68. Acrabatha, vnde Acrabathena II. bel. & Toparchia, vna de vndecim Iudææ to- III. bel. 2. Hieron. de Loc. parchiis: cuius frequens apud Iosephum Hebr.

MANASSE CIS IORDANEM.

phum & Hieronymum mentio. Terminum hinc Samariæ statuunt.

1. Reg. xiv. 69. *Thersa* in alto monte structa, heroum domicilium quondam fuisse perhibetur: eaque sede reges Israelis vsi sunt, ante quam Samariam conderet Amri, vti ex ipsorum constat historia.

Iosep plu- 70. Propius Iordanem erat *Alexan-*
rimis locis *drium*, castellum munitissimum, circa
& ante Herodis tempora. Vicinum ei
Iud. vi. iix. oppidum *Ephra*, Gedeonis historia, &
& seq. Abimelechi parricidio inclitum.

1. Sam. xi. 71. In eadem ad Iordanem ora *Be-*
Iud. i. *zech* erat, vbi copias suas, in Naas Am-
monitem ducendas, recensuit Saulus.
Huic vrbi dominatus est, vt videtur,
Adonibefec, is qui mutilatus summita-
tibus manuum ac pedum sustinuit se-
ipso iudice pœnam, quam is prius lxx.
regibus imposuerat per summum sce-
lus.

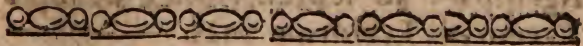
Ioan. iiii. 72. Erat & *AEnon* prope *Salem* in his
ad Iordanem oris, vbi Ioannes bapti-
sabat. quoniam aquæ multæ erant illic: & ve-
niebant ac baptizabantur.

Genes. xiv. eam fuisse urbem statuunt, quam sacer-
Hieron. de dos Dei altissimi olim habitauit Mel-
Loc. Hebr. chisedech: cuius palatij magnitudi-
& Epist. ad nem ruinas hodieq; testari perhibent.
Euagr.

MANASSE CIS IORDANEM.

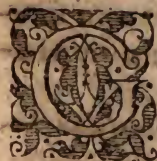
73. Iacobus quoque, vir sanctus, post Genes.
digressum fratris sui Esau, cum suo co-^{xxxiii}
mitatu venit in Salim, quæ erat vrbs
Sichimorum: Emitq; partem agri, in qua
fixerat tabernacula, à filiis Hemor, patriis St-
them, centum agnis. Et erecto ibi altari, in-
uocauit super illud fortissimum Deum Israel.

74. Oppida hæc in Valle illustri, siue Gen. xii. &
Regis erant, quam Iosephus Campum^{xiv}
regium vocat. Ita autem dicebatur
regio illa ad Iordanem, quæ inter mare
Galilææ & Mortuum intercedit. Miræ
enim fertilitatis ea quondam fuit. At-
que hic finem statuimus Samariæ, quæ
secunda pars est terræ sanctæ, siue Pa-
læstina.

CAPVT IX.

De GALILÆA, & Tribubus, quæ ad
eam referuntur: ac primum de In-
feriore Galilæa.

GALILÆA, regio est terræ
sanctæ, amplitudine & bo-
nitate soli ac cæli, præte-
rea virorum copiâ, & ar-
tibus belli, urbium item
frequentia & magnitudine celebris.

G A L I L A E A.

Duplex ea est, *Superior*, quæ Syriam & Phœnicen; & *Inferior*, quæ Samariam & lacum attingit, ab ipsa dictum. Mare enim Galilææ vocabatur.

Lib. III.
bel. Iud.
cap. 3.

2. Sed præstat hac de re Iosephum audire, Galilæorum in bello iudaico ducem, & quidem prudentissimum. *Dua sunt, inquit is, Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, easq; Phœnice & Syria cingunt.*

3. Terminos idem statuit hujus partis Ptolemaidem, & Carmelum montem ad occidentem: ad meridiem Samariam & Scythopolim, vsq; ad fluenta Iordanis: ad ortum Hippenem & Gadarim, & Gaulanitidem, regnumq; Agrippæ: ad septentriones denique Tyrum, ac Tyriorum fines.

4. Porrò singularum partium limites sunt obscuriores. Itaque iis prætermisissis, ordine tribus, quæ hic sedes suas occuparunt, cum primariis urbibus, aliisq; locis illustrioribus indicabimus. Prius tamen è Iosepho quædam de gentis & regionis indole præmittenda sunt.

5. *Quum tantâ sint magnitudine (due Galilææ) tantisq; gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt.*

G A L I L A E A.

runt. Nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi, & omni tempore plurimi: neq; aut formido umquam viros, aut eorum penuria regiones illas occupavit.

6. Etenim totæ opimæ & fertiles sunt, omniumq; generum arboribus confitæ: ut etiam agricultura minimè studiosos ubertate suâ provocent.

7. Deniq; excultæ ab incolis sunt totæ, nec est pars earum vlla otiosa. Quin & civitates ibi crebrae sunt; & ubiq; multitudo vicorum propter opulentiam populosa: ut, qui sit minimus, supra xv. millia colonorum habeat: prorsus ut, etiamsi quis spatii minorem Galilæam dixerit eâ, quæ trans flumen est, regione, viribus eam tamen illi facile anteponat. Hac enim univèrsa colitur, tota fructuum ferax.

8. Vicos autem ejusmodi & oppida, vnde maximus armatorum numerus educi poterat, amplius quadringentos habebat Galilæa: quorum passim mentio fit, non in ipsius tantum, sed & Evangelistarum monumentis.

9. Etenim, quod nemo nostrum ignorat, Servator generis humani Christus in hac regione conceptus educatusq; est. hîc auspicatus est conciones salutare, & miracula stupenda, quæ

Ioseph. lib.
de vita
sua,

Luc 1. Ioh
1. Matt. 11
Marc. 1. &
omnes hi
passim,

MANASSE CIS IORDANEM.

ta in viam publicam, vngulis equorum conculcata, lacerata sæuis canibus, ac prope tota deuorata est.

Ibid,

61. Quin filius Ioramus, tantæ violentiæ atq; iniustitiæ hæres, luit paterna & materna scelera satis tristi interitu. Transfixus enim Iehu ducis, & jam noui regis jaculo, in fundum ipsum illum, quem iniuste Nabotho creptum hæctenus possidebat Iezabel, abijcitur.

Cap. VII.
§. 7.

62. Hodie vrbs ea pæne tota excisa est, vt *vix xx. domunculas habeat, teste Monacho. diciturq; Charety, & est in basi montis Gelboë ad occidentem: ante cuius ingressum adhuc ostenditur ager Naboth Iezraëlitæ, quem innocentem lapidibus obrui iussit maledicta Iezabel.*

63. In his regionibus est *Campus Magnus*, de quo Borchardus monachus, *Scias*, inquit, *studiose lector, campum Maggeddo, & Esdrelon, & planiciem Galilææ, & Magëddam, idem esse, licet diuersimodè denominatum.*

64. *Est autem in rei veritate Campus Galilææ, qui cingitur mari Galilææ, & Iordane. ab austro autem monte Ephraim, & Samaria; ab occidente partim monte Ephraim, & monte Carmelo; ab aquilone montibus Phœnicie & Libano. In longitudine est fere de-*
cem

MANASSE CIS IORDANEM.

tem leucarum; in longitudine sex & amplius.

65. *In partibus aquilonis fertilis est supra modum, exuberans frumento, vino, oleo, omnibusq; mundi bonis, adeo quod regionem meliorem credo me non vidisse, si exigentibus demeritis nostris, non detineretur in manu profanorum infidelium.* Hæc ille.

66. Pergentibus ab vrbe Iezrael, de qua diximus, ad Iordanem, occurrunt in hac tribu Tanach, Thebes, Acrabatha & Therfa. Ad Tanach Dehora, ope Iud. i v. Baraci, illustri victoria strauit Sisfaram, ducem exercitus Iabin, regis Chanaan. Ioseph. v. cuius jam sopiti tempora Iahel trajecit Antiq. vi. clauo. ita ferox armorum fiducia muliebri cecidit manu.

67. *Thebes ei vicina fertili sita loco, turrim habebat robustam. In quam Ioseph. v. quum incurreret, & irrumpere conaretur Abimelech, fragmento molaris lapidis à muliere misso in caput ipsius, Antiq. ix, occubuit: confectusque porrò armigeri sui operâ, pœnas dedit fratribus suis lxx. quos inaudito crudelitatis exemplo vno loco ac tempore trucidarat.*

68. *Acrabatha, vnde Acrabathena II bel. & Toparchia, vna de vndecim Iudææ to- III. bel. 2. Hieron. de Loc, parchiis: cuius frequens apud Iosephum Hebr,*

MANASSE CIS IORDANEM.

phum & Hieronymum mentio. Terminum hic Samariæ statuunt.

1. Reg. xiv. 69. & seq. *Thersa* in alto monte structa, heroum domicilium quondam fuisse perhibetur: eaque sede reges Israelis vsi sunt, ante quam Samariam conderet Amri, vti ex ipsorum constat historia.

Iosep plu- 70. Propius Iordanem erat *Alexan-*
rimis locis *drium*, castellum munitissimum, circa
& ante Herodis tempora. Vicinum ei
Iud. vi. iix. oppidum *Ephra*, Gedeonis historia, &
& seq. Abimelechi parricidio inclitum.

1. Sam. xi. 71. In eadem ad Iordanem ora *Be-*
Iud. i. *zech* erat, vbi copias suas, in Naas Am-
monitem ducendas, recensuit Saulus.
Huic vrbi dominatus est, vt videtur,
Adonibefec, is qui mutilatus summita-
tibus manuum ac pedum sustinuit se-
ipso iudice pœnam, quam is prius lxx.
regibus imposuerat per summum sce-
lus.

Ioan. iiii. 72. Erat & *AEnon* prope *Salem* in his
ad Iordanem oris, vbi Ioannes bapti-
fabat. quoniam aquæ multæ erant illic: & ve-
niebant ac baptizabantur. *Salem* quidam
Genes. xiv. eam fuisse urbem statuunt, quam sacer-
Hieron. de Loc. Hebr. dos Dei altissimi olim habitauit Mel-
& Epist. ad chisedech: cuius palatij magnitudi-
Euagr. nem ruinas hodieq; testari perhibent.

MANASSE CIS IORDANEM.

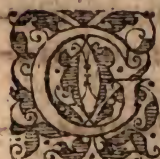
73. Iacobus quoque, vir sanctus, post Genes.
digressum fratris sui Esau, cum suo co-^{xxxiii}
mitatu venit in Salim, quæ erat vrbs
Sichimorum: Emitq; partem agri, in qua
fixerat tabernacula, à filio Hemor, patrius St-
ebem, centum agnis. Et erecto ibi altari, in-
uocauit super illud fortissimum Deum Israel.

74. Oppida hæc in Valle illustri, siue Gen. xii. &
Regis erant, quam Iosephus Campum^{xiv.}
regium vocat. Ita autem dicebatur
regio illa ad Iordanem, quæ inter mare
Galilææ & Mortuum intercedit. Miræ
enim fertilitatis ea quondam fuit. At-
que hic finem statuimus Samariæ, quæ
secunda pars est terræ sanctæ, siue Pa-
læstinæ.

CAPVT IX.

*De GALILÆA, & Tribubus, quæ ad
eam referuntur: ac primum de In-
feriore Galilea.*

GALILÆA, regio est terræ
sanctæ, amplitudine & bo-
nitate soli ac cœli, præte-
rea virorum copiâ, & ar-
tibus belli, urbium item
frequentiâ & magnitudine celebris.

G A L I L A E A.

Duplex ea est, *Superior*, quæ Syriam & Phœnicen; & *Inferior*, quæ Samariam & lacum attingit, ab ipsa dictum. Mare enim Galilææ vocabatur.

Lib. III.
bel. Iud.
cap. 3.

2. Sed præstat hac de re Iosephum audire, Galilæorum in bello iudaico ducem, & quidem prudentissimum.

Dua sunt, inquit is, Galilæe, quæ superior & inferior appellantur, easq; Phœnice & Syria cingunt.

3. Terminosidem statuit hujus partis Ptolemaidem, & Carmelum montem ad occidentem: ad meridiem Samariam & Scythopolim, vsq; ad fluenta Iordanis: ad ortum Hippenem & Gadarim, & Gaulanitidem, regnumq; Agrippæ: ad septentriones denique Tyrum; ac Tyriorum fines.

4. Porrò singularum partium limites sunt obscuriores. Itaque iis prætermiſſis, ordine tribus, quæ hîc sedes suas occuparunt, cum primariis vrbi- bus, aliisq; locis illustrioribus indicabimus. Prius tamen è Iosepho quædam de gentis & regionis indole præmittenda sunt.

5. *Quum tanta sint magnitudine (duæ Galilæe) tantisq; gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli periculis restiterunt.*

G A L I L A E A.

runt. Nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi, & omni tempore plurimi: neq; aut formido umquam viros, aut eorum penuria regiones illas occupavit.

6. Etenim totæ opimæ & fertiles sunt, omniumq; generum arboribus confitæ: ut etiam agricultura minimè studiosos ubertate suâ provocent.

7. Deniq; excolta ab incolis sunt totæ, nec est pars earum vlla otiosa. Quin & civitates ibi crebrae sunt; & ubiq; multitudo vicorum propter opulentiam populosa: ut, qui sic minimus, supra xv. millia colonorum habeat: prorsus ut, etiamsi quis spatium minorem Galilæam dixerit eâ, qua trans flumen est, regione, viribus eam tamen illi facile anteponat. Hac enim univèrsa colitur, tota fructuum ferax.

8. Vicos autem ejusmodi & oppida, vnde maximus armatorum numerus educi poterat, amplius quadringentos habebat Galilæa: quorum passim mentio fit, non in ipsius tantum, sed & Euangelistarum monumentis.

9. Etenim, quod nemo nostrum ignorat, Servator generis humani Christus in hac regione conceptus educatusq; est. hîc auspicatus est conciones salutare, & miracula stupenda, quæ

Ioseph. lib.
de vita
sua,

Luc 1. Ioh
1. Matt. III
Marc. 1. &
omnes hi
passim,

G A L I L A E A.

plurima genti mortalium exhibuit, seque verum Deum, & promissum mundi liberatorem demonstravit. Discipulos hic etiam collegit, qui *Galilæi* à nonnullis dicti, ut & ipse interdum contentim appellatus est.

10. Ejus igitur vrbes, oppida, vicos celebriores curriculo percurremus, initio factò à Galilæa inferiori, quæ tribus *Isachar* & *Zabulon* continet, attingitque lacum *Geneareth*, qui vnum ejus claudit latus, ut alterum mare ipsum mediterraneum ad *Ptolemaidem*.

11. In tribu igitur *Isachar*, non longe à mari Galilææ aberat *Isachar*, oppidum non celebre, nisi quod vniuersæ tribus nomen ferret. Et *Bothsan*, quæ & *Scythopolis* dicta, quod à *Scythis* instaurata aliquando fuerit.

12. Sita ea erat medio prope spacio inter *Jordanem* & montes *Gelboe*, loco peramœno. *Philistæi* cæsurum in prælio *Saulis* & filiorum cadauera de vrbis hujus muro suspenderunt.

13. Hanc vrhem *Iosephus*, qui plurimis locis, uti & *Hieronimus*, mentionem ejus facit, *Decapoleos* maximam, & vicinam facit *Tiberiadi*. Idem im-

TRIBVS ISACHAR.

manis cum primis sæuitiæ exemplum memorat, quod in Iudæos ab iis editum: vt barbarum Scytharum morem facile etiam in posteris eorum agnoscas. Quo tempore Simonis quoq; Iudæi furor potius, quàm audacia nefaria in se ac suis trucidandis exstitit.

ii. bel. xix.
de vita
sua.

14. In hac tribu Isachar sunt *montes Gelboe*, & eis oppositus, adeoque *εἰς ἄλλους*, *Hermon* eminent præ ceteris. Orti fere à Iordane, vbi is è lacu Genezareth erumpit, longo tractu in mediterranea procurrunt, ad Campum vsque magnum, de quo diximus. Intra eos fere montes loca hujus tribus continentur.

15. In montibus Gelboe Saulus, rex primus Israel, cum filio præstantis animi, & eximiæ virtutis Ionathane, aliisque, pro patria pugnans occubuit, cæsus armis Philistinorum. Itaq; David summus ejus amicus mala ipsis montibus imprecatur. *Montes Gelboe, nec ros, nec pluuia veniant super vos: neque sint agri primitiarum: quia ibi abiectus est clypeus fortium, clypeus Saul, quasi non esset unctus oleo.* 11. Sam. 11.

16. Fuerunt qui crederent, ita ratas illas fuisse imprecationes, vt nec plu-

TRIBVS ISACHAR.

uia montes hosce, neque ros irrigaret.

Cap. vii.
S. 10.

Quam tamen opinionem falsam esse confirmat Borchardus monachus, qui mense Nouembri, anno à Christo nato M CC LXXXIII. in montibus hisce pernoctans, & rore præfusus se ait supra modum fuisse, & in festo Martini largissimis pluuiis in eodem monte probè lotus, &, vt ipse scribit, vsq; ad carnem madefactus descendit.

17. *Est tamen verum, inquit, quod eiusdem quadam partes saxosa, arida sunt & steriles, sicut & alii Israel montes.*

Plalm.
CXXXIII.
Adde Psal.
LXXXIX.

18. Hermonem quidem pingui rore madescere, eoq; nihil illo amœnius, nihil vberius, è sacris constat literis; quarum iudicio fraternæ concordia, indeque ortæ felicitati, vix quidquam comparari potest:

*Non ros, tenella gemmulis argenteis
Pingens Sionis gramina;
Aut verna dulci inebrians vligine
Hermonis intonsi iuga.*

Borchard.
cap. vii.
S. 9.

19. Inter hos montes interjecta *Val-
lis illustris*, quæ & Israel dicta est. Ea hinc orta ad mare vsq; mortuum pertinebat, vt antè etiam diximus.

20. Vrbes in hac ora non admodum claræ. *Naim* tamen ad radices Hermonis

TRIBVS ISACHAR.

nis minoris erat: vbi Seruator noster filium viduæ in vitam reuocauit. Hanc alluebat *Cifon* amnis, monte Thabor editus: cuius decursus in contrarias fertur partes. Pars enim mari Galilææ; pars Mediterraneo miscetur, receptis antè alius etiam torrentibus. Ad Cifon torrente m Elias interfecit pseudoprophetas Baal.

Luc. vii.
Borch. vi.
§. II.

21. Non longe hinc aberat *Endor*, vbi Saulus rex in angustias magnas reductus, contra præscripta legis, ad malas artes descendit, & à muliere Pytho-nissa contendit, vt Samuelem sibi ab inferis eliceret.

1. Reg. 13.
1. Sam. 28.

22. Prope hoc oppidum Abrahamo victori regum, qui impressione in Canaan facta, Lothum cum aliis abduxerant, occurriffe creditur Melchisedech, vbi hodieque *Mensa Melchisedech* ostenditur, vt ajunt.

Gen. xiv.
Nicep. ix.
Hist. Eccle-
siast. 30.

23. Erat ad Hermonem & *Sunem*, quæ & *Suna*, itemque *Sula*. vnde Abisag, pulcherrima virgo delecta, quæ senem jam regem Dauidem foueret complexu suo. In hac vrbe fœmina quædam in Elisæum benigna, precibus eius filium impetrauit, amissumque morte, eiusdem precibus recuperauit.

1. Reg. i.
II, Reg. iv.

TRIBVS ISACHAR.

24. Nec longè distabant inde Iaramoth, Aphec, Efdrelon : quorum in sacris interdum literis mentio fit. Prope *Aphec*, Philistæi castra metati sunt
 2. Reg. xx. contra Saulum. Syri ibidem contra Achab, regem Israelis, pugnarunt, & Benhadad rex Syriæ ingenti prælio victus est, amissis acie millibus centum : & mox ruinâ muri xxvii. millibus quo tempore Syrus demisso admodum & pusillo animo veniam & pacem petiuit à victore. qui satis improuidè eam postulanti dedit.

25. Neq; erant, præter ista, magno-
 Borchard. pere illustria in hac tribu loca. *Castrum*
 Cap. iix. tamen *peregrinorum* in litore maris stru-
 S. I. ctum, & magnis opibus Christianorum munitum, celebre est in recentium itinerariis.

26. *Carmelus* verò mons in sacris et-
 1. Reg. xlix. iam & prophanis literis celeberrimus. Amœnitate enim pariter, & fructuum copiâ præstabat. In hoc monte Elias propheta Baalis impios cultores, diu elusos, tandem stupendo miraculo vicit : & comprehensos dcl. ma&tauit ad torrentem Cison, vti dictum.

27. Nec prophanis ignotus fuit *Carmelus*

TRIBVS ZABVLON.

melus mons, & in eo ara sine templo, sine imagine vlla. Quæ ibi vaticinia edita sint Vespasiano neq; dum imperatori, è Suetonio, Tacitoque disces non sine fructu.

Suet. Vesp.
spas. cap. v.
Tacit. 11.
Annal.

28. Est & in tribu Iuda Carmelus mons; de quo supra. Prope hunc ponitur *Terra Naid*, quam olim occupasse traditur Cain: vbi urbem in monte condidisse, ipseq; à Lamech per errorem jaculo trajectus scribitur.

Gen. 14.
Ioseph. 1.
Antiq. 3.
Borch. &
Breidenb.

29. Sequitur Tribus *Zabulon*, quam ab Isachar separat torrens Cison. In hac vrbs ejusdem nominis haud procul à mari erat submota, quam locupletem sane diripiendam militibus concessit, tandemque excidit bello Iudaico Cestius.

Ioseph. 11.
bel. 22.

30. Propinqua ei fuit *Gaba*, & propter miraculum Seruatoris nostri multo clarior *Cana*, cognomento *minor*, itemq; Galilææ. In latere montis sita alluitur torrente Ieptael.

31. Alumnis hoc oppidum nobile est, Simone Cananite, seruatoris nostri Apostolo, & Nathanaele, vero Israelita, & sine fraude, fuce ac fallaciis, ipso Christo teste. Multo nobilius miraculo ejusdem, quo aquam,

Matt. x. 4.
Marc. 111.
15. Ioan, 1.
Ioan, 11.

præ-

Z A B U L O N.

Ioan. IV. præter omnium expectationem, in generosissimum vinum mutauit. Postea etiam absens regij cuiusdam filium, qui in vrbe Capharnaum animam iam agebat, verbulo sanauit

Luc. I. & seq. 32. Propinqua Canæ erat, *Nazareth*, montis cuiusdam verticem, coronæ instar ambiens: vrbs toto terrarum orbe, præsertim apud Christianos, decantata. Hic enim domicilium suum D. Virgo Maria habuit satis diu: hic Gabriele angelo internuncio didicit, fore se Christi, tam diu, tamque auidè ab hominibus sanctis expectati, matrem.

Luc. IV. 33. Ipse etiam generis humani liberator Christus hic educatus est, & nomen inde consequutus. Docuit item in synagoga eorum: etsi eo euentu, vt de montis abrupto, in quo structum oppidum, præcipitare eum conarentur impij ciues.

34. Quid oppido hoc postea factum, quàm Hierosolyma Romanis vastata, longius fuerit exponere, quàm pro instituto nostro. *Montes vicini Nazareth* ab eodem oppido dicuntur, & iis prope contigui *Zabulon*.

Iosep. XIII. 35. In radicibus montium Nazareth
Antiq. 20. fuit *Asochis*, quam captam quondam

Z A B Y L O N.

crudeliter admodum exhaustis opibus ac viris Ptolemæus Lathyrus, Ægypti rex.

36. Nec longè inde aberat, in alto monte structa *Sephoris*, urbium Galilææ maxima, & opulenta satis. Eadem medio regionis spacio sita, valdeq; & munita fuit & ornata. de qua vrbe multa referuntur apud Iosephum. Vocatur quibusdam & *Diocæsarea*.

Iosep. xiv.
xvii. &
xlix. Antiq
itemque
ii. & iii.
bel.

37. Spectat hanc vicinus *mons Thabor*, insigni altitudine, amœnitate ac fertilitate longè præstantissimus. In quo Seruator noster, præsentibus tribus Apostolis, diuinæ majestatis suæ quoddam quasi specimen exhibuisse creditur; ac Mosi & Eliæ collocutus, accepit iterum testimonium diuinitatis. Ecce enim vox è nube lucida, quæ discipulos inumbrabat, dicens; HIC EST FILIVS MEVS DILECTVS, IN QVO MIHI COMPLACVI. IPSVM AUDITE.

Matt. xvii.
Marc. ix.

38. Tum nempe & Petrus, inusitati fulgoris circumfusus radiis; & inenarrabili dulcedine cœlestis gaudii obstupefactus, vix auelli se de loco isto passus est, tres ædificare tabernas paratus, Christo vnã, Mosi vnã, Eliæ vnã.

Z A B Y L O N.

Ioseph. iv.
bell. 2.

39. Hic mons, *Itabyrius* Iosepho, aliis *Tabyrius*, è media planicie, mira vndique rotunditate in altitudinem xxx. stadiorum surgit. A septentrione ægerrime in eum quis eluctabatur. Planiciem in vertice habebat stadiorum sex & viginti. quod spacium diebus xl. muro cinxerat olim Iosephus initio belli Iudaici. Placidus eum montem dolo in suam potestatem redegit.

Lib. Iudith

40. Non ita longè ab eo aberat *Legio*, vrbs Hieronymo sæpius memorata, sacris literis, ni fallor, penitus ignota, uti & Iosepho. At *Bethulia*, ex historia Iudith & Holofernis notissima. In monte ea sita fuit: vbi etiam nunc ruinæ domorum, & in vicinia castrorum Holofernis vestigia superesse feruntur.

Genes.
xxxvii.

41. Erat in iis regionibus & *Dothaim*, vbi Iosephus, à patre missus vt pascentes fratres viseret, ab iratis comprehensus, & in cisternam, aquis destitutam missus: indeq; extractus venditur,

ii, Reg. vi.

in Ægyptum ducendus. Elisæus quoq; hîc à Syris obsessus, non modò præsidio diuino tutus fuit, sed hos ipsos hostes suos, mirâ quadam vi occæcatos, in mediam duxit Samariam, regi q; Israelis in manum tradidit.

42. Ad-

VRBES AD MARE GALILÆÆ.

42. Adjacebat Bethuliæ in hac tri- Hieron. de
 bu, præter alia loca, & *Bethleem*: à qua Loc. Hebr.
 diuersum est oppidum illud in tribu
 Iuda, in quo natus est Christus mundi
 seruator, vt diximus.

43. Munitissima verò in his oris erat Ioseph. iii.
Jotapata, non longe mari Galilææ ardu- bell. cap. 4.
 is & abruptis imposita rupibus. Muni- 7. 8. 9. 10. &
 ta præterea ingenti studio ab Iosepho, 11.
 vt incredibili labore Vespasiano expu-
 gnanda tandem, vel potius dolo occu-
 panda fuerit.

44. Sequuntur dein *urbes maritime*,
 ad littus Stagni Genesareth. Ex sunt,
 in hac quidem orâ tribus Zabulon, Ta-
 richea, Tiberias, Magdalum, Beth-
 saida.

45. *Tarichea* tribu Isachar assignan- Ioseph. de
 da fortasse, munitissima vrbs fuit, ope- vita sua &
 râ Iosephi munitior: cuius varia hîc bel. Iud. lib
 quoque fortuna. A Vespasiano tamen 11 c. 25. &
 expugnata est tandem. 10q.

46. *Tiberias* ab Imp. Romano Tibe-
 rio traxit nomen; vt ab ipsa porrò vi-
 cinum mare; & regio. Antea Cenereth Ioseph. xix.
 appellata fuit. Fertili solo sita, ipsa et- Antiq. 3,
 iam splendida & magnifica, montem
 sibi à meridie imminentem videbat.
 Metropolis & terminus scribitur De-
 capo.

VRBES AD MARE GALILÆÆ.

capoleos regionis; terminus item inferioris Galilææ, & vrbiũ eius maxima.

47. Dominus & seruator noster illustri miraculo hanc quoq; ad Tiberiadem oram illustrauit. Quinq; enim panibus, & duobus piscibus quinque hominum millia saturauit, omnibus non injuria obstupescens. In cuius rei memoriam templum insigne eo loco statuit Helena, Constantini Magni imp. mater, *ἡ δωδεκάθερον* appellatum, à XII vt videtur, Apostolorum sedibus.

Niceph. 11x
Histor. Eccl. 30.

48. Sunt qui & Matthæum hinc à te- lonio ad apostoli munus accitum; & Iairi filiam è morte in vitam à Christo reuocatam; Petri item socrum febris liberatam velint. Quæ nescio an satis certò huc conferantur. Illud constat, insigni strategemate à Iosepho, initio belli Iudaici recuperatam, quum ab eo paullo ante defecisset.

Matth. 1x.
Luc. v.
Matth. 11x.
Marc. i.
Luc. 11x.

Ioseph. 11,
bel. 27.

49. *Magdalum* in eodem litore, Mariæ ejus natale fuisse traditur solum, quæ ab eo Magdalene dicitur: cuius nomen in sacris litteris celeberrimum esse nemo nostrum ignorat. Ejus domum etiam nunc ibi superesse quidam perhibent.

Borchard.
cap. v. §. 7.
Luc. 11x,
Ioan. x. 1 x.
& xx.
Marc. xvi,
Breidenb.

VRBES AD MARE GALILÆÆ.

50. *Bethsaida* deniq; in angulo lacus est septentrionali. vrbs insignis Decapoleos, sita ad viam, quæ è Syria ducit in Ægyptum. Regio hæc Genesar, siue *Genesareth* appellatur: vnde & mare vicinum appellationem est sortitum. Ejus regionis vbertatem, cœliq; temperiem mirificè depredicat Iosephus.

Marc. vi. 73
Luc. v. 1.

iii. de bel. Iud. 18.
Matth. 14.

51. Hæc vrbs patria fuit Petri Apostoli, & Andreæ fratris ejus, itemq; Philippi, celeberrimorum in sacra historia virorum. Petri socrum hîc sanatum verosimilius est, quàm Tiberiade. Cœco cuidam visum hîc certè restituit Christus: & multa alia diuinæ potentia documenta sæpe dedit.

Ioan. 1. 41
& xii. 21.
Marc. 11x.

52. *Habuit Bethsaida, teste Monacho, antiquitus aqua ductus, à fluuio, quem Iosephus paruum Jordanem appellat, medietate itineris, intèr ipsam & Capharnaüm, & mare Galilææ: cuius aqua ductus vestigia adhuc permanent.*

Cap. v. §. 6.

53. In hac regione statuunt *montem* illum, in quo Seruator noster sæpe versari, docere, orare, pernoctare, miracula edere solitus est: vnde in vicinas regiones latissimè patet prospectus, vt plenius demonstrat Borchardus.

Vide Borchard. cap. 14. §. 6.

54. Addit de eodem: *Est extentus*

Q *iacta*

VRBES AD MARE GALILÆÆ.

iactu duorum arcuum; latus autem iactu lapidis & amplius: variis herbarum florumq; generibus decorus, amœnus, ad predicandum habilis. Adhuc permanet lapis illic, super quem sedit Saluator predicans, & Apostolorum sedilia: Christianiq; appellant locum ipsum Tabulam, siue Mensam.

¶ Ioseph.
11. bel 18.
hæc sunt
petita.

55. Et porrò, In huius montis basi, iuxta mare Galilææ, fere xxx. passibus, fons viuus oritur, pariete circumdatus, quem incola credunt venam Nili, eo quod Coruum piscem (Coracinus est Iosepho) nutrit, qui nusquam alibi reperitur.

56. Iosephus fontem Capernaum appellat, eò quòd planities ab hoc fonte ad Iordanem, trium leucarum longitudinem habens, Capernaum nominatur. Ex hoc fonte ad xx. passus super mare Galilææ locus est, ubi Saluator postquam à mortuis surrexit, in littore stetit, discipulis piscantibus, quum dixit, ut legimus Ioan. XXI. Pueri, numquid pulmentarium habetis?

57. Ibidem in lapide tria benedicti Redemptoris iam gloriosi & immortalis corporis vestigia impressa & vidi, inquit, & tetigi, in festo clarissimi ac diui patris Augustini, quum illuc me contulissem. Verum quum repetissem locum eundem, in festo felicissime annuntiationis, Sarraceni maledicti lapidem ipsum aspor-

VRBES AD MARE GALILÆÆ.

affortauerant. Non enim venerantur mortis
& resurrectionis Dominica insignia; sed velu-
ti pecora & gentes stolidæ, stultitiam reputant.

58. Inde ad x. passus locum vidi, & deuotif-
simè contemplatus sum, in quo discipuli in nauè
piscantes prunas viderunt, & piscem superposi-
tum: & panem, ut legimus Ioan. cap. XXI. Ha-
tenus Monachus.

59. Quanquam hic mons ad tribum
Nephtalim potius, quàm Zabulon, per-
tinere fortè non injuria videatur. Ejus
igitur tribus loca, quippe superioribus
vicinæ, iustranda jam erant. Verùm,
quum vrbes maris Galilææ enumerare
cœperimus, etiam reliquas in littore
opposito prius percurremus.

60. Earum in numero facilè prin- Hieron. de
ceperat *Capernaum*, siue *Capharnaum*, Loc. Hebr.
celebre emporium, & primaria Deca-
poleos, vel potius vniuersæ Galilææ
vrbs, opibus & splendore præ cæteris
illustris. Ad dexteram sita erat in litto-
re, secundo Iordane descendentibus,
vbi is lacui sese miscet.

61. Hæc vrbs etsi multis rebus olim,
ac naturæ muneribus præstitit, atque
ipsi posteritati commendata est, ta-
men nullâ magis, quàm quod ciuem
habuit Seruatorem nostrum, Christum

VRBES AD MARE GALILÆÆ.

Matth. IV. Iesum, regum illum regem, & mundi vniuersi conditorem. Hic enim relicta Nazareth, quam educatione sua illustrauerat, in hanc urbem maritimam migravit.

Matth. IX. 62. Hic deinceps cum discipulis, Marc. I. II. tamquam in suâ, & peculiariter sibi dilectâ vrbe egit, docuit viam æternæ salutis, miracula plurima & illustrissima edidit: didrachma etiam soluit per Petrum: qui capto eius iussu in mari pisce, staterem (numi species erat) in ore eius inuenerat: quod ita futurum ipsi confirmauerat Dominus.

63. Ac vt alia, prope infinita miracula, quæ in hac vrbe edita, nunc non memoremus, vno alteroque breuitatis studio contenti erimus. Igitur mulier, quæ annis XII. sanguinis fluxu, odiosissimo & molestissimo genere morbi, laborauerat, & non minus opibus, quam corporis viribus exhausta, prope defecerat, vix tactâ vestis dominicæ fimbriâ, sanata est, & fluxus sanguinis exaruit.

Matth. IX. 64. Ibidem Centurionis cuiusdam Luc. VII. seruum ægrotantem absens sanitati restituit, rogatu siue ipsius, siue seniorum populi Iudaici. E quorum oratione etiam

VRBES AD MARE GALILÆÆ.

etiam constat, hunc ipsum centurionem, vtut hominem non Iudæum, tamen & gentem hanc impensè amasse, & ædificasse ei suo sumtu synagogam, locum docendæ legi ac prophetis destinatum.

65. Atque vt Capernaum dexterum obsidebat litus intranti lacum, ita *Chorazin*, siue *Corozaim*, tenebat læuum. Vrbs etiam ipsa egregia in Decapoli. quo nomine regio hæc, Iordani & mari Galilææ contigua appellata est.

66. Dominus & seruator noster sæpe hîc quoque; & in ista vicinia docuisse, multisque beneficiis, vt solebat, gentem hanc affecisse legitur. Quibus omnibus quum parùm homines pertinaces & improbi, in hac & vicinis vrbus flecterentur, grauissimas iis pœnas, & supplicia æterna comminatur.

67. Illustria nempe illa sunt, sed horrenda: *Va tibi Chorazin, va tibi Bethsaidan.* Nam si in Tyro & Sidone edita fuissent virtutes, quæ editæ sunt apud vos, olim cum sacco & cinere sedentes resipuissent. *Quin etiam dico vobis, Tyri & Sidonis tolerabilior erit conditio in die iudicii, quàm vestra.*

68. *Et tu Capernaum, quæ es vsq; ad cælum sublata, vsq; ad inferos deprimèris. Nam*

Hieron.
de Loc.
Hebr.

Plin. v. Nat.
Hist. c. 18.

Videatur
Euangeli-
starum hi-
storia.

Matth. xi.
Luc. x.
Adde Hieronym. in
c. xi. Matt.

VRBES AD MARE GALILÆÆ.

si Sodomis editæ fuissent virtutes, quæ editæ sunt apud te, mansissent usque ad hodiernum diem. Quin etiam dico vobis, terra Sodomorum tolerabilior erit conditio in die iudicii, quam tua.

Cap. IV.
S. 7.

69. Itaq; illæ olim ita florentes, ita opulentæ ac beatæ vrbes, aliquanto post euersæ, hodie ruinis suis oppressæ jacent. Nam Borchardo teste oculato, Capharnaum, gloriosa, vt ipse loquitur, quondam potensq; vrbs, nunc adeo desolata est, vt vix 11X. domunculas, vel potius dixerim tuguria, habeat.

Cap. V.
S. 6.

70. Et de altera harum: *Distantia duarum leucarum à Capharnaum Iordanis mare Galilææ ingreditur: in cuius vltiori litore vrbs Chorozalm ruine adhuc videntur. Est enim penitus euersa atq; inhabitata. Et de Bethsaida: Nunc vix est in ea habitator.*

Iosep. XIII
Ant. 3. & 4.
Matt. XIV.
Marc. VI.
Luc. III.

71. In eodem stagni littore orientali, ex aduerso Bethsaidæ, erat *Iulias*, quod nomen amplificatæ ornatæque imposuit Philippus, tetracha Iturææ & Trachonitidis, princeps pacis & iustitiæ amans, à quo frater Herodes Antipa, Magni Fil. vxorem Herodiadem abduxit, improbante magnopere Ioanne Baptista, nec injuria.

VRBES AD MARE GALILÆÆ.

72. Antea vicus fuerat inferioris Gaulonitidis, quæ Trachonitidem ad meridiem claudebat. Verùm is, quem diximus, Philippus muro eum cinxit, numero habitatorum auxit, & nomen illud Iulianos siue Iuliæ indidit, ab Augusti Cæsaris filiâ, Tiberio nuptâ, impudicissimâ fœminâ.

73. Iosephus Herodem etiam alij ^{Iosephus bida} oppido, *Betharampta* prius appellato, id nominis imposuisse ait. Idem Philippum hîc obiisse diem suum, quum xxxvii. annos tetrachiæ suæ magna cum laude justitiæ præfuisset, & illatum monumento, quod jam ante sibi construxerat, magnificè ac sumtuosè funeratum scribit.

74. Vicinum ei fuit *Desertum Betsaide, & mons*, in quem Seruator noster subiit molestias turbæ confluentis, sibi que imminentis, non nihil declinans. etsi ne sic quidem subducere se iis potuit. Persecuti enim eum sunt magno studio. Itaque quum in montem etiam vicinum eum sequerentur, x. millia eorum quinque panibus & duobus piscibus, non sine stupore omnium, saturavit.

Matth. xiv.
Marc. vi.
Luc. xi.
Ioan. iv.

75. Sequitur *Magdala*, siue *Magedam*.

VRBES AD MARE GALILÆÆ.

Matth. xv. *dam vicus, & Dalmanutha.* Hic Pharisæi
 Marc. iix. tentantes seruatorem nostrum ab eo
 Hieron. de signum postulabant de cælo. Quibus
 Loc. Hebr. ille objurgatis signum dedit lonæ, mor-
 tis suæ & resurrectionis typum eximi-
 um. Et relictis illis trajecit Bethsaidam.

Ioseph. iii. 76. Propinqua erat Dalmanuthæ,
 bell. regio *Gerasenorum*, vocata ita ab vrbe *Ge-
 rassa*, trans mare Galilææ in monte sita:

Matth. iix. quæ eadem *Gergesa* etiam appellatur:
 vnde & regio vicina *Gergesenorum* dici-
 tur Matthæo.

Marc. v. 77. Marcus & Lucas *regionem Gadare-*
 Luc. iix. *norum* faciunt, in qua legio dæmonio-
 rum ex homine, vel duobus hominibus
 pulsa, Christi permisso gregem porco-
 rum pascentium inuasit, & in mare
 præcipitem egit.

78. Quam ne quis magnam credat
 discrepantiam Euangelistarum, sciat
 vrbes duas esse, non longo distantes in-
 teruallo Gerasam & Gadaram, vtram-
 que trans lacum Genesareth, vtramq;
 monti impositam.

Ioseph. i. 79. *Gerasa*, mari Galilææ propior, in
 bel. monte sanè quam munita fuit. Expu-
 gnata tamen est ab Alexandro Iudæo-
 rum rege, quòd Theodori tyranni in
 ea opes forent depositæ.

VRBES AD MARE GALILÆ.

80. Gergesæi id oppidum olim habuere, qui ab Gergesæo, filiorum Chanaan quinto ortum suum traxisse perhibentur. Bello Iudaico, & ab ipsis Iudæis, & Romanis grauitè atrita est ciuitas: quæ tamen gentis suæ iniurias non acerbè vltà est. Gen. x.
Ioseph. 1.
Antiq. xii.
Et 1. bel. 19.
vbel. 6.
81. - *Gadara* monti itidem erat imposita, & paullo longius à mari Galilææ submota. Permunita item in transammana regione, & prope inexpugnabilis credita: etsi falsò. Iudæorum enim rex Alexander Iannæus decem mensibus, obsessam cepit, diripuit, euertit. Ioseph. iv.
bell. 2.

Idem xiii.
Antiq. 21. &
1. bel. 3.
82. Pompeius magnus aliquanto post, in gratiam Demetrii liberti sui, cuius hæc patria, eam instaurauit. Gabinius, quum regionem hanc vniuersam in conuentus quinque descripsisset, vnde iura peterentur, Gadarenses in iis esse voluit. Ioseph. xiv.
Antiq. 8. &
1. bel. 5.

Idem. xiv.
Antiq. 10.
83. Ita igitur postea res ipsorum corroboratæ sunt, vt Herodem regem apud Augustum postulare, & rapinarum, violentiæ, tyrannidis, sacrilegij reum facere non dubitarint, frustra. Sibi enim potius, quàm illi, exitio fuere. xv. Ant. 11.
84. Post Græcanica instituta secuti, Iudæis inuisi fuerunt: qui neque ipsos

VRBES AD MARE GALILÆÆ.

per occasionem affligere dubitarunt; nec ipsi suæ fortunæ & temporibus defuere Gadareni.

Ioseph. v.
bell. 3.

85. Vespasianus bello iudaico urbem cum vicinis oppidis ac vicjs in potestatem suam redegit, aut traditam à volentibus accepit.

Strabo lib.
xvi.

86. In radicibus montis aqua erumpebant *calida*, & superstructa iis erant lauacra. Erat & *lacus* in agro Gadareno, aquæ pestilentis. Eâ enim degustatâ, pecora pilos, vngues & cornua amittebant. An in eum præcipites abierint porci Gadarenorum, considerandum.

Ibid.

87. *Gadarenses* fuere, teste Strabone, *Philodemus* Epicureus, Horatio non incognitus: & *Meleager*, & *Menippus*, seria solitus jocose exponere: & *Theodorus* rhetor: quem sua vixisse ætate idem Strabo testatur. Eiusdem *Quintilianus* sæpe mentionem facit.

Ioseph. xiv.
Antiq. 8.
i. bel. 5. &
25. xvii.
Antiq. 17.

88. Erat & *Hippos* vrbs ad hoc littus, quæ & *Hippene* dicta, vt & incolæ eius *Hippeni*. Pompejuseam belli turbine disiectam restituit. Augustus Herodi postea dedit, eoque mortuo Syriæ attribuit, nempe Græcanici urbem instituti.

89. Iudæi & hanc quondam eiusque
vicos

VRBES AD MARE GALILÆÆ.

vicos vastarunt. Cujus injuriæ memo- Idem II.
res Hippeni, Iudæos contra grauter bel. 19. &
multarunt, tum quum bello illi jam 20. Plin. v.
Rom. vrgerentur. Nec ignota est Hip- 15. & 18.
pos Plinio, Ptolemæo, Hieronymo & Ptolom.
aliis scriptoribus. Tab. IV.

90. Tandem *Ephron* erat in extremo Asia.
prope angulo maris, vbi Iordanis Hieron.
eo effluit. Vrbs montibus vndique de Loc.
cincta, iisque & copiosissima juuentute Hebr.
aduersus vim hostilem satis munita. I. Mac. v.
Magno igitur stetit ejus expugnatio II. Mac. XII
Iudæ Maccabæo : cui transituro portas Ioseph. XII.
clausit. Tamen capta tandem, dire- Antiq. XII.

91. Atque illæ, quas enumerauimus, vrbes trans lacum erant in dimidia tri-
bu Manasse, litorales pleræque, aut cer-
tè non longè à littore submotæ. De iis
igitur hætenus pro instituto nostro
fatis. De ipso verò lacu paucula quæ-
dam etiam adiicienda sunt.

92. Is igitur *lacus*, siue *stagnum Genesareth* appellari solet, à regione vicina
Genesar, vti diximus. Itemque *Tiberiadis*, ab vrbe in citeriori eius littore. Vo-
catur & *Mare Galilææ*, quod Galilæam Matth. IV.
attingat, eique bona ex parte includa- & passim
tur. Et quia magnitudinem non con- alibi.
tem-

MARE GALILÆÆ.

remnendam habet, maris nomine dignus visus est lacus; vt & Asphaltitis, qui mare mortuum dicitur, vt notum est.

Plin. v. Nat
hist. 15.

93. Plinius eum norat, & quodammodo expressit, vbi Iordanis indolem & decursum persequitur. *Vbi prima, inquit, conuallium fuit occasio, in lacum se fundit, quem plures Gensaram vocant, xv̄ i. mil. pass. longitudinis, vi. latitudinis: amœnis circumseptum oppidis, ab Oriente Iuliade & Hippo; à meridie Tarichea, quo nomine aliqui & lacum appellant; ab Occidente Tiberiade, aquis calidis salubri.*

III. de bel.
Jud. 18.

94. Diligentius verò etiam eundem expressit Iosephus, cui absq; dubio non paullo notior fuit. *Lacus, inquit, Gensar à terra continente appellatur. xl. stadiis in latitudinem patens, centum in longitudinem, aqua dulcis est atq; potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & undiq; in litora ac arenas desinens, purus est: ac præter hoc temperatus ad hauriendum.*

95. Addit, leniorem ejus aquam esse, quàm sit fluuij aut fontis: frigidiorrem quàm lacus ferat natura. Neque igitur niuib; refrigerandam æstiuis noctibus sub dio, quod incolæ facere soleant.

MARE GALILÆÆ.

96. Addit & hoc : Varia esse in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus, tam sapore quam specie discreta. Et medium hunc lacum flumine Iordane secari. id quod Plinio quoque traditum est, & notum. Plin. v. cap. 15.
97. Ad hunc lacum discipulos suos, Andream, Petrum, Iacobum, Ioannem seruator primùm sibi delegit. Ad eundem sæpe & libenter versari solitus est, concionibus suis & miraculis eum illustriorem reddens. Quin è naui interim populum confluentem docuit: & piscari Simonem iussit; neque infeliciter ea res morem gerenti cessit. Matth. iv. Marc. i. Matt. xiii. Marc. iv. Luc. v. & Ioan. xxi.
98. Idem Seruator & pedibus aliquando hoc mare quasi terram solidam calcavit, idemque facere postulantem iussit Petrum : & commotum grauiter pelagus, imisque è sedibus excitum, pacavit verbo, atque obmutescere coëgit. Matt. xiv. Marc. vi. Matth. iix.
99. Ad idem mare discipulis piscantibus, postea quàm à mortuis resurrexisset, viuũ se exhibuit: atq; vt omnem dubitationem ex animis eorum tolleret, quum quidam etiam tum ambigerent, cibum cum eis in litore lacus huius cepit. Ioan. xxi.

MARE GALILÆÆ.

100. Hoc idem *mare Cenereth* etiam appellatum est, ab ea vrbe, quæ post Iosuz. xii. Tiberias vocata est, vt diximus. *Hac enim, apud veteres Cenereth dicebatur, vel Ceneroth, teste Borchardo, qui addit: Est autem longa valde, iuxta maris littus per longum disposita: suntque in eius australi termino balnea salubria, & destructiones multa ac magna, Palmæ copiosissime ibi crescunt, terra pinguis valde, vineis, oliuosis, & ficulneis refertissima.*

Cap. vi.
S. 5.

101. Sed de Mari Galilææ, siue lacu potius hoc, & vrbibus eum cingentibus, hæc nunc sufficiant. Videamus iam breuiter & reliquas Galilææ aut Phœniciaë vrbes, aliaue oppida, aut rebus gestis clara loca.

102. Igitur aduerso flumine Iordanis adscendenti occurrit, præter alia minus illustria loca, *Vadum Iacob*. Ita enim crediderunt veteres, Patriarchã Iacob, è patria in Mesopotamiam, metu fratris Esau, profugum, hic transisse Iordanem: posteaq; reuersum, iam mirifice locupletatum, & agnouisse benignitatem Dei, & ingenuè, vel potius piè deprædicasse.

Ioseph. iii.
bell. 18.

103. Attingit hoc vadum prope eum lacum, quem *Samachoniten* Iosephus, aut

GALILÆA SUPERIOR.

aut Semechoniten vocat. Hieronymus *Aguas Merom*, vti & factæ litteræ.
 Hieron. de Loc. Hebr. Iosu. xi.

104. Satis etiam hic lacus obtinere spacij scribitur: nisi quod æstiuo tempore interdum exsiccat. Monachus noster de eo ita. *Medio loco inter Velenam & mare Galilee est vallis quedam, quam defluxus Iordanis ingreditur, quum niues ex Libano resoluntur: fitq; in valle aquarum collectio, more stagni: quæ quidem collectio in scripturis sacris Aqua Meron appellatur.*
 Cap. III. §. 5.

105. *Hic est locus, in quo Iosua congressus est cum Iabin rege, aliisque XXIV. regibus, & victoriam obtinens insequentibus est eos usq; ad aquas Masseréphot. Quam illustris hæc fuerit victoria, præter librum Iosue, pulchrè docet Iosephus.*
 Iosue. xi. Ioseph. v. Antiq. 1.

106. Sed de lacu hoc ita pergit Borchardus. *Hæc aquarum collectio æstinis caloribus pro maiori sui parte exsiccat: propter quod arbusta & herba, in modum sinula dense, adeò crescunt, quòd leones, ursi, aliaq; siluestria ibi latitant. Et hæc sunt regia venationes.*

107. Non longè inde distabat Reblatha, vrbis tribus Nephtalim. In qua & Pharaon Nechao, rex Ægypti, Ioachaz regem
 I. Reg. XXIII.

GALILÆA SUPERIOR.

II. Reg. xxv regem Iuda in Ægyptum abduxit: &
 Ier. xxxix. Nabuchodonosor Zedechiæ oculos eru-
 & LII. it: quum prius liberos ipsius, & alios
 Ezech. xii. principes, in conspectu eius trucidaf-
 xvii. xxxii. set. Post quam calamitatem catenis fer-
 reis vinctum duxit in Babylonem. Ita
 veritas constitit vtriusq; prophetæ va-
 ticiniis.

Ioseph. iv. 108. Prope hanc urbem ortus fons
 bell. Hier. *Daphnis*, aquis suis eam rigabat pera-
 in Ezech. mcœnis. Fontis hujus ripæ & amnis co-
 xlvii. piosâ lauru prætexebantur: vt nobi-
 lem illam Antiochiæ Daphnem quo-
 dammodo referrent.

Iosu. xix. 109. Fuerat & *Cedes Neptalim*, vrbs
 & seq: magna & copiosa, medio prope spacio
 i. Paral. vi. inter lacum Samachoniten, & mare
 Iud. iv. Galilææ, Leuitis assignata, & asyli ju-
 re donata. Baracus, vir fortis, hanc
 patriam habuit. Magnificentiam ejus
 pristinam ruinæ etiam nunc testari
 perhibentur.

Ioseph. xii. 110. Erat & *Arbellis*, siue Arbela, ei
 Antiq. 13. vicina, vnde regioni circumjacenti no-
 & 18. men impositum. In ea *spelunca* erat,
 tutum satis receptaculum aduersus
 i. Macc. ix. hostiles incursus. Eam tamen & Bacchi-
 Ioseph. de des olim expugnauit, & Iosephus bel-
 vita sua. Iosudaico aduersus Romanos muniuit,
 quum

GALILÆA SUPERIOR.

quum Galilææ præfideret, Hierosoly-
mis dux in eam partem missus, quam
contra hostem tueretur.

III. Ab ea spelunca non longe aberat *Abela*, quæ Abel & Bethmeacha, vrbs munita in superiori Galilæa. Ad quam Ioab, cum exercitu Danidis Sebam, hominem seditiosum, persecutus est, eam-
que obsedit, & expugnare contendit, quòd is in eam urbem se contulisset. Itaq; caput Sebæ recisum, & de muro projectum est. Magnam hujus vrbs dignitatem jam olim fuisse, ex oratione fœminæ ejus apparet, quæ Ioabo persuasit, vt oppugnationis consilium missum faceret.

II. Sam. xx
Ioseph. vii.
Antiq. 10.

II2. Neque longè ab ea aberat *Dan*, antiqua & nobilis vrbs Phœnicix: terminus Israelis ad septentrionem, vt Bersabee ad meridiem. Ab illa vrbe non longo interuallo distant fontes Iordanis, quorum alteri *Ior*, alteri cognomen erat *Dan*.

Gen. xiv.

III3. Vrbs ista prius *Lais*, vel *Laisa*, vel etiam *Lesem* appellata est. Postea à sexcentis viris Danicæ tribus expugnata, direpta, excisa, & instaurata, nomen mutauit. Inuecta per eosdem non leuis superstitio est, & statua coli

Iosu. xix.
Iud. xlix.
I. Reg. ix.
Esai. x.
Ierem. ix.
Ezec. xxvii

R

cœpta. Amos, ii.

GALILÆA SUPERIOR.

cœpta. quod nefas postea hoc loco auxiue etiam creditur Ieroboamus, rex impius Israelis. Id malum prophætæ acriter sæpe insectantur.

I. Reg. xv. 114. Quin ipse Deus, seuerus tantæ
 II. Reg. xv. criminis vindex, grauibus pœnis ciuitatatem postea castigauit, immissis ei
 II. Par. xvi. Benhadad Syriæ, & Assyriorum regibus Teglatphulafare, & Salmanafare.

Hieron. de 115. Postea, quum in Romanorum
 Loc. Hebr. potestatem venisset, *Paneas* dicta est, à fonte, qui eam alluit, & Iturææ ac Trachonitidis metropolis habita. A Philippo, Herodis Magni filio, valde ornata auctaque, *Cæsarea Philippi* dicta est. Hic Ioseph. xii. Tiberio hunc honorem habuit Imperatori, & nominis immortalitatem, ipse Antiq. 3. etiam ea ratione affectauit. Aliquanto & ii. bel, 8. & xx. post & *Neronia* aliquam diu dicta est. Hodie Velenas ab aliquot seculis.

Antiq. 16. Borch. cap III. §. 4. 116. Ad hanc urbem quum versaretur Seruator noster, è discipulis quaesit, quemnam homines se dicant esse. Qui quum aliorum iudicia, vel potius errores de ipso aperuissent; Petrus omnium nomine præclare respondet, **TU ES CHRISTVS, FILIVS DEI VIVI.** quam confessionem magnopere tum probauit Dominus, & à Deo proficisci ejus-

TRIBVS NEPHTALIM.

eiusmodi scientiam ostendit: fore item hanc doctrinam. & ecclesiam suam immortalem & inuictam.

117. Mulier illa, quæ tactâ simbriâ vestis Domini nostri sanata est, in hac vrbe domicilium suum habuisse creditur. Statuam quidem certè, animi memoris & grati monumentum, Seruatori nostro statuerat: de qua operæ precium est legere historiam ecclesiæ.

Matth. 17.
Euseb. vii.
Hist. Eccl.
14. Niceph.
vi. cap. 15.
Sozom. v.
cap. 20.

118. Ab ea non longè aberat *Emath*, vel *Hemath*, Iosepho Amathe: cuius incolæ Amatheni. Vrbs antiqua & munita in radicibus Libani, ad confinia Damascenæ regionis. Est & hæc in extremis Israelis finibus ad septemtriones:

119. Ad hanc vsque penetrarunt exploratores à Mose missi è Cadesbarne. Adsignata quidem est tribui Nephtalim ab Iosua; verum illo tempore expugnati non potuit, quòd Chanaanæ eam obtinerent; fortes viri, ab Amathæo, filio Chanaan oriundi.

Num. xiii.
Ioseph. 111.
Antiq. 17.
Gen. xii.
Ioseph. I.
Antiq. 12.

120. Davidi temporibus rex Emath astutè satis pacem ab eo ac fœdus impetrauit. Salomon autem urbem expugnauit, ac muniuit, vt & alias in hac regione. Variè dein amissa ac recupe-

II. Sam. 11.
I. Par. xix.
II. Par. viii.
Ioseph. vii.
Antiq. 5. &
11. 6.

TRIBVS NEPTHALIM.

rata regibus Israelis. quandoq; *Epiphania* ab Antiocho vocata est. In regum ac prophetarum libris frequens eius est mentio.

121. Regio adjacens ab hac vrbe nomen est sortita. Amathensis enim siue Amathetis, aut *terra Emath* dicitur. quam quidam *Ituraam* faciunt. Ea autem à monte Libano descendens ad Tyriorum prope confinia pertingit.

122. Atque ista, quæ tetigimus, clariora loca sunt in tribu Nephtalim, quæ & *Decapolis* habebat partem, vbi in mare Galilææ ingreditur iordanis: & *Paneadem* regionem, vbi è duobus fontibus duo torrentes in vnum Iordanem colliguntur: & *Ituraam* cis Iordanem, ad radices Libani; denique *Galilaam gentium*, quæ inter eas omnes interjecta, attingebat etiam tribum Aser.

123. Reliquum erat quidem, vt & de Libano, &, qui ex eo oritur, Iordane fluuio aliquid adderemus: etiam de quibusdam vicinis vrbibus. quod paulo pòst faciemus. Prius enim de tribu Aser, & maritimis vrbibus aliquid est dicendum: è quibus huc nos recipiemus.

TRIBVS ASER.

mus. inde trans Iordanem digressi illam quoq; oram lustrabimus.

124. Igitur in tribu Aser, quæ partem habet Phœnicia, vrbes erant maritimæ illustriores Ptolemais, Tyrus, Sidon, & quæ inter eas interjecta, Sidoni propior Sarepta.

125. *Ptolemais* ab Ægyptio quodam rege nomen adepta, Acon etiam & Ace est dicta, & hodieq; Accon nominatur: quondam Claudij Cæsaris colonia. Per hæc olim receptaculum contra Ægyptum perhibentur habuisse.

Plin. v. Nat. hist. 19.
Strabo xvi. Iudic. 1.

126. Adsignata quidem in distributione terræ fuerat tribui Aser. Verùm quòd vrbs munitissima foret, & ciues bellicosi, ab Israelitis occupari non potuit.

Hieronymus pluribus locis,

127. Mari duabus partibus alluebatur. *Portum* habebat ad meridiem insignem, in eoq; *turrim*, quam *müscarum* dictam perhibent. Ad ortum Campus ei latissimus adjacet, idemque fertilissimus & amœnissimus, quem continui montes claudunt. Quin tribus ex partibus cingitur montibus, vt Iosephus demonstrat.

Ioseph. 11. bell. 9. & V Vilh. Tyr. alioquot locis.

128. Ionathas olim, Maccabæi frater, in hac vrbe, vbi magnis antea af-

1. Macc. 7. x, xi, xii. & xiii.

TRIBVS ASER.

Act. xxi.

fectus fuerat honoribus, dolo circum-
uentus, & suis ab hoste cæsis, ipse ca-
ptus, posteaque interfectus est. Pau-
lus Apostolus Hierosolyma adscendens
vnum diem apud fratres hic est com-
moratus.

129. Vrbs splendida fuit olim & ma-
gnifica, ædibus publicis ac priuatis. Va-
riante autem vsa fortunâ, modò Chri-
stianis, modò Saracenis paruit: à qui-
bus penitus tandem excisa, tamen in-
staurata est. Hodie centum amplius
annis Turcica seruitute premitur.

11. bell. 9.
Adde Plin.
v. Nat. hist.
19.

130. *Ab ea vrbe, vt scribit Iosephus, di-
stans duobus stadiis, præterlabitur fluiuiolus,
quem vocant Beleum (alii Belum) exiguus
prorsus. Cui prope est sepulchrum Memnonis,
habens iuxta se centum fere cubitorum spaci-
um, sed admiratione dignissimum.*

131. *Est enim specie vallis rotunda, vitre-
am emittens arenam, quam quum exhausse-
rint multæ naves, pariter accedentes, locus idem
rursus impletur. Venti siquidem, quasi dedi-
tâ operâ, conuehunt illuc de circumstantibus su-
perciliis arenam istam, utiq; communem, locus
autem metali statim in vitrum quod suscep-
erit, mutat.*

132. *Mirabilius mihi illud quoque vide-
tur, quod iam conuersa arena in vitrum, qua-*

cunq;

TRIBVS ASER.

cunq; pars super margines loci ipsius fuerit iacta, in vulgarem arenam denuò conuertitur. Hec Iosephus.

133. Hic fluuius, & illa vallis, ad meridiem claudunt Ptolemaida: mons autem, qui *Scala Tyriorum* dicitur, ad septentrionem centum stadiis ab vrbe abest. Neq; longe amplius *mons Saron*, vineis præstans. In eo aliquot castella quondam Christiani excitauerant.

Ioseph. ibid.
Borchard.
& Bredembach.

134. Sequuntur in eo littore *Ecdippa* oppidum, & promontorium *Album*, non clara nimis loca; Plinio tamen memorata. & longo tractu è mediterraneis ad mare vsq; descendunt *Montes Tyri*; arces & ipsi aliquot attollentes.

Plin. v. Nat. Hist. c. 19.

135. Sed nihil clarius in omni hac ora, quam ipsa *Tyrus*, vrbs antiqua, potens, nobilis, & nobilium vrbiùm per diuersa orbis mater. de qua etsi multa dici poterant, tamen instituti nostri memores, paucula saltem perscribemus.

Esai. xxii.
Strabo lib. xvi.

136. Vrbs hæc rupi durissimæ imposita, vndiq; fluctibus marinis alluebatur. Itaq; non solum munitissima erat, sed & opulentissima, emporium nempe orbis terrarum, & domina maris, sacris literis æquè ac profanis scriptoribus prædicata.

Borch. cap. II S. 5.

Ios. xix.
Ps. xlv. &
aliis.
Eze. xxvi.
& seq.
in eumque
Hieron.
3. Reg. v.

137. Illis *Zor* appellatur, & in corde maris sita scribitur, quòd insulæ instar omni ex parte mari clauderetur. Multa de ea sunt in libris prophetarum, vt notum. Et non ignotus est Hiramus rex Tyri, qui Salomonem in exstruendo templo, suppeditandis lignis & lapidibus, adjuuit. Nauigationes hujus & Salomonis longinquas etiam memorant sacrae literæ.

Q. Curt.
lib. i v.
Arrian. ii.
Diod. Sic.
xvii. Plu-
tarch. Ale-
xandro.
Strab. i. &
xvi.

138. Expugnauit tamen urbem hanc, ita munitam, primùm Nabuchodonosor, rex Chaldæorum: deinde longo post interuallo Alexander Macedonum initio, mox & Asiæ rex, conditor monarchiæ Græcicæ. Hic enim, incredibili molimine jacto aggere, continenti eam junxit, captamque grauitermulauit.

v. Nat. hist.
19. Adde
Melam. li.
i. cap. 12.

139. Postea tamen etiam floruit opibus & dignitate: etsi pristinam potentiam recuperare non potuit. Plinij æuocujusmodi fuerit, ipse satis diserte explicat. *Tyrus quondam insula, præalto mari septingentis passibus diuisa, nunc verò Alexandri oppugnantis operibus continens, olim partu clara, urbibus genitis, Lepti, Vticæ, & illà Rom imperii emulà, terrarum orbis auidà Carthagine: etiam Gadibus extra orbem conditis.*

TRIBVS ASER.

140. Nunc omnis eius nobilitas conchylio atque purpurâ constat. Circuitus xix. mil. passuum est, intra Palatyro inclusa. Opusculum ipsum xxii. stadia obtinet. De purpura quod ait, neminem tam in bonis literis hospitem arbitror, qui Tyriæ purpuræ nobilitatem prorsus ignoret.

Strab. xvi.

141. Sequentibus etiam seculis munita admodum fuit, mœnibus, turribus ac propugnaculis. Portu eximio, & feraci solo beata, domiciliis tam priuatis, quam publicis superba, opibus ac diuitiis affluens.

VVilh. Tyr. li. xii. xiii. & xix. Itemque Borch. cap. ii. §. 5.

142. Re nauali præstiterunt multis aliis Tyrij, eaque utebantur non modò in commerciis, sed & bello. Armorum etiam studiis ac peritiâ excellabant. Itaque tribus Aser, cui obuenerant, expellere habitatores ejus non potuit.

Ioseph. ix. Antiq. 15. & 1. cont. Apionem.

143. Superstitioni & Idolorum cultui dedita ciuitas fuit. Et tamen cum regibus ac populo Iudaico amicitiam ferme coluit. Postea quam Christi legem accepisset, constanter religionem eam professa, nullis persecutionum procellis sese frangi, aut ab ea auerti passa est.

Ioseph. iij. Antiq. 5. & 1. cont. Apionem.

TRIBVS ASER.

- Marc. iij. 144. Christum multi Tyriorum sequuti sunt, vt diuinos ipsius sermones haurirent. Quo studio videntur perfecisse, vt Seruator ipse in fines Tyri ac Sidonis profectus, lucis suæ radiis illos quoque collustraret, & beneficiis afficeret.
- Luc. vi.
- Matth. xv.
- Act. xxi. 145. Paulum Apostolum, Hierosolyman pergentem, septem diebus apud se detinuerunt, & diuinitus de periculis ei impendentibus edocti, deterrere conati sunt, ne Hierosolyman iret. Cui quum non persuaderent, ex vrbe digredientem ad littus cum vxoribus & liberis prosequuti, & in genua prouoluti, preces ad Deum fuderunt, abeuntiq; Ptolemaida benè precati sunt.
- Histor. Eccl. Euseb. Niceph. & VVilhelm Tyrij. 146. Mirâ deinde constantiâ eam religionem defendere: donec à Sarracenis capta, à Christianis recuperata vrbs, iterumque capta infidelium iugum subire cogeretur, qui hodieque eam possident.
- Strabo & Plinius. 147. Triginta stadiis à Tyro aberat *Tyrus antiqua* ortum versus, Palætyrus ferme appellata, etiam Latinis scriptoribus. Inter vtramq; erumpunt fontes quatuor: quorum maximus *aquarum uentium* dicitur puteus. Ex hisce fontibus,
- De his vide Borch. cap. ii. §. 4. egiptosc.

TRIBVS ASER.

bus, vberriamas aquas scaturire, indeq;
aquæ ductibus multis totam regionem
irrigari memoriæ proditum est.

148. Ducentis stadiis à Tyro distat Strab. xvij.
Sidon, vrbs antiquitate, magnitudine Ioseph. 1.
& figurâ comparanda Tyro: vt incer- Antiq. 7.
tum sit, vtra alterius mater putari de- Hieron.
beat. Sidonem, quidem, Chanaan pri- aliquot locis.
mogenitum, ortum & nomen huic de- Borch.
disse non est dubium. cap. 2. §. 8.

149. Non vicina tantum est Tyro, Strabo &
sed plerisque rebus ei prorsus similis, alii jam
Itaque de illa quæ dicta sunt, de hac dicti.
quoque accipi pleraque rectè possunt.
Sidon tamen Homeri & poetarum scri-
ptis celebrata magis est, vt demonstrat
ipse Strabo.

150. Bonarum artium studiis hæ vr- Strab. ibid.
bes Phœnicix ita fuerunt deditæ, vt
quasdam earum inuenisse etiam cre-
dantur, Astronomiam in primis & A-
rithmeticam, vt Ægyptii Geometriam.
Cui rei occasionem præbuisse ratioci-
nationem & nauigationem nocturnam,
idem Strabo auctor est: quæ sunt mer-
catorum & nauarum artes.

151. Quin litteras ipsas, & prima scri-
bendi rudimenta quidam Phœnicibus
accepta ferunt. Noti sunt versiculi,

Phœ-

TRIBVS ASER.

Lucan. III.
Phraf.

*Phœnices primi, fama si credimus, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris.*

152. Duas quidem has vrbes philo-
sophiæ vniuersæ peritas esse, eamque
rectè hinc peti, Strabo ait, & præstan-
tes aliquot eruditione viros enumerat,
quos Tyrus dedit, aut Sidon. Quibus
plures addere non foret arduum; si id
nunc ageretur; aut si quem id postulare
crederemus.

Lib. Re-
gum.

Strabo ib.
Plin.v.Nat
hist.19.

153. Illud vnum nunc dicimus, super-
stitione primum, deinde etiam studio
religionis veræ, geminas eas vrbes fu-
isse: & pari propemodum fato vsas.
Sidoni hoc tamen peculiare, quod mi-
ra arte ac felicitate vitra conficeret e-
legantissima, arenam ei commodam
suppeditante ipsâ naturâ. Itaque Plin-
nio est *artifex vitri, Thebarumq; Bœotia-
rum parens.*

1. Reg. xvii
Luc. 1v. 25.
Plin. ibid.
Borch. cap.
11. §. 7.

154. Inter Sidonem & Tyrum inter-
jecta erat *Sarepta*, quæ Hebræis est Sar-
phat. in qua paupercula vidua Eliam
prophetam olim pavit, eiusq; benefi-
cio contrâ cum filio suo diuinitus su-
stentata est, atq; à dira fame vindicata.
Quin mortuum filium Prophetæ preci-
bus recuperavit.

155. Sidoniorum eam fuisse vrbem
pe-

TRIBVS ASER.

peculiarem, è Luca propemodum con-
jicias. Hic enim Sareptam sidonio-
rum vocat. Magnam & splendidam fu-
isse, ruinas ædium arguere perhibent,
& generoso nobilem vino. De quo Si-
donius.

Vina mihi non sunt Gazetica, Chia, Fa- Carm xvii
lerna,

Quæq; Sareptano palmitè missa bibas.

156. Sareptam inter & Tyrum, *Eleu-* Plin. v. 29.
therus fluuius, Libano monte editus in Borch. cap.
Ituræa, Galilæam gentium perluens, 11. §. 6.
in mare abit mediterraneum. Hujus
fluuij frequens apud Iosephum est
mentio. Testudinum magnam vim in
hunc fluuium certo anni tempore ad-
scendere è mari Phœnicio, Plinius au-
ctor est.

157. Antonius olim, precibus Cleo- Ioseph. 1.
patræ inductus, præter palmetum bell. 13.
quod erat in Hierichunte, in quo balsa-
mum gignitur, ciuitates cunctas intra
Eleutherum fluuium, exceptâ Tyro &
Sidone, ei donauit. Herodis tamen &
Malichi salutem, quibus illa insidias stru-
ebat, pepercit.

158. Urbibus hisce prætextitur à se- Borch. cap
ptentrione in meridiem *Antilibanus*, 11. §. 8.
mons vinearum cultu inclitus, non
lon-

TRIBVS ASER:

longè à mari magno submotus, quibusdam etiam locis mari contiguus.

Hieron. de 159. Ultra eum in Planicie Libani sita
 Loc. Hebr. ta erat *Cana maior*, ita dicta ad differen-
 Matth. xv. tiam eius, vbi Christus aquam in vinum
 Marc. vii. mutauit. Hinc ne orta fuerit mulier
 illa, cujus filiam dæmone liberauit
 Christus, an gente Chananaea, docti vi-
 derint. Posterius quidem videtur pro-
 babilius.

160. Hæc & quædam aliæ, non nimis
 illustres vrbes, intra Eleutherum flu-
 uium, & Libanum montem, sitæ fuere.
 Vna tamen ibi etiam ponitur, ad radi-
 ces montis, *Enoch*, quæ Iosepho *Enofa*, vr-
 bium omnium, quas orbis habet, an-
 tiquissima credita. Hæc enim illa esse
 putatur, quam Cain ædificatam, de no-
 mine primogeniti sui appellauit.

161. Extra Eleutherum, intra eun-
 dem fluuium & Ieptael, siue tribum Za-
 bulon, erat *Galilæa Gentium*, siue Super-
 ior. In qua cum alia oppida erant, tum
 iv. bel. 4. *Giscala*, nobilis vrbs in historia belli Iu-
 daici apud Iosephum.

1. Reg. ix. 162. Ibidem statuitur *Terra Chabul*,
 1. Par. iix. siue Cabul, in confinio Tyri: vbi xx.
 Hieron. de vrbes Tyriorum regi Hiramō dedit Sa-
 Loc. Hebr. lomo, precium materiei, quam is ad
 & alij. ædi-

LIBANVS.

ædificandum templum, & regias domus ipsi miserat. Eas tamen ab illo spretas, ipse postea Salomon instauroit. Iosep. iixi
Antiq. 54

163. Atq; hætenus fuit tribus Aser, & fines Israelitarum hîc desinebant in monte Libano, versus septentiones, de quo monte, quando huc jam deuentum, aliquid etiam est dicendum.

164. Igitur *Libanus*, mons Phœnicie celeberrimus, & cuius tot locis in sacris literis, aliisque scriptoribus mentio fit, prope Sidonem ortus, procurrat prope rectâ lineâ Damascum vsque, ab occasu in ortum. Plin. v. Nat
hist. 20.

165. Idem altissimus est montium hujus oræ. Caput enim perpetuis niuibus candicans in nubibus condit. Tacito Iudæa præcipuum montium Libanum erigit, mirum dictu, tantos inter ardores opacum, sidumq; niuibus.

166. Cedris tamen aliisque pulcerrimis arboribus decorus, & herbis salutaribus ac fragrantissimis sparsus, marmoribus insuper firmissimis & candidissimis suffultus, mirificas accolis conciliat vtilitates. Iosep. iixi
Antiq. 2.

167. Hinc lapides & ligna petita ad structuram templi, & aliorum operum, quæ

LIBANVS.

Hieronym. quæ reges principesque Hierosolymis
 111. Com- excitarunt : vnde ipsis etiam *Libani*
 ment. ad interdum nomen imponitur: templo,
 xi. cap. inquam, palatiis, ipsique adeo toti
 Zachar. & Ezech. xvii vrbi.

168. Victimæ etiam in templo im-
 molandæ, in vallibus libani, quæ pas-
 cuis lætis præstabant, magna ex parte
 faginabantur. Vnde & pro victimis
 Libani vox vsurpatur, vt obseruauit
 Hieronymus.

In Habac.
 cap. ii.

In cap. xi.
 Zach. & in
 xiv. Osec.

169. Qui scriptor eruditus, & vir
 sanctissimus, plusculis locis naturam
 Libani persequitur. De altitudine e-
 nim & arboribus ejus ita scribit: *Nihil*
Libano in terra repromissionis excelsius est,
nec nemorosius, atq; condensius. Et alibi:
fertilissimus & virens, densissimis arborum co-

In Esaiæ c.
 lx. Psalm.
 xxxvii.
 & xxxiix.
 Adde eun-
 dem in c.
 xxii. Ier.

mis protegitur. Et iterum: Libanus mons
Phœnicis est, celsis arboribus consitus, quas
Psalmista describens ait: Vidi impium super
exaltatum & eleuatum, quasi Cedros Libani.
Et in alio loco: Conteret Dominus cedros Li-
bani: multaque alia, qua studio breuitatis præ-
tereo.

Hieron. in
 c. xiv. Osec
 quem lo-
 cum vide
 totum.

170. Thuris etiam optimi magnam
 copiam gignebat: vnde & pro thure
 Libanus vsurpatur. Denique multis
 naturæ dotibus excellebat, vt non sine
 caus-

L I B A N V S.

caussa Moses eum quoq; propius con-
 tueri desiderarit. *Transibo, inquit, &* Deut. III.
videbo terram hanc optimam trans Iordanem,
& montem istum egregium, & Libanum.
 quod tamen frustra optauit. Iussus e- Deuter. 34.
 nim in verticem montis Phasge, id est, xxxiv.
 Nebo ascendere, mortuus ibi est.

170. Idem flumina cum alia fundit, Plin. v. Nat.
 tum Iordanem, longè nobilissimum. hist. 20.
 Obscuriores enim sunt Chrysorrhoeas, Strabo
 Eleutherus, Lycus, Adonis, & si qui alij lib. XVI.
 subjecta monti huic loca, aut longius
 dissita rigabant.

171. Regiones Libano vicinæ erant
Syrophœnicia, vbi Campus Libani, in quo
 D. Georgius fertur occiso dracone fili-
 am regis virginem liberauisse, suisque
 saluam reddidisse. Per eam regionem
 Adonis fl. decurrit.

172. Est & *Chalcis* in parte eius septen-
 trionali, & *Abylene* cum Syria Libanica.
 Nam *Damascus*, cum ea parte Syriæ, quæ
 ab vrbe ea dicta est, ad ortum vergit.
 Spectat hanc tam nobilem Syriæ vr-
 bem, *turris Libani*, ab Salomone rege in
 vertice montis condita, vnde prospe-
 ctus patebat in vrbem.

173. Longius etiam hac in parte à
 Libano distabat *Palmyra*, cum regione

ac deserto, ab ea vrbe appellationem sortito.

Gen. xiv. 174. *Hoba* item, ad quam vsque Abrahamus victor persequutus est reges gentium. Et *Cana Syria*, quam, vsitato etiam Latinis verbo Græco, Cœlesyriam vocant.

Strab. lib. 175. Libano obtenditur *Antilibanus*, (qui & nomen inde traxit) quondam muro, illi conjunctus. Inter hos montes concludit Strabo Cœlesyriam, & spaciū eius indicat.

Plin. v. c. 20.
176. Duo montes, inquit, sunt, qui Syriam cauam includunt, equalibus fere inter se distit spaciis, *Libanus* & *Antilibanus*, paullo supra mare incipientes: *Libanus* prope *Tripolim*, & *Dei* faciem; *Antilibanus* prope mare *Sidonium*. desinunt autem ad *Arabia* montes, qui sunt ultra *Damascum*, & eos, qui ibi *Trachonitis* dicuntur, in alios quosdam montes, qui glebosos atq; fructiferos colles habent.

177. In medio concanitatē planam relinquunt, cuius latitudo ad mare est stadiorum cc. longitudo. à mari in mediterranea, dupla. Irrigatur autem fluminibus, per regionem fecundam, & omnium rerum feracem delabentibus, præsertim à *Iordane*. Hactenus Strabo.

178. Quumq; jam in septentrionali latere Palæstinæ ad limitem eius extremum

VRBES QUÆDAM EXTRA PALÆSTINAM
mum peruentum sit, flexendus nobis
est cursus ad ea quæ supersunt. Non e-
nim quemquam postulare arbitror, vt
alias Syriae, Chaldaeae, Mesopotamiae,
aut remotiorum etiam regionum vr-
bes enumeremus; etsi earum quoque
nonnullarum frequens in sacris literis
fit mentio. Neq; enim id nunc recepi-
mus, & alio tempore, fauente Deo, pro
viribus præstare conabimur.

179. Quamquam, vt hoc quasi in an-
tecessum demus, non est obscurum, su-
pra Sidonem ad idem mare fuisse *Bery-
tum* & *Tripolim*, itemq; *Antiochiam* & *O-
rontem fl.* & *Laodiceam*, & *Apameam*, & *Se-
leuciam*, nobiles olim & potentes vrbes:
etsi quædam earum mediterraneæ erant.

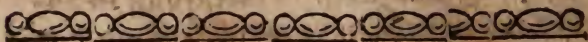
180. Nec Ciliciæ *Tarsus*, Pauli Apo-
stoli patria, nec *Antiochia* altera, ad ra-
dices Tauri montis, eiq; vicina *Edessa*,
(quas inter Euphrates, fluuius celeberrimus, in Armenia ortus majori, Tau-
rum perrumpens descendit) ignota op-
pida sunt.

181. Nec *Carra*, siue Charan Mesopo-
tamiae, Abrahami quondam domici-
lio, & Crassi interitu nobilitatae: neq;
Ninus, siue Niniue ad Tigrim fluuium:
non *Echatana* & *Rages* in Medis; non

IORDANES.

Persepolis & Susa in *Perfide*: non denique *Babylon* ad *Euphratem*, *Seleucia*, *Ctesiphon*, *Apamea*: non *Vr Chaldæorum*, cuiquam esse possunt incognita, nisi si quis prorsus in sacris pariter ac prophanis literis sit hospes.

182. His igitur prætermiſſis, ad *Iordanis* fontes in *Libani* radicibus, & fluminis eius decursum, regionemq; trans *Iordanem* redeamus, & propositum nobis spacium plenè decurramus.

CAPVT X.

De Iordane fluuio, & regione trans eum, siue tribubus reliquis, & vicinis ei regnis.

Iordanem, fluuium multis euentis, rebusq; ad eum gestis, & miraculis in eo editis nobilem, in vtriusq; Testamenti libris, è *Libano* monte oriri constat, duobus fontibus editum, *Ior* & *Dan*: quorum aquis in vnum alueum confluentibus, vtriusque etiam fontis nomen inditum, siue conseruatum.

2. De iis, quæ annem hunc toto orbe cla-

IORDANES.

be clarissimum reddiderunt, paullo post aliquid memorabimus. Prius enim de ortu ejus & natura nonnulla præmittenda sunt, etiam aliis scriptoribus nota.

3. Plinius, *Iordanis, inquit, amnis oritur* lib. v. Nat. hist. is. Cui
è fonte Paneade, qui cognomen dedit Casarea. junge Strabonem li. XVI.
Amnis amœnus, & quatenus locorum situs patitur, ambitiosus, accolisq; se præbens. Velut inuitus Asphaltiten lacum, dirum naturâ, petit: à quo postremò ebibitur, aquasq; laudatas perdit, pestilentibus mistas.

4. Solinus, *Iudea illustris est aquis: sed* Cap. XXXIX.
natura non eadem aquarum omnium. Iordanis amnis eximia suauitatis, Panaide fonte demissus, regiones præterfluit amœnissimas: mox in Asphaltiten lacum mersus, stagno corrumpitur.

5. Tacito *Libanus mons amnem Iordanem* v. Histor.
alit funditq;. Nec Iordanes pelago accipitur: sed unum atq; alterum lacum integer perfluit: tertio retinetur. Illos nempe Samachoniten & Gennesareth intelligit; hunc Asphaltiten, quem & Mortuum mare vocant.

6. Verùm optimè omnium de fluminis hujus ortu & decursu scripsit Iosephus, cui homini Iudæo, & his ipsis in locis multum versato, rectius eade re constare potuit, eoq; tutius illi credi-

IORDANES.

tur. Cujus sententiam priusquam po-
nitus exponimus, quid sit Panium, à quo
regio tota dicta, & vnde oriri putaba-
tur Iordanes, pauca memoranda sunt.

Epit. de 7. Igitur Stephanus Geographus de
Vrbib. Ad- eo ita: ἐστὶ δὲ καὶ πάνιον πηλαίον Παλαιστίνης,
de Egecip. ἀφ' ἧς ἐκρεῖ ὁ ποταμὸς Ἰορδάνης. Est verò Ὁ Pa-
i de Excid. nium spelunca Palestina, vnde emanat flumen
Hierosol. Iordanes.

xv. Antiq. 8. Iosephus etiam clarius. Πάνιον πη-
Jud. cap. 13. λαιον ἐν ὄρει περικειμένης ἐστὶν ὑπὸ αὐτῷ. δὲ γῆς
Et i. bel. c. ὀλίγημα, καὶ βάρους ἀπερρώγης, ἀφατον, ὕδατος
16. quem ἀκινήτου πλείον. καθύπερθε δ' ὄρος παμμέγεθες.
locum o- ὑπὸ δὲ τὸ πηλαίον ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ τῆς Ἰορδάν-
mnino vi- νης ποταμοῦ. Panium est spelunca in monte am-
de. nissima, eiq; subiecta in immensum hians terra
deuexitas, plena aquis stagnantibus. Ei mons
ingenti magnitudine impendet. Sub spelun-
ca autem scatent fontes Iordanis fluminis.

9. Ad hunc locum, naturâ peramœ-
num, Herodes Magnus, templum Au-
gusto Cæsari, miræ pulcritudinis ἐ can-
dido marmore condidit, vt ante quoq;
indicauius.

iii. bell. 10. Verùm illos fontes Iordanis à
cap. 18. quibusdam falsò credi non dissimulat
quem lo- idem, suamq; sententiam lectori alio
cum apud loco aperit. Esse nimirum alium quen-
ipsum le- dam aliquantò longius dissitum lacum,
ge. cui

cui

IORDANES.

cui *Phiala* nomen inditum à figura rotunda. Atq; hîc scaturientes aquas in Panium occulto & subterraneo meatu penetrare, Philippum ait tetrarcham deprehendisse satis ingeniosè. Paleas nempe in *Phiala* sparsas reddi animadvertit in panio.

11. Hic igitur *Jordanis fons*, qui fluuius non paucis clarus est miraculis rebusq; gestis. Nam, (vt quorundâ saltem euentuum mentionem breuiter faciamus) hunc fluuium Deus, pleno fluentem a lueo diuisit, siccisq; pedibus populum suum, duce Iosua, siue Iesu, traduxit.

Ios. III.
Ps. CXIV.

12. Eundem pallio suo percussum diuisit transiitque Elias cum Elisæo: quorum hic, ejusdem ministerio pallij, mox idem miraculum repetiit.

II. Reg. II.

13. In eodē lauans septies, ejusdem Elisæo mandato, Syriæ regis dux, vir fortis & cordatus Naemâ, leprâ est liberatus.

II. Reg. V.
Luc. IV.

14. Sed nulla magis re illustris est, quam Christi seruatoris nostri baptismo, & ministerio Ioannis, cognomento baptistæ. Domino quidem nostro baptisato, Deus immortalis atque incomprehensæ maiestatis, ita manifeste trinitatem personarum patefecit, vt ante eum quidem diem nunquam.

Matth. III.

REGIO TRANS IORDANEM.

15. Sunt & alij in sacris literis euentus annotati, qui ad hunc fluuium pertinent. quos curiosè referre nihil attinet: Illa, quæ diximus, instituto nostro sufficiunt.

16. Pergamus igitur, quod spacij transIordanem reliquum, celeriter decurrere. Ea regio flumine hoc, & montibus Arabia, Syriaq; Libano, ac Mari mortuo, cum torrente Arnōn circumscribitur.

17. Nomina sortitur diuersa. Nam & *Trachonitis* dicitur, & Regnum Basan, & Terra gigantum, Ea pertinet à Libano ad Hieromacē fluuium, aut torrentem Iaboc. Tenuit hunc terræ tractum altera pars Manasse, cui Moses ipse eum adsignauit.

18. In ea regione, præter oppida minus illustria, erant, *Gessur*, vrbs regia in hac parte, & quæ nomen toti ejus parti dedit. terra enim *Gessuri* appellata est. In hanc urbem fugit Absolon, post cædem fratris Ammon: quum patris Davidis iram metueret. Nepos enim regis ejus è filia Maacha fuisse putatur. Triennium ibi delituit. donec veniam à patre & reditum in patriam, interuentu Iobi impetraret.

II. Sam. XIII
& IV.
Ioseph. VII.
Antiq. 5.

19. Non

REGIO TRANS IORDANEM.

19. Non longe distat ab vrbe Syriae celeberrima *Damasco*, quæ antiquitate, opibus, pulchritudine urbibus Syriacis plerisque antecellebat. David eam rex Israelis quondam cepit, & præsidiis firmavit Syrosq; vestigales fecit. Quod tamen illi jugum, Deo Salomoni, idolorum cultum infenso, excusserunt.

II. Sam. XIII.
I. Par. XIII.
Iosep. VII.
Antiq. 2.

20. Varia deinde ejus fata, & interdum tristitia fuere: ita vt ab Assyriorum rege capta, à Babylonio etiam penitus eversa fuerit. Quam superbiam atq; insolentiam pœnam Deus per prophetas suos ante ei minitatus fuerat.

II. Reg. 16.
Ioseph. IX.
Antiq. 13.

21. Instaurata tamen à Græcis postea est: & Pompeio res in Syria contra Orientales reges, bello Mithridatico gerente capta, in Romanorum potestatem venit.

Amos, I. &
III. Esa. II. X.
X. XVII. Ierem. XLIX.
Zach. IX.

22. Paulus Apostolus mirabili prorsus ratione, à Deo ipso ad hanc urbem conuersus, pro ecclesia Christi acerrimè propugnare cœpit: quum hætenus eam omnibus viribus persecutus fuisset, idq; cum maxime tum ageret. Eam urbem duo alluebant flumina, Phaphar & Albana: nisi fortè etiam tertius Chrysochoroas.

Act. VII. IX.
& XXII.

23. Damascenæ regioni vicina erat

REGIO TRANS IORDANEM.

Ioseph. III. *Auranitis* regio, ab Auran vrbe nomen
 Antiq. 17. adepta: quam Augustus Herodi primū;
 dein Philippo eius filio donauit: Clau-
 dius Imp. nepoti eiusdem Agrippæ.

Ioseph. I. 24. Erat & *Seleucia* ad lacum Sama-
 bel. itemq; choniten, à conditore ita dicta, ab A-
 II. & IV. & lexandro rege Iudææ addita: quam Io-
 de vita sua. sephus bello Iudaico contra Romanos
 muniuit, Diuersa est à Seleucia Syriae,
 & aliis eiusdem nominis vrbibus.

Iosu XII. & XIII. 25. Ei porrò vicina erat *Maacha*, siue
 I. Reg. VIII. Machati, regio itidem ab vrbe appella-
 I. Par. XIX. ta. Cujus regem, qui stipendio condu-
 Ioseph. VII. ctus Ammonitis, hostibus Davidis au-
 Antiq. 6. xiliares copias adducebat, ab eo victus
 & tributarius factus est.

Ios. XXI. 26. Ad montes Arabiae, quibus *Her-
 monis* & *Sanir* inditum erat nomen, *Bosra*
 fuit, vrbs munita: quæ ab Israelitis ca-
 pta Leuitis concessa est. Eiusdem nomi-
 nis vrbes fuere in Moabitide & Idumæa.
 Hæc Trachonitidis fuit metropolis.

27. Non longè ab hac vrbe, in radici-
 bus montium Arabicorum Sanir, siue
 Hermon, qui Syriam Cœlen à regno Ba-
 san determinant, est *Phiala*, id est fons
 ille, siue scaturigo immensæ profundi-
 tatis, à rotunda siue orbiculari figura
 ita dicta, cujus aquæ æquabilem perpetuo

REGIO TRANS IORDANEM.

tuo altitudinē obtinent, teste Iosepho. Ioseph. 113.]
 Neq; enim decrescunt, neq; exuberāt. bel. 18.

28. Hic fons ille est, quem occulto & subterraneo meatu in Panium descendere, & in Dan emergere, atque ita Iordanem gignere, statuit Iosephus: idque ita jam tum, & ex eo tempore sæpius deprehensum esse tradunt. Borchard. Cap. 3. §. 5. Quam obrem Sarracenos aquas hæc *Medan*, Salign. & Bredenbach. id est aquas Dan appellare accepimus. *Me* siquidem, auctore Borchardo, Arabicè aqua est.

29. Porrò vicina huic fonti est *Terra Hus*, Iob, 1, siue *Vz*, in qua domicilium fortunarum suarum fixisse olim sanctum virum, & calamitatibus mirificè exercitum Iobum, argumento est, quæ hodieque etiam ibi superesse scribitur, *Pyramis B. Iob.*

30. Terra siue regio hæc ab Hus, filio Ioseph. 11. Aram, nepote Sem, Noe pronepote, Antiq. 14. nomen creditur accepisse, à quo & *Damasium* conditam volunt. Hieron. in cap. x. Gen.

31. Vrbes quoq; in hac ora Trachonitidis fuerunt, vnde tres principes amici Hiob, consolandi gratia, ad ipsum conuenerunt. Iob. lib. priorib. capitibus. Urbium enim singularum Borchard. & alij recentiores, singuli putantur fuisse reguli. Eliphaz igitur *Theman*, habuit ad ortum Terræ Hus;

REGIO TRANS IORDANEM.

Hus: Sophar *Naamath* ad septentriones;
Baldat *Suetam* ad occidentem Pyrami-
dis, de qua diximus.

Iob. i.

Hieronym.
in Genes
x. xxii. &
xxxvi.
itemq; ali-
bi. Philo
Iudæus.

32. Porro ipse Hiob, exemplum pro-
pe inauditæ patientiæ & probitatis,
longe potentissimus fuit in hac ad ori-
entem regione. Is nepos Nachoris ex
Melcha esse traditur, & in matrimonio
creditur habuisse Dinam iacobi patri-
archæ, consanguinei sui filiam, à qua
ipsa etiam contemptus fuit, vt sacræ li-
teræ memorant. Numerosam ex ea so-
bolem xiv. filiorum, & sex filiarum su-
scepit. Alij perperam stirpem eius ad
Esau, id est, Edom referunt.

Gen. xiv.
Hieron. de
Loc. Hebr.

33. Habitasse autem putatur in *Asta-
roth*, vrbe antiquâ & potenti olim, vici-
nâ Theman, de qua jam diximus. Hic
enim Carnaim, siue Raphaim, i. e. gi-
gantes habitarunt, quos Abrahami æuo
armis domuit Chodorlaomor, rex Ela-
mitarum, id est Persarum.

Deut. i.
Ios. ix. xii.
& xiii.

34. E sanguine Carnaim siue Gigan-
tum illorum Mosis tempore supererat
Og, rex Basan, vasti corporis, & fero-
cis animi homo, quem Israelitæ sustu-
lerunt, occupatumque regnum dimi-
diæ tribui Manasse assignarunt. Leuitis
data est tum regia vrbs Astaroth.

REGIO TRANS IORDANEM.

35. Vicinæ sunt huic vrbi *Gaulonitis* Hieron. de
& *Batanea*, regiones sub montibus Seir: Loc. Hebr.
ita hi quoq; Arabici montes dicuntur.
Gaulonitidi nomen dedit *Gaulon*, vrbs, Iosu. xxi.
quæ itidem, vt Astaroth, victo occiso- i. Paral. vi.
que Ogo rege, Leuitis cessit, & iure asy-
li donata est.
36. *Batanea* contigua ei est ad occa- Iosep. xiii.
sum, Trachonitidi ad ortum. Hanc Au- xvii. &
gustus cum vicinis Herodi donauit, isq; xlix.
porrò vicinus jam fato suo, Philippo fi- Antiquit.
lio suo transmisit: Claudius Imp. Agrip- Hieron. de
pæ regi dedit. Loc. Hebr.
37. Vicina ei *Campestria Cedar*, quæ ab
vrbe in montibus sita, nomen traxe-
runt. In hac regione, propter amœni-
tatem & vbertatem camporum, læta
pascua erant, & mercatus nationum
plurimarum anniuersarius, quæ tento-
ria sua diuersi coloris heïc figebant, ad
quæ Salomon alicubi alludit.
38. Pater eius in Psalmis non satis Cantic. i.
pacatam hanc urbem & oram facere
videtur. *Heu mihi, quia incolatus meus pro-* Psal. cxx.
longatus est. habitauit cum habitatoribus Cedar.
multum incola fuit anima mea. Cum his, qui
oderunt pacem, eram pacificus. Quum loque-
bar illis, impugnabant me gratis.
39. Vrbs *Cedar* in monte Seir siue Sanir,
viam

REGIO TRANS IORDANEM.

viam publicam è Syria trans mittebat
rectâ per Chorozaïm & Capharnaum
in Galilæam: vbi ad Bethsaidam in du-
as erat scissa quasi semitas, quarum al-
tera ad mare mediterraneum: altera
per Palæstinam ferebat in Ægyptum.

Num. XXI.
Deut. I. &
III. Ios. XII.
& XIII.
Plin. V. cap.
Suet.
Iosep. XIII.
Antiq. XI.
& IV. bel. I.

Ab ea non longe aberat *Edrai*, siue E-
drechi, vrbs regia, sedes Ogi, quem Is-
raelitæ acie victum interfecerunt cum
filiis & copiis vniuersis.

40. Obuia porro est, in Austrum per-
genti, *Gamala* vrbs loci naturâ permu-
nita. In monte enim sita erat, cameli
figuram referente: cuius capiti Arx,
gibbo reliqua vrbs inhærebat. Expu-
gnata tamen fuit, tum ab Alexandro
Iudæorum rege, tum à Vespasiano in-
genti labore, nec sine graui clade exer-
citus. Ab ea vrbe regio circumjacens
Gamalitica dicta fuit.

Deut. III.
Hieron. de
Loc. Hebr.
Iudic. XII.
Nu. XX XII.
Ios. XIII.
I. Paral. 2.

41. Vltior erat *Galaad*, vrbs in monte
eiusdem nominis condita, à quo & ap-
pellationē traxit. Iephthes vnus Iudicū
hîc situs est. Hinc, siue ab illo monte *Ga-
laaditis*, siue *Galadena* regio appellatur:
cujus vrbes XXIII. Amorrhæis ademit
Galaad, filius Machir, nepos Manasse.

42. Ager pascendis pecoribus in
primis idoneus, viris etiam fortibus a-
bunda-

REGIO TRANS IORDANEM.

bundabat. Qui tamen sceleribus suis
offenso numine grauer ab hostibus
suis multati sunt, vt Prophetarū etiam
libris docemur. Montana Galaad (in
quibus olim Iacobus Patriarcha cum
Labane socio fœdus pepigerat) vti &
regio ipsa, partim tribui Gad, partim
dimidiæ tribui Manasse adsignata sunt.

Amos. I &
iv. Ose. vi.
& Hieron.
in illum.

Gen. xxxi.

43. Ex aduerso Galaadenæ ad occa-
sum sunt vrbes illæ, quas antè enarra-
uimus in littore maris Galilææ, Iulias,
Gerasa siue Gergesa, & Gadara: itemq;
Hippos & Ephron.

44. Nec longe aberat Gadaris *Iabes*
Galaad: cuius vrbis incolæ grauer o-
lim multarunt Israelitæ reliqui, quòd in
bellum contra Benjamin vnà cum reli-
quis tribubus non exissent. Postea Sau-
lus rex eosdem insigni virtute contra
Naas, Ammonitarum regem defendit.

Judic. xxi.
Hieron de
Loc. Hebr.
Ioseph v.
Antiq. 6.
I. Sam. xi.
Ioseph. vi.
Antiq. i.

45. Cujus beneficij memores, cæso-
rum à Philistinis in prælio Sauli & filio-
rum corpora, de muro Bethsan, id est,
Scythopolis, noctu detracta sepelie-
runt. Quam pietatem valde probauit,
& missis ad eos oratoribus prædicauit
rex Dauid.

I. Sam. xxxv
I. Paral. x.
Antiq. 14.
II. Sam. II.

46. Ultra eam, ad radices montis
Galaad erat *Pella*, vrbs à Seleuco syriæ

Hieron. de
Loc. Hebr.

rege

REGIO TRANS IORDANEM.

rege condita, & de Macedonica vrbe, Philippi atq; Alexandri patriâ, ita appellata: Incolas etiam Macedonas plurimos habuit.

47. Sita erat in confinio Decapoleos & Perææ: & annumeratur vndecim Iudææ Toparchiis. Aliis interdum nominibus etiam insignitur, vt Butis & Berenices.

Iosep. xii. 48. Alexander Iudæorum rex hanc
 Antiq. 21. urbem excidit, Pompejus eandem re-
 & xiv. bel. 5 stituit, & Iudæis ademtam Syris contri-
 6, 8. I. bel. buit. Iudæi tamen eam grauer affli-
 4. & ii. bel. xerunt in sequenti tempore.

Euseb. iii. 49. Christiani porrò diuinitus mo-
 Histor. Ec- niti, ingruente obsidione Hierosoly-
 cl. 5. morum, huc concesserunt, ibiq; serua-
 ti sunt. Ita hominibus sanctis submo-
 tis, reliqui cum vrbe ac templo, quæ
 plurimis grauibusque sceleribus pri-
 dem sordebant, inuisaque Deo erant,
 pessundati fuere. *Hieromiace* fluuius pro-
 pe Pellam è montibus ortus, eos quoq;
 montes alluit, quibus labe Galaad, &
 Gadara imposita: tum mari mergitur
 Galilææ.

1. Macc. 5. 50. *Carnaim*, vicinam Pellæ urbem,
 Iosep. xii. magnam & munitam, quum Iudas Mac-
 Antiq. 12, cabæus cepisset, fano incenso, quot-
 quot

REGIO TRANS IORDANEM.

quot eo confugerant, cremavit. Atque hæ vrbes erant in Manasses parte altera trans Iordanem, quæ olim *regnum Basan* habuerat, & terram Gigantum. Vicorum mentionem non facimus. Longius enim id foret, quam pro instituto nostro.

51. Sequuntur nunc vrbes & loca illustria *tribus Gad*. In qua non longo ab Ephron interuallo fuit *Manaim*, siue Mahanaim, vbi Iacobo è Mesopotamia redeunti, posteaquam ab socero in monte Galaad digressus fuisset, occurrerunt angelorum agmina: vnde & nomen loco indidit Castrorum.

Genes. xxxii.
Hieron. Quæst. in Gen. & 11.

52. In eo loco vrbs sequenti æuò condita, idem obtinuit nomen: in eaque regnum biennio possedit Isboseth, filius Sauli. Quo tempore David impia filij sui Absolomi arma fugiebat, hîc restitit. Sita vrbs erat non modò trans fluuium Iordanem, sed & trans Iaboc torrentem, Hierosolymis in Galaaditicam pergentibus.

11. Sam. 11. & xvii.

53. Trajecto illo torrente venitur in eum locum, vbi cum Angelo Iacob totâ nocte luctatus est, & quod faciem Domini conspexisset, loco nomen imposuit *Phanuel* siue *Pnuel*. vbi postea turrim

Gen. xxxii.

REGIO TRANS IORDANEM.

Iud. iix. expugnauit Gedeon. urbem instaurauit Ieroboam.

Gen. xxxiii 54. Inter hunc locum & *Sochoth*, occurrit Iacobo cum manu armatorum Esau frater, cum eoq; , valde sibi metuente, in gratiam redit, vltro perhumaniter complexus reducem. Tabernacula sua ibidem defixit Iacob : indeq; loco nomen. Gedeon seniores hujus

Iudic. iix. ciuitatis & principes, viros LXXVII. malè multauit, quòd commeatum sibi & copijs suis negassent, bella contra Israelis hostes gerenti.

II. Sam. 55. *Socoth* prope aberat à Iordane. longius aliquantò in de distabat è regione Phaniel & Mahanaim, *Saltus Ephraim* & *Campus*, in quo Absoloni copix cum exercitu Dauidis infestis armis atque animis concurrerunt. Cæsa est ea pars, quæ nefaria arma induerat, ipseque cum primis Absolonus : etsi pater ei parcivoluerat.

I. Reg. iv. 56. Vterius in ortum pergenti obuia erat *Ramoth Galaad*, vrbs sacerdotalis & refugij. Quam ereptam Israeli à regibus Syriæ, recuperare armis quum vellet, retragante Deo, Achab, rex impius ipse in prælio ita vulneratus est, vt interiret. Vix elapsus etiam est Iosaphat.

I. Reg. iv. & xxii.
I. Paral. vi.
I. Par. xii. & xxii. &
II. Reg. iix & ix.

saphat.

REGIO TRANS IORDANEM.

Saphat, rex Iuda pius quum se impro-
uidè impio homini, suumq; populum
& arma, illius copijs junxisset.

57. Ulterius in eadem parte, & in ipsis
radicibus montium Galaad erant Mas-
pha & Rabba. *Maspha* domicilium præ-
buit Iephtæ judici Israelitarum annis
sex. Hic quum filiam ex voto inconsulto
oblaturus esset holocaustum, illa per-
missu ejus in montibus Galaad virgini-
tatem suam cum æqualibus suis duos
menses deploravit, quod & post eam
quotannis instituto patrio virgines Is-
rael memoriæ ejus tribuerunt.

Iudic. xi.

Ioseph. v.
Antiq. c. 9.

58. Quo tempore David Saulum re-
gem fugit, huc concessit cum familia,
quam regi Moabitarum commendavit.
Trans montes enim Galaad, circa hanc
regionem Moabitæ atq; Ammonitæ
sedes suas habuerunt: & Arabiæ felicitis
partem obtinere, quæ & Saba dicta.
Maspha etiam Iudas Maccabæus ex-
pugnauit, & cæsis habitatoribus urbem
diripuit atq; incendit.

II. Sam.
xxii.

I. Macca 7.

59. *Rabba* magna, potens & regia
vrbs erat Ammonitarum ad torrentem
Iaboc, vnde & *vrbs aquarum* dicitur in
sacris literis. Hanc Gigantes olim,
homines sæui & immanes, tenuerunt:

Hieron. de
Loc. Hebr.
& in Ezech.
xxi. & xxv.
in Amos, 1.
& II,

REGIO TRANS IORDANEM.

quos expulere Ammonitæ, id est posteriori Loth.

Num. XXI. 60. Tenuit eam urbem postea Ogos,
Deut. III. rex Basan: cujus lectus ferreus hic dem-
& XXIX. monstrabatur, cubitos IX. longus, qua-
tuor latus. Postea Davidis dux Ioab
II. Sam. XI. eam obsedit. quo tempore Urias, vir
XII. fortis, & fidus regi, improbè objectus
ipsius jussu periculis, interijt hostium
incurfu. Expugnauit tandem urbem
ipse David, eamq; exscidit, cum aliis
multis, & auro atq; gemmis grauem
coronam regis capiti suo imposuit.

Ioseph. XX. 61 Ptolemæus Philadelphus eam et-
Antiq. cap. iam cum regione vicina sibi, multo
I. & III. post tempore subiecit. Itaque de ejus
bel. 2. nomine dicta est *Philadelphia*, quod no-
Hieron. de men postremis temporibus potissi-
Loc. Hebr. mum retinuit.

II. Sam. IX. 62. Prope Iabes Galaad erat & *Lo-
dabar*, vnde accersitum Mephiboseth, fi-
lium Ionathæ, Sauli nepotem, ad con-
uictum suum & mensam regiam adhi-
buit David, memoriæ amici sui Iona-
thanis id tribuens.

Deut. II. III. 63. Erant & aliæ obscuriores in hac
& seq. Iud. regione, vrbes, quas nunc missas faci-
XI. & seq. mus. Clarior vero *Arnon*, ad rupes ar-
Ioseph. IV. duas & præruptas, vnde flumen ejus-
dem

REGIO TRANS IORDANEM.

dem nominis delapsus in mare mortuum satis longo tractu defluit.

Hieron. de
Loc. Hebr.

64. Vicina ei *Tera Thob*, quo fugit à fratribus pulsus Iephte, ibiq; cum manu virorum non optimorum commoratus est, dum opem eius implorarent contra Ammonitas, & principem suum legerent Galaaditæ.

65. Vicinâ item ei trans torrentem Arnon *Vinea* illa, in qua Angelus Domini Bileamo ariolo, è Mesopotamia in Moabitidem ab rege Balac accito, restitit, & asina, quâ is vehebatur, injuriâ ab eo percussa, loquuta est, eumque increpuit, exemplo ad id tempus inaudito.

Num. xxii

66. Ultra eum locum *Nabathæa* est, Arabiæ regio, & vrbs *Nabatha*, à Nabathoth, filio Ismaelis natu maximo ita dicta. Hanc regionem Nabathæi colebant, quæ latissimè patebat, ab Euphrate nempe ad Rubrum mare. Ea frugum inops, plena pecorum fuisse scribitur.

Gen! xxv.
Hieronym.
quæst. in
Genes. Esa.
lx. in eum-
que locum
Hier. Iosep
multis locis.

67. Ad Arnon porrò fl. erat *Iazer*, vrbs olim Amorrhæorum, post Leuitarum. Prope eam magnum flumen erumpere, & Iordani scribitur misceri. id mare *Iazer* etiam sacræ literæ, propter copiam, more suo appellant.

Num. xxi.
xxxii. Ios.
xiii. & xxxi.
i. Para. vi.
ix. xxii.
Esa. xvi.
Ier. xliix.

68. Ad eundem fluuium multo etiam

REGIO TRANS IORDANEM.

Num. xxi. illustrior vrbs *Aroer*, quæ & Ar, & Ar-
 & seq. non vetustate & potentiâ multis ante-
 Deut. ii. cellens, præcipua vrbium Moabitica-
 III. IV. rum. Eripuit tamen eam Moabitis Se-
 Iosu. xii. on, rex Amorrhæorum: huic verò ipsi
 & XIII. Israelitæ: quin ipsum regem penitus
 Hieron. de sustulerunt.
 Loc. Hebr.

69. Iephtha quoq; inde illustrem. vi-
 Iud. xi. toriam reportavit, cæsis Ammonitis.
 In Prophetarum libris celeberrima
 hæc vrbs est: sita ad ipsa confinia
 tribuum Gad & Ruben: quæ duæ, cum
 dimidiata Manasse, possessiones à Deo
 acceperunt trans Iordanem.

70. Quem fluvium proximè attin-
 git in ripa orientali *Perea* regio, ita di-
 cta: quòd trans Iordanem sita foret.
 De ea & vicinis potissimis Palestinæ
 regionibus breuiter pariter & accura-
 tè Plinius: *Supra Idumeam & Samaritanæ*
 Lib. v. *Indæa longè lateq; funditur. Pars eius Syria*
 cap. 14. *iuncta Galilæa vocatur: Arabia verò & AE-*
gypto proxima, Perea, asperis dispersa monti-
bus, & à cæteris Iudæis Iordane amne discreta.

71. De natura ejus & magnitudine
 I. lib. iii. de operæ precium est Iosephum audire.
 bel. Iudic. *Perea multo quidem maior Galilæa, deserta*
 cap. 11. *tamen est & aspera magnam partem, & nu-*
triendis fructibus mansuetis inhabilis.

REGIO TRANS IORDANEM.

72. *Qua eius pars mollior, & fertilior tunc campos habet variis arboribus confitos, tum maxime olinetis, ac vineis, & palmetis exulta. Irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aqua perennis, quoties illi Sirio aestuante defecerint.*

73. *Et longitudo quidem eius est à Macharunte in Pellam: latitudo verò à Philadelphia usq; ad Iordanem. Et Pella quidem, quam supra diximus, septentrionalis eius est tractus: occidentus verò Iordanis: meridianum autem Moabitis regio terminat: ab Oriente autem Arabia & Silbonitide, nec non Philadelphia, itemq; Gerasis clauditur.*

74. *Iosepho ipsi, πρὸς ἀνατολὴν ἀραβίας τε καὶ σιμωνίτιδι: πρὸς δὲ φιλαδελεφνήν καὶ γεράσις ὑποτέμνεται. Hæc igitur Peræa fuit, sine transamnana Palæstina regio.*

75. *In ea, præter alia oppida, fuit & Thesbe, Eliæ Prophetæ patria, qui Thebites inde dicitur: & in extremo hujus tribus limite Dibon, quam Israelitæ Seoni Amorrhæorū regi eripuerunt. vti & Efebonem in tribu vicinā huic, & primariam urbem, adeoq; sedem ipsius regis. Moabites hic ad torrentē Arnon habitabant.*

76. *Prophetæ his urbibus olim maximas calamitates prædixerunt. Efebon piscinas duas, in latere montis,*

1. Reg. xviii
Ioseph. vii.
Antiq. 13.
Num. xxi.
& xxxii.
Ios. xiii.

Ios. xv. &
xvi. Ierem.
xliix. &
cui seq.

REGIO TRANS IORDANEM.

in eaque
Hieron.
Cantic. VII.

cui vrbs inædificata erat, peramœnas
& pulcras ostentabat; quibus Salomon
oculos sponsæ Christi confert.

77. Reliquas vrbes, & insignia loca
tribus Ruben antè enumerauimus. At-
que ita totam quoq; Peræam, siue Tran-
sannanam Palæstinæ regionem, (cui
finitima in meridiem Arabia triplex,
Petraea, Deserta & Felix, de quibus age-
re nostri non est instituti) non minus,
quam reliquas partes, breuiter decur-
rimus, Iudæam, inquam, Samariam &
Galilæam, cum vicinis terris; Ægypto,
Palæstina, Phœnice, & Syriæ parte.

78. Neq; jam, quid reliquum magno-
pere, nunc quidem, nobis videri debe-
at, intelligimus, nisi vt mente deuota
Hierosolymam regressi (ex qua vrbe,
regiones has, etsi absentes, animo atq;
oculis obituri, in vicinas paullatim
processimus) Deo istius quondam ter-
ræ atq; vrbs vindici, & custodi perpe-
tuo, gratias agamus, quantas possumus,
qui nobis hanc gratiam, miseris hisce
& calamitosis temporibus, præstiterit,
vt ex tanto temporum locorumque in-
teruallo, vrbes tamen & loca pleraque
illustriora oculis subicere, atq; intel-
lectu comprehendere, & res maximas

in ea

EPILOGVS.

in ea terra olim gestas, multaq; diuina
 oracula in memoriam nobis aliisque
 commodè redigere potuerimus.

79. Quod quidem & nunc agimus
 toto mentis affectu, & deinceps acturi
 sæpe sumus. Hortamur verò eos, qui
 hæc nunc à nobis audierunt, aut deinceps
 lecturi sunt, vt & ipsi non nisi deuoto
 ac religioso animo hoc argumentum
 adeant, semperq; cogitent, quanta
 in hanc olim terram beneficia contulerit,
 quàm magna & miranda potenti sua
 dextera hic gesserit Deus: idque
 summorum & diuinorum hominum operâ.
 Certe enim vix pedem alicubi posueris,
 quin statim admirandæ alicujus rei
 gestæ occurrat memoria, non sine
 veneratione in animum admittenda.

80. Ipsa cum primis regia, & sancta
 vrbs Hierosolyma. In quâ vnâ tot loca
 memoriâ perpetuò seruanda, & sæpe
 animo voluenda occurrunt, vt diutissime
 sola retinere studiosum sui possit.
 Verùm quum præscæ illius vrbs magnificentia
 tot jam seculis antè extincta sit, & vix
 rudera paucula ejus fortè extant, eam
 quidem missam faciamus; Deum verò
 rogemus, vt in eam nos adscribat
 ciuitatem, quam de cælo descen-

EPILOGVS.

Apoc. xxi. scendentem videbat sanctus Apostolus, ornata[m] ita, vt noua nupta marito suo ornari solet. Cum qua etiam vetus illa vrbs, quantumuis pulchra & magnifica, nullam in partē conferenda erat.

81. Et quid terrenis rebus animum addicamus, incertis, fluxis, citò peritu-

Hebr. xiiii. ris? Non enim habemus hic manentem ciuitatem: sed exspectamus illam beatam, Christi seruatoris nostri meritis nobis partam. Prorsus, quod diuinus

Philip. iiii. Apostolus scripsit, *πολίτευμα nostrum in cœlis est, unde etiam Seruatorem exspectamus, Dominum Iesum Christum: qui transformabit corpus nostrum humile, vt conforme fiat corpori suo glorioso, pro efficacitate, qua potest etiam subiicere sibi omnia.*

82. Hanc igitur, vt veram patriam nostram, spectemus assiduè, & thesaurum in cœlis nobis reconditum quaramus. Statuamus prorsus non conferendum, quidquid orbis terrarum habet, cum iis, quæ in cœlo nobis parata.

83. Sanè, quos Palæstinæ suæ præscripsit versiculos Chr. Adrichomius, verissimos putare debemus.

Melle fluit terra hac promissa, & lacte redundat.

Est ea quæ sursum est, nectare & ambrosiâ.

DE ESSENIIS.

84. Ad eam ex hoc tam calamitoso seculo cupidè aspiremus, quotquot æterna & cœlestia seriò amamus. Quod ut possimus, tu nobis præsta, clementissime pater. Cui, cum filio, & Spiritu sancto, laus honor, & gloria in sempiterna secula, Amen.

Παράλειπόμην

Ad cap. III. §. 10. & sequent.

DE ESSENIORVM SEDIBVS ET MORIBVS.

Quod accidere festinanti sæpe solet, in locis, quæ ad occidentale Maris mortui litus illustres fuere, *sedes Essenorvm* præterimus imprudentes. nec visum deinde fuit, loco non suo, de iis aliquid intempestiuè, eo quæ odiosè, inculcare. Quia tamen res illa cognitione haud indigna, in hunc locum, quæ de ejus sectæ institutis occurrebant, conferre placuit.

2. Igitur Essæi, siue Esseni, quod nemo ignorat, sectam Iudæorum tertiam, aut, ut quidam maluerunt, septimam

Vide Sigon. de re-pub. Hebr. lib. v. c. 11.

tene-

DE ESSENIIS.

tenebant: & sedes suas ad Asphaltiten lacum, prope Engaddi & Massadam. Magnus eorum numerus fuit, & instituta mira. de quibus operæ precium est adire scriptores veteres.

v. Nat hist.
26. cap. 17.

3. Plinius, quum ad Orientem Asphaltitis Arabiam Nomadum, ad meridiem statuisset arcem Machæruntem, & Callirrhoen, fontem calidum, medicæ salubritatis, addit: *Ab occidente littora Esseni fugitant, usq; qua nocent. Gens sola, & in toto orbe, præter cæteras, mira, sine vlla fœmina, omni venere abdicata: sine pecunia, sociâ palmarum. In diem ex æquo conuenarum turba renascitur, largè frequentantibus, quos vita fessos ad mores eorum fortune fluctus agit. Ita per seculorum millia (incredibile dictu) gens æterna est, in qua nemo nascitur. Tam fœcunda illis aliorum vita pœnitentia est.*

Cap.
XXXIIX.

4. Solinus vberius de tota hac re & regione. Longo ab Hierosolimis recessu, tristis sinus panditur: quem de cælo tactum testatur humus nigra, & in cinerem soluta. Duo ibi oppida. Sodomum nominatum alterum: alterum Gomorrhum. apud quæ pomum gignitur, quod habeat speciem licet maturitatis, manditamen non potest. Nam fuliginem intrinsecus fauillaceam ambitio tantum extimæ cutis cohibet: qua vel leui tactu pressa fumum exhalat, & fatiscit in vagum puluerem.

5. In-

DE ESSENIIS.

5. Interiora Iudææ, quæ Occidentem continentur, Esseni tenent. qui præditi memorabili disciplina, recesserunt à ritu gentium uniuersarum, maiestatis (ut reor) prouidentia ad hunc modum destinati. Nulla ibi fœmina. Venere se penitus abdicarunt. Pecuniam nesciunt. palmis victitant. nemo ibi nascitur: nec tamen deficit hominum multitudo. Locus ipse addictus pudicitia est. ad quem plurimi licet undiq; gentium properent, nullus admittitur, nisi quem castitatis fides, & innocentia meritum prosequatur. Nam qui reus est vel lenis culpæ, quamuis summa ope adipisci ingressum velit, diuinitus summonetur. Ita per immensum spatium seculorum (incredibile dictu) æterna gens est, cessantibus puerperiis.

5. Pulchra quidem ista, & cognitione sanè digna. At multo præstantiora etiam, quæ de iisdem referunt Iosephus lib. xii. Antiquit. cap. 2. & ii. de bell. Iud. cap. 7. & Philo eo libro, quo disputat, omnes sapientes esse liberos: vnde quædam citat Carolus Sigonius v. de rep. Hebr. cap. ii.

6. Operæ pretium sanè fuerit ipsos illos adire scriptores. Ita enim multa sunt, quæ de hac tertia quasi philosophorum secta apud Iudæos referunt, vt in has angustias chartarum cogi omnia neque-

DE ESSENIIS.

nequeant: ita verò illustria & cùm ad cognoscendum, tum verò ad imitandum pleraq; apposita, vt ignorare honestissima, & prope dixerim sanctissima instituta nefas sit.

7. Vt gustum aliquem eorum præbeam, & ad ipsos disertissimos scriptores legendos virtutum studiosos inuitem, summa quædam capita, ex iis decerpta, breuiter indicabo. Memorat Iosephus, Essenos non vnã ciuitatem habitasse, sed per plures fuisse dispersos. Voluptates studiosè fugisse. continentia in primis deditos: inter se amasse impense, eoq; liberaliter communicasse indigentibus vitæ subsidia: præsertim hospitibus suam hanc sectã amplexis: qui propterea liberrimè iter ad eos susceperint, fermè inermes.

8. Eosdem ait diuitiarum contemptores, opus tamen sedulo fecisse, maxima dici parte. quemq; suam artem factitasse. Pueros quidem tenellos & ingenuos, aliorum filiolos, (ipsi enim matrimonio se non illigabant) educasse summo studio, & ad illum viuendi ordinem adsuefecisse, quem ipsi sequebantur.

9. Quinq; frugales essent in victu & veste,

DE ESSENIIS.

veste, vnctiones item & oleum prorsus auersarentur, mundiciem tamen corporum & vestitus, summa ope amplexos. Lotionibus enim frequentibus vfos, & veste candida. Atq; in hunc vsum certi erant curatores delecti, quorum auctoritate in plerisq; etiam negotiis utebantur.

10. Inprimis vero magna religione Deum esse veneratos, idque & ante solis ortum, & sub initium ac finem prandij ac cœnæ. In quibus quam modestè, vel potius sanctè sint versati, operæ pretium est ex ipso Iosepho discere.

11. Illud quoq; pulchrum, quod, etsi auctoritate curatorum siue præfectorum suorum omnibus ferme in rebus continerentur, tamen & misereri & bene mereri etiam sine eorum interuentu ipsis licebat.

12. Hoc item, quod iracundiæ justos dispensatores fuisse ait, indignationem cohibuisse, fidem coluisse, paci vnice consuluisse, & quidquid dixerint, iurando fortius habuisse: ipsum iuramentum, quasi deterius periurio, vitasse. Tam enim mendacij conuictum condemnatumque arbitrabantur, cui sine Deo non crederetur.

DE ESSENIIS.

13. Postremò, vt non persequar omnia nunc (quod facere statui alio tempore, si Deus volet, aliquanto diligentius) illud vnum addam, veterum scripta eos studiosissimè lectitasse : ex iisq; excerpisse, quæ corpori atq; animo expedirent. Atq; hæc nunc quidem sufficiant de Essenis, quorum disciplina vsum Ioannem Baptistam, Christi seruatoris nostri præcursores, & testem diuinitatis, ab iisque morum sanctitatem illam, & vt multis videbatur, tristitiam hausisse, inter plerosq; eruditorum video constare.

LECTORI PIO S.

Ne sequentes pagellas inanes tibi, Lector humanist. daremus, visum fuit in eas Borchardi, religiosi hominis, qui decennio ipse Palæstinam vndiq; singulari studio lustravit; delineationem hujus & vicinatum regionum con- jicere. Ita enim de tota hac terrarum parte rectius existi- mabis, si hæc paucula probè imbibereis. Stili duritiem ævo scriptoris æquus lector imputabit.

PARTITIO REGIONVM, TER-
RÆ SANCTÆ ADIACEN-
TIVM.

Rincipio sciendum, terram, quam di-
cimus sanctam, eam esse, qua duodecim
tribubus partita est ab invictissimo du-
ce Iosua; teste libro Iosua à cap. 15. vsq;
ad 20. Huius terræ pars una regnum
Iuda nuncupabatur, continens sortem duarum tri-
buum, Iudæ & Benjamin. Pars altera Samariæ
regnum; qua decem tribuum caput, & regni sedes
existebat nunc dicta Sebaste, regnumq; Samaria in
scripturis regnum Israel nominatur. Inde reges
Iudæ, regesq; Israel processere, post sapientissimi
Salomonis moderamina, teste lib. 3. Regum cap. 12.
Utrumq; autem regnum illud, cum Philisteorum to-
to dominio; est ea, quam & sacra scriptura, & mun-
di Cosmographi Palæstinam vocant: qua extat
pars magna Syria; sicut Lombardia & Tuscia ipsius
Italia. Quod ut evidentius pateat; scito plures re-
peri-

PALÆSTINÆ ET VICIN. REGION.

periri Syrias, variè quidem nominatas. Tota si-
quidem plaga, à Tigri flumine usque ad Ægyptum,
communi nomine Syria nuncupatur. Portio eius
prima Mesopotamia dicitur, inter Euphratem
& Tigrin sita, Protenditur in longum ab Aquilone
in Austrum à monte Tauro ad mare rubrum: in se
continens has nationes, Parthos, Medos: quibus
ab Aquilone copulatur Chaldaea: in qua est illa ce-
lebratissima Babylon, locus captiuitatis tribus Iu-
da sub arrogantissimo Nabuchdonosor. Ab Austro
adiacet Arabia usque ad mare rubrum, quod illis
in locis Sinus Arabicus vocatur. In eadem, ut
Aquilonem respicit, situat Edessa, ciuitas antiqui-
tus dicta Rages Medorum hospitium Tobie maioris,
ducti in captiuitatem. Afferunt quidam rationem,
qua congruè existimant hanc partem Syria Mesopota-
miam appellari, eò scilicet, quia est medians inter a-
guas, quæ sunt Tigris & Euphrates.

Secunda Syriae magna pars Cælesyria nomi-
natur. cuius initium est à flumine magno Euphra-
te, ad riuum Vallania, cuius decursus est sub castro
Maragd. ingreditur autem mare magnum, id est
mediterraneum iuxta Vallania villam, leucà unà
distantem è predicto castro. Cælesyria complectitur
Antiochiam cum suffraganeis urbibus suis, & Lao-
diceam & Apameam, aliasq; plures.

Tertia pars est Syria Phœnices, cuius prin-
cipium sumitur à riuo Vallania ex Aquilone: pro-
tenditurq; contra Austrum usq; ad Petram incisam
sub

ΣΚΙΑΤΡΑΦΙΑ.

sub monte Carmelo: qui locus tempore nostro Peregrinorum castrum dicitur, estq₃ sub ditione militia templi. Syria Phœnices comprehendit Maragd, Antaradum, Tripelin, Berytum, Sidonem Tyrum, Achon & Capbarnaum.

Quarta pars, Syria Damasci appellatur: eò quòd Damascum, ut domini sedem continet. Ab aliis Syria Libanica dicitur, eò, quod Libanus, mons deliciosus & egregius, in ea situatur.

Quinta pars magne Syria est Palæstina dicta, quam describere intentionis nostra est. Hanc tamen subdividere prius, inutile non erit. Igitur Palestina in tres portiones partitur. Prima est, cuius metropolis est sancta Hierosolyma, continens omnes colles & montes eiusdem. cuius extensio est usq₃ ad mare mortuum, desertumq₃ Cadesbarne. Secunda est, cuius metropolis est Cesarea maritima. hæc amplexatur totam Philistæorum regionem, originem capiens à Petra incisa, quæ & castrum peregrinorum dicitur, usq₃ Gazam, Philistiim urbem, tendens contra meridiem. Tertia est, cuius metropolis existit Bethsan, super Gelboë monte constructa, inxta Iordanem fluvium. Hæc antiquitus Scythopolis dicta fuit. Hæc proprie Galilæa, sive Campus magnus Esdrelon, qui & Maragdo, nuncupatur.

Arabia similiter in tres partitur. Partis primæ metropolis est Bosra, quæ nunc Busereth, olim Persa, Eidem copulatur ab occasu Trachoni-

PALÆST. ET VICIN. REGION. ΣΚΙΑΡΡ.

tis regio, & Ithurea. Damascus autem ferè à Septentrione. qua de causa Syria Damasci, nonnunquam Arabia nominatur. propter quod Aretas, rex Arabia dictus est, quum tamen rex esset Damasci. Secundæ partis metropolis est Petra urbs, olim Nabath dicta, super Arnon torrentem sita. Pars hæc continebat filiorum Ammon dominium: etsi Arciuitas ex Moab dominio existeret. Item completebatur regnum Seon, Esebon, regnum Basan ac Galaad montem: copulaturq; primæ parti Arabia ab Austro. Tertiæ partis metropolis est Mons regalis, qui nunc Carach, antiquitus Petra deserti dicta fuit, supra mare mortuum constructa. Pars hæc continet terram Moab quam & Syriam Sobal scriptura appellat. continet & totam Idumæam, siue Seir montem, omnemq; regionem circa mare mortuum, usq; Cadesbarne, & aquas contradictionis, versus rubrum mare, per altissimas & ferales solitudines, usq; ad magnum Euphratem. Hæc est Arabia magna pars, in qua Mecha est ciuitas, detestabilisq; Mahumeth sepulchrum. Hactenus de situ regionum, Terra sancta adiacentium, dixerim satis.

Hæc Borchardus (quem Brocardum alij pleriq; nuncupant) monachus è Germania, atq; adeo Saxonia Westphalorum, vt docuit nos vir optimus & doctissimus Reinerus Reineccius, verè πολυίσως, immortale decus Academiæ huius Iulix,

CL. VIRO
CHRISTOPHORO HEIDMANO,
Palæstinam suam vulganti.

Nelyte sacerdos aurea prudentia,
Sapiensq; custos mollis aui, quod
probis

Culribus amæna fingis elegansia.

Figisq; laxas publici in studio boni

Mentes neporum, postera capus rei

Si quam ruenti seculo annuit DEVS.

Hoc quisq; pacto natus est mortalium,

Ut uniuersa machina seriem legat

Prudente vultu, quam manu ingenti Pater

Rerum excitauit, atq; parua imagine

Iussit videri Numinis potentiam,

Quam nullus vlllo sine claudit terminus:

Vigilumq; pulchram siderum fulgentiam,

Motusq; varios lege certâ pendulos,

Ei publicarum clara rerum nomina,

Marisq; tractus, atq; terrarum plagas,

Quâ mergit vndis, quâq; tollit aureos

Phæbus capillos, acre frigus quâ ferit

Thulen remotam, quâq; feruidos timer

Sauo perust agens calores Cynthio,

IOAN. STRVBII

Hac luce totus disciplinarum micat
 Horrendus ordo, hoc sole totus omnium
 Scientiarum cultus orbis indiget:
 Et quas vigere luminis domestici,
 Et quas beatâ gratiæ caput face
 Speculatur vniuersitatis, ætheris
 Diuina proles, cœlitum sacer tradux.

Hinc erudita magnus Eusebjes bene
 Sanxii senatus, neminem adolescentium,
 Quem prima sacri cura codicis tenet,
 Tot posse varias nosse temporum vices,
 Veterisq; faciem seculi cognoscere,
 Nisi doctâ recti prauia ducus sit manus,
 Oculusq; magnæ matris exactè sciens;
 Qui vastâ spacia distitarum partium,
 Quarumq; fixo verticem vultu coquit,
 Quibusq; certo tempora creat ordine
 Cœlestium rex & sator Quirinium;
 Qui longa rerum mente gestarum queat
 Momenta condere & eleganter promere.

Sed nosse primus est labos vestigia
 Prouinciæ, quam largus ætheris fauor,
 Totoq; cœlo plena sensus entheos
 Mens diua Varum, mens Olympi conscia,
 Æquauit astris, quamq; nemo fidelium,

C A R M E N.

Cui cor sapit, menti literarumq; est bona,
Nescire debet, maximam scientie
Partem salubris, qua polo conterminas
Mentes inerte vindicamus carcere.

Laborioso at quis reducat am pectine
Seriem atq; multâ tantus arte intexuit
Rerum sacrarum, tantus auctor omnibus
Modis probatur literariis viris,

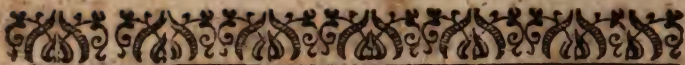
Quos diua nouit, qua Patri secuit caput?

Heidmanus, ille mascula eloquentia
Prudentiaq; conditor, sed quid iuuat
Deterere magnum carminis culpâ decus?

Vine optimarum Corculum virtutum,
Et conde Olympi fornice horrenda caput:
Vtroq; clarus orbe commendaberis,
Pater iuuenta, publica pater rei.

M. Ioannes Strubius.

INDEX LOCO- RVM.

A.

<p><i>Abarim.</i> VII. 26.
 <i>Abela.</i> IX. III.
 <i>Abylene.</i> IX. 172.
 <i>Accaron.</i> V. 12.
 <i>Achila</i> III. 45.
 <i>Acra mons.</i> II. 76.
 <i>Acrabatha.</i> IIX. 68.
 <i>Adadremmon.</i> IIX. 55.
 <i>Adomim.</i> VII. 81.
 <i>AElia Capitolina.</i> II. 137.
 <i>AEnon.</i> IIX. 72.
 <i>Ager Damascenus.</i> IIX. 17.
 <i>Ager Robustorum.</i> VII. 102.
 <i>Agrippias.</i> V. 54.
 <i>Alcairus.</i> VI. 57.
 <i>Alexandria.</i> VII. 15.
 <i>Alexandrium.</i> IIX. 70.
 <i>Amalec.</i> VI. 103.
 <i>Ambitus templi.</i> II. 29.
 <i>Amphitheatrum</i> II. 77.
 <i>Anathot.</i> VII. 95.
 <i>Anthedon.</i> V. 53.
 <i>Antilibanus mons.</i> IX.
 158. 175.</p> | <p><i>Antipatris.</i> IIX. 46.
 <i>Antiochia.</i> IX. 179. & 180.
 <i>Antonia.</i> II. 65.
 <i>Apamea.</i> IX. 179. 181.
 <i>Aphec.</i> IX. 24.
 <i>Aqua contradictionis.</i> VI.
 107.
 <i>Aqua Meron.</i> IX. 103.
 <i>Arabia felix.</i> VI. 118.
 <i>Arbellis.</i> IX. 110.
 <i>Arbor Terebinthus.</i> III.
 106.
 <i>Arca foederis.</i> II. 35.
 <i>Arcus lapideus pontem su-</i>
 <i>stinens.</i> II. 66.
 <i>Arimathæa.</i> VI. 107.
 <i>Arnon</i> III. 43. X. 63.
 <i>Aroer.</i> X. 68.
 { <i>Antiochi.</i> II. 77.
 { <i>Davidis.</i> II. 69.
 <i>Arx</i> { <i>Maccabaorum</i>
 { II. 77.
 { <i>Sion.</i> II. 12.
 <i>Ascalon.</i> V. 28.
 <i>Aseroth.</i> VI. 94.</p> |
|---|--|

Asia.

I N D E X.

- Asia.* III.
Asiongaber. VI. 101.
Asochis. IX. 35.
Astarot. X. 33.
Auranitis regio. X. 23.
Azecha. III. 87.
Azotus sine Asdot. V. 20.
B,
Baal-pharasin. II. 102.
Babylon. IX. 181.
Babylonia. V. 57.
Bahurim. VII. 83.
Baris turris. II. 65.
Batanea. X. 35.
Bela. III. 13.
Bersabee fons. IV. 24. 29.
Bersabee oppidum. V. 51.
Berythus. IX. 179.
Bethania. III. 2. VII. 85.
Bethabara. VII. 75.
Betharampta. IX. 73.
Bethauen. III. 9. VII. 87. 90.
Bethagla. VII. 75.
Bethel. VII. 86. IIX. 5. 41.
Bethesda. II. 80.
Bethleem. III. 48. IX. 42.
Bethsaida. IX. 50.
Bethsan sine Scytopolis.
 IX. 11.
- Bethsemes.* IV. 19.
Bethsura. III. 76.
 { *Superior.* VII.
Bethoron. 103.
 { *Infer.* IIX. 3.
Bethulia. IX. 40.
Betphage. III. 6.
Bezzech. IIX. 71.
Bezethamons. II. 81.
Bosor. VII. 35.
Bosra. VII. III. X. 26.
C,
Cadesbarne. VI. 95.
Canaculum Christi. II. 71.
Cesarea. IIX. 47.
Cesarea Philippi. IX. 115.
Cairus. VI. 57.
Callirhoe. VII. 15.
 { *Cedar.* X. 37.
Campe- { *Iericho.* VII. 71.
fria { *Moab.* VII. 29.
Cana. { *Maior.* IX. 159.
 { *Minor.* IX. 30.
Capernaum. IX. 60.
Carcer Herodis. II. 85.
Cariathaim. VII. 32.
Cariath Arbe. III. 92.
Cariath Sepher. III. 122.
Carmelus. III. 124. IX. 26.

I N D E X.

- Carnaim.* X. 50.
Carra. IX. 181.
Casius mons. VI. 2.
Castra Assyriorum. II. 125.
Castrum peregrinorum.
 IX. 25.
Caua Syria. IX. 124.
Cedar. V. 52. X. 39.
Cedes Nephtalim. IX. 109.
Cedron. II. 117. III. 43.
Cella Hieronymi. III. 63.
Chanansi. I. 27.
Chalois. IX. 172.
Chorazim. IX. 62.
Cison amnis. IX. 20.
Cinitas David. II. 12.
Cinitas noua. II. 81.
Columna Absolomis. II. 123.
Constantia. V. 47.
Crypta subterranea ex
arce in templum.
 II. 67.
Ctesiphon. IX. 181.
 D.
Dabir. III. 122.
Dalmanutha. IX. 75.
Damascus. IX. 172.
Damiata. VI. 7.
Dan. IX. 41. IX. 112.
Daphnis fons. IX. 108.
Datanea. X. 36.
Dedan. VI. 111.
 { *Agar.* IV. 25.
Arenosum. IV.
 27. V. 95.
Iudaea. III. 123.
Maon. III. 125.
Paran. VI. 95.
Zin vel Cades.
 VI. 106.
Ziph. III. 125.
Dibon. X. 75.
Diospolis. VII. 121.
Doch. IX. 41.
Domicilia Anna & Car-
pha. II. 69.
Domus Sacerdotum. II. 75.
Domus Zachariae. III. 79.
Dora. IX. 51.
 E.
Ebal. m. IX. 19.
Ecbatana. IX. 181.
Ecdippa. IX. 134.
Edessa. IX. 180.
Edom. VI. 111.
Edrei. X. 39.
Elath. VI. 103.
Eleutheropolis. III. 128.
Eleus.

I N D E X.

Eleutherus. fl. IX. 156.
Elim. VI. 50.
Emaus. III. 30.
Emath. IX. 118.
Endor. IX. 21.
Engaddi. III. 10.
Enoch siue Enofa. IX. 160.
Ephraim. IIX. 2.
Ebra. IIX. 70.
Ephron. IX. 90.
Esebon. VII. 31. X. 75.
Esdrebon. IX. 24.
Etham. VI. 43.

F.

Fanum Astaroth. II. 123.
Fanum Chamos. II. 109.
Ficus arida facta. III. 7.
Filia Sion. II. 13. 78.
 { *Agar.* V. 52.
 { *Helisei.* VII. 50.
Fons { *Ior.* IX. 112.
 { *Dan.* IX. 112.
 { *Rogel.* II. 126.

Forum magnum. II. 18.
Forum rerum venalium
 II. 77.

G.

Gaba. IX. 30.
Gabaa. VII. 96.

Gabaath. VII. 95.
Gabaon. VII. 99.
Gaber. IIX. 55.
Galaad. X. 41.
Galilea. IX. 1.
Galilea Gentium. IX. 161.
Gamala. X. 40.
Garizim. IIX. 19.
Gaulonitis. X. 35.
Gaza siue Gazera. V. 38.
Gelboe montes. IX. 14.
Genesareth. IX. 50.
Gerara. IV. 23. V. 51.
Gerasa, siue Gergesa. IX.
 76. 79.
Gessen siue Gosen. VI. 34.
Gessur. X. 18.
Geth. V. 8.
Gilgal, siue Galgala. VII.
 42.
Giscala. IX. 161.
Giscalis. VII. 94.
Golgatha. II. 94.
Gomorra. III. 24.
Gophna. IIX. 3.
Gymnasium Hierosolymita-
 tanum. II. 77.

H.

Hai. VII. 86.

Hebron.

I N D E X.

Hebron. III. 89.
Heliopolis. VI. 46.
Herodis palatium. II. 83.
Herodium. III. 47.
Hermon. IX. 14.
Heroum ciuitas. VI. 39.
Hierichus. VII. 59.
Hierusalem. II. 4. *tempore Abrahami* II. 8. *no-
ua* II. 140.
Hippos. IX. 88.
Hippicus. II. 87.
Hoba. IX. 174.
Hor mons. VI. 108.
Hortus regius. II. 126.
Hyrcauium. IIX. 4.

I.

Iabes Galaad. X. 44.
Iamnia. VII. 119.
Iaramoth. IX. 24.
Iazer. X. 67.
Idumaea. { *Superior* IV. 9.
 { *Inferior.* IV. 10.
Iericho. VII. 59.
Iezrael. IIX. 57.
Ioppen. VII. 110.
Jordan. X. 1.
Jotapata. IX. 43.
Isaschar. IX. 11.

Isarioth. IX. 42.
Judaea. I. 36. 48. II. 1.

L.

Labyrinthus. VI. 63.
Lacus Asphaltitis. III. 39.
Lau. IX. 113.
Lapis Exel. VII. 98.
Lapis Zoeth. II. 126.
Lasa. VII. 15.
Lata platea. II. 88.
Lebna. III. 38.
Legio. IX. 40.
Libanus. IX. 164.
Linias. VII. 35.
Lodabar. X. 62.
Lydda. VII. 120.

M.

Maacha. X. 25.
Maceda spelunca. III. 87.
Macherus. VII. 19.
Machmas. IIX. 6.
Madian. VI. 102. VII. 13.
Magdala siue Magedam
 IX. 75.
Magdalum. VI. 35. IX. 49.
Mageddo. IIX. 53.
Manaim. X. 51.
Mara. VI. 79.
Mare Galilee. IX. 92.

Mare

I N D E X.

- Mare mortuum.* III. 27. *Naim.* IX. 20.
Mariamne. II. 86. *Nazareth.* IX. 32. 34.
Masspha. X. 57. *Nebo.* VII. 27.
Massada. III. 46. *Nechel - eschol rivulus.*
Mello. II. 74. VI. 22.
Memphis. VI. 54. *Nemus Abrahami.* V. 51.
Mensa aurea. II. 31. *Nilus fluvius.* VI. 9.
Mensa Melchisedech. *Ninus sine Ninive.* IX. 181.
IX. 22. *No.* VI. 19.
Modin. IV. 18. *Nobe.* VII. 104.
Moloch. II. 123. *Noph.* VI. 54.
Bethel. VII. 88. O.
Bethsaida. IX. 74. *On.* VI. 46.
Caluaria. II. 94. *Ophelturris & piscina.*
Diaboli. VII. 92. II. 80.
Gion. II. 102. *Ostium Taniticum.* VI. 46.
Mons *Olearum.* II. 115. P.
Prophetarum. *Palastina.* I. 11. 12. pars
II. 56. *Syria.* I. 13. eius limi-
Saron. IX. 133. tes. I. 18. varia nomi-
Scandali. II. 109. na. I. 24. eius divisio.
Tabor. IX. 37. I. 50. & seq.
Tabyricus. IX. 37. *Palatia Cesaris & Agrip-
pe.* II. 70.
Montes Tyri. IX. 134. *Palatia Salomonis.* II. 68.
Monumentum Helena. *Palmyra.* IX. 174.
II. 105. *Paneas.* IX. 115.
Murus triplex. II. 82. *Panium.* X. 7.
N. *Pella.* X. 46.

I N D E X.

Pelusium. VI. 6.

Peraea. X. 70.

Persepolis. IX. 181.

Petra. VII. 6.

Petra Remmon. VII. 94.

Pharus. VI. 16.

Phaselus. II. 86. II. X. 42.

Phasga. VII. 27.

Panuel sine P. uel. X. 53.

Phiala. X. 10. 27.

Phariath. VI. 44.

Philadelphia. X. 61.

Philistea. I. 49.

Phiton. VI. 41.

Phogor. VII. 28.

Phunos. VI. 110.

Piscina Siloam. II. 11. 73.

[*Anguli & Beniamin*. II. 109.

Aurea. II. 113.

Ephraim. II. 88. 108.

[*Fontis & aquarum*. II. 114.

Porta [*Genath*. II. 97.

Piscium. II. 98.

Speciosa. II. 41.

Stercorum. II. 110.

Tarrium mulie-

brium. II. 108.

[*Vallis & gregis*.

II. 111.

[*Vetus*. II. 96.

Porticus Salomonis. II. 30.

Probatica piscina. II. 80.

Psephina. II. 92.

Ptolemæis. IX. 125.

Pyramides. VI. 56.

Puteus Iacobi. II. X. 17.

Puteus Vincentis. V. 52.

Q.

Quarentana mons. VII. 47.

Quercus Sichimorum. II. X.

R.

(16)

Rabba. X. 59.

Rachel. III. 52.

Rages. IX. 181.

Rama. VII. 97.

Ramatha. VII. 107.

Ramesse. VI. 40.

Ramoth Galaad. X. 56.

Raphia. V. 53.

Raphidis. VI. 83.

Reblatha. IX. 107.

Regea Bernices ac Helena.

II. 77.

Regio Gerasenorum vel

Hergesenorum vel Ga-

darenorum. IX. 76. 77.

Reh-

I N D E X.

<i>Rethma.</i> VI. 95. <i>Rhinocorura vel Rhinocorura.</i> V. 53. 55. S. <i>Saba.</i> VI. 119. <i>Salem.</i> II. 9. IIX. 72. <i>Saltus Ephraim.</i> X. 55. <i>Samaria.</i> IIX. 1. vrbs. IIX. 26. <i>Sanctum Sanctorum.</i> II. 34 <i>Sarepta.</i> IX. 15. 4. <i>Sarona.</i> IIX. 2. <i>Scala Tyrionum.</i> IX. 132. <i>Segor.</i> III. 13. VII. 77. <i>Seir montes.</i> III. 126. <i>Selencia.</i> IX. 179. 181. X. 24. <i>Semeron.</i> IIX. 26. <i>Sephoris.</i> IX. 36. <i>Sepulchrum Davidis.</i> II. 69 <i>Sepulchrum Christi.</i> II. 95. <i>Sepulchra concupiscentia.</i> VI. 92. <i>Sepulchra peregrinorum.</i> II. 124. <i>Sethim.</i> VII. 35. <i>Siceleg.</i> IV. 28. <i>Sichem.</i> IIX. 12. <i>Sidon.</i> IX. 148. <i>Silo.</i> IIX. 7.	<i>Silua fletus.</i> II. 102. <i>Sinai.</i> VI. 81. 84. <i>Sin desertum.</i> VI. 81. <i>Sirbonius lacus.</i> VI. 3. <i>Sochot.</i> III. 86. VI. 42. <i>Sodoma.</i> III. 11. <i>Solyma.</i> II. 9. <i>Soroth.</i> X. 55. <i>Stagnum Genesareth.</i> IX. 92. <i>Statua salis.</i> III. 13. VII. 78. <i>Sunem.</i> IX. 23. <i>Sur solitudo.</i> V. 52. <i>Susa.</i> IX. 181. <i>Syria.</i> I. 13. <i>Syrophenicia.</i> IX. 171. T. <i>Tabernaculum Sionis.</i> II. 72. <i>Tanach.</i> IIX. 66. <i>Tanis.</i> VI. 36. <i>Taphua.</i> IIX. 42. <i>Tarichen.</i> IX. 45. <i>Tarsus.</i> IX. 180. <i>Templum Hierosolyma.</i> II. 14. 18. 25. { <i>Chanaan.</i> I. 25. { <i>Chabul.</i> IX. 162. { <i>Emath.</i> IX. 121.

I N D E X.

<p><i>Hus.</i> x. 29.</p> <p><i>Iehova.</i> I. 34.</p> <p><i>Iuda.</i> I. 36.</p> <p><i>Passionis.</i> I. 29.</p> <p>Terra { <i>Sancta.</i> I. 32.</p> <p style="margin-left: 2em;"><i>Naid.</i> IX. 28.</p> <p style="margin-left: 2em;"><i>Thob.</i> x. 64.</p> <p><i>Thamma.</i> II. 4.</p> <p><i>Thare.</i> VI. 98.</p> <p><i>Theatrum.</i> II. 77.</p> <p><i>Theba.</i> VI. 79.</p> <p><i>Thebes</i> II. 67.</p> <p><i>Theman.</i> VI. III.</p> <p><i>Themnas sine Thamnata.</i>
IV. 20.</p> <p><i>Thersa.</i> II. 69.</p> <p><i>Thesba.</i> x. 75.</p> <p><i>Thenca.</i> III. 8.</p> <p><i>Tiberias.</i> IX. 46.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Besor.</i> v. 50.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Cedron.</i> II. 117.</p> <p>Torrents { III. 43.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Carith.</i> II. 43.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Sorec.</i> IV. 21.</p> <p><i>Trachonitis.</i> IX. 17.</p> <p><i>Tripolis.</i> IX. 179.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Ananael.</i> II. 110.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Angularis.</i> II. 109.</p> | <p><i>Ader.</i> III. 72.</p> <p>Tur- { <i>Furnorum.</i> II. 107.</p> <p>ris. { <i>Libani.</i> IX. 173.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Siloam.</i> II. 73.</p> <p><i>Tyropæon vallis.</i> II. 74.</p> <p><i>Tyrus.</i> IX. 135. IX. 147.</p> <p style="text-align: center;">V.</p> <p><i>Vadum Iacob.</i> IX. 102.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Achor.</i> VII. 74.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Cedron.</i> II. 89.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Gehennon.</i> II. 123.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Iesreel.</i> IX. 19.</p> <p>Vallis { <i>Illustris sine Re-</i>
<i>gis.</i> II. 74.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Iosaphat.</i> II. 116.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Raphaim.</i> II. 102.</p> <p style="margin-left: 2em;">{ <i>Terebinthi.</i> III.
86.</p> <p><i>Via iudiciaria.</i> II. 96.</p> <p><i>Villa Gethsemane.</i> II. 120.</p> <p><i>Vr.</i> IX. 181.</p> <p><i>Vrbs aquarum.</i> x. 59.</p> <p style="text-align: center;">Z.</p> <p><i>Zareth.</i> VII. 5.</p> <p><i>Ziph.</i> III. 45.</p> <p><i>Zoar.</i> III. 13. VII. 77.</p> <p><i>Zor.</i> IX. 137.</p> |
|---|---|

F I N I S.

